

לקראת שבחת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 419

פנינים לפרשת תצוה תשפ"ד

"כשמלאו ארבעים שנה ללימוד שלי אצל הרב, ערכת סעודה, שהרי אמרו בגמרא "אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה", והנה עכשיו אזכה לרדת לעמוד על דעת הרב, אבל אז ראיתי שגם אחרי ארבעים שנה עדיין לא הגעתי לזה..."

במלאת 29 שנה להסתלקותו של מרן רשכבה"ג הגרש"ז אויערבך זצ"ל, עלינו לשיחה נדירה, מרתקת ורוויית הוד קדומים, עם תלמידו המובהק, זקן הפוסקים, מרן הגאון הגדול רבי אביגדור נבנצל שליט"א, רבה של ירושלים שבין החומות

מאת: אברהם פוקס ויעקב לוסיגמן

לקראת מלאת 29 שנה להסתלקותו של מרן פוסק הדור רבן של כל בני הגולה, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, עלינו לפקוד את ביתו של תלמידו המובהק, זקן הפוסקים מרן הגאון הגדול רבי אביגדור נבנצל שליט"א, רבה של ירושלים שבין החומות, ומחבר ספרי 'ביצחק יקרא' ושאר ספרים, משרידי דור דעה, אשר זכה ועדיין זוכה להרביץ תורה לתלמידיו עשרות שנים, במרחק של מאות מטרים בלבד ממקום המקדש.

היסטוריה מעניינת ורוויית הוד מסתתרת בין כתליו של הבית הגדול הזה, ועל כך נרחיב בהמשך בסייעתא דשמיא.

הגענו לשיעור הקבוע שמוסר הרב מדי 'ליל שישי', על סדר הרמב"ם. קודם לכן ירדנו להתפלל ערבית בכותל המערבי, ואיחרנו לשיעור בכחצי דקה... הרב כבר היה בעיצומו, קורא בשטף את דברי הרמב"ם, בפרק ב' מהלכות מעילה, עוצר, מעיר הערה, שואל שאלה וממשיך לקרוא. מדי פעם מתפתח דיון ער כשהשומעים מעלים שאלה, הרב משיב להם ובמקום מתפתח מעין 'משא ומתן' קטן, ומיד לאחר מכן ממשיך הרב בלימוד.

דבר אחד חשוב בוודאי כבר הספקנו ללמוד אצל הרב שליט"א... לא על כל שאלה חייבים לענות, או כדברי הפתגם המוכר היטב בהיכלי התורה: 'מקושיא לא מתים'. הרב השאיר שאלות רבות כשהן פתוחות, העלה את תמייהתו, חידד אותה, והמשיך הלאה בשיעור

מבלי להתעכב עליה יתר על המידה.

השיעור נמשך חצי שעה, וכמו שהוא התחיל בדיוק נמרץ, כך גם הסתיים בדיוק כעבור חצי שעה, וראה זה פלא... הרב הצליח להכניס בתוך מחצית השעה הזאת, בדיוק פרק אחד ברמב"ם. פרק שלם, לא פחות ולא יותר.

לאחר שהתפזרו שומעי השיעור, זכינו והקדיש לנו כמה דקות מזמנו, כדי להעלות זיכרונות מהימים בהם היה לומד תורה מפיו של

רבו המובהק, רבינו הגרש"ז אויערבך זצ"ל.

נציין כי אף שלמרן זצ"ל היו כמה וכמה תלמידים גדולי עולם, חביבות מיוחדת במינה היתה לו לתלמידו הגר"א נבנצל שיבלחט"א, ובמשך עשרות שנים היה לומד איתו בחברותא (הגדרה שהרב שליט"א חולק עליה מכל וכל כפי שיובא בהמשך), ומלבן איתו סוגיות עמוקות בש"ס ובהלכה.

"אדם גדול בירושלים"

לפני שנביא את השאלות והתשובות נביא את סיפורו המופלא של הבית, מפיו נאמן ביתו הרב ר' אלכסנדר הוכברגר שליט"א: מסלון ביתו של הרב, ניתן היה לראות בעבר בקו ישיר את מקום המקדש. ואכן, בסלון פעורים חלונות רחבי מידות, כך שאין צורך לגשת לחלון ולהשקיף, וניתן היה לשבת ליד השולחן וללמוד, ובמקביל לראות את מקום המקדש פרוש אל מול העיניים.

כאשר בנו את ישיבת 'פורת יוסף' הסמוכה למעונו, היה נידון באיזה אופן בדיוק תיבנה הישיבה, והיה הדבר תלוי בדעת השכנים סביבותם. מביתו של הרב נשקף היה באותה העת הכותל המערבי, אשר עיני כל ישראל נשואות אליו, ואם תיבנה הישיבה בצורה מסוימת, יסתר הכותל המערבי לחלוטין מן הבית. המצופה היה כי מצד הרב יתבקש לבנות את הישיבה באופן שלא יסתיר מביתו את הכותל המערבי. אולם למרבה ההפתעה, ביקש הרב שליט"א שיבנו את הישיבה דווקא באופן שיסתיר ממנו את מראה הכותל המערבי, בנמקו: "אני מעדיף לראות בית מקדש מעט כשהוא בנוי ועומד על תלו, מלראות את שריד בית המקדש עצמו כשהוא בחורבנו..."

אגב אורחא נציין אודות הקשר הייחודי שהיה בין הגר"א נבנצל ובין רבינו הגרש"ז, מה שסיפר נכדו של מרן זצ"ל, שרבינו הגרש"ז זצ"ל בעצמו ביקש להתברך מפיו של הרב נבנצל, בערב יום הכיפורים, והרב התנגד לכך משום שלא ראה עצמו ראוי לברך את רבו, אבל הגרש"ז התעקש על כך בתוקף והרב נאלץ לברכו על פי ציוויו. כמו כן נוהג היה הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, להגיע לרב שליט"א ולהתברך מפיו, וכך היה המעשה:

חג הפסח תשנ"ה. במועד רחוב בתי מחסה עצר טנדר, הגאון הגדול רבי חיים קרייזווירט זצוק"ל גאב"ד אנטוורפן, ירד ממנו, אחריו הרבנית ע"ה ובני המשפחה המורחבת. כולם צעדו למפתן ביתו של המרא דאתרא, מרן הגאון רבי אביגדור נבנצל שליט"א. הם נוקשים על הדלת ביראת כבוד, ורבי חיים זצוק"ל נכנס ומבקש לקבל את ברכת הרב שליט"א לרגל החג. כדרכם של גדולי תורה, השיחה קלחה בדברי תורה והלכה, ולאחר שכל אחד מהנוכחים התברך, הם יצאו את הבית כלעומת שבאו.

אחד מבאי הבית, שהתפלא מעט על הגעתם של פנים חדשות' אלו לבית הרב, ניגש אל הגר"ח קרייזווירט זצוק"ל עם צאתו את הבית ושאלו לפרש העניין. הגר"ח נענה וסיפר בהתרגשות רבה: 'מידי חג ומועד נוהג הייתי לקיים מצוות הקבלת פני רבו ברגל, בעלותי יחד עם בני המשפחה אל מעונו של מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל, שם זכינו אף להתברך מברכות פיו. משום מה, בבואי אליו בחג האחרון,

צץ ועלה בליבי החשש כמה עוד נזכה לערוך ביקורים שכאלו, ומצאתי את עצמי שואל: ממי עוד נוכל בדורינו לקבל ברכה? נענה מרן הגרש"ז זצוק"ל ואמר לי: 'ישנו אדם גדול בירושלים, ממנו ניתן לקבל ברכה, שמו רבי אביגדור נבנצל, והוא מתגורר בבתי מחסה שבעיר העתיקה'... כעת' סיים הגר"ח כשדמעות חונקות את גרונו, 'חודש לאחר עלותו בסערה השמימה, מקיים אני את צוואתו ובא לכאן'.

מני אז, בכל חג ומועד עלה הגר"ח זצ"ל למעונו של הגר"א נבנצל שליט"א. והיו הגאונים מתענגים על התורה בצורה שהפליאה את כל הרואים. שיחתם התנהלה בכמין 'קודים' השמורים לענקי התורה: 'זה נסתר מהסוגיא בנדרים ס"ו', 'יש לכך ראייה מרבינו תם בתוספות בי'מות ע"ט' וכדומה. המביטים מהצד לא הבינו מאומה, אבל בהחלט קיבלו מושגים חדשים בידיעת התורה.

• איך הכל התחיל? כיצד זכה הרב להתקרב כל כך למרן הגרש"ז? הייתי תלמיד שלו בישיבת 'קול תורה', ואח"כ ביקשתי ללמוד איתו, מספר הרב. "אמנם בישיבה הייתי תלמיד כמו כל התלמידים. לאחר מכן הייתי גם זמן מה 'משיב' ב'קול תורה', אבל הקשר התחיל עוד קודם לכן".

• למה באמת ראה הרב כבר באותם ימים להתקרב דווקא לרבי שלמה זלמן? הרי אז הוא עדיין לא התפרסם כאחד מגדולי הדור?
"הוא היה כבר אז אדם גדול!", משיב הרב בחדות.

• האם הרב ראה אצל מרן הגרש"ז דרך מיוחדת להורות לתלמידים איך להתחבר ללימוד הגמרא? הרי לא כל אחד זוכה בתחילת דרכו להרגיש את ה'גישמאק' והטעם בלימוד הגמרא, היתה לו איזו דרך מיוחדת בעניין?

"ראשית כל הוא היה לומד טוב", אומר הרב ומחדד את מה שאומרים רבים מגדולי ישראל שכדי להרגיש טעם בלימוד צריכים בראש ובראשונה ללמוד היטב ולהגיע לבהירות שבעקבותיה מגיעים הסיפוק וההנאה.

הרב מוסיף עוד נקודה, ומתאר את החביבות המיוחדת שבה היה נוהג רבינו לחנך את תלמידיו, גם כשרצה להעיר להם על התנהגות הטעונה תיקון.

"פעם החברותא שלי ואני דיברנו בלימוד עם הרב ובמהלך השיחה צחקנו יותר מדי, באופן שאינו מכובד דיו, אתה יודע איזו נזיפה הוא אמר לנו? הוא אמר לנו: 'כנראה שסמכתם היום גאולה לתפילה'...".
(ע"פ הגמרא בברכות דף ט ע"ב): "אמר ליה רבי אלעא לעולא: כי עיילת להתם שאיל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה, דאדם גדול הוא ושמש במצוות, זימנא חדא סמך גאולה לתפילה ולא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא").

• הרב אומר שהוא היה נוהג בחביבות, אבל מבחינת צורת הלימוד

החתונה של עצמו והחתונה של אחרות!.

- ובכל זאת, מאיפה היה לו זמן להשקיע בהליכה לביקור חולים וכדו' הרי היה מתמיד גדול...
"לי הוא אמר פעם שבבחרותו הוא לא הלך אף פעם לחתונה, חוץ משתי חתונות... החתונה של עצמו והחתונה של אחרות!".
- האם בשיעורים שמסר בגמרא, הוא היה מגיע עד להלכה למעשה, או שהוא למד כמו שמקובל בשיבות רק גמרא עם ראשונים ואחרונים.
"איני זוכר שהוא דיבר באופן מיוחד על ה'למעשה' בשיעורים אלו".
- הוא היה מעודד בחורים ללמוד יותר בעיון או בבקיאות? היתה לו עמדה מסוימת בנושא הזה, או שכל אחד ילמד מה שלבו חפץ?
"אני חושב שהוא רצה שילמדו דווקא בעיון, לא סתם מה שלבו חפץ".
- אם אפשר לשאול את הרב, לגבי הבית הזה, האם רבינו זצ"ל התייחס פעם אודות המגורים פה, קרוב כל כך למקום המקדש? הוא בא לכאן פעם ב'חול המועד', כדי לראות את מקום המקדש מהגג".
- היו יהודים שהקפידו לבוא לכותל כל פחות מ-30 יום, כדי שלא יתחייבו בקריעת הבגד לכשיבואו בפעם הבאה... האם גם הוא הקפיד על כך?
"דעתו היתה שמי שגר בירושלים לא צריך לקרוע".
- אחד מנכדי הרב מעיר שהטעם לכך שהמתגורר בירושלים אינו צריך לקרוע לדעת רבינו הגרש"ז, הוא כי בכך שאינו מגיע הוא מראה שאינו מצטער. ובהתאם לכך נשאלת השאלה, האם רבינו

עצמה, האם היה מעודד התלמידים לשאול שאלות?

"כן. ב'קול תורה' שאלו שאלות (באמצע השיעורים). כשהגענו לפוניבז', שם לא היה מקובל בזמנו לשאול שאלות, אבל חניכי 'קול תורה' התקשו לעמוד בכך, והכניסו לפוניבז' את המושג של השאלות במהלך השיעורים".

אבל יש מקרים שזה בבחינת 'טענו חיטים והודו לזכר קדשו'...".

- אם תלמיד היה שואל איזו שאלה 'לא לעניין', כיצד היה מרן זצ"ל מגיב לדבריו?
"הוא היה אומר: יש מושג של 'טענו חיטים והודו לו בשעורים', אבל יש מקרים שזה בבחינת 'טענו חיטים והודו לזכר קדשו'...".
- עברו 29 שנה מאז הסתלקותו של רבינו זצ"ל, אחרי כל כך הרבה שנים שחלפו, איך אנחנו יכולים היום לקחת משהו מזכרו ומורשתו?
"לפני הכל יש את הספרים שלו, וכן את פסקי ההלכה שלו".
- האם היתה לו דרך ייחודית בצורת הלימוד והפסיקה? במה הוא התייחד מיתר הפוסקים, מעבר לכך שהיתה לו חיבה יתירה אצל כל תפוצות ישראל, וכולם אהבו אותו מאוד?
"הוא היה עוסק בבירור הלכות רפואיות וכדומה, והגיע עד ה'למעשה' של זה, בהתאם למציאות. כך גם בהלכות שבת (בנושאים שהתחדשה בהם מציאות חדשה)".
- האם רבינו זצ"ל אהב שהתלמידים שואלים אותו שאלות בגמרא?
"כן. הוא אהב שאלות ועודד לשאול. אבל לא רק בגמרא, הוא גם היה אומר שיעור ב'שב שמעתתא' פעם בשבועיים".
- בשיעורים אלו היו מתווכחים, היתה 'ריתחא'?
"אכן".
- אומרים שרבינו היה משקיע במיוחד במצוות ביקור חולים?
"אכן. גם היה מרנין לב אלמנות. היתה אלמנה אחת שהוא היה מקפיד לקנות אצלה יין לפסח, גם אם היו לו הרבה בקבוקי יין אצלו בבית".
- הוא הסביר למה הוא מהדר במצוות אלו?
"זה כתוב בתורה".
- אבל בתורה יש תרי"ג מצוות?
"אכן, הוא הקפיד גם על שאר תרי"ג המצוות...".

זצ"ל כן הקפיד לבוא כל פחות משלושים יום להראות צער על החורבן?
"מסתמא..."

אני לא חברותא! אני תלמיד, לא חברותא

• הרב למד עם רבי שלמה זלמן בחברותא עשרות שנים...
הרב קוטע את השאלה ומוחה על הניסוח שלה: "אני לא חברותא! אני תלמיד, לא חברותא". פעם כשמלאו ארבעים שנה ללימוד שלי אצל הרב, חשבתי שצריך לעשות שמחה, שהרי אמרו בגמרא (ע"ז דף ה') "לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין", (ועכשיו אני כבר יכול לכאורה לעמוד על דעתו), אבל אחר כך ראיתי שגם אחרי ארבעים שנה עדיין לא זכיתי להגיע לזה..."

• באיזו צורה היה הלימוד, היה עניין מיוחד שהיה עוסק בו, או בצורת לימוד גמרא על הסדר?
"בדרך כלל הלימוד היה באיזה עניין שהיה עוסק בו, או בשיעורים שעמד למסור. לא גמרא על הסדר. הרב היה מדבר על עניינים בהלכה. כך למשל, לפני שיצא הספר 'שמירת שבת כהלכתה', היה מלבן בפני את הסוגיות הללו".

• גם בשיבה הוא היה לומד עניינים?
"בשיבה מסר שיעורים על הגמרא".

• והיה קורא בפנים גם את לשון רש"י והתוס', או רק מציין בעל פה את דבריהם?

"כן, (היה קורא בפנים)".

• איפה היה הלימוד, הרב היה מגיע אליו הביתה?
"לרוב למדנו בחדר מיוחד שהיה לו ב'שערי חסד'".
אחד הנכדים מעיר שחדר זה היה מיוחד ללימוד של רבינו זצ"ל עם יבלחט"א הרב שליט"א, ומוסיף שקראו לו 'החדר הסודי'. שאלנו את הרב כמה אנשים ידעו על הסוד הזה, והרב משיב בחיך: "הרבה".

"איך התחיל הלימוד המשותף"

• "איך התחיל הלימוד המשותף", שואל אחד הנוכחים.
"ביקשתי מהרב שילמד איתי"... מגיב הרב בפשטות.

• הרב אלכסנדר הוכברגר מנאמני ביתו, שואל את הרב מה צריך הציבור להתחזק לאור המצב שעם ישראל נמצא בו...
"כדאי להרבות באמירת תהילים, וכן להרבות בשמירת הלשון".

• האם יש לרב שליט"א הנהגות שהוא קיבל מרבי שלמה זלמן זצ"ל, שהרב נוהג בהן עד היום, כחלק מהקשר שבין תלמיד לרבו?

"למשל זה שהיה מברך על היין בסעודה שלישית".
בסיום השיחה מציין הרב, במענה לשאלה, שרבינו זצ"ל, היה מתנגד לכך שירקדו בכותל המערבי, ואפילו כשעשו קידוש לבנה, לא הרשה שירקדו בניגון 'טובים מאורות' כנהוג, כי אין הדבר מתאים לרקוד במקום שבו נחרב בית מקדשנו, ומוסיף הרב שגם רבו הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, התנגד לזה.

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ז

כי היא מקור הברכה

השבת היא מקור הברכה
כולנו זקוקים לברכה ולסייעתא דשמיא מיוחדת

אלפי יהודים בכל רחבי העולם היהודי,

מצטרפים בימים אלה
ללימוד מסכת שבת

עם תחילת הלימוד במסכת שבת במסגרת 'העמוד היומי'.

הצטרף גם אתה ללימוד 'העמוד היומי' ותזכה גם אתה לברכה וסייעתא דשמיא

להצטרפות למסגרת מבחני 'דרשו' ופרטים נוספים

בעמדות 'נדרים פלוס' ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

בהגיע הרבי הקדוש מבלוז'וב, סמוך אליו נגש מיד בפיק ברכיים והתנצל
מאד על שלא היה ביכולתו להגיע אל הדינר הגדול... "אכניס את הצ'ק
מאוחר יותר!" הבטיח האיש. כשחזר הרבי לביתו, היה נסער ביותר, ואמר:
"כל העסק הזה לא בשבילי! אם כתוצאה מן הדינר חשים אנשים אי
נעימות לעבור על ידי ברחוב, אינני צריך את כל זה!

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א כשפועלים בצוותא ובאהבה, זוכים לתיקון המידות

וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (כ"ב)

אם אין לכם שום מוסדות, על מה אתם נקראים רבי?

האדמו"ר הקדוש מבלוז'וב זצוק"ל בראשית דרכו על אדמת ארצות
הברית, כאשר טרח להקים שם את בית מדרשו, ערך פעם 'דינער'
לטובת בית המדרש כאשר נהוג ומקובל באמריקה לערוך מפעם
לפעם מסיבת מלווה מלכה לצורך החזקת המוסדות, במהלך
המסיבה נערך דינער גדול, בו תורמים כל הנגידים סכומי ענק
לצדקה.

היה זה הדינער הראשון שנערך באמריקה לטובת מוסדות בלוז'וב
- אך גם האחרון!

הסיבה שהיה אותו דינער המגבית הפומית האחרונה שערך הרבי,
נעוצה במקרה קטן ופשוט, שקרה ימים מספר לאחר אירוע הדינער,
שנחל הצלחה אדירה, והכניס הון רב לטובת בנין בית המדרש.

כשיצא הרבי בימים שלאחר הדינער לדרכו ברחובה של עיר, הגיע אל
מעבר חציה, ונצרך להמתין שם להתחלפות האור ברמזור המקומי,
שיורה על אפשרות חצית הכביש. בעודו עומד וממתין על שפת
המדרכה, רואה הוא למולו בעבר השני של הכביש יהודי מקומי ממכרין
ואוהדיו שאף הוא המתין כמוהו לאור ברמזור שמתחלף כדי לחצות

פירשו בספרים הקדושים 'תצוה' מלשון צוותא וחיבור, שתחבר
עצמך באחדות ובאהבת רעים ביחד עם בני ישראל. - ובזאת
יקחו אליך "שמן זית זך", שתהיינה התורה והמצוות שלמות זכות
וצלולות, כי בהעדר תיקון המידות עדיין מעורב בתורה ותפילה טוב
ורע, והמידות המושחתות גורמות הקלקול בכל דבר. בחיבור עם
ישראל בצוותא ובאהבה, זוכים לתיקון המידות, שתעלינה ותארנה
בשמן זית זך.

אחד מגדולי הצדיקים בדור שלפנינו היה האדמו"ר הקדוש
מקופיטשניץ זצוק"ל, שבעת מלחמת העולם הראשונה ברח כיתר
אדמו"רי בית רוז'ין מקופיטשניץ אל וינה הבירה, שנותרה אז מחוץ
למלחמה. לאחר מכן הגר לארצות הברית שבאמריקה.

מידת טובו וענוותנותו, ואהבת ישראל שיקדה בו היו מפורסמות
לשם דבר, סיפורים רבים נקשרו בטיב מידותיו הנאצלות
והמזוככות.

באחד מביקוריו בארץ הקודש, הגיע לביתו של הגאון המפורסם רבי
שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל בשכונת בית וגן בעניין ציבורי מסוים.
בתום הביקור בקש להזמין עבורו 'טקסי' שיחזירו לבית מלונו,
והגאון ר' שלמה זלמן ירד עמו ללוותו בדרכו.

באותם ימים לא היו מוניות רבות כבימינו, ההמתנה לטקסי היתה
אורכת זמן רב, לפעמים אף כחצי שעה ויותר. כשראה ר' שלמה
זלמן שהמונית מתאחרת, והרבי הקדוש, שהיה זקן וחלש, עומד כך
כל העת על רגליו, ציווה להוריד עבורו 'כסא' מן הבית, כדי שיוכל
הרבי לשבת בעת ההמתנה הארוכה, ולא יצטרך לטרוח בעמידתו
כל אותה עת.

ברם, כשהציע ר' שלמה זלמן את הכסא לפני הרבי, ובקשו לשבת
לפוש קמעא, מיאן הצדיק להתיישב, ונשאר לעמוד על עמדו. רבי
שלמה זלמן הפציר ברבי שוב ושוב, אך הוא מיאן לשבת.

כשראה שהגאון מתפלא על סירובו העיקש, פתח פיו בחכמה ואמר
לגאון: "הנני חי תמיד בתחושה שכל פעולה ופעולה הנעשית כאן
'מצולמת' שם למעלה, ובכן איזה טעם תהיה לתמונה שכזו, שאני
יושב ואילו אתם עומדים כאן לידי?"

**בהיותו כבר למעלה מגיל שמונים,
אמר פעם לאדם שהזמינו לברית
מילה, ונבצר ממנו להשתתף
בשמחתו: "לא יכולתי להגיע אל
הברית, אבוא בלי נדר לבר מצוה!"**

אכן כעבור שלש עשרה שנים, השתתף בשמחת הבר מצוה, כפי שהבטיח!
הוא חי תמיד עם אמונה פשוטה ותמימה ולא האמין בטבעיות העולם ובהסתכלות אנושית שאדם זקן הוא קרוב נוטה... רק הכל בידי שמים!

כיצד תספיק אחר כך עוד לבשל ולהכין את כל זה לכבוד שבת?

הגאון הצדיק רבי אפרים זלזניק זצ"ל, היה כידוע ראש ישיבת מצוינים דעיר הקודש ירושלים תובב"א. באחד מימי השישי בצהריים, בדרכו לישיבה הקדושה לתפילת מנחה גדולה של ערב שבת קודש, עבר על יד 'שוק מחנה יהודה' הסמוך, וראה אישה מבוגרת הנסחבת עם שקיות מלאות, פירות וירקות רבים ושאר צרכי השבת שקנתה זה עתה בשוק. כידוע ביום שישי אחר הצהריים צונחים מחירי השוק מאוד, וניתן לרכוש מכל טוב במחירים מוזלים ביותר.
כשראה זאת ראש הישיבה הצדיק, חלפה מחשבה בראשו, שהנה את כל זאת צריכה היא עוד להספיק להכין ולבשל לפני השבת... והיא אשה מבוגרת, בקושי נשרכת בדרכה עם כל הכבודה הזו, ועליה עוד להיגרר עד תחנת האוטובוס... ומשם להעלות הכל לביתה, כיצד תספיק אחר כך עוד לבשל ולהכין את כל זה לכבוד שבת?
וממחשבה למעשה, הוא נגש תכף לאותה אישה, ובקשה לזכותו במצוה - רוצה הוא לסחוב עבורה את חבילותיה הכבדות. האישה הזקנה הודתה לו מאד, היא כמובן לא הכירתו ולא ידעה כלל שזה אחד מגדולי הדור. הוא סחב כך ברחובה של עיר את כל המשא הכבד עד תחנת האוטובוס הסמוכה, כשאותה זקנה מרעיפה על ראשו ברכות לרוב, ושכמוהו ירבו בישראל וכו'.
לעת ערב בסעודת ליל שבת קודש, סעד אצלו בנו על שולחנו את סעודת השבת, ואמר אז לבנו, שכאותה תפילה מנחה שהתפלל לאחור הכנה שכזו באותו ערב שבת לא התפלל מימיו! הוא היה מלא רגש וחיות קודש והתפלל בבכיות עצומות, כפי שלא התפלל מעולם!
(מתוך ספר "טיב המעשיות")

את הכביש מנגד. אולם תיכף כשראה אותו יהודי את הרבי מרחוק, נעמד מהסס מעט. הוא החוויר והראה סימני בושה וחוסר נעימות, והמתין עד שיחצה הרבי את הכביש. בהגיע הרבי הקדוש סמוך אצלו, נגש מיד בפיק ברכיים והתנצל מאד על שלא היה ביכולתו להגיע אל הדינער הגדול... "אכניס את הצ'ק מאוחר יותר!" הבטיח האיש, והרבי הודה לו מקרב לב ובהארת פנים כדרכו בקודש.
כשחזר הרבי לביתו היה נסער ביותר, ואמר: "כל העסק הזה לא בשבילי! אם כתוצאה מן הדינר חשים אנשים אי נעימות לעבור על ידי ברחוב, אינני צריך את כל זה! איני מסוגל להפריע לאנשים לחצות את הכביש ברגיעות ובענימות!"
ואכן את פקודתו שמרה רוחו, הוא לא ערך יותר מעולם לא דינר ולא 'מסיבת תה', ומלבד בית מדרשו שהחזיק שם, לא הקים שום ישיבה או תלמוד תורה וכיוצא בזה, ועמד על כך בתוקף שלא להקים שום 'מוסדות' שת'פול חזקתם על אנשים אחרים..
כשנשאל פעם על ידי אמריקאי מקומי: "אם אין לכם שום מוסדות, על מה אתם נקראים רבי?" - ענה הצדיק על אתר: "בשביל לעזור לאנשים, ולא בשביל להקשות עליהם!"

הכל נענו בבת שחוק לשמע דברי קדשו

מעשה נוסף מטיב מידותיו התרומיות של הרבי הקדוש מבלו'זוב זצוק"ל:
בהגיעו פעם להשתתף בשמחת ברית מילה שהוזמן אליה, שמח לפגוש שם את רעהו הרבי הקדוש מבו'יאן זצוק"ל, שהוזמן אף הוא להשתתף באותה שמחה.
בעל הברית שראה לפניו את שני הצדיקים מגדולי הדור, לא ידע להשית עצות בנפשו, למי יכבד בסנדקאות?
הוא נגש אפוא בדחילו ורחימו אל שני הצדיקים שישבו יחדיו ושוחחו באהבה וברעות כדרכם של צדיקים, ואמר שהיות ושניהם חשובים מאד לפניו, אין הוא יודע להכריע למי לתת הסנדקאות, ולכן יחליטו הצדיקים בעצמם מי ביניהם יהיה הסנדק.
הצדיקים הסתודדו ביניהם דקות אחדות, כשכל אחד מהם מתעקש לכבד את רעהו, כל אחד טען שחברו חשוב יותר ממנו ולו יאה כיבוד זה! לפתע קם הרבי מבלו'זוב ואמר אל הבויאנער: "הרי הכל מודים שסידור קידושין גם הוא כיבוד חשוב... אם כן קחו אתם איפו את הסנדקאות, ואני אקח את הסידור קידושין!"
הכל נענו בבת שחוק לשמע דברי קדשו, כי כבר היה זקן ושבע ימים, ואילו הרך הנימול זה עתה נולד... אך הבויאנער רבי קבל את דבריו ברצינות, ושמש בסנדקאות באותה ברית.
למרבה הפלא האריך הרבי הקדוש מבלו'זוב ימים רבים כנודע, שנפטר בהיותו קרוב לגיל מאה שנים, ובהגיע עת חופתו של אותו הבן, היה הבלו'זובער מסדר הקידושין בחופתו, לשמחת לב כל המשפחה שזכרו היטב את דברו בברית המילה!
בהיותו כבר למעלה מגיל שמונים, אמר פעם לאדם שהזמינו לברית מילה, ונבצר ממנו להשתתף בשמחתו: "לא יכולתי להגיע אל הברית, אבוא בלי נדר לבר מצוה!"

יש אנשים שלא מרגישים חיבור של ממש ליום הגדול והקדוש הזה, וגם אם הם יכולים ליהנות ממראה הילדים הלובשים תחפושות, ומהשירים השמחים הנשמעים מכל עבר, אין להם הרגשת חיבור, ולפעמים הם מתמלאים חרון אף לשמע הילדים המכים את 'המן', ופושטי היד הרבים...

מתוך שיחת קודש של כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה שליט"א על ענייני הפורים

הנה כבר מתקרבים ימי הפורים ואף שעל פורים לא נאמרה ההלכה ששואלין ודורשין בהלכות החג שלושים יום, אבל בוודאי שכבר צריכים להתחיל להתכונן ולהכין את הלב והנשמה לקראת אורם של ימי הפורים.

לפני שנים למדתי פעם לקראת יום הפורים את ההלכות העוסקות בו, בשולחן ערוך ונושאי כליו, וכשהגעתי למצוות משלוח מנות, חזרתי על שני הטעמים הידועים שנאמרו למצווה זו, הטעם של ה'תרומת הדשן' שאומר בעיקרה של מצווה זו הוא לעזור ולסייע לעניים לקיים את מצוות 'משתה ושמחה', לכן צוינו לשלוח מנות זה לזה, כדי שלכל אחד ואחד יהיה תבשילין ומאכלים על שולחנו. לעומתו אומר רבי שלמה אלקבץ זיע"א טעם אחר במצווה זו, להרבות אחווה וריעות, בהיפך ממה שאמר המן הרשע 'ישנו עם אחד מפורד ומפורד', על כן אנחנו צריכים להרבות אהבה ואחוה ביום זה, כדי שלא נהיה חלילה וחס כמו שאמר המן. כמובן שיש נפק"מ רבות בין שני הטעמים הללו, למי אפשר לתת, מה צריכים לתת, כמה צריכים, ועוד ועוד.

הוא איש עשיר, הוא יכול לתת עוד ועוד אבל כמה צריכים?

חשבתי ביני ובין עצמי, אכן כאלו טעמים נפלאים למצווה זו, הלוואי ואזכה גם אני לחדש איזה טעם והסבר במצווה רבא ויקרה זו, נשאתי תפילה, והרי ידוע שהקב"ה שומע תפילת כל פה, ולא עברו דקות אחדות ונפל ברעיוני טעם נפלא. ידוע הכלל שנתנה מולידה אהבה, וכשאדם אחד נותן לחברו מתנה, על פניו היינו צריכים לראות שמתגדלת ומתרבה האהבה של המקבל למי שנתן לו את המתנה, שהרי הוא הטיב עמו ועשה עמו חסד, אבל המציאות היא שדווקא מעשה הנתנה מוליד אהבה בלבד של הנותן יותר מהמקבל. ועל זה הדרך אפשר גם להסביר את העניין של נתינת משלוח מנות, לא בשביל המקבלים אלא בשביל הנותנים, כדי להוליד בלב יותר אהבה לכלל ישראל ולאבינו שבשמים, שהרי פורים הוא יום של 'קיימו וקיבלו', ו'הדר קיבלוה מאהבה'. אבל איך מקבלים את התורה באהבה? על ידי נתינה לזולת, לחלק משלוחי מנות, לתת לשכנים ולקרובים לאוהבים ולא לו שלא זכו עדיין להיות אוהבים, כך מולידים עוד ועוד אהבה בין אדם לחבירו ובין

אדם למקום.

מספרים שפעם בא יהודי לרבו ושאל אותו עד כמה הוא השיעור של מצוות צדקה. הוא איש עשיר, הוא יכול לתת עוד ועוד אבל כמה צריכים? מתי הוא ידע שהוא נותן כראוי. השיב לו הרבי תשובה ניצחת... כשתתחיל להרגיש שהנתנה כואבת לך, שזה קשה לך, שמה מתחילה המצווה. כל עוד הנתנה באה בקלות, זה עדיין לא הגיע לקיום מצוות צדקה כראוי, כשזה מתחיל לכאוב - שם מתחיל קיום המצווה.

והן הן הדברים, שהרי כשהנתנה היא 'נתנה כואבת', בוודאי שהיא מולידה יותר ויותר אהבה, וכך גם אני שומע לא פעם אנשים מלינים על כך שצריכים לתת משלוח מנות לכל מיני קרובים וחברים, וזה מגיע להוצאה ניכרת, אבל האמת היא שצריכים להתחזק ולהתאמץ בקיום המצווה בשמחת הלב למרות הקושי הכספי, ולדעת שהקושי הזה הוא חלק מההידור בקיום המצווה.

הגישה הזאת, היא נכונה לכל עניינים שבין אדם לחבירו ובין אדם למקום, שהרי בדורנו אנשים לא אוהבים להתאמץ, ומחפשים בכל כוחם לחסוך מעצמם מאמץ או כאב, אבל צריכים לדעת שההשקעה בזולת היא השקעה משתלמת, והיא הפתרון להרבה מאוד בעיות בכל התחומים, במשפחה בבין אדם לחבירו ובבין אדם למקום, כי דווקא כשאדם מקיים מצווה מתוך קושי ויגיעה, הוא זוכה להרגיש

בה יותר טעם ומתיקות וחיבור גדול יותר לקב"ה, שזה התכלית של קיום המצוות.

אתה רוצה קשר עם הגמרא? אדרבה, תשקיע בגמרא

לא מכבר בא אלי בחור ואמר לי שהוא לומד את הגמרא ומרגיש מנותק ממנה, אינו מבין איך הדברים קשורים אליו. אמרתי לו: אתה רוצה קשר עם הגמרא? אדרבה, תשקיע בגמרא. קח קטע אחד בגמרא ותחזור עליו חמש פעמים, עוד פעם ועוד פעם, בקול, בעמל וביגיעה, במשך שלוש שעות, ואחר כך תגיד אם אתה מרגיש קשר לגמרא או לא. בוודאי שמי שרק קורא בשפתיו ולבו בל עמו ואינו מתאמץ ולא מתייגע, לא יוכל להרגיש קשר וחיבור עם התורה, איך בכך שום פליאה.

בעניין זה, אביא מדברי קדשו של הרה"ק בעל ה'אבני נזר' מסוכטשוב זיע"א, שכתב בהקדמה לספרו 'אגלי טל' בעניין זה של לימוד תורה מתוך 'גישמאק' והנאה, ולא כמי שכפאו שד חלילה וחלילה וזה לשונו: "מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בעניין לימוד תורתנו הקדושה, ואמרו כי הלומד ומחדש חידושים ושמח ומתענג בלימודו, אין זה לימוד התורה כל-כך לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה, אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו.

"ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא, כי זה היא עיקר מצוות לימוד התורה, להיות שש ושמח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה, הוא נעשה דבוק לתורה", ומסיים שם ש"הלומד לשם מצוה ומתענג בלימודו, הרי זה לימוד לשמה, וכולו קודש, כי גם התענוג - מצוה".

מה ששמעתי מרבי מרדכי פופקא, ראש הקהל באחת מק"ק בארה"ב

והואיל ואתא לידן עניין זה של לימוד תורה לשמה, אימא ביה מילתא מה ששמעתי מרבי מרדכי פופקא, ראש הקהל באחת מק"ק בארה"ב, שסיפר לי שאביו רבי חיים יצחק פופקא היה מתלמידי של מרנא החפץ חיים זיע"א, והוא מספר שאביו ראה בארונו של מרנא החפץ חיים מאות רבות של ניירות עם 'שטיקלך ביאור הלכה' שכתב מרנא החפץ חיים, בעת שחיבר את המשנה ברורה והביאור הלכה, ובהן פלפולים נפלאים בהלכה, וירידה לעומק הפשט בסוגיות הגמרא הנוגעות באופן נפלא מאוד, אבל את כל מאות הפלפולים הנפלאים הללו השמיט החפץ חיים מה'ביאור הלכה' שהדפיס עם המשנה ברורה, וזאת, מאחר והגיע למסקנה שאין בהם נפקא מינה להלכה, ואם כן אלו רק פלפולים לחדוותא דשמעתתא, ומחמת

ענווננותו הרבה לא רצה לפרסמם.

שהרי ידוע שהחפץ חיים היה מתפלל על כך שהגאונות שלו לא תתפרסם ברבים, ושאלו אם כן מדוע לא התפלל גם שלא יידעו את גודל צדקותו, והתשובה היא שהח"ח ידע שהוא גאון ולכן לא רצה שאחרים ידעו על כך, אבל לא עלתה על דעתו שהוא גם צדיק, ולכן לא חשב שהוא צריך לבקש רחמים על כך שלא תתפרסם צדקותו... אמנם שמעתי פעם, איני זוכר בשם מי, שאמר שהחפץ חיים כן כלל כמה קטעי 'ביאור הלכה' שמהם ניתן לראות את הלמדנות המופלאה והגאונות הייחודית שלו, וזאת עשה כי רצה שיידעו שהוא פוסק את ההלכות מתוך ירידה לשורש הסוגיות בעיון עמוק ונפלא, וכך יתקבלו הפסקים שלו בעולם.

ודכירנא בשנותיי הצעירות, תקופה קצרה אחר החתונה שלי

ודכירנא בשנותיי הצעירות, תקופה קצרה אחר החתונה שלי, למדתי הלכות פסח בעיון עם כל ה'ביאור הלכה' עד שהגעתי לביאור הלכה נפלא העוסק בשאלה למה אומרים 'מקדש ישראל והזמנים', יש שם 'ביאור הלכה' מאוד ארוך עם פלפול עצום ונורא, ואני זוכר שלמדתי אותו ביגיעה גדולה, וכשסיימתי לחלל בלבי בפעם הראשונה אפס קצהו הבנה בעוצם גדולתו של מרנא החפץ חיים, וכל כך התרגשתי עד שבו במקום דפדפתי לתחילת הלכות פסח ולמדתי מחדש את כל ההלכות עד שם עם ה'ביאור הלכה' במתיקות נפלאה, וכשלומדתי 'ביאור הלכה' עוד פעם ועוד פעם, מתחילים להבין את העמקות הנפלאה הטמונה בכל מילה ומילה מדבריו של מרנא הח"ח זצ"ל.

והנה יש בהנהגתו של מרנא החפץ חיים דבר נפלא מאוד, כשמצד אחד הוא יכול היה לגנוז מאות 'שטיקלך' של ביאור הלכה כלאחר יד, כדי שלא להתגדל בפלפולים שאין בהם נפקא מינה להלכה, ומאידך לא מנע עצמו מלפרסם כמה, כדי שידעו שהוא פוסק הלכות מתוך עומק העיון, וזה גדר של 'תורה לשמה', באופן נפלא ביותר שהאדם לא חושב על עצמו כלל וכלל, ומוכן אפילו לכבד את עצמו, למרות היותו בורח מן הכבוד, כדי שיתקבלו דבריו ותרבה ידיעת ההלכה בישראל.

ושמעתי ממורי ורבי הרה"ק מקאשוי זיע"א, שהיה לומד תורה בגישמאק עצום, ומתענג על דברי הגמרא בתענוג נפלא, ובכל זאת העיד על עצמו שכל ימיו למד תורה לשמה, ואמר שהוא מתחרט על שני פעמים שלמד תורה שלא לשמה, פעם אחד כשהיה כבן 25 או 30 בערך, והגיע לעיר פעסט, ושמע ששם לא מעריכים את החסידים כראוי, ועל כן אמר שם דרשה בפלפול עמוק ובבקיאות רחבה כדי להראות שגם אצל החסידים יש ידיעת התורה, ופעם שניה כשבא לגור בניו יורק, ורצה שייתנו לו איזו משרה תורנית שיוכל להתפרנס, ואמר דרשה שתרשים את הנוכחים וידעו שהוא ראוי לכך, ובאמת מינו אותו למגיד שיעור בעקבות אותה דרשה שאמר, אבל לימים הוא התחרט על כך מעומק לבו שפעמיים נכשל

על כן צריך כל אדם למצוא מה הוא הדבר שידרבן אותו בשניות הראשונות הללו

עם זאת, צריכים אנו לדעת שכשחז"ל הקדושים אומרים 'לעולם ילמד אדם תורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', הרי אלו דיבורים החצובים בסלע, ומתקיימים הם לעולם, ואין אדם שנמלט מזה.

ואמרתי פעם לחדש בזה הרגשה, שהכוונה בהגדרה 'לעולם' אינה רק לכך שכל אדם ילמד תורה שלא לשמה בתחילת דרכו ובהמשך ילמד לשמה, אלא שגם בכל פעם שאדם מתחיל ללמוד, צריכים לקחת את ה'שלא לשמה' ולהשתמש בו כדי להתחיל ללמוד ואז אפשר לשכוח את העזר החיצוני הזה וללמוד לשמה, כי היצר משקיע הרבה במניעת התחלות, הוא מכביד על הלומדים כשפותחים את הגמרא, ברגעים הראשונים, על כן צריך כל אדם למצוא מה הוא הדבר שידרבן אותו בשניות הראשונות הללו, להתגבר על היצר ולדחוק אותו הצידה, כדי שיוכל ללמוד לאחר מכן תורה לשמה.

וכך היה מנהגו של הרה"ק רבי יצחק מדרוביטש, שהיה יוצא להרביץ תורה לבני ישראל בעיירות, והיה מקבל שכר על דרשותיו, וכשהיה בא היצר אליו ומנסה למנוע אותו מלהלך להרביץ תורה, בטענה שהדרך קשה עליו ויש שלג ובוץ בדרכים וכדו', היה משיב לו כאיוולתו: "אבל הרי ישלמו לי כסף על כך", והכסף, כידוע, יענה את הכל - את כל התירוצים של היצר הרע.

וזכרני מימי חורפי, שלמד איתי בישיבה בחור שהיה מבוגר ממני בכמה שנים טובות, והוא היה יודע את כל המנחת חינוך על בוריו. שאלו אותו מה ראה ללמוד דווקא מנחת חינוך והוא השיב שהוא עשה לעצמו חשבון שכשיגיע עתו לשאת אשה, הוא הרי ייפגש קודם עם אבא שלה, והלה בוודאי ירצה לשמוע ממנו איזה פלפול, ואם כן הוא לומד את המנחת חינוך, כך לא משנה מתי תהיה אותה פגישה עם אבי המדוברת, הוא תמיד יוכל לומר איזה 'שטיקל' של

'מנחת חינוך' מאותה פרשה, והרי כל קטע וקטע במנחת חינוך מלא בחכמה ומדע בלי סוף, מכל הש"ס והפוסקים, עם פלפולים נפלאים וסברות ישרות, וכך בוודאי יוכל להרשים כל יהודי תלמיד חכם. זה היה התירוץ שלו ליצר הרע, כך הוא דרבן את עצמו להשקיע, והיום הוא ראש ישיבה גדול וזכה להעמיד תלמידים הרבה, ולעסוק בתורה לשמה רבות בשנים, כי היה לו תירוץ חכם שאתו דחק את היצר הרע ממקומו.

והם מתמלאים חרון אף לשמע הילדים המכים את 'המן'

ונחזור לענייננו הראשון, שהנתינה וההשקעה מולידות אהבה בלב הנותן והמשקיע.

יש אנשים שכשמגיע יום הפורים הם מקיימים את כל מצוות היום כמצוות אנשים מלומדה, ולבם כל עמם. הם לא מרגישים חיבור של ממש ליום הגדול והקדוש הזה, וגם אם הם יכולים ליהנות ממראה הילדים הלוכדים תחפושות, ומהשירים השמחים הנשמעים מכל עבר, אין להם הרגשת חיבור לעצם שגב קדושת היום, ולפעמים הוא בעיניהם ממש 'נורא ואיום', והם מתמלאים חרון אף לשמע הילדים המכים את 'המן', ופושטי היד הרבים שבאים לקיים בהידור מצוות 'כל הפושט יד', וכל היום הוא לזרא בעיניהם רח"ל.

והאמת היא שזה מגיע מכך שלא השקיעו כלום, ולא התכוננו בכלל ליום גדול ונשגב זה. אבל מי שמשקיע מאמץ ופועל להרגיש חיבור, בוודאי ישמח ביום הפורים שמחה גדולה, אחרי שלמד בספרים הקדושים את ענייני היום, ואחר שלמד בהלכה את מצוות היום, ואחר שעסק בלימוד מגילת אסתר עם רש"י והמדרשים, וקנה בשמחה את המצרכים לקיום מצוות 'משלוח מנות' והוזיל מכיסו סכום נכבד כדי לקיים מצוות 'מתנות לאביונים', בוודאי שיום הפורים שלו ייראה אחרת, כי הוא השקיע ביום זה ונתן למענו, והנתינה תוליד בליבו אהבה אליו והתרגשות בקיום מצוותיו. ויהי רצון מלפני אדון כל שנוכח לקיים בעצמנו 'הדר קיבלוה מאהבה', ולהרבות עמל ויגיעה בתורה הקדושה מתוך הרחבת הדעת ושמחת הלב, ביום הפורים וכל ימות השנה.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצל בנינו

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים:

עכשיו ב"נדרים פלוס"

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

לא עברו ימים אחדים, והוא עשה לי 'פיגוע' נוסף, הפעם היה זה לקוח נכבד שהגיע, אדם שהיה 'בעל מידות' גם ברוחניות וגם בגשמיות. הוא ביקש מאותו עובד שיעזור לו למצוא איזה מצרך שמכרו בחנות, והעובד הסתכל עליו במבט ממושך, והחל לשאול אותו בקול גדול:

הסופר הנודע הרה"ח יאיר וינשטוק בצרור סיפורים נוסף
אודות סבו הגדול הצדיק הפלאי רבי אשר פריינד זצ"ל

בגיליון הקודם הבאנו את חלקה הראשון של השיחה שקיימנו עם הסופר הנודע הרה"ג ר' יאיר וינשטוק שליט"א, על סב אשתו הצדיק הפלאי רבי אשר פריינד זצוק"ל, שהיה מכונה בפי כל 'ר' אשר' בפשטות, ובלי תארים נוספים.

את חלקה השני של השיחה מבקש הרב וינשטוק לפתוח במעשה ששמע מפיו של חמותו (מרת לאה קלירס ע"ה), הלא היא בתו של ר' אשר, וממנו נוכל להבין את גדולתו הנפלאה של ר' אשר.

"חמותי היתה אז עוד לפני החתונה שלה, וכשהגיע חג הפסח היא ידעה שבלייל הסדר לא מצפה להם סדר משפחתי כמו בכל המשפחות, כי אביה היה רגיל להזמין בכל שבת, ובוודאי בחגים, את כל הגלמודים והאומללים שהתגוררו באזור, מקרוב ומרחוק, לאכול על שולחנו את סעודות השבת והחג, ולמעשה כבר היתה קבוצה של אנשים קבועים, שהגיעו לביתם, כל אחד מסיבותיו שלו.

"ליל התקדש החג. אחרי שהתחיל היה ר' אשר מחלק מצות לכל מי שהתפלל אצלו. שלוש מצות לכל אחד, בסבלנות ובמאור פנים. גם אני עצמי זכיתי לקבל מידיו כמה וכמה פעמים מצות לליל הסדר, והיה בהן טעם מיוחד, טעם של נתינה מכל הלב.

"אחרי שסיים לחלק את המצות וכל המתפללים התפזרו איש איש לביתו, נכנס ר' אשר לערוך את ליל הסדר בביתו. כולם רוצים כבר להתחיל בעריכת הסדר, אבל הוא עדיין לא אווז שם... יש לו משהו שהוא צריך לבדוק קודם לכן... הוא סוקר את פני האורחים, עובר אחד אחד, ושם לב שמישהו חסר. 'אשר', 'אשר' הוזה הגיע לארץ מפרס והוא היה דמות מעניינת מאוד. הוא היה ירא שמים בצורה לא רגילה, ולמרות היותו פרסי מדורי דורות, הוא החזיק את עצמו לחסיד גור... הוא בהחלט לא היה אדם שגרת.

"אני רואה שאשר לא הגיע", אמר ר' אשר לבתו

"אני רואה שאשר לא הגיע", אמר ר' אשר לבתו, חמותי, תלכי בבקשה לשכונת מאה שערים, לשטיבלך, שם תחפשי במדרגות, תמצאי אותו יושב שם, ותגידי לו שאני אמרתי שעד שהוא לא מגיע לכאן, אני לא אקדש על היין, וכל האורחים שלנו מחכים לו!".

"אבא שלה נתן לה פירוט מדויק, איפה היא תמצא אותו, ומה הן המילים המדויקות שישפיעו עליו, כמי שרואה באספקלריא

המאירה איפה נמצא כל אחד, ויודע לצפות בדיוק נמרץ מה יגרום לו לציית להוראה ולבוא לשולחן הסדר.

"היא הלכה ל'מאה שערים', פנתה לשטיבלך, ומצאה את אשר הפרסי יושב על המדרגות, בדיוק כמו שאבא שלה אמר לה. היא ביקשה ממנו לבוא להסב אצלם בלייל הסדר, הוא סירב בתוקף, ורק אחרי שאמרה לו את המילים שציווה עליה אביה להגיד לו, הוא קם ממקומו והחל לרוץ במהירות לביתו של ר' אשר!".

"רבים סוברים שר' אשר היה חסיד ברסלב והנהיג קהילה ברסלביאית", מחדד הרב וינשטוק, "והאמת היא שזה לא מדויק. ר' אשר עצמו אמר לי פעם שהוא 'לא בדיוק ברסלבר'.

"למעשה הקשר שלו עם ברסלב היה דרך הרה"צ רבי גדליה קעניג, מראשי חסידי ברסלב ולימים ייסד והנהיג את קהילת ברסלב בעיה"ק צפת. הם למדו הרבה יחד, היו להם סדרי לימוד עשירים במגוון נושאים, ובכלל זה גם למדו 'ליקוטי מוהר"ן', ור' אשר קיבל רבות מהלימוד הזה לעבודת ה' העצמית שלו. הוא גם החזיק בשני מוטיבים מרכזיים שמאוד מזוהים עם ברסלב, ההתבודדות בשדה

'סיבה', הוא אמר שכל מה שקורה סביבנו זה 'סיבות', והסיבות הללו מובילות אותנו בדרכנו. התלמיד חכם השקדן, הגיע למה שהגיע בגלל סיבות רבות שניווטו אותו לשם, ואין לו שום סיבה להתגאות. כך גם העשיר הכי גדול, המחנך הכי מוצלח, הרופא הכי טוב, כולם הגיעו למקומם לאחר אינספור סיבות שדחקו אותם קצת לפה וקצת לשם, קצת קדימה וקצת אחורה, עד שבסופו של דבר הגיעו לאן שהגיעו.

ר' אשר היה חי כך, עם כזאת אמונה תמימה ופשוטה. שום דבר, אבל ממש שום דבר, ממה שהשיג בחייו, לא השיג בכוחות עצמו. הכל בזכות הסיבות שהבורא שתל בדרכו, כל כך הרבה סיבות שהובילו אותו בדרך זו.

כך הוא גם לימד את תלמידיו, לחיות עם ההרגשה הזאת, ואכן מי שמכיר יודע שתלמידיו הנאמנים של ר' אשר, והם באמת אנשים כאלו ענווים ושפלי ברך, הם יכולים להיות ברומז של עולם, הן ברוחניות והן בגשמיות, ולהרגיש שהם לא שווים כלום מצד עצמם, זה הכל בזכות הסיבות שהבורא יתברך הניח להם לאורך כל הדרך.

פתאום, באמצע השיחה, אני רואה שהוא מתנתק ממני

בשבת אחת הגעתי לבקר את סבא, בשעות אחר הצהריים. באנו לביתו של ר' אשר, וראיתי שהוא יושב מהורהר, אפילו קצת כאוב. אני ידעתי מה מעיק עליו, יום או יומיים קודם לכן הוא קיבל דרישת תשלום גדולה מאוד, מאיזה אדם שהוא עזר לו באופן אישי פעמים רבות, חילץ אותו מחובות נתן לו סכומי כסף אדירים, העניק לו כל טוב וטוב, ואותו אחד, היה כפוי טובה גדול וכל הזמן היה יורק בבאר שממנה הוא שותה. ר' אשר לא נרתע מה'ריקות' הללו. הוא המשיך לתת לאותו אחד עוד ועוד, אבל באותו שבוע ההוא תבע את ר' אשר בבית המשפט על סכום כסף גדול מאוד.

מאחר וידעתי שהוא לקח את זה לליבו באופן מאוד קשה, התחלתי לדבר עם ר' אשר בעקיפין על הנושא, והוא אכן השיח את לבו ואמר לי שהוא לא מבין למה אותו יהודי עושה לו כזאת וכזאת, הרי כל כך הרבה הוא נתן לו והשקיע בו והשתדל לעזור לו בכל כוחו, ואחרי כל זה הוא מגיע עם כזאת חוצפה ותובע בבית המשפט סכומי עתק, בתואנות שונות ומשונות שברור לכל בר דעת שבסופו של דבר לא ייצא מהן כלום?

פתאום, באמצע השיחה, אני רואה שהוא מתנתק ממני. שוקע במחשבות, ואז מתנער משרעפיו: "אח! איך נפלת!?", כך הוא אמר, "הקב"ה שלח לי ניסיון, סיבה! זה נועד לרומם אותי, ללמד אותי לסמוך רק עליו יתברך ולדעת שהכל מאתו, ובמקום זאת אני נפלת והתמרמרת! למה בשר ודם קרוץ מחומר עשה לי רעה, כאילו שמישהו יכול לעשות לי משהו מבלעדי הקב"ה???" אחרי שאמר את הדברים הללו, הוא החל לשיר שירי שבת

או בחורשה וכדו', כדי לדבר עם הקב"ה ולפתח את הקשר האישי עמו, וכן הנושא של אי הליכה לרופאים, אלא חיזוק מידת הביטחון ובכל פעם כשיש חולי או מכאוב, צריכים לפשפש במעשים ולפתור את הבעיה משורשה הרוחני. שני המוטיבים הללו מזוהים מאוד עם ברסלב, ור' אשר דגל בהם ודיבר עליהם רבות, כך שרבים הסיקו מכך שהוא ברסלב, אבל כאמור זאת לא הגדרה מדויקת.

לר' אשר היתה דרך משלו, ושפה משלו כדי לדבר על הקשר שבין האדם ובוראו. הוא היה אומר שכל דבר שקורה לנו או מסביבנו הוא סיבה, והכל מאת ה' יתברך, כך שהאדם לעולם לא יכול לזקוף לטובת עצמו שום הישג, רוחני או גשמי, כי הכל הוא סיבות מאתו יתברך.

הדוגמה הקלאסית שר' אשר היה נוקט בה כדי להמחיש את השיטה שלו היתה על המקרה הבא.

צועד לו אדם ברחובה של עיר בשעת לילה מאוחרת, הוא מגיעה לסמטה צדדית, אין איש רואה ושומע, והנה הוא רואה חלון ראווה של חנות תכשיטים ממש מול עיניו. מעבר לזכוכית יש כמה יהלומים יקרים, ואם הוא יצליח להעביר אותם לרשותו, זה מאוד יעזור לו, בתחומים רבים. כל מה שמפריד בינו ובין היהלומים זה קיר של זכוכית דקה, וממש ליד יש אבן שהוא יכול להרים, להטיח בזכוכית ולנפץ אותה בקלות.

אבל אז מהבהבים פתאום אורות כחולים של ניידת משטרה

כמובן שאם יש בו מעט יראת שמים או אפילו סתם אנושיות בסיסית, הוא יבין שזה מעשה שלא יעשה, אבל במקרה שלו הוא נמצא בקושי כלכלי גדול והניסיון הופך יותר ויותר משמעותי. הוא חולף על פני החנות, ולאחר מכן חוזר בשנית ובשלישית, מסתכל על הזכוכית, על היהלומים שמאחוריה, על האבן המונחת במרחק קטן מאוד ממנה, ועוד רגע הוא נופל ברשתו של היצר הרע, אבל אז מהבהבים פתאום אורות כחולים של ניידת משטרה שחלפה במקום, ממש ב'מקרה', והרתיעו אותו מלעשות את המעשה הרע. האיש נמלט מהמקום, וממהר לביתו, לפני שישארו יצרו פעם נוספת חלילה.

למחרת בבוקר הוא מגיע לבית הכנסת, מנופח מגאווה. היה לו ניסיון קשה והוא הצליח להתגבר...

בא אחד מידידיו שהשקיף אתמול מחלון ביתו וראה את הכל, ולוחש על אוזנו... אל תהיה כל כך מרוצה מעצמך, אלמלא האור הכחול שהבהב פתאום בסמטה הצדדית, היית עכשיו סופר יהלומים גנובים...

והאמת, אומר ר' אשר, החבר ההוא שהשקיף מהחלון צודק. ברור שהאורות הכחולים הללו הם שהרתיעו את האיש והחזירו אותו לדרך המוטב, אבל מי שלח את הניידת לשם בדיוק באותו רגע גורלי? האם זה אכן היה מקרה? ברור שלא. משמים שלחו לו חיזוק, משהו שיעזור לו להתגבר על הניסיון. ר' אשר היה מכנה את זה

בהתרגשות ובשמחה גדולה, התחזק באמונה זכה וברה, ופניו לא היו לו עוד.
פעם אמר לי ר' אשר בענוותנותו הרבה: "אני עומד באותם ניסיונות שאתם עומדים, אין שום הבדל. ניסיונות יש לכולם! השאלה היא רק אם נופלים מהניסיון או שקמים ממנו ומתרוכמים אתו למקום גבוה יותר".

הייתי צריך כל הזמן 'לכבות שריפות'

מעשה נפלא שמעתי מאחד מבאי ביתו הקרובים ביותר של ר' אשר, שסיפר לי שבדידו הווא עובדא, אבל הוא גם ביקש שלא אפרסם את שמו ברבים.

הלה היה ממונה מטעם ר' אשר לנהל את אחד מסניפי 'יד עזרה', רשת צרכניות חסד שהקים ר' אשר, ושרבבות משפחות בישראל נהנו מהרווחה גדולה בתקופה שהן פעלו, כי יכלו לעשות קניות גדולות בזיל הזול, שכן הרשת כולה עבדה שלא למטרות רווח והמוצרים נמכרו במחירי עלות.

לא איש כר' אשר יחזיק צרכנייה כזאת ויסתפק רק בחסד כלכלי עם המשפחות. הוא היה אלוף העולם באיסוף זכויות ובגמילות חסדים, ולכן הוא החליט שאם כבר מחזיקים רשת עם צרכניות ועובדים, זה בדיוק המקום שבו אפשר להעסיק עובדי קשי יום שלא שפר עליהם גורלם, ושאינן להם שום סיכוי למצוא עבודה במקום אחר. כך יהיה החסד כפול ומכופל, גם עם העובדים וגם עם הלקוחות.

אותו מנהל סניף הבין את השליחות הגדולה שבעסקתם של אנשים אלו, ולא התלונן. זה לא היה קל להפעיל אותם, צריכים לדבר איתם בדרכי נועם, לעודד אותם לעבוד, להוציא אותם מהדיכאון שהם נופלים אליו לפעמים, או להרגיע התקפת זעם... לנקות אחריהם לפי הצורך ולסדר את המדפים שהם כבר סידרו כי הסדר שלהם לא תמיד באמת מסודר...

"עם רוב העובדים הסתדרתי פחות או יותר", הוא מספר, "אבל היה אחד שהיה קצת יותר מדי חריג, והיחס שלו ללקוחות היה מאוד פוגעני. הייתי צריך כל הזמן 'לכבות שריפות' ולהסביר ללקוחות שהוא לא עושה את זה מרוע לב חלילה, אלא ממצוקה קשה ומחוסר יכולת נפשית להתנהג כמו אדם מהשורה.

"אבל הגעתי למצב שכבר ממש התפוצצתי. פעם אחת היה זה כשהעובד עמד על סולם, וסידר במדף העליון שקיות של קמח. הגיעה אשה אחת שבאה לחנות כדי לעשות קניה, והיא ביקשה ממנו בעודו עומד על הסולם, שיביא לה שקית קמח. העובד לא חשב פעמיים, לקח שקית קמח, פתח אותה לרווחה... ורקן אותה על ראש הלקוחה. כמוכן שקמה שם צעקה גדולה, אנשים מאוד כעסו והתנפלו עלי בגערות, איך אני מחזיק כזה עובד חסר דעה, ואני באמת לא ידעתי איך אוכל להצטדק מפניהם... הם צודקים, זה באמת לא הגיוני להחזיק כזה עובד. הייתי צריך לפייס את הגברת

שהיתה פגועה עד עמקי נשמתה, להשתדל לפצות אותה ולהרגיע את הרוחות, וכמובן גם לנזוף בעובד כהוגן, בתקווה שזה יעזור והוא לא יחזור על ההתנהגות הזאת פעם נוספת.

לא עברו ימים אחדים, והוא עשה לי 'פיגוע' נוסף

"לא עברו ימים אחדים, והוא עשה לי 'פיגוע' נוסף. הפעם היה זה לקוח נכבד שהגיע, אדם שהיה 'בעל מידות' גם ברוחניות וגם בגשמיות. הוא ביקש מאותו עובד שיעזור לו למצוא איזה מצרך שמכרו בחנות, והעובד הסתכל עליו במבט ממושך, והחל לשאול אותו בקול גדול: "למה אתה אוכל כל כך הרבה? לא שמת לב שנהיית שמן! זה לא בריא. תפסיק לאכול כל כך הרבה, תראה איזה שמן אתה...". הלקוח החליף צבעים, וכל האנשים מסביב מאוד כעסו על העובד שככה משפיל לקוחות, ובאו אלי כמנהל החנות בזעקות, אי אפשר לקנות אצלכם, תראו איך העובדים שלכם מתנהגים, בושח וחרפה. ושוב, מה אומר ומה אדבר... האמת שגם אני חשבתי שהם צודקים. אסור להעסיק כזה עובד בחנות שמשרתת לקוחות. הוא פוגע בהם ומתנהג לא יפה, אנחנו רוצים שאנשים יוכלו לקנות מצרכים בהרחבה ובזול, לא שיצטרכו לעבור כאן כאלו השפלות וביזויים חלילה..."

"אבל אני ידעתי היטב, שההחלטה אם לפטר אותו או לא, אינה בידי. אני רק שליח של ר' אשר לנהל את החנות, הוא הבעל הבית והוא שיבץ את העובד הזה באופן אישי בחנות שבניהולי. כבר אמרתי לו כמה פעמים שאני מאוד לא מרוצה מהעובד הזה ושצריכים לשקול את החלפתו, והוא לא אבה לשמוע. אולי עכשיו, אחרי שני המקרים החמורים האלו, הוא יסכים לבקשתי ויאשר לי לפטר את העובד..."

"באתי לר' אשר, הייתי מאוד כאוב ונסער על הצער הגדול שגרם לי העובד המדובר, לי וללקוחות כמוכן. אמרתי לר' אשר שעם כל הכבוד לרצון שלנו לגמול חסד עם אנשים שלא יוכלו למצוא עבודה בשום מקום אחר, לפעמים צריכים להודות שהם באמת לא כשירים לעבודה בשום מקום, והראיה, התנהגות כזאת מחפירה שאי אפשר להסכים לה בשום אופן!"

"ר' אשר שמע בכאב גדול את התיאור על מעלליו של העובד, והסכים איתי שזה באמת גורם נזק עצום לחנות וללקוחות... אבל כשדיברתי על הרעיון של פיטורין, הוא השיב לי בשאלה אחת נוקבת: "ואם זה היה הבן שלך???"

"נותרתי פעור פה, עם לסת שמוטה. ר' אשר שאל שאלה, ואני קיבלתי תשובה. אכן, אם זה היה הבן שלי, הייתי נושך שפתיים וממשיך להעסיק אותו, כי כשזה הבן שלי, אני אתגבר על כל הקשיים, על כל האתגרים, גם אם הם גדולים במיוחד, ובלבד שאוכל לתת לו תעסוקה שתביא לו מעט מזור לנפשו האומללה. יצאתי משם עם ראש מושפל, איך בכלל עלתה על דעתי כזאת מחשבה פסולה לפטר עובד ממקום עבודתו! ואם זה היה הבן שלי!?!?!".

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

"מי שאוהב לרחם על עצמו ונהנה מזה שאנשים אחרים מרחמים עליו, מוזמן להיות עצוב. אבל מי שלא רוצה לשקוע ברחמים, אין לו מה לחפש במחוזות העצבות. עליו לשמוח, כי השמחה טובה לנפש ולגוף, היא תורמת לאוירה בבית, ובכלל, להיות בשמחה תמיד זה הדבר שכל אדם בעולם שואף אליו!"

מזכה הרבים וגבאי הצדקה הרה"ח ר' יוחנן בריזל מגלה את 'סוד השמחה', ומספר על התוכניות שלו לימי הפורים הבאים עלינו לטובה, ועל 'ליל הסדר' המיוחד אותו לא ישכח כל ימי חייו

אליעזר (לייזר) רוט

משנכנס אדר מרבין בשמחה, וזה בדיוק הזמן לפנות לידיד המערכת, גבאי הצדקה ומזכה הרבים הרה"ח ר' יוחנן בריזל, אשר ידוע בשער בת רבים כמי שצהלתו על פניו בכל עת, ובכוחו להשפיע שמחה גם לסובבים אותו, כאשר יעידון יגידו כל מכריו.

"אנשים שואלים אותי לא פעם, איך אתה כל כך שמח? אין לך אף פעם בעיות? הבנק תמיד מסודר? אין כאבי שיניים? כולם מסביב בריאים ושלמים ב"ה, 'חיים דבש' כמו שאומרים???"

"ואני משיב להם שהלוואי. אמון כן יהי רצון, אני אשמח שהכל יהיה חלק, אבל האמת שאין דבר כזה! אף אדם לא נולד כדי לחיות חיים 'חלקים'. לכל אחד יש עליות ומורדות, במשפחה, בעסקים, בלימודים, ביחסים עם חברים, במצב הבריאות. הקשיים הם חלק מהחיים! צריכים להכיר בכך ולהבין את זה.

"אבל זה לא אומר שזה צריך להפריע לשמחה. חס וחלילה. ראיתם פעם ילדים שיוצאים לטיול? ככל שהטיול יותר מאתגר, כך הם יותר מתלהבים ויותר שמחים. קושי ואתגר הם לא סיבה לעצבות. למעשה אין שום דבר שיצדיק עצבות. שום דבר!"

"אז איך אני שמח? יש שתי תשובות בדבר. תשובה ראשונה, הלוואי שאזכה להחזיק בדרגה הזאת באמת ובתמים באופן מושלם - לדעת שאנחנו בידי הקב"ה. מי הוא זה ואיזה הוא שמציב בפניך את הקשיים? הקב"ה! נו... כדי להתלונן עליו צריכים הרבה מאוד חוצפה ועוזת מצת. אנחנו אומרים לו 'תודה אבא', וממשיכים לחייך ולשמוח. זאת עבודה, צריכים להשקיע בזה, האמונה הזאת לא באה באופן מולד, צריכים לטפח ולפתח אותה, אבל זה אפשרי!"

"החלק השני", ממשיך הרב בריזל, "הוא פשוט עניין של רווח והפסד גשמי. ראיתי הרבה אנשים שהתעצבו אל לבם מכל מיני קשיים ומאורעות שקרו להם. עוד לא ראיתי אדם אחד!, אחד!! שהרוויח משהו מהעצבות.

"הדבר היחיד שאפשר להרוויח מעצבות זה שמישהו מרחם עליך, ובדרך כלל זה אתה שמרחם על עצמך, כי אנשים מסביב עסוקים מכדי לשים לב שאתה עצוב..."

"אז מי שאוהב לרחם על עצמו ונהנה מזה שאנשים אחרים מרחמים

עליו, מוזמן להיות עצוב. אבל מי שלא רוצה לשקוע ברחמים, אין לו מה לחפש במחוזות העצבות. עליו לשמוח, כי השמחה טובה לנפש ולגוף, היא תורמת לכישורים החברתיים, לאוירה בבית, ובכלל, להיות בשמחה תמיד זה הדבר שכל אדם בעולם שואף אליו!"

שאלנו את הרב בריזל מה התוכניות שלו לקראת ימי הפורים הבאים עלינו לטובה, והוא מספר לנו שהוא החליט שהשנה ימי הפורים הם קודש ל... פסח!

"יש לי מסורת ארוכת שנים לנסוע בליל הסדר לקהילות במזרח אירופה, באוקראינה וברוסיה, לחזק יהודים ולערוך ליל סדר ציבורי לאנשים שלצערנו הם בגדר של 'אינם יודעים לשאול', כי הם נותקו ממסורת אבותיהם על ידי הקומוניסטים הארורים.

"השנה אני מתכוון לעשות את הפסח כולו בסייעתא דשמיא בעיר ינוקובה שברוסיה, לא הרחק מהבירה מוסקבה. שם יש אוניברסיטה שאליה באים סטודנטים יהודים מכל רחבי רוסיה, וסטודנטים רבים שלומדים במוסקבה ישנים בינוקובה שבה המגורים זולים יותר, כך שנוצרה שם פעילות נהדרת של השבת לב בנים על אבותם. הייתי שם בראש השנה וביום הכיפורים השנה, וראיתי שיש שם כר נרחב

לפעולה. בעז"ה גם בפסח אהיה שם, אבל הפעם אני נוסע לכל החג, מתחילתו ועד סופו, שמונה ימים תמימים של פעילות, להכניס ליהודים הללו שמחה יהודית בלב, להראות להם מה זו יהדות טהורה ותמימה, ובסייעתא דשמיא לקרב לב בנים על אבותם.

"אבל זה כמובן עולה הרבה מאוד כסף, לשנע מאכלים, לארגן שם אוכל כשר למאות אנשים, לשמונה ימים, מצות יין, וצריכים שיהי השפע של אוכל כשר, כדי שאנשים לא יבואו לאכול חמץ רח"ל. צריכים לקנות להם הגדות וסידורים, כיפות וטליתות, צריכים להיערך גם עם כמה זוגות תפילין בשביל אלו שבמהלך החג יקבלו על עצמם להניח תפילין לאחר הפסח, וכל זה עולה כסף.

"אז בפורים אני מתכוון להתרוצץ בין בתי הכנסת, ולקיים מנהג 'כל הפושט יד', לעלות לבתי יהודים אמידים ולהתרים אותם, למימון הפעילות.

"אגב, מבקש הרב בריזל, "אם אנחנו כבר מדברים, זה באמת ממש משמים, אולי תפרסמו בגיליון 'לקראת שבת' את הטלפון שלי, אולי יש מישהו שרוצה לתרום מימון למצות או תפילין, או סכום כסף שיסייע לנו בפעילות הזאת, אני אשמח לכל עזרה, גדולה או קטנה. המספר שלי הוא 054-5536356".

ואם אנחנו מדברים על ליל הסדר, לרב בריזל יש באמתחתו מעשה נפלא ונורא מאוד, שאירע בליל הסדר, לפני 33 שנה, בעיר טרנופול שבאוקראינה, וכך היה המעשה.

"הפעם הראשונה שעשיתי ליל סדר באוקראינה, היתה בטרנופול. בשנה הראשונה הבאנו את כל הנצרך לחג, ממש לא חיסרנו דבר, חוץ ממהו 'קטן'... שכחנו להביא הגדה לפסח. לא בלשון הקודש ולא ברוסית...

"זה היה אתגר לא פשוט לערוך ליל סדר בעל פה, אבל ב"ה הסתדרנו... חלק מההגדה יש בסידורים מה שנוהגים לומר בשבת הגדול, וחלקים אחרים זכרתי בעל פה, ואיכשהו הסתדרנו בסייעתא דשמיא.

"שנה לאחר מכן כבר דאגנו מראש לזכור את ההגדות, שלא תחסר לאף אחד הגדה ברוסית או בלשון הקודש.

"ליל הסדר הראשון עבר עלינו בהתרוממות הרוח. האנשים שבשנה שעברה היו קצת בהלם, זו היתה פעם ראשונה שלהם בליל הסדר, כבר עיכלו את זה, ועכשיו באו עם ציפייה לליל סדר נוסף, שיתפו פעולה והיתה אווירה מאוד מיוחדת ב"ה.

"אבל הסיפור שאני רוצה לספר אירע דווקא למחרת בבוקר, אחרי התפילה. בבית הכנסת נוחת פתאום אדם חדש, שלא הכרתי... אני מנסה לברר אצלו ברוסית אם הוא יהודי, והוא מתחיל לדבר איתי באידיש אוקראינית שוטפת.

"איך קוראים לך?", שאלתי אותו באידיש והוא עונה לי "יענקל". אוקיי, זה מעודד. יענקל זה שם יהודי שורשי, לא 'אשק' או 'בוריס' או שם גויי אחר.

"ומאיפה אתה?" שאלתי, והוא השיב לי שהוא מגיע מפרמישלאן,

ושהוא נסע את כל הדרך מפרמישלאן לטרנופול, כי הוא שמע שכאן הולך להיות ליל סדר היום בלילה, והוא כבר עשרות שנים לא זכה לעשות ליל סדר עם עוד יהודים. כל שנה הוא עושה ליל סדר לבד, לא תמיד יש לו מצות, אבל הוא שותה ארבע כוסות יין ומקנח בתפוחי אדמה. עכשיו כבר יש מצות ב"ה, אחרי נפילת מסך הברזל, אבל הוא רוצה לקיים לראשונה מזה שנים רבות את ההלכה שצריכים לשאול מישהו אחר 'מה נשתנה', ולא שהוא ישאל את עצמו כמו שעשה עד כה...

"נהיה לי קר בעצמות! ליל הסדר כבר היה אתמול, והוא עכשיו מגיע בהתלהבות לליל הסדר. נכון שיש כאן שני לילות סדר כי אנחנו בחו"ל ויש יום טוב שני של גלויות, אבל העיקר זה הלילה הראשון כמובן.

"מעבר לכך, ראיתי שיש לי כאן יהודי שיודע הלכות. הוא יודע לעשות ליל סדר לבד, הוא יודע שצריכים לשאול זה את זה 'מה נשתנה'... זה מאוד הפתיע אותי. כל האנשים שפגשתי פה עד כה, היו בעלי ידע מוגבל מאוד ביהדות, והוא היה נראה אחד שיודע הכי הרבה ממה שפגשתי עד כה.

"אמרתי לו, ר' יענקל, תשמע, אני לא יודע איך לומר לך את זה, אבל אתה טעית ביום. עכשיו כבר יום טוב ראשון של פסח. אתה רואה שאני עם שטריימל, נכון? אתה יודע ששטריימל לובשים בחג ולא בערב חג, בטח אתה זוכר משנות ילדותך..."

"הוא נהיה חיזור, הסתכל עלי בפחד ובעתה... "זאת אומרת שאני פספסתי את ליל הסדר, ושאכלתי חמץ בפסח! אוי ואבוי!!!".

"ר' יענקל מפרמישלאן כמעט התעלף ונפל על רצפת בית הכנסת המאוחר בטרנופול... אבל אני מיד תפסתי את עצמי ואמרתי לו, "מה זה משנה מה היה? העיקר שעכשיו אתה לא אוכל חמץ ב"ה, ועכשיו אנחנו בדיוק סיימנו להתפלל מוסף, בוא איתי לבית שלי, ונאכל את סעודת החג בהתרוממות הרוח, ובלילה תבוא איתנו לליל הסדר השני". "הוא הרים אלי עיניים במבט של תודה, ניסה להתעודד, אבל היה לו מאוד קשה. "כל שנה אני מקפיד לבדוק באיזה יום יוצא פסח, למנוע את עצמי מאכילת חמץ. לא תמיד היו לי מצות, אבל חמץ לא אכלתי. השנה טעיתי בחשבון, אוי לי ואבוי לי".

"הלכנו הביתה, וכשראיתי שבני בתי מתחילים להכין את השולחן לסעודה, נפלה לי הברקה של רגע... "בואו נעשה ליל הסדר!", אמרתי לאשתי וילדיי, "מי אמר שאפשר לעשות 'סדר נאכט' רק בלילה. אנחנו נעשה גם ביום!".

"אשתי ע"ה הבינה מיד את כוונתי ואת המטרה שלשמה הצעתי כזה רעיון 'מטופש', ושיתפה פעולה. בו במקום הופיעו שלוש מצות, עלי חסה שטופים, עשינו 'קערה' עם הסימנים שנשארו מאתמול, והתחלנו... "הא לחמא עניא".

"הבעיה היתה שכל ההגדות נמצאות באולם שבו אנחנו עורכים את הסדר. את הסעודה של הבוקר אכלתי בדירה בה התארחתי, ואין לנו הגדות, אבל ר' יענקל לא נרתע... הוא התחיל לומר את ההגדה בעל פה. הייתי המום! היהודי חי עשרות שנים בברית המועצות, תחת שלטון קומוניסטי, והוא יודע את ההגדה של פסח בעל פה!

"אחד הילדים שלי שאל אותו 'מה נשתנה', עבור הילדים שלי זאת היתה

סבי נקרא בדחיפות לחדר המנהל ומשאך נכנס ואפילו עוד לא הוזמן לשבת על כסא, מיד הוא 'חטף על הראש' והחל לקבל גערות: "האינך יודע כי כאן בארץ ישראל תמו המראות הגלותיים הללו?! אין לך עוד מדרס רגל במפעל שלי, הבינות?!"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על ההשפעה שמשפיע הבגד על האדם, וההשפעה שמשפיע האדם על הבגד

פרשה ארוכה בתורה מתארת את עשיית בגדי הכהנים, ובביאור עניינה כתב ה'חינוך':

"משרשי המצוה, היסוד הקבוע לנו כי האדם נפעל לפי פעולותיו ואחריהם מחשבותיו וכוונותיו, והשליח המכפר צריך להתפסס כל מחשבתו וכוונתו אל העבודה, על כן ראוי להתלבש בגדים מיוחדים אליה, שכשיסתכל בכל מקום שבגופו מיד יהיה נזכר ומתעורר בלבו לפני מי הוא עובד..." (מצוה צט)

השליח שנבחר לכפר על עם ישראל אינו יכול לעבוד בתפקידו כשהוא טרוד במחשבתו בעניינים אחרים כיון שהוא חייב לכוון את מלאכתו כראוי ולשם כך הוא זקוק לשליטה מוחלטת על פעולותיו. לכן צריך שכל מעיינותיו יהיו נתונים בדבר מה שיזכיר לו בכל רגע ממש בו את חובתו ואת גודל תפקידו, את דרישות עבודתו ואת תכליתה. בגדיו היחודיים משמשים עבורו תזכורת, והגם שהיא חיצונית בלבד הרי שבכוחה לעורר אותו כל הזמן ולכוון את מחשבותיו שמעשיו יהיו מופנים אל המטרה והתכלית.

על כוחו העצום של מלבוש האדם ועל יכולת ההשפעה הטמונה בו, נלמד ממעשה אותו היה מספר הגה"צ רבי יצחק הוטנר זצ"ל על רבינו קדוש ישראל מסלנט זי"ע.

כאשר רבי ישראל הלך לעולמו, כמעט ולא השאיר אחריו מאומה, שכן עני מרוד היה וכל רכושו הסתכם בכמה חפצים פעוטים ובהם פרטי לבוש דלים מאוד. אחד משכניו של ר' ישראל ששימש אותו בשנותיו האחרונות ביקש מהרבנית את כובעו המרופט והוא אכן הצליח, ובחלקו נפל הכובע של ר' ישראל.

היהודי הזה יחס חשיבות עצומה לכובע וחיבב אותו מאוד. על אף שהיה מיושן ומרופט, בעיניו נחשב הכובע לחפץ יקר ערך והיה נוהג לחבוש אותו כדי לכבד בו את השבת. בתחילה חבריו לא שמו לב לשינוי בלבושו, אך במשך הזמן הרגישו בכך והתפלאו לראות שדווקא בשבת חובש הוא כובע שאינו מכבד לא את השבת ולא את בעליו. הם לעגו לו ודיברו אל לבו שבמעשהו הוא פוגם בכבודה של שבת וביקשו ממנו שיחדל לחבוש כובע כה מרופט ומיושן.

אמר להם האיש בהתרגשות: "אמרו נא לי, האם הימנעות מדיבורי לשון הרע בשבת מוסיפים לכבודה?" "וודאי!" - ענו כולם כאחד והרי דברים מפורשים בחז"ל הם "בטורח התירו בשאלת שלום

בשבת" (שבת קי"ג ע"ב) כלומר, חכמים בקושי התירו לומר שלום בשבת, קל וחומר דיבור לשוה"ר שהוא עוון פלילי וודאי שאסור בשבת, וכבר הגאון מוילנא האריך בזה באגרתו הידועה, וברור אפוא שלהימנע מדיבור לשוה"ר בשבת זהו כבוד שבת אמיתי.

"דעו לכם" - אמר אותו יהודי - "כאשר אני חובש את הכובע של רבי ישראל מסלנט אינני מסוגל להוציא מפי אפילו מילה אחת של לשוה"ר!!!"

רגיל היה ה'פחד יצחק' לספר מעשה זה בהתרגשות רבה, והיה מוסיף ואומר: "ראו איזה כוח השפעה יש למעשים שלנו, אנו יכולים להעניק קדושה ורוממות מפעולות וממעשים אפילו בחפצים דוממים. ר' ישראל מסלנט, הספיג קדושה בבגדיו ואף בהם נתן כוח שיוכלו לפעול ולהוסיף רוחניות עד שהאדם הלושב אותם לא יהיה מסוגל לדבר לשון הרע! פלאי פלאים!!!"

כח הבגד לשנות את מהות האדם הלובשו!

על הכח שיש לבגד אצל לובשו אפשר ללמוד מהכתוב בתורה על יעקב.

בשעה שרבקה שלחה את יעקב להביא גדיי עיזים כדי להכין

בשיטה הזו ודבק בבגדיו היהודיים המסורתיים כמעט ולא היה שייך שיוכל להתפרנס כאן בארץ.

אותם הצדיקים, באו ארצה וגרו בעיר פתח תקווה ולאחר מכן העתיקו את ביתם לתל אביב ושם הפך הבית חיש מהר לאבן שואבת לכל והיה לבית וועד לחכמים. בהיותם חסידי ויז'ניץ בכל רמ"ח אבריהם ושס"ה גידיהם, באופן קבוע הסבו בביתם לסעודות מלוה מלכה קדושים וצדיקים כמו כ"ק האדמו"ר הישועות משה' מויז'ניץ ועמו גיסו הגה"צ רבי יודל'ע הורביץ מדז'יקוב והרה"צ ר' נפתלי חיים אדלר זכר צדיקים לברכה.

באותם ימים רבצה על ביתם עננה כבידה והיא הדאגה לחינוך צאצאיהם. הם חרדו כיצד יצליחו לחנך את ילדיהם בתוך התוהו ובוהו התל אביבי, בהשפעת האווירה החילונית הקלוקלת ומעורבת ברוח התעתועים שהרעילה את הכל. הם חשבו וחיטבו והגיעו למסקנה כי אחת עליהם לעשות: להעמיד חומה ולהציב מגן שישימשו כתריס בפני ההשפעה הנוראה. הם הכירו את סודו של ה'לבוש החסידי' והבינו את כח עוצמתו והחליטו אז, כי תמורת כל הון שבעולם על הלבוש הזה הם לא יוותרו ושום דבר לא יעמוד בפניהם! על הלבוש והאיצטלא החיצונית הזאת הם אינם מתפשרים בכהוא זה ויהיה אשר יהיה.

כאשר בנם הקטן היה בן חמש שנים כבר הלבשוהו בקפטן חסידי בשבת קודש

כאשר בנם הקטן היה בן חמש שנים כבר הלבשוהו בקפטן חסידי בשבת קודש, וסבי' זצ"ל לא יצא לאף מקום מבלי שהיה לבוש במלבוש חסידי מלא. בערב השבת הראשונה בה היה צריך לצעוד מרחק רב מביתו בשכונת שפירא עד לבית המדרש הויז'ניצאי במרכז העיר התעוררה דילמה, שכן היהודים לא העזו אז לחבוש את השטריימל ברחוב בפומבי לכן הם לקחוהו סגור בקופסה ורק בבית הכנסת ובבית חבשוהו, ואף הוא תהה כיצד יעמוד בכך...

סבתי ע"ה הזכירה לו מהר מאוד את ההחלטה שלהם: "הלא קבלנו על עצמנו שלא לשנות במלבוש כלום..." ומהחלטה למעשה - היהודי הראשון שצעד ברחובות תל אביב עם שטריימל על ראשו היה רבי בערל ולצר!

לא רק בשבתות ובימים טובים, אלא אף בחול המועד הקפיד שלא להוריד מעל ראשו את האיצטלא החסידי. בגלל מנהגו זה בו החזיק ולא הרפה, הוא הפסיד מקום עבודה מכובד והתקשה בפרנסה אבל על ההקפדה הזו לא ויתר ובימי חול המועד היה מעוטר בשטריימל! כדי להמחיש עד כמה היה שטריימל חריג בנוף התל אביבי דאז, הוא סיפר לימים כי כאשר צעד בשבת אחת ברחובות תל אביב והשטריימל על ראשו, צעד לצדו אדם מתושבי המקום שהיה רחוק משמירת תורה ומצוות וילדו הקטן על כתפו. כאשר הילד ראה את הלבוש המשוונה על ראשו של היהודי קרא בהתפעלות: "אבא ראה נא! האיש הזה הניח חתולה על ראשו!..."

לא רק ברחובות העיר העברית הראשונה היה נוהג כן. לימים התקבל

מטעמים ליצחק על מנת שיעניק את הברכות לו ולא לעשו, כתוב בתורה שיצחק שאל את יעקב מי אתה והוא ענה לו: "אנכי עשו בכורך" וכבר רבותינו התקשו בדיבור זה, כיצד הותר ליעקב לשקר, ויש בזה ביאורים שונים והמקובל ביותר הוא שיעקב הפסיק לאחר תיבת 'אנוכי' וממילא התשובה שהוא ענה ליצחק היתה מחולקת לשניים: 'אנוכי' ועשו בכורך'...

רבינו ה'חתם סופר' זי"ע תמה על פירוש זה באמרו, ניחא כל אותם תירוצים אבל יעקב אבינו הוא הרי 'עמוד האמת' כיצד מתאים הדבר ליעקב!?

מכח קושיה זו מחדש ה'חתם סופר' יסוד נורא ואיום: רבקה ביקשה מיעקב שילבש את בגדי עשו כדי שיצחק לא יזהה אותו, ולמרות שיעקב לא רצה לעשות זאת בשום אופן הוא נענה כי חזקה עליו מצות כיבוד אם, ואכן הכתוב אומר: "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמודות אשר אתה בבית 'ותלבש' את יעקב בנה הקטן" (בראשית כז, טו). למה רבקה הלבישה אותו? כי מעצמו הוא לא רצה ללבוש! וכל כך למה?

"מפני שכשיעקב לובש את בגדי עשו הוא נעשה חתיכת עשו!" ממילא, אומר החת"ס, ברגע שלבש יעקב את הבגדים ויצחק שואל אותו מי אתה, יכול הוא לענות "עשו!" כי כעת הוא אכן שטיק'ל עשו!

והחליטו אז, כי תמורת כל הון שבעולם על הלבוש הזה הם לא יוותרו

זקני הרה"ח ר' בערל ולצר זצ"ל וזקנתי מרת רבקה ע"ה, אשר בדור תהפוכות העמידו ביתם כחומה בצורה לתפארת וזכו לגדל דורות ישרים ונאמנים בזכותה של השמירה האדוקה שהקפידו על הלבוש והאיצטלא החסידי.

צדיקים אלו עלו לארץ ישראל בתקופה של לפני קום המדינה, בימים נוראים אלה אחר שההשכלה העכורה עשתה שמות בלב העם והעבירה רבים על דתם, ואחריה השלימו עוקרי הדת שבכוח התעמולה ובנחת זרועם ממש העבירו על דת את רוב אלו שנשארו לפליטה ממלחמת ההשכלה.

ימים אלו היו ימי צנע ומחסור והרעב שלט בכל מקום בארץ. מציאת מקום עבודה היה אחד הדברים הקשים והנכספים ביותר ומי שזכה בזאת ומצא אפילו חצי משרה בעבודה מזדמנת כלשהי קפץ עליה כמוצא שלל רב. רוב מקומות העבודה היו תחת סמכותם של הציונים החילוניים והם שלטו בהם ביד רמה ועשו בהם כטוב בעיניהם, כאשר פתחו את הדלתות למי שמאמין בדרכם והולך אחריהם כשעל דגלם חרטו "ככל העמים בית ישראל" עפ"ל.

היהודי האדוק הצטייר אז בדמות יהודי גלותי ומסכן שהאומללות היא גורלו, דמות שגורמת להעדר התקומה היהודית רח"ל. לחלוצים שעלו ארצה הקפידו תחילה לשנות את לבושם ולכן הפעולה הראשונה שעשו בכניסתם לארץ היתה החלפת הכיפה שהיא סמל היהודי ב'כובע טמבל' - סמל היהודי החדש... מי שלא שיתף פעולה

ר' בערל למשרת פקיד בסוכנות היהודית שהיתה מרכז הפעילות של הציונים, ותקציבי העתק שזרמו אליה נתנו בידה כוח ושלטון על כל אלו שנוקקו לשרותיה. פנים יהודיות אמיתיות לא נראו שם כלל והוא היה היחיד בעל מראה יהודי והופעה של זקן ארוך ופאות היורדים על פי מידותיו והם נראו זרים ומשונים במקום. על אף ולמרות זאת הוא מעולם! מעולם לא הגיע למקום שלא בבגדיו החסידיים!

גם כאן הוא הקריב מפרנסתו למען שמירת העיקרון הזה. היה זה כאשר אנשי הסוכנות היהודית הפליגו לחו"ל כדי לקבל את העולים החדשים. הנסיעות האלו הכניסו תוספת משכורת מכובדת למשתתפים בהן ופעם אחת כאשר הפליגו לצרפת ולאטליה גם ר' בערל נסע. זו היתה ההפלגה הראשונה והאחרונה שלו...

מדוע?

המראה המיוחד הזה צרם מאוד לראשי הסוכנות

כדרכו הוא עמד על עקרונותיו ולא שינה כמלוא נימה ממנהגיו ובהגיע שבת המלכה לבש בגדי שיראין - לבוש מיוחד ולא מוכר שמשך אליו עיניים תוהות וסקרניות, אבל לא יהודי חם שכמותו יתפעל מכך והוא נעמד בקרן זוית והחל לומר במנגינה ובדביקות את 'הודו לה' של לפני מנחה, וכך המשיך להתפלל את כל נוסח התפילה בנוסח הויז'נצאי המשתפך, לאחריו ערך לעצמו שולחן ושר עליו זמירות שבת בשמחה ובדביקות. אט אט הלבבות היהודיים החלו להיפתח ולהתחמם לאורו ורבים התקרבו אליו ובאו לקבל ממנו אחר שנמשכו להשראת הקדושה שאפפה אותו.

המראה המיוחד הזה צרם מאוד לראשי הסוכנות והם ביקשו ממנו ודרשו באופן חד משמעי כי יפסיק מיידית עם הפעילות הדתית' הזו שאינה תואמת את רוח הזמן... תוך כדי הבקשה הם אף שלחו אליו איום ברור להודיעו, שאם לא יחדול מכך הוא לא ישתתף עוד בנסיעות אלו...

אך הוא בהינף יד ביטל בתנועה חדה את דבריהם מכל וכל ומתוך תחושה עמוקה של 'ויגבה לבו בדרכי ה' הסיט אותם מעליו והמשיך במעשיו עם הלהט החסידי שבער בו. בו במקום הוחלט כי זו תהיה נסיעתו האחרונה לחו"ל והמשמעות הישירה היא הורדת סכום גדול מהמשכורת החודשית שכל כך נצרכה בימים ההם.

כדי לקבל מושג על ההפחתה הזו במשכורת, עלינו לדעת כי כל הורדה בשכר אז הייתה קריטית ממש, שכן הם חיו במצוקה ובלחץ כפי שהסיפור הבא יעיד על כך:

ברשותו היתה משאית זבל גדולה

ביום בהיר אחד חברו פגשו ברחוב כשעננה מרחפת על פניו והיה נראה טרוד ביותר. לשאלתו מה ארע לו ענה 'רעייתי ילדה בת!' [אמי שתחי' לאורך ימים ושנים טובות]

"נו, ומה כל כך נורא?... בשנה הבאה תזכו בעז'ה לבן..." בירך החבר, אך ר' בערל הסבירו: "אינך מבין... אדרבה דווקא על שנוולדה לי בת שמח אני מאוד כי אין בידי פרוטה לעריכת ברית... אלא שמחר אני

צריך להוציא את רעייתי והתינוקת מבית החולים ואין בידי אגורה שחוקה לשלם למונית!"

החבר המסור הרגיעו באמרו אליו: "אל דאגה, אני מחר אדאג להוציא את זוגתך מביה"ח" והוא עמד בדיבורו... ברשותו היתה משאית זבל גדולה אותה עמל לנקות במשך כל הערב ולמחרת הגיע לבית החולים ואחר כבוד הוביל את היולדת ובתה במכונית הזבל הגדולה והפתוחה הישר לביתם!...

ההקרה והיותו על הפחתה במשכורת היתה בגדר מסירות נפש ממש, שכן היא גבלה במחסור של אוכל, אבל למען המראה היהודי שלהם הם עשו הכל ולא ויתרו אפילו על קוצו של עיקרון... לא לעולם ראו קושי ומכאוב בגין שמירתם ההדוקה על קבלתם. קרה ומעו יצא מתוק. היה זה באחת השבתות כשחזר סבי מתפילת שחרית והנה בעליו של המפעל בו עבד צועד למולו ומשאך ראה אותו אחזה בו בהלה נוראה והוא התבלבל לגמרי מהמראה ה'נורא' של עובדו עטור בשטריימל על ראשו ועטוף בטלית על גופו! שומו שמים... סבי ז"ל שם לב להבעת פניו של מעבידו אך לא יהודי חם שכמותו יאבד את עשתונותיו ובמלוא הרגש שבו הוא רכן לעברו וברכו בלבביות בברכת 'שבת שלום'.

בהיותי בקראקא שנאתי את השחורים האלו...

למחרת בבוקר, ביום ראשון בשבוע, הוא נקרא בדחיפות לחדר המנהל ומשאך נכנס ואפילו עוד לא הוזמן לשבת על כסא, מיד הוא 'חטף על הראש' והחל לקבל גערות: "האינך יודע כי כאן בארץ ישראל תמו המראות הגלותיים הללו?! מדוע הנך מקלקל את האווירה השוררת ברחובותינו? אהה, עוד בהיותי בקראקא שנאתי את השחורים האלו... אין לך עוד מדרס רגל במפעל שלי, הבינות?!" רבי בערל לא נבהל, הוא הישיר אליו מבט וקרא בקול: "אם רצונך לפטרני משום שיש לך עובדים מיותרים במפעל, בבקשה, עשה זאת, אך קודם לכן תפטר את אלו שנכנסו אחרי ואז יגיע תורי... אבל אם חפצת לפטר אותי בגלל לבושי היהודי הרי שטועה אתה טעות גדולה - אני נשאר לעבוד כאן! ארץ ישראל היא ארצנו, כאן מקומנו ופה נתהלך בגאון! יהודים חרדים לה' אנו והולכים בדרך האמת בביטחון גמור וללא חת! האם נכוננו לנו חיים תחת שלטון קומוניסטי המדכא ומשפיל את הדת עד עפר?! הלא תבוש ותכלם!"

בעל המפעל ישב כשראשו שמוט לצדו הוא היה המום מהתעוזה של העובד הסורר, אך ר' בערל שכל ימיו לא חת מאיש המשיך להטיף לעברו את האמת הנצחית, לפיה, לא יעלה על הדעת שבארץ הקודש יסבלו יהודים רק בגלל שהם גאים ביהדותם! "לא נאפשר לכם להשלים את המלאכה שהתחילו בה קודמייכם, ואתם לא תעשו כמעשי שונאינו בכל שנות הגלות" - סיים את דבריו הנוקבים.

לאחר שחלפו רגעים ספורים, הקולות נרגעו והדי הוויכוח נדמו, התרכך בעל המפעל והוא כיבד את ר' בערל לשבת מולו והחל לשתף אותו ולספר לו בלחש כשדוק ערפילי מכסה את עיניו: "אומר לך את האמת, באותה שעה שבה ראיתך צועד בשבת, עלו בלבי געגועים עזים לבית אבא, השתוקקתי לראות שוב את

ברינקר תפס את כף ידי בשני ידיו ואמר לי, ר' יחיאל, אני חייב לך את חיי, אתה הצלת אותי ממות. בבקשה ממך הרב ורקר, המצוה הזאת עשית אותה במסירות נפש, ובלי שמישהו ידע על כך כמעט. תזכור ר' יחיאל, אל תפסיד את המצוה הזו, תדאג לא להפסיד את האוצר הזה שקיבלת היום

הסיפור המיוחד, שסיפר רבי יחיאל ורקר זצ"ל,

מדמויות ההוד של שערי חסד, ברוב רגש, באחרית ימיו, לרבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל

מאת: צבי גטקר

שָׁמֹן זֵית זָךְ כְּתִית לְפָאֹר (כ"ב)

כתית למאור ולא כתית למנחות. (כ"ט)

רש"י מלמדנו יסוד גדול, כי בענייני שמים, מה שחשוב לפני השי"ת הוא הזוך, הנקי, ולכן בנרות המאירות בבית המקדש יש צורך שיהיה השמן זך, אבל במנחות שנאכלים ע"י האדם שם אין צורך דווקא זך. שמעתי ממרן הגרא"ל שטיינמן זיע"א, שהיה רגיל לומר, עלינו לדעת כי לא ה'הרבה' חשוב לפניו ית', אלא הזוך, המעט השלימים שישנם בעולם הרי הם חביבים לפניו ית' הרבה יותר מרבים שלא שלימים ביראתו. וכדברי החובות הלבבות בסוף שער יחוד המעשה, "כי המעט הזך הוא הרב, והרב הבלתי זך הוא המעט".

הרמב"ם בפירושו למסכת מכות מוסיף ומבאר, כי חשיבות הזוך מאשר הרב, הוא גם במעשי האדם עצמו, ומפני סיבה זו הרבה לנו השי"ת תורה ומצוות, משום שמצוה אחת הנעשית בשלימות ובנקיות, לשם שמים, היא זו שמזכה את האדם בעולם האמת הרבה יותר מרבות מצוות אחרות! וזה דבריו של רבי חנניה בן עקשיא, "רצה הקב"ה לזכות את ישראל", וזה כאמור הרי יכול להיות רק ע"י מצווה שלמה, זכה וטהורה, ולכן "הרבה להם תורה ומצוות", לאשר בין כל אלפי אלפי המצוות שהיהודי יעשה בימי חייו, לא ימלט, שתהיה לו מצוה אחת, שבה יזכה לעולם גבוה, מצווה שאותה יעשה בשלמות. שומה עלינו לאור הדברים הללו, לשים על לבבנו, ולחפש להיות שלמים יותר, לפעול בנקיות, ובזוך, לשאוף לטהרה ומצווה שלמה, ולשמור על מצוה שנעשתה לשמה, מכל משמר.

האבודה, כשכמעט ברור שלא יחזור ממנה ה"י. הצעירים שהבינו כי הגיוס לצבא חורף את גורל חייהם עשו כל שביכולתם להימלט למדינות אחרות, או להתחבא במרתפים טחובים ובעליות גג מאובקות. בחור אחד ממשפחת ברינקר, מוצא לעצמו מקום מסתור, שם שהה כמה חודשים, עם מזון מועט, ופחד גדול, כי החיים חשובים מכל. ככל שהאבידות בשדה הקרב עלו, כך החיפושים אחרי חייבי הגיוס גברו, והבחור ברינקר נתפס על ידי החיילים המחפשים ונלקח למעצר, בני משפחתו המבוהלים שילשלו לידי השומר סכום הגון בכדי שישחרר אותו ליום אחד, לשבת קודש, והטורקי המשוחד שיחרר אותו, לא לפני שהזהיר אותם בקול כי עליו לחזור תיכף ומיד בצאת השבת.

ואז הגיע בסתר, אחד מהם אלי

בשבת הפצירו בני המשפחה באחיהם כי יברח מירושלים אל הפרדסים שבאזור פתח תקוה, שם שמעו כי מסתתרים משתמטים רבים הממתינים לשון המלחמה, אך הבחור פחד מאוד, לאשר ידוע ידע שהדרך משער יפו ועד לאזור מוצא מלאה בפטרולי חיילים המחפשים אחר הבורחים, וא"כ בבריחתו מן העיר הרי הוא לכאורה חורף את גורלו מהר יותר מאשר היציאה אל החזית, 'אצא לחזית וה' יעזור' אמר, אך בני משפחתו לא ההינו לחשוב על כך ודיברו על

סיפור מיוחד, סיפר רבי יחיאל ורקר זצ"ל

סיפור מיוחד, סיפר רבי יחיאל ורקר זצ"ל, מדמויות ההוד של שערי חסד, ברוב רגש, באחרית ימיו, לרבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל, אשר בא לבקרו בעת חוליו האחרון.

היה זה בימי מלחמת העולם הראשונה, סיפר ר' יחיאל, הימים היו ימי התפוררות האימפריה העות'מנית, הצבא הטורקי נחל כישלון אחר כשלוך בקרבות, והפחה הורה על גיוס כללי, מלבד נתיני חוץ ובעלי פטור בודדים, כל צעיר בגיל גיוס חויב לצאת למערכה

"אנחנו נזעקנו. מה זאת אומרת אין לו סידור אז נתת לו, הרי מדובר בסידור הירוק שלך, אתה צמוד אליו כבר עשרות שנים, לא אז בלעדי לשום מקום, ככה נתת אותו לאדם זר שאתה לא מכיר. שילך לחנות ויקנה סידור ב-30 שקלים! מה פתאום אתה נותן לו דבר יקר כל כך ללבך?"

הרה"ג ר' יעקב מנשה שליט"א, בשיחה על אביו הגדול, הגאון רבי מנשה מנשה זצ"ל

יעקב א. לוסטיגמן

בגיליון הקודם הבאנו שיחה מיוחדת שערכנו עם הרה"ג יעקב מנשה שליט"א, בנו של הגאון רבי מנשה מנשה זצ"ל, שנסתלק לפני שבועות אחדים, לאחר שכל מסכת חייו היתה רצופה בעמל התורה באופן מבהיל. כעת נביא את חלקה השני של השיחה, לזיכוי הרבים ולהנצחת זכרו של אותו גאון וצדיק.

"אבא זצ"ל היה נוהג לעסוק בגמילות חסדים, תוך כדי לימודו. הוא היה שומע על מישהו שזקוק לעזרה, ומגייס לו מפה ומשם, בלי להוציא את הראש מהלימוד לזמן ארוך מדי.

"רק כדי לסבר את האוזן אספר משהו שאירע פעם כשהייתי כבן 12, פתאום נתפסתי ברוח של עסקנות, והתחלתי להחתים שכנים ואנשים ברחוב על איזה עניין ציבורי שהיה באותם זמנים, וחשבת בתמימותי שאם אשלח כך וכך חתימות לאיזה חבר כנסת, הוא בוודאי ידאג להסיר את אותו מכשול רוחני.

"כשאבא גילה על כך הוא נזף בי בחומרה, ואמר לי "אתה יודע מה זה להתעסק בענייני ציבור?! זה מוציא את הראש מהלימוד! כל גדולי ישראל לא התקרבו לעניינים של עסקנות ציבורית עד גיל חמישים או שישים, ואתה חושב לך שבגיל 12 אתה יכול לעסוק בענייני ציבור בלי שהדבר יפריע לך להצליח בלימודים? מפעילות כזאת לא יוצאים תלמיד חכם".

עוד הוסיף ואמר לי: "אנחנו לא הלכנו לחתונות, לא הלכנו לבר מצוות, לא ראינו שינה בעינינו. חשבו עלינו שאנחנו גאוותנים שאנחנו לא אכפת לנו מאף אחד ואנחנו חושבים רק על עצמנו, לכן אנחנו לא הולכים לחתונות, אבל האמת היא שרק מי שלומד בהתמדה, מצליח".

"את הדברים אמר על עצמו ועל עוד כמה חברים כביכול שהיו באותה קבוצה, לכן אמר בלשון רבים, אבל זה היה מפני ענוותנות, והאמת שהוא היה לבדו משקיע כך בצורה כזאת מוחלטת".

"למרות האמור, הוא היה משיג כספים ועושה צדקות ביני וביני, בלי להפוך לעסקן ציבורי. היו כמה וכמה אלמנות שקיבלו ממנו תמיכות הגונות באופן קבוע, לאורך שנים. כמה וכמה חתנים שהתחתנו בעזרתו ובסיועו הכספי. דווקא בגלל שהוא היה כזה שקדן, היה לו כח להוציא מאנשים תרומות בכמה מילים, בלי להתאמץ יותר מדי, כמו שאומרים חז"ל על חסידים הראשונים שמתוך שהיו חסידים היתה תורתם משתמרת ומלאכתם מתברכת.

"בכל אופן, היתה לי פעם הצעה לעבור מהכולל בו למדתי באותה עת, לכולל מצויין יותר, שבו לומדים בצורה יותר עיונית ועם הספק מצוין, במחויבות גדולה ללימודים, וחשבתי שאם אעבור לכולל הזה אוכל להצליח יותר בלימודים. עם זאת, הנוהג בכולל הזה היה שאברך חדש שמגיע מקבל בתחילת הדרך רק את התקציב של משרד הדתות, ואם הוא מצליח במבחנים לאורך זמן, הוא מתחיל לקבל בהדרגה גם מלגת לימודים.

"אני למדתי אז בכולל שבו קיבלתי מלגה מלאה, ולעבור לכולל שבו נותנים רק את כספי משרד הדתות, זה היה לא פשוט. המשמעות היתה שההכנסה החודשית נחתכת בחצי. מצד שני, אני רוצה להתעלות בלימודים, והירידה במלגה היא רק לתקופה, עד שאצליח במבחנים בעז"ה.

"התלבטתי מאוד והתייעצתי עם אבי מורי, והוא אמר לי "יעקב, אל תהסס, תעבור לכולל החדש ואני אשלם לך את החסר, כדי להשלים למה שאתה רגיל לקבל היום!".

"אכן, כך עשיתי. עברתי לכולל, ומדי חודש אבא נתן לי מעטפה עליה הופיע שמי עם תארי כבוד כמו שמקובל לתת לאברך כולל, "לכבוד הרב יעקב מנשה הי"ו...!". הייתי בטוח שהכסף אכן מגיע מארגו מסודר.

"רק כעבור 14 שנה, כשאבא נפטר, סיפרה לי אחותי הצעירה שאז עוד לא התחתנה, שבאותה תקופה הם היו אוכלים פחות בבית, כדי שאבא יוכל לתת ליעקב מעטפה בסוף חודש. באותו הזמן שבו אבא שלי דאג לפרנס יתומים ואלמנות מתרומות שגייס בסכומים של מאות אלפי שקלים בשנה, הוא לא חשב לרגע לגייס תרומות גם עבורי. כדי שאני אצליח בלימודים, הוא חסך מפת לחמו, כל המשפחה הצטמצמה כדי שיעקב יוכל ללמוד טוב יותר, והוא גם ציווה עליהם שלא יגלו לי על כך, כדי שלא ארגיש לא נעים בכך שאני מקבל ממנו את המעטפה החודשית!".

סגר חובות לאברכים, פעם הוא סיפר בשולחן שבת שהוא הביא לאיזה חתן אחד 20 אלף שקל לחתונה, מאיפה הכסף, הוא כל פעם היה נותן לי צדקה, שמרתי את כל הכסף שהוא עצמו נתן לי שמרתי במשך שנים והבאתי לו 20 אלף שקלים.

"אחד תלמידיו של אבא, בישיבת 'אור החיים', סיפר לו פעם שהוא שוקל לעזוב את הישיבה. אבא ראה שהתלמיד הזה מצליח בלימוד הגמרא, ולא הבין למה הוא רוצה לעזוב. שאל אותו, מה רע בישיבה שאתה רוצה לעזוב? השיב בתלמיד שכשהוא הגיע לישיבה היו לו חסכוניות והוא היה יכול לקנות מה שלבו חפץ, חטיפים, ממתקים, מנה פלאפל לפעמים. עכשיו הוא לא עובד, כי הוא לומד בישיבה, החסכוניות שלו כבר אזלו, ולכן הוא רוצה לצאת לעבוד, כמה חודשים הוא ירוויח כמה אלפי שקלים ויחסוך, ואחר כך יחזור לישיבה לעוד כמה חודשי לימוד.

"אבא אמר לו עזוב, תישאר בישיבה. כמה כסף אתה צריך כל חודש?", הבחור נקב בסכום של כמה מאות שקלים, ואבא אמר לו שמעכשיו הוא נותן לו את הסכום הזה כל חודש, כדי שיוכל להישאר בישיבה. אחרי תקופה סיפר אותו תלמיד לאחד החברים על ההסדר שיש לו עם הרב מנשה מנשה, החבר נזף בו ואמר לו 'אתה לא מתבייש? הרי הרב מנשה מנשה אינו אדם עשיר, הוא חי בצמצום גם ככה, ואתה לוקח ממנו כל חודש כזה סכום בשביל בזבזים?'. התלמיד סבר וקיבל, ומאז הודיע לאבא שהוא צריך רק מחצית מהסכום שאמר קודם לכן, ואכן במשך שנה תמימה אבא נתן לו כל

חודש את הסכום הזה, כדי שיוכל להישאר בישיבה. "ואספר פה עוד מעשה נפלא שממנו נוכל לראות כמה וכמה זוויות מגדלותו של אבא מארי זצ"ל: במשך שנים רבות היה לו סידור תפילה בצבע ירוק. הסידור היה צמוד אליו בכל עת, ובכל פעם לפני שקיים איזו מצווה או אמר איזו ברכה, הוא היה פותח אותו בברכת 'השיבנו' בתפילת העמידה, ומהרהר בה מעט. במענה לשאלתנו הסביר שהוא מהרהר בתשובה כדי לכפר על העוונות שלו, ולכן הוא פותח ב'השיבנו' ומהרהר בתיבות הברכה כדי לעורר את הלב למחשבה של תשובה, כך היה עושה פעמים רבות במהלך היום, עד שהעמוד הזה של ברכת 'השיבנו' כבר היה ממש שחור מרוב שימוש. "ביום מן הימים, נסע אבא עם קבוצה מתלמידי ישיבת 'אור החיים' לתפילה על קברי הצדיקים בצפון, וכשהגיעו לטבריה אמרו התלמידים, אם אנחנו כבר פה לים הכינרת, אולי נרד לטבילה בכינרת. ירדו לכינרת וגם אבא ירד עימו, הוא ישב בצד, מצא לעצמו איזו פינה שקטה על החוף, ולמד בשקידה, נהנה מהרוח הנעימה בזמן שהתלמידים משתכשכים במים.

"כשחזר מאותה נסיעה, הוא חזר בלי הסידור הירוק. מיד שמנו לב להיעדרו של הסידור, ושאלנו את אבא מה זה? איפה הסידור?" השיב אבא בפשטות שהוא נכנס בשיחה עם יהודי שהיה שם בכינרת, והלה סיפר לו שהוא משתדל להתפלל לפעמים לקב"ה, למרות שהוא לא אדם דתי, אבל אין לו סידור בבית, אז הוא מתפלל בעל פה, קצת ממה שהוא זוכר. "שמעתי שהוא רוצה להתפלל ואין לו סידור, אז נתתי לו את הסידור שלי", הסביר אבא.

"אנחנו נזעקנו. מה זאת אומרת אין לו סידור אז נתת לו, הרי מדובר בסידור הירוק שלך, אתה צמוד אליו כבר עשרות שנים, לא אז בלעדיו לשום מקום, ככה נתת אותו לאדם זר שאתה לא מכיר. שילך לחנות ויקנה סידור ב-30 שקלים! מה פתאום אתה נותן לו דבר יקר כל כך ללבך?"

"אבל הוא לא הבין את התמיהה שלנו. "יהודי צריך סידור, אני יש לי עוד סידורים בבית, אני כל יום הולך לביתה כנסת, לא חסרים לי סידורים. הוא כן חסר לו, אז נתתי לו את הסידור שלי! מה אתם עושים מזה עסק?"

המשך מעמוד 18 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

לדורות! סבי ר' בערל זצ"ל עלה לגנוי מרומים בליל שבת, באותה שעה עת היה עומד אחוז שרעפים, כשדמעות זולגות על פניו והוא מכריז 'אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו...'

סבתי מרת רבקה ולצר ע"ה עלתה למרומים ב'זאת חנוכה' כשמילותיה האחרונות הם: "אם הרבנו של עולם רוצה כך שיעשה כרצונו" וזכתה וראתה 'חמישה דורות' מיוצאי חלציהם, כולם יהודים יראים ושלמים, עובדי ה' ומדקדקים, נוטרים משמרת התורה.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ,
ורעייתו מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

משפחתי האהובה אותה הותרתי מאחורי בגולה. הרגשות האלו צפו בי, הסעירו אותי עד מאוד ולא נתנו לי מנוח. הרגשתי אז, שאני חייב לתהות על קנקנך ולבדוק אותך ולראות עד כמה אתה אחוז ודבוק בשושלת הזהב... רציתי לבחון אותך האם אתה מחובר חזק אל המורשת? האם בצע כסף של משכורתך לא יסיר אותך מדרכך ומעקרונותיך? עתה, כשראיתי אותך אכן דבק במסורת בית אבא, ואתה שלם עם דרכך בלב ונפש אני מבקש את סליחתך... וברגע זה אני ממנה אותך למנהל מחלקה במפעל בה הכל יהיה נתון בידך ועל פיך יישק כל דבר!"

החומה הזו, אותם בנו בנחישות ובאמונה, עמדה להם והגנה בעדם

'בהיותי אברך צעיר כתבתי והוצאתי גליון שבועי בשם 'החינוך והמנחה', בו רוכזו פנינים ורעיונות על סדר המצוות שמנויים בספר החינוך. לקראת התחלת לימוד ה'דף היומי' במחזור הי"ד, ריכזתי בעלון כמה עצות להצלחת הלימוד ואחת מהעצות נוגעת לענין השיעור החדש שנוסד זה עתה'

שיחה מיוחדת עם הרב אליהו שור, על השיעור השבועי החדש 'ב'קו השיעורים' של 'דרשו' בנושאים הנלמדים בתוכנית 'העמוד היומי'

מאת: אלעזר גולדברג

עשרות אלפי לומדי תוכנית 'עמוד יומי' בכל העולם היהודי התחילו בלימוד מסכת שבת. בימים אלו נוסד שיעור שבועי חדש ב'קו השיעורים' של 'דרשו' בו נמסרים ידיעות ורעיונות, מעשים נאים ודברי דרוש ואגדה בנושאים הנלמדים באותו שבוע, ב'עמוד היומי'. שוחחנו עם מגיד השיעור הרב אליהו שור שליט"א, על השיעור, שמסביר על מטרתו בשיעור להמתיק את הלימוד היומי הקבוע בפנינים ורעיונות מרתקים המושכים את הלב ומהווים 'סימן' לזיכרון העמודים שנלמדו.

'בהיותי אברך צעיר כתבתי והוצאתי גליון שבועי בשם 'החינוך והמנחה', בו רוכזו פנינים ורעיונות על סדר המצוות שמנויים בספר החינוך על פרשת השבוע. לפני ארבע וחצי שנים, בשנת תש"פ, לקראת התחלת לימוד ה'דף היומי' במחזור הי"ד, ריכזתי בעלון כמה וכמה עצות להצלחת הלימוד, אחת מהן הייתה ללמוד לפי סדר 'דף הכולל' שיזמו ב'דרשו' על מנת לסיים את הש"ס תוך 14 שנים, יוזמה ברוכה הדומה במהותה לתוכנית 'עמוד יומי'.

עצה נוספת שהבאתי שם ונוגעת לענין השיעור החדש שנוסד זה עתה, היא לבחור מימרא אחת מעניינת מן הדף ואותה לזכור היטב על ידי שינון וחזרה פעמים רבות, המימרא הזו תזכיר ללומד גם את מה שכתוב לפניה ולאחריה באותו דף. עצה זו נצרכת ביותר, מפני שרבים הם הלומדים ומסיימים את הש"ס אך מרגישים שה'אליה' אמנם עלתה בידם אולם 'קוץ בה' - מאחר שאינם זוכרים מאומה. עשיית 'סימן' בדמות אותה מימרא שנצרכת בזיכרון מועילה מאוד לזכירת החומר הנלמד.

רעיון מעין זה עלה במהלך לימוד מסכת ברכות במסגרת 'עמוד יומי', להקליט שיעור שבועי מסכם על נושא אחד או שניים מתוך הדפים שנלמדו באותו שבוע, למסור בו רעיון או מעשה רב, דרוש או דבר אגדה, על מנת להרוויח שני דברים: הראשון - להכניס את מתיקות הגמרא אל הלב, כדי שגם בלימוד סוגיות קשות ומורכבות תהיה ללומד את האפשרות להאזין לשיעור שכולו מתיקות, מה שישמח וידחוף אותו להמשיך וללמוד בקביעות יום יום. והשני - כדי שאותם ווארטים מתוקים יהיו 'סימן' עבור הלומדים, שיזכירו להם בהמשך את החומר שמובא באותם דפים, מה שיהיה תועלת עצומה

לכל לומד שעתיד לסיים את הש"ס.

אין כל ספק ששיעור כזה יועיל מאוד לכלל הלומדים לזיכרון כלל החומר ובה נקיים את דברי הרמב"ן באגרתו: "וכאשר תקום מן הספר - תחפש באשר למדת, אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו". בפשיטות כוונתו ליישם את הלימוד הלכה למעשה, אולם אפשר לומר שב'לקיימו' טמון ענין עמוק נוסף, והוא לקיים את הלימוד לבל יישכח ממנו. את זה ניתן לעשות כאשר הלומד יחפש איזה מימרא מעניינת שנכנסה אל ליבו, ישנן ויזכור אותה, דרכה יוכל לזכור את כל מה שלמד. כך גם באמצעות שמיעת דבר דרוש ואגדה מתוק על הסוגיה ניתן 'לקיימו' בזיכרון ולזכור יחד איתו את כל הסוגיא, פשוטו כמשמעו!

- כאשר הנך מקליט את השיעור השבועי, מי הוא קהל היעד של השיעור ולמי הוא אמור להעניק את התועלת הברוכה? ראשית - אסביר את התהליך ולאחר מכן מי יוכל לקבל ממנו את התועלת הגדולה. השיעור מוקלט אחת לשבוע, בדרך כלל באמצע השבוע, וכולל בתוכו את הנושאים שנלמדו בימים שקדמו לו. עד היום כבר זכיתי להקליט ולהכניס ל'קו השיעורים' מספר שיעורים בלשון

הקודש ובאידיש וברוך השם השיעור כבר זוכה לשמיעות רבות של הלומדים והתגובות חיוביות מאוד.

השיעור נמסר בשפה נעימה ועם תכנים נעימים וקליטים, הממתקים את לימוד הגמרא ככפית סוכר בכוס תה... ידועים דבריו של מגיד המישרים הנודע הגאון רבי יענקל'ה גלינסקי זצ"ל, שהיה רגיל לומר בדרשותיו רעיונות תורניים עמוקים, מטובלים עם הרבה חוש הומור, כדי שהשומעים יקבלו את הדברים ללא קושי והמשיל זאת לילד קטן שהרופא ציוה עליו לבלוע תרופה מרה והוא אינו רוצה, שהוריו החפצים ברפואתו מכניסים את התרופה לכוס שתיה מתוקה כדי למתקה... כך גם הרעיונות העמוקים שלעיתים קשים לקבלם, נכנסים אל המוח ואל הנפש ביתר קלות כאשר הם מונגשים עם מסרים מרתקים ומעוררי סקרנות ה'מדברים' לכל אחד באשר הוא.

השיעור מיועד לכלל הלומדים מכל המגזרים והרמות הרוחניות, כי זה גם מעניין ומרתק וגם מקשר את הגמרא למעשה. אני משתדל למסור תכנים שיש בהם תועלת מעשית בחיי היום יום. גם אם אין בשיעור דברים שהם 'אליבא דהלכתא', מכל מקום יש בו ענייני מידות והנהגות ישרות שיש לנהוג בהם בכל מהלכי החיים.

בספרי החסידות מובא, שמכל ענין שלומדים בתורה ניתן להוציא איזה ענין 'למעשה', גם מפרק 'שור שנגח את הפרה' שכולו מלא בהלכות של שוורים שהזיקו, אף על פי שבימינו אין שוורים ברחובות, גם מזה יכול כל יהודי ללמוד משהו לחייו, כיצד עליו לנהוג בין אדם למקום ובין אדם לחבירו. בספרי ההלכה מתייחסים להלכות שכתובות בפרק זה לענין מכוניות שהזיקו בתאונת דרכים,

אולם על פי דרכנו נוכל ללמוד משם הליכות והנהגות, על פי מעשה רב, דברי אגדה או רעיונות מוסריים.

אמחיש זאת בדוגמא מרעיון שנמסר באחד מהשיעורים האחרונים בסוף מסכת ברכות. בגמרא שם (נח ע"א) מובאים דבריו של בן זומא: "אורח טוב מהו אומר - כמה טרחות טרח בעל הבית בשבילי, כמה בשר הביא לפני, כמה יין הביא לפני, כמה גלוסקאות הביא לפני, וכל מה שטרח - לא טרח אלא בשבילי!". בהשקפה ראשונה נראה שכן זומא בא ללמד דרך ארץ לאורחים, כיצד עליהם להתנהג עם מידות טובות ועין טובה כלפי מארחם. אולם באמת ניתן ללמוד מדבריו לכל הנהגת האדם בחיי היום יום, כי כל אדם הינו 'אורח' של הקב"ה בעולם הזה, ומי שהוא 'אורח טוב' מסתכל על כל מה שנמצא סביבו בעין טובה, בהתפעלות מהעולם הנפלא שנברא עבורו ועד כמה דואג לו הקב"ה בכל רגע ורגע. הסתכלות כזו תביאו לאמונה וביטחון בהשם יתברך וגם להתחבר על הבריות בכך שישבחם תמיד על הצדדים הטובים שיש בהם.

כך הוא בכל דף ודף. מכל מאמר שאמרו חכמינו ז"ל בגמרא אפשר ללמוד הנהגות ישרות ומוסר השכל, לדעת את הדרך שנלך בה והמעשה אשר נעשה! הקשיבו ותחי נפשכם!

את השיעור תוכלו לשמוע בקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666 בשלוחת עמוד היומי, לאחר בחירת השפה. השיעור מוגש כאמור, גם בלשון הקודש וגם בשפת האידיש.

המשך מעמוד 15 | הרה"ח ר' יוחנן בריזל

הזדמנות לשאול 'מה נשתנה' עם ה'טייטש' באידיש כמו שלימדו אותם בחיידר, 'ר' יענקל לייבן, איך וועל דיר פיר קשיות פרעגן....

'ר' יענקל מפרמישלאן התרגש עד מאוד, הוא בכה בדמעות כששמע ילד יהודי שואל מה נשתנה, ולאחר מכן השיב לו 'עבדים היינו' ואת כל ההגדה על הסדר. כמובן שאת הברכות אמרנו בלי שם ה', כי זה לא באמת ליל הסדר, אבל שרנו את שירי ההגדה ואכלנו בהסיבה, והיתה חגיגה גדולה.

"כשהגענו ל'שולחן עורך', התחלתי לשוחח עם ר' יענקל, והתברר לי שלפני יושב תלמיד חכם לא קטן. הוא ידע גמרות בעל פה. לא את כל הש"ס, הוא לא ידע ראשונים ואחרונים, בכל זאת ניתקו אותו מבית המדרש כשהיה צעיר לימים, אבל הידע שהיה לו היה מדהים, היה לו זיכרון חזק מאוד, וגם אחרי כל כך הרבה שנים תחת הקומוניסטים, הוא הצליח לשמר את הגחלת היהודית בלבו. התברר לי שהוא אלמן כבר שנים רבות, ולא זכה לילדים, אבל הוא לא כל כך הצטער על כך, כי ידע שהסיכוי שיכול היה לגדל אותם כיהודים יראי שמים בגלות האוקראינית, היה אפסי.

"ליל הסדר השני, כבר היה לי עוזר מקצועי, ר' יענקל מפרמישלאן, שכמובן דיבר את השפה המקומית באופן שוטף. הוא עזר לי להסביר לנוכחים ולתרגם את דברי, וכמובן שנהגתי בו כבוד גדול כראוי ליהודי כזה של מסירות נפש אמיתית.

"הזמנו אותו לבוא לקעמפ שלנו בקיץ, והוא אכן הגיע. אז היה מקובל באוקראינה שהממשלה היתה נותנת לפנסיונרים מימון לנופש במקום שיבחרו מתוך הרשימה, והוא בחר בית הבראה באותה עיר שבה עשינו את הקעמפ, והוא היה מגיע כל בוקר להתפלל איתנו שחרית, לאחר מכן ישב ולמד בחברותא עם אחד הפעילים במשך שעות, אכל איתנו ועזר לנו בפעילות מול המקומיים, וחזר לדירת הנופש שלו רק אחרי תפילת ערבית, כך במשך שישה שבועות!

"בהמשך הוא שמר איתנו על קשר ובהם שוב ושוב לפעילויות שלנו, אז שלבסוף התבגר מאוד, ואז עזרנו לו לעבור מפרמישלאן לקייב, שם הוא השתכן בסמוך לפעילות המקומית, וחי שם את שארית ימיו באווירה יהודית, כיהודי כשר וישר, ומנוחתו כבוד בבית העלמין היהודי בקייב.

"אני תמיד אומר שזכיתי לעשות הרבה מאוד לילות סדר. היו שנים שעשיתי ליל סדר אחד, כשאני בארץ הקודש. היו שנים שעשיתי שני לילות סדר, באוקראינה וברוסיה ובמקומות נוספים בעולם, והיתה שנה אחת שבה זכיתי לעשות שלושה לילות סדר, ודווקא ליל הסדר ההוא שעשיתי בצהרי החג, הוא ליל הסדר המיוחד ביותר שזכיתי לעשות, בכל ימי חיי".

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

בהגיע ליל שבת קודש לא חשב האב פעמיים, ולאחר שרקד עם שורת ילדיו, כל אחד בתורו, מיהר לסור אל עריסת התינוקת, כדי לרקוד אף עמה את השיר המיוחד הזה שקדושת שבת קודש בוערת בו עד לאחת.

מעשה מצוה בפרשה

מדרשו שב'שוק מאה שערים' בירושלים עיה"ק בלילי שבתות, וכך יקנה לעצמו קנין נצח זה.

אף בחור זה שעה שדרך במשכנו הלוהט של הרבי החליט להישאר שם ולהתענג מזיוו ואור השבת אשר בו. התבונן הבחור ברבי ובעבודתו - עבודת שבת קודש. שאב מלוא חופניים אויר פסגות משירי השבת הנפלאים, ורגשותיו גאו לנוכח יקידת בעירת שבת קודש שאפף את השולחן הטהור עם הקאך של אבות החסידות - מחד, והברען הויז'ניצאי - שהרבי הוא מתלמידיו - מאידך.

"שבת קודש".... "שבת קודש".... זימרו הרבי והחסידים בעוז. כאשר לפתע חש הבחור האיך הוא כאילו נמצא במרכז הטיש, הרבי מצביע באצבעו לעברו וקוראו לבוא לפניו ולרקוד עמו בשירת שיר זה. הבחור נבון וניסה להתחמק, הן אינו מכיר את השיר, את שיגו ואת רקידתו. אך הרבי התעקש, והבחור ציית בלידת ברירה, הוא ניגש אל הרבי, שתפס במהרה בשתי ידיו והחל לרקוד עמו בשירת "שבת קודש" בעוז ובתעצומות. הבחור נגרר אחרי התלהבות הרבי ורקד אף הוא ברגליים מהוססות, וכך רקדו השניים משך דקות ארוכות לכבודה של שבת מלכתא בזמורם את השיר "שבת קודש".

בסיום הריקוד, פנה הבחור בחיוך מבויש אל הרבי באומרו: "הן אכן רקדנו 'שבת קודש' בכזו התלהבות, ובאמת כולי התרגשות על הזכות הנפלאה שנפלה בחלקי, שהרבי בחר בי מכל המונוני בני ישראל שהשתתפו בטיש, לזכותיני לרקוד עמו בהתלהבות קודש ולשמוח בשמחתה של שבת קודש. איך כיצד אוכל להיות בשמחה כאשר

וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד (כט לח)

מאת: הרב אליהו שור

שתי הבטחות.

שתי ציפורים במכה אחת.

לזאת לא ציפה ולא מילל...

הוא היה בחור. עדיין לא הקים את ביתו. שעה שהחליט לסייר בליל שבת ברחובותיה האותנטיים של שכונת מאה שערים והסביבה. כאשר תופעה זו נפוצה בקרב רבים מהעם שבשדות, שכשהם רוצים לנוח ולהחליף כוחות, הרי שאחד מיעדי הנופש הפופולאריים ביותר הינה שכונת מאה שערים והסביבה. באשר שכונה זו, יסודותיה נראים כאילו נוצקו בששת ימי בראשית לרוב יושנה. וכל נתיבותיה אומרות הוד, יופי ונוסטלגיה.

כך מסיירים הם בסימטאותיה, שביליה ורחובותיה, מתבוננים באורח חיים השמרני והמתוק, ומציצים למוסדות התורה והיראה השונים שבשכונה זו ובקרבתה.

בפרט בלילי שבתות, שעה שהמוני תושביה היראים לדבר ד' מסיבים בבתי המדרשות השונים ומשבחים לקל חי העולמים מהווה שכונה זו כיעד מובהק לסיורי בקשת קרבת אלוקים, והמוני בני ישראל נוהרים לשולחנות הטהורים שעורכים האדמו"רים השונים, כל אחד וסגנונו המיוחד, ומתחממים באור השבת קודש שהנחילנו בוראינו לנוח בו ולשמוח בתענוגו.

אף בחור זה, אמריקאי במוצאו. נמשכה נפשו בליל שבת זו, שעליה נסוב תחילת סיפורינו, לסייר בבתי מדרשיה של שכונה עתיקה ושורשית זו. החל הוא את סיורו בבתי המדרש הסמוכים לשכונה, מחסידות דושינסקיא עם שיריה הנפלאים, עבור להיכל של חסידי קרלין עם הלהב המתגעש בשירי קודש. משם פנה למשכנו של הרבי משומרי אמונים עם שיריו המתפרצים, אחר כך נסוב לתולדתו - חסידות תולדות אהרן עם שירי הרגש אשר לה, עד שנחת בהיכלו של הרבי מתולדות אברהם יצחק שליט"א אשר בעירת יקידת שבת קודש שבקרבו ידועה היא ומפורסמת.

כאשר מזה עידן ועידנים, מעת הוכתר למנהיג העדה, ואף לפניו, יודע כל מבקש ד' ורוצה בקרבתו, שאם חפץ הוא לטעום טעם שבת קודש ולהבין כיצד רוכשים אותה, הרי שעליו לבקר ולו פעם אחת בשולחן הטהור שעורך הרבי מתולדות אברהם יצחק שליט"א בבית

פניני מצוה

מצות קרבן התמיד

זוה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה
שנים ליום תמיד: (כט לה)

המצוה: נצטוו ישראל שיקריבו שני כבשים בני שנה תמימים לעולה בכל יום, האחד בבוקר והשני בשעות בין הערביים.

מה הטעם למצוה זו? ציווה עלינו השי"ת להקריב בבית המקדש, מקום המיועד לקדושה, קרבן התמיד פעמיים ביום באהבה, למען נתעורר מתוך המעשה הזה בתחילת היום ובסיומו, ונשים כל ליבנו וכל מחשבותינו לדבקה בד' ברוך הוא!

מתי נוהגת מצוה זו? בזמן שבית המקדש היה קיים.

שיתו לבכם: תמידיות!

כל יום פעמיים יקריבוהו. בבוקר ובין הערביים. ובתמידיות! כל יום - קרבן תמיד!

ספרי היסוד העוסקים במצוה זו: משניות מסכת תמיד, ובגמרא במסכת יומא. רמב"ם: בספר המצוות - עשין לט. ובידו החזקה - הלכות תמידין ומוספיו פרק א'.

עצה טובה קמ"ל: לאמץ את התמידיות המאפיינת את קרבן התמיד לשאר עיסוקינו. אם בתורה, אם בעבודה ואם בגמילות חסדים. לעשות את כל מעשינו בעקביות ובתמידיות, וכך נרווה נחת רוח לאבינו בוראינו שבשמים!

בחור מבוגר אני, רווק אני מתהלך, ואני מצפה לזיווגי המתאים?" הרבי שמע כי זאת, ומיהר לברכו בכמעט הבטחה שימצא את זיווגי בניקל, בקרוב וללא קשיים. אך תנאי התנה עמו: "רצוני שתבטיחני הבטחה גמורה שתשיר שיר זה בכל שבת ושבת בעוז ובהתלהבות. ואף עם כל ילדיך תרקוד בעת שתשיר שיר זה בהתלהבות קודש. עם כל ילד תרקוד, בלא להחמיץ אף אחד, ואפילו הקטנים ביותר! אם תבטיחני לקיים מנהג קדוש זה, מוכן אני לברכך שתמצא את זיווגך ההגון בקרוב!!"

לכאלו שתי הבטחות, גם זיווג, וגם ילדים (שהרי צריך להולד לו ילדים לרקוד עמם...) לזאת לא סירב הבחור ומיהר להבטיח. הרבי הבטיח מנגד.

והבחור המשיך בחייו השגרתיים, בעבודתו ובחיפוש אחר זיווג מתאים.

הבחור אכן מצא את זיווגו, ונישא בדיצה ובחדווה לשמחת משפחתו ומכריו. כך נולדו לו גם ילדים פרי בטן, וברצות ד' הצליח אף בעסקיו, כמו גם בגידול ילדיו לתורה וליראת שמים.

אף את המנהג אשר הבטיח לרבי אי אז בשנות בחרותו לא שכח, ובכל ליל שבת באמצע הסעודה, היה חוזר על כך: קם לרקוד עם כל ילד וילד תוך שהוא שר את השיר הנוסטלגי "שבת קודש... שבת קודש..." ותוך כדי נזכר בליל שבת ההוא, עת ביקר בהיכלו הפלאי והגועש בקדושת השבת של הרבי בשכונת מאה שערים העתיקה. את ההבטחה אשר הבטיח והברכה אשר קיבל תמורתה.

היה זה מחזה לא אופייני ליהודי אמריקאי כמוהו, לרקוד בכזו התלהבות קודש בניגון עתיק של "שבת קודש..." באמצע יבשת הישימון האמריקאית? אך הוא דבק בכל עוז במנהגו אשר קיבל עליו, ולא זו מקיימו בכל שבוע ושבוע בקביעות ובהתמדה. לאורחים שהיו מסיבים על שולחנו והיו תוהים לפרש המנהג המוזר ברקידת שבת קודש העתיק עם כל ילד וילד, לא היה מרחיב את הדיבור יתר על המידה, רק היה מפטיר שזוהי הנהגה קדושה שקיבל מאיש קדוש, ועד כמה הוא מקיימה בכל עוז.

חוץ מהתועלת המרובה שקיבלו הוא ובני ביתו מקיום הקבלה אשר הבטיח לרבי בתחום הרגשת קדושת השבת. הרי שתועלת משנית היה צומח מקיום מנהג קדוש זה, באשר בעקיפין היתה זו שעה של הרעפת תשומת לב מהאבא לכל ילד באופן פרטני, והיא השפיעה רבות על תפקוד הילד לא רק בשבת קודש בלבד, כי אם גם בכל ימות השבוע, כאשר במוחו וליבו של הילד, אפילו הרך בשנים, היתה חקוקה תמונתו שלו רוקד עם אביו בשמחה עצומה, תוך הרעפת אהבה וחיבה מצידו של האב. אלמנט זה תרם רבות לצמיחתו של הילד בתורה ויראת שמים.

בכן, קיים האב את מנהגו וקבלתו בדביקות איתנה, וללא החמצת אף שבת מביניהם!

מזל טוב... מזל טוב... היתה ההתרגשות בבית עצומה, בחסד השי"ת נולדה בת בבית למזל טוב. האב היה מלא שבת והודיה להשי"ת, והתכונן בחדווה ל'קידושא רבא' אשר יערוך בבית הכנסת להודות ולהלל על רוב חסדיו של מלך קל חי העולמים.

המשך בעמוד הבא

בהגיע ליל שבת קודש לא חשב האב פעמיים, ולאחר שרקד עם שורת ילדיו, כל אחד בתורו, מיהר לסור אל עריסת התינוקת, כדי לרקוד אף עמה את השיר המיוחד הזה שקדושת שבת קודש בוערת בו עד לאחת.

רעייתו בראותה כי זאת ניסתה להניאו. "הן רק תינוקת היא זו, רק חצי שבוע מעת באה לעולם. אפילו שם יהודי אין לה עדיין. למה לך לרקוד עמה עתה? בשבת הבאה כשתתחזק מעט תרקוד אף עמה בשמחה ובששון באין מפריע, אך השבת, כשהיא רק בת חצי שבוע, למה לך זאת?"

אך האב התעקש. קבלה היא קבלה! אם קיבלתי על עצמי בפני הרבי לרקוד עם כ - ל ילדי בשיר זה, עלי לקיימה עם כל ילדיי כולם בלא יוצא מן הכלל, אפילו עם התינוקת, ללא שום הוראת היתר קלוש! רעייתו בראותה את דביקותו האיתנה בקבלה, הסכימה עמו אף היא. ובזאת ניגש אל עריסת התינוקת הזערורית, הוציאה הימנה והחל לרקוד עמה, בעוד עיניו זולגות דמעות התרגשות והודיה קדם השי"ת, על גודל המתנה אשר קיבל בשבוע זה.

לפתע נשמע רעש עצום ומחריש אוזניים מחדר הילדים, הנוכחים כולם נבהלו וגם נחפזו, והאמא אצה רצה לחדר לבדוק מה קרה

המשך מעמוד 19 | הרב צבי גטקר

ליבו כי יסכים לנסות ולברוח בליווי מישהו.

ואז הגיע בסתר, אחד מהם אלי וביקש ממני בתור בעל תעודת פטור מגיוס להתלוות אל הבחור של ברינקר עד מוצא, ומשם הוא כבר ימצא את הדרך לפתח תקוה בכוחות עצמו. הסכמתי, ואמרתי להם כי יבואו אלי בשעה 3 בבוקר, ונצא.

וכך היה בשעה 3 חמקתי מביתי, פגשתי בו ויצאנו.

הובלתי אותנו אל ההרים שמאחורי 'גבעת שאול', עלינו הר אחד [כיום הר המנוחות] וירדנו, עלינו הר נוסף וירדנו, ואז הגענו אל ההר השלישי, שאחריו כבר היינו אמורים להיפרד, עלינו אל ראש ההר, כאשר השחר עלה זה לא מכבר, ומתחתינו אנו רואים קצין טורקי רוכב על סוס מוביל קבוצה של ערבים משתמטים, ברינקר אמר לי, 'הרב ורקר אני בורח', אבל אני תפסתי בידיו ואמרתי לו, אין לך איך לברוח, הקצין ראה אותנו כבר, הוא רוכב על סוס, ברגע הוא ישיג אותך, נמשיך ללכת, נאמר וידוי זה' ושיענו, וכך אנחנו יורדים את ההר, ואומרים יחד וידוי פעם אחר פעם, ובין פעם לפעם אני אומר לו, ברינקר העיקר לא להראות סימני פחד, לא להסתכל כלל לכיוון הקצין, תלך כאילו אתה לא רואה אותו.

האמת שברגע הזה שנינו היינו בסכנת חיים מוחשית, הוא בורח ואני מלווה של בורח, הקצין עצר את השיירה, וירד מעל הסוס, חיכה לבואנו, ואנחנו חוזרים שוב כבר בפעם השישית על הוידוי, והנה אנחנו עוברים על יד הקצין לא מביטים לעברו, והוא נתן לנו לעבור, בלי שאלות, לא 'אומן.

המשכנו הלאה עוד כמאה מטר, בלי להביט אחורה, ושמענו אותו עולה שוב על הסוס וקורא בקול, 'יאלה' ממשיכים, והוא והעצורים המשיכו בדרכם.

חיכינו דקותיים, עד שכבר נעלם הטורקי מהאופק, התרגשנו בהקלה

שם!?

לחדרתה נבהלה לראות את כל הארון בחדר הילדים מרוסק ומנופץ לרסיסים. כנראה התרופפו בריגיה ביותר.

אך בהבטה שניה קלטה את הנס הגדול!!!

בראותה אף את עריסת התינוקת מרוסקת לרסיסי רסיסים! וזאת בשל כך שכיוון נפילת הארון היתה בדיוק במקום בו עמדה העריסה!! בדיוק באותו מקום!!

ולדמיין שהאבא לא היה מתעקש להוציא את התינוקת לשירת שבת קודש המסורתית....

עתה קלטו שניהם את גודל הנס אשר אירע להם בזכות דביקותו הבלתי מתפשרת של האב לעמוד בכל הכוח בקבלה שקיבל על עצמו אי אז לפני שנים רבות כל כך ולעמוד על כך לקיים את הקבלה בתמידיות מוחלטת!

כוחה של תמידיות!

מקור: הגאון רבי דוד זיכרמן שליט"א בשיעורו הנודע בכותל המערבי

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

גדולה, הרי ניצלנו בנס.

ונפרדנו, וכאן אמר ר' יחיאל מגיע החלק שרציתי לספר לך, ר' שולם, הבנה של ישיבע בוחער.

תזכור ר' יחיאל, אל תפסיד את המצוה הזו

ברינקר תפס את כף ידי בשני ידיו ואמר לי, ר' יחיאל, אני חייב לך את חיי, אתה הצלת אותי ממות, אני חייב לך הכרת טובה.

בבקשה ממך הרב ורקר, אתה קיימת עכשיו מצוה שלימה, מצוות 'כל המציל נפש מישראל', הצלת נפשות.

המצוה הזו היא שלימה, עשית אותה בלי תמורה ופנייה, במסירות נפש כפשוטו, ובלי שמישהו ידע על כך כמעט.

תזכור ר' יחיאל, אל תפסיד את המצוה הזו, תדאג לא להפסיד את האוצר הזה שקיבלת היום, לא לפספס את המצוה הזו, מכל סיבה שהיא, אל תתהדר בה, ותתגאה בה, שמור אותה לעולם הבא, שם היא תזכה אותך בחיי נצח.

זה כוחו של בחור ישיבה טהור, שמבין בכוחו של מעשה שלם, ומרוב הכרת טובה הוא מתחנן אל מיטיבו, ומיטיב עמו את ההטבה הגדולה שיכולה להיות, לבקש ממנו, תדאג שלא תפספס את טהרת המצווה הזו, אל תפנה אל הרגשות הצלה וניפוח עצמי, אל תתהדר באזני אחרים.

שמור על מצווה זו מכל משמר, כי מצווה שלימה, אין כמוה, כוחה עולה, על מצוות רבות רבות אחרות.

ובמסר זה, של גילוי הסיפור הנסתר בימים האחרונים, העביר רבי יחיאל לר' שולם, את המסר המזוכך - "כי המעט הזך הוא הרב".

(לתגובות והארות com.gmail@08974974aa)

עברו דקות ארוכות ולא קראו בשמו. הדקות התארכו ופליאתו גברה, לשם מה הגעתי לכאן? ההמתנה הארוכה, לא נראה שייצא משהו מועיל מהפגישה הזו, אך בכל זאת המשיך להמתין, ואז זה קרה, הוא נקרא לחדר המנהל...

מה ענה ה'חפץ חיים' לבחור שלא רצה לשמוע שידוכים?

הרב ישראל ליוש

פְּתוּחֵי הַתֵּם קֹדֶשׁ לָהּ (כח לו)

להמתין בפינת החדר עד שיקראו בשמו.

עברו דקות ארוכות ולא קראו בשמו. הדקות התארכו ובעקבותיהם גם פליאתו גברה, לשם מה הגעתי לכאן? השפה זרה, ההמתנה ארוכה, לא נראה שייצא משהו מועיל מהפגישה הזו, אך בכל זאת המשיך להמתין, ואז זה קרה, הוא נקרא לחדר המנהל, שם הודיעו לו מיד, ללא שנשאל מיד הרבה שאלות, שהוא התקבל לעבודה, במסגרתה יהיה עליו לגרוס במגרסה ערמות גדולות של מסמכים. והמשכורת... לא רעה בכלל...!

הוא שמח שמחה גדולה, ופליאתו העצומה התבררה רק כעבור כמה ימי עבודה... המסמכים הללו היו דפים סודיים של הצבא המקומי, וחיפשו אדם שאינו מכיר את השפה, כדי שיוכל לגרוסן, מבלי שיבין מה כתוב בהם, כך אין חשש שהסודות הצבאיים יתגלו... כאשר המתין בחדר ההמתנה ביום הראיונות, הניחו לפניו כתבי עת כתובים בשפת המקום, כדי לראות אם הוא יקח אחד מהם ויצליח לקרוא את הכתוב בהם, וכאשר גילו שהוא לא מעיף מבט לעברן, הבינו שמצאו את האיש הנכון לעבודה הרגישה...

אז נוכח האיש שדברי הרב נכונים, אן נגזר עליו להתפרנס בכבוד, הנה באה הפרנסה דוקא בגלל חסרונו...

מרון ה'חפץ חיים' ז"ע הסביר את מאמרו של ר' יוחנן, שאילו מפתחות הפרנסה, החיה ותחיית המתים היו נמסרים לשליח, אזי לאנשים רבים לא היתה פרנסה, כי השליח היה מחלק פרנסה רק לפי זכויותיו של האדם. כמו"כ לא כולם היו זוכים לקום בתחיית המתים, כי רק מי שיש בידו אור תורה, זוכה לתחייה. עתה שנשאר המפתחות הללו בידי הקב"ה, הוא נותן אותם ברחמים, הוא מפרנס את כולם, ומחיה מתים ברחמים רבים.

ברוח משנה זו, שוחח ה'חפץ חיים' עם תלמיד שהגיע לגיל עשרים וחמש ולא רצה לחפש שידוך. שאל אותו ה'חפץ חיים': "מדוע אינך רוצה לשמוע שידוכים?"

"אני מחפש שווער [חותן] שיתן לי קעסט [יכלכל אותי] חמש שנים, כדי שאוכל ללמוד ביישוב הדעת!"

"כמה זמן נראה לך שתחיה...?" שאל אותו ה'חפץ חיים'

"כמו כולם... ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה..." ציטט הבחור פסוק מפורסם

"נו... השווער יפרנס אותך עד גיל שלושים, ומה יהיה לאחר מכן...?"

"אחר כך ה' יעזור..." הכריז הבחור באמונה

"ישמעו אוזניך מה פיך מדבר... חמישים שנה, מגיל שלושים עד גיל שמונים, הקב"ה יכול לפרנס אותך, ובחמש שנים הקרובות אינו יכול...!"

אומר הגאון מווילנא ז"ע, דלית מילי דלא רמיזא באורייתא, ובכלל זה, מאמרו של ר' יוחנן: שלושה מפתחות בידו של הקב"ה ולא מסרן לשליח, מפתח של גשמים, מפתח של חיה ומפתח של תחיית המתים, רמוז בפסוק 'פתוחי חתם קודש לה', שהרי 'חתם' ר"ת חיה, תחיית המתים, מטר, א"כ 'פתוחי', המפתחות של אלו, 'קודש לה'. אלא שעיקר מאמרו של ר' יוחנן דורש ביאור, הרי כל הכוחות בעולם בידי הקב"ה, מה אפוא ההבדל בין מפתח שנשאר בידו למפתח שנמסר לשליח?

בספר 'בן יהודע' ביאר שהשליח הלא הוא כח הטבע שטבע הקב"ה בעולם, והוא שליחו של הקב"ה לעשות את כל הפעולות בבריאה. ה'מפתח' הוא כח אחר שמעורר את כח הטבע לפעול. אלא שבכל העניינים בעולם צריך אותו כח הנקרא 'מפתח' להפעיל את כח הטבע, מלבד בדברים הנזכרים: חיה, תחיית המתים ומטר, בהם כח הטבע לא נדרש לכח המפתח כדי להפעילו, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא אשר מפעיל בעצמו את כח הטבע, ברוך גוזר ומקיים... אף המלבי"ם צועד בדרכו של ה'בן איש חי' שהשליח המדובר במאמרו של ר' יוחנן הוא כח הטבע, ומוסיף לבאר שבכל ענייני הבריאה, אם נוקק הטבע לשנות את הנהגתו הרגילה, יצטרך זכות גדולה כדי לשדד את מערכותיו, אבל בנושאים הללו: חיה, תחיית המתים ומטר, הנעשים ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו, שינוי דרכי הטבע אינו פלא כלל, כי הוא אשר הטביע את הטבע והוא גם צוה להופכו ולשנותו.

סיבות שונות הכריחו יהודי לעבור ממקום מושבו הקבוע אל ארץ נכר, אשר את שפתה לא הכיר. ומשכך, לא מצא מקום פרנסה, וכי מי יעסיק אדם שלא מכיר את שפת המקום!?

לימים, כאשר ביקר בארץ ישראל תינה את צערו לפני הצדיק רבי מאיר אבוחצירה ז"ע. "הסר דאגה מליבך" - הרגיעו הרב - "אם נגזר עליך להתפרנס, תמצא פרנסה גם במקום שאינך מכיר את השפה, ואם נגזר עליך שלא להתפרנס, גם אם היית מלומד ומכיר שפות רבות, לא תתפרנס... פרנסה משמיים!". יצא היהודי מחדרו של הרב רגוע, ובחובת ההשתדלות המשיך לחפש מקום עבודה.

יום אחד פנו אליו ממאחד ממשרדי הממשלה וביקשו ממנו לבוא לראיון עבודה. התפלא האיש: כיצד אעבוד במשרד ממשלתי, כאשר איני מכיר את השפה כלל וכלל? איך אשרת את האזרחים הפונים?, בכל זאת התייצב במשרד בשעה שנקבעה ושם התבקש

האם לכהן גדול היה אסור ללבוש כיפה בעבודה משום דמוסיף על הבגדים? והאם לכהן גדול היה אסור ללבוש משקפיים בעת העבודה? או דילמא משקפיים לא נחשב למלבוש ולא הוי יתור בגדים

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

”ועשית ציצין... ושממת אתו על פתיל תכלת” (כ"ח ל"ו-ל"ז)

איתא בגמ' (חולין קל"ח.) כיפה של צמר היתה מונחת בראש כה"ג ועליה ציץ, לקיים מה שנאמר 'ושמת אתו על פתיל תכלת'. ופירש"י כיפה כובע קטן. תמה המלבי"ם: לשיטת רש"י שמתחת הציץ היה לובש הכה"ג כובע, איך היה מותר לכה"ג, ללבוש כיפה הרי זה יתור בגדים. ויש שתירצו: א. אין זה יתור בגדים, כיון שהוא צורך הציץ. ב. לא היה כיפה של צמר מונחת בראשו תחת הציץ רק שלא בשעת העבודה, וכשלא לבש השמונה בגדים רק הציץ לבד לבש הכיפה, (כך כתב ה'ברוך טעם' על הטורי אבן חגיגה י"ז). ג. ע"פ מה שכתב הר"ף (פ"ו דשבת) דהוה רק שני אצבעות, ולכך אין עליו שם יתור בגדים ('צפנת פענח' תניינא הל' יסודי התורה פ"ו). וה'כסף משנה' הל' כלי המקדש פ"י הל' ג' תמה, מדוע הרמב"ם לא פסק שהיה לכה"ג כיפה, הרי זה סתמא דגמ'. יש שמתרץ את שיטת הרמב"ם: דמוכרחים אנו לומר דלא חשו אהך כיפה של צמר דאיתא שם בחולין, כי לשון כיפה בכל מקום הוא כובע המכסה הראש, וזה א"א, למאי דקימ"ל ששערו של כה"ג היה נראה בין ציץ למצנפת להנחת תפילין, לכן דחוו מהלכה, ונתיישב בזה תמיהת ה'כסף משנה' על שהשמיט הרמב"ם הך כיפה של צמר (הכתב והקבלה). ויש שמתרץ את הרמב"ם: לפי מאי דקימ"ל (עירובין ג:) דכהנים לא היו מניחים תפילין של יד, דכתיב 'ילבש על בשרו' שלא יהיו דבר חוצץ בין בגדיו לבשרו, א"כ ה"ה על מצחו שלא יהיה דבר חוצץ בין ציץ למצחו, וא"א בכיפה של צמר המפסקת (וע"כ כפירש"י ורמב"ן בחומש) ולכן השמיטו הרמב"ם, והגמ' בחולין ס"ל אע"ג דכתיב 'על מצח אהרן' מ"מ לא מקפידים על חציצה (וכס"ד דש"ס זבחים י"ט. כך כתב החת"ס חולין קל"ח) (מעדני אשר).

האם לכהן גדול היה אסור ללבוש משקפיים בעת העבודה דהוי יתור בגדים או דילמא משקפיים לא נחשב למלבוש ולא הוי יתור בגדים

הנה ב'דברי מלכיאלי' (ח"ד סי' ל"א) כתב: נראה דכהן היה אסור ללבוש בתי עיניים בעת עבודה דהוי כתוספות בגדים. וב'חשוקי חמד' (סנהדרין ל"ו): נסתפק האם הלובש משקפיים יש בזה משום יתור בגדים, וכתב שיתכן שמשקפיים לא הוי יתור בגדים, כי אינו בגד אלא תכשיט, ויתור בגדים נאמר רק כאשר מוסיף ללבוש בגד, ומביא בשם גיסו הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שמשקפיים לא הוי יתור בגדים, כיון שאין בהם ג' על ג'. ומעיר ב'חשוקי חמד' שב'דרך חכמה' (פ"י מהל' כלי המקדש ה"ג ביאור הלכה ד"ה מניח) כתב: לכך לא הוי תפילין יתור בגדים, שאין בהם ג' על ג', והא דכתב הרמב"ם (שם ה"ח) דצילצול קטן הואיל וחשוב הוי יתור בגדים אפילו בפחות מג' על ג'. י"ל שהוא חשוב כי הוא בגד וצריך להשתמש בו, אבל תפילין שאינו לצורך בגד, אלא לצורך מצוה, והוא תכשיט ולא בגד אינו חוצץ. ומה שנאמר בגמ' (שבת ס"א.) 'תפילין דרך מלבוש', אין הכוונה שהוא בגד, אלא שהוא דרך לבישה, אבל בגד לא הוי, כמו כן אפשר לומר על משקפיים, שהוא דרך מלבוש, אך אינו בגד (מעדני אשר).

הלא אחי ובשרי הוא והשמדתו כאילו נאכל חצי בשרי כדרך שהתפלל על מרים

”ואתה הקרב אליה את אהרן אחיה ואת בניו אתו מתוך בני ישראל” (כ"ח א)

כתב הכלי יקר: הוסיף כאן לשון 'ואתה' לומר לך שמצד מעשה העגל נתרחק אהרן כמו שנפסלו בכורי ישראל ומשה קרבו בתפלתו כמ"ש " ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא" (דברים ט, כ). ועניין תפלה זו שתלה משה בעצמו לאמר הלא אחי ובשרי הוא והשמדתו כאילו נאכל חצי בשרי כדרך שהתפלל על מרים, נמצא שבעבור שקרבו משה אליו ע"כ נבחר בזכות משה, אע"פ

שגם הוא היה בתוך בני ישראל עובדי העגל מ"מ קרבו מתוך בני ישראל העובדים והכל בעבורך לכן נאמר "ואתה הקרב אליך את אהרן". ומפני מה נאמר "מתוך בני ישראל". לפי שאין הנבואה שורה על נביאי ישראל כי אם בזכות ישראל, כמו שפירש רש"י (דברים ב ט"ו-י"ז) על הפסוק "וידבר ה' אלי". ובא לומר שאף על פי שהיה אהרן ראוי להרחיקו בגלל מעשה העגל, מכל מקום קירבו ה' בעבור שני דברים - האחד, בעבור משה, כי הוא אחיו וכבודו של אהרן הוא כבודו של משה. והשני הוא בזכות שהיה אהרן נותן ליבו לבעיות והמריבות שהיו בקרב בני ישראל, והם היו צריכין לכהן כזה שעושה שלום ביניהם.

על עבירות שבין אדם לחבירו לא מועילה תשובה

שח רבי אברהם מרדכי קליערס ז"ל על אביו רבי משה קליערס זצ"ל, (רבה של טבריה): מי שלא ראה את הרתת והחלחלה שאחזה את אבי בשעה שהיה נזקק לשאלות של איסור והיתר, לא ראה פחד מימיני! תדיר היה שרוי במיצר, שמא הטריף חלילה עוף של הזולת שלא כדין, ונמצא שגם היזק לפלוני. הוא היה אומר, 'המיקל במקום שצריך להחמיר, עבירה שבין אדם למקום בידו, כי הוא האכיל טריפות, אבל ניתן לעשות תשובה על כך. אבל המטריף במקום שיש להכשיר, והמחמיר במקום שיש להקל, הרי עבר עבירה שבין אדם לחבירו, שעליה אין תשובה ויוה"כ מכפרים, עד שירצה את חברו, ולרצות אדם קשה הרבה יותר מלרצות את הקב"ה' (ילקוט מאיש לרעהו).

חידות לפרשת השבוע:

- א. מדוע המזבח הפנימי שהיו מקטירים עליו קטורת נקרא מזבח, הרי לא היו מקריבים עליו זבחים?
- ב. איזה דבר בפרשתנו קשור למראה שראה משה רבנו בסנה?
- ג. כמה כלים במשכן נעשה בהם נס?
- ד. מי נקרא שמו ע"ש שהיה מאיר לרבים?
- ה. מה הקשר בין היונה מתיבת נח לפרשתנו?

מתחיל את ההדלקה ובה היה מסיים את ההדלקה. במזבח העולה נעשה נס שירדה אש מן השמים ובמזבח הקטורת נעשה נס שלא היה ציפוי אלא כעובי דינר זהב ועמד ציפוי כמה דורות.

- **תשובה לחידה ד.** איתא במדרש תנחומא בפרשתנו: אביאל שהיה אבי אבינר נקרא נר ע"ש שהדליק נרות לרבים במבואות האפלים.
- **תשובה לחידה ה.** איתא במדרש תנחומא עה"פ בשיר השירים "עינייך יונים", עם ישראל דומה ליונה כשהיה נח בתיבה כתיב "וישלח את העורב ויצא ושוב", ואח"כ שלח את היונה וכתב "ותבוא אליו היונה וכו'" וע"י היונה יצאו מן התיבה, אמר הקב"ה: מה היונה הביאה אורה לעולם, אף אתם שנמשלתם ליונה הביאו שמן זית והדליקו לפני את הנר שנאמר "ואתה תצווה את בני ישראל וייקחו אליך שמן זית זך".

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק-תשפ"ג)

- **תשובה לחידה א.** כתב הרד"ק שהיה מזה עליו דם הזבח פעם אחת בשנה פר ושעיר של יום הכיפורים.
- **תשובה לחידה ב.** איתא בגמ' (סוף חגיגה) דעובי ציפוי הזהב של המזבח היה כעובי דינר, וכתב שם בתוס' בשם מדרש תנחומא שמשה רבינו היה תמה היאך שייך שלא ישרף העץ, הלא עובי דינר הוא דבר מועט? אמר לו הקב"ה: כך דרכי באש של מעלה שהיא אש אוכלת אש ואינה מכלה כדכתיב "והסנה איננו אוכל".
- **תשובה לחידה ג.** כתב ה'בכור שור', חמשה כלים היו במשכן וכל אחד ואחד מהם נעשה בו נס, הארון, השולחן, המנורה ושני המזבחות: הארון - היה עומד בנס כדאיתא במגילה (י:): שלא תפס מקום דמקום ארון אינו מן המניין. השולחן - דאיתא בגמ' (מנחות כ"ט.) עה"פ "לשום לחם חום ביום הלקחו" שהיה סילוקו כסידורו שהיה נשאר חם וטרי. במנורה היה נעשה נס בנר מערבי שהיה נותן בה שמן כמו בכל הנרות וממנה היה

רוצים לקבל את 'לקראת שבת'
מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

מדוע מברכים 'שהכל' על קציצות בשר שמעורב בהן קמח? והאם ברכת ה'שניצל' היא תמיד 'שהכל'?

תערובת של שני מאכלים שברכתם שונה - אם אחד מהם הוא המרכיב החשוב והעיקרי לעומת האחר, יש לברך עליו אף אם הוא מהווה מיעוט בתערובת, והשני נטפל אליו ונפטר בברכתו. ואם שני המרכיבים חשובים ועיקריים במידה שווה, אך אחד מהם מהווה רוב בתערובת, הוא נחשב לעיקר. אולם, אם אחד מהם הוא מחמשת מיני דגן - חיטה, שעורה, שיבולת שועל, כוסמין ושיפון - הוא נחשב כעיקר אף אם הוא מהווה מיעוט בתערובת, ולכן ברכת התערובת היא 'מזונות'.

דין זה אמור רק כאשר הדגן הוכנס לתערובת לשים אכילתו מצד עצמו, או לשים נתינת טעם משמעותי בתערובת; אך אם הדגן משמש רק כחומר מייצב, כתבלין בעלמא, כצבע מאכל וכדומה - דינו כדין שאר המינים, האמור לעיל.

ועם זאת, קציצות בשר ודגים שמעורב בהן קמח חיטה, קמח מצה וכדומה, (והדגן אינו מהווה רוב בתערובת) - הורה הגר"ז **אויערבך זצ"ל**, כי למרות שהדגן שבהן נועד למאכל, ברכתן 'שהכל', משום שעיקר הכוונה במאכל זה היא לבשר ולדגים ולא לדגן. ובדומה לכך ביאר הגרי"ש **אלישיב זצ"ל** על פי דברי החזון איש, שחשיבותו של המאכל היא בבשר ובדג, ולא בדגן. וכן הורה הגר"מ **שטרנבוך שליט"א**, שהיות והמאכל מוגש ונאכל כבשר ודג, ולא כמיני מזונות, ברכתו 'שהכל'. והוסיפו **האור לציון**, **הגר"ז אויערבך זצ"ל** ו**הגר"נ קרליץ זצ"ל**, שבמקרים רבים מטרת הדגן אינה לשים אכילתו, אלא רק כדי לנפח את הקציצות, לרככן, או לסייע בבישולן ובטיגונן.

ופרוסות חזה עוף או דגים, המצופות בקמח מצה או בפירורי לחם המעורבים בביצה ובתבלינים - המכונות 'שניצל' - הורו **האור לציון**, **הגר"ז אויערבך זצ"ל** ו**הגר"נ קרליץ זצ"ל**, שאם מטרת הציפוי היא כדי לתת טעם דגן למאכל, יש לברך עליו 'מזונות', אך אם מטרת הציפוי היא רק כדי לשמש את המאכל, כלומר, לִפְתוֹתוֹ, או לסייע בטיגונו, יש לברך עליו 'שהכל'. ומדברי **הגר"י קמינצקי זצ"ל** ו**הגר"ש וואזנר זצ"ל**, נראה שדין ה'שניצל' כדין הקציצות הנ"ל, כלומר, שהואיל והעוף או הדג הם עיקר מטרת המאכל, חשיבותו ומהותו, ברכתו 'שהכל'. וכן דעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל**, אך הוסיף, שירא שמים יפטור את המאכל בברכות 'מזונות' ו'שהכל' על מאכלים אחרים, אך לא יפריד את הציפוי ויברך בברכת 'מזונות' על מאכל אחר, מחשש ל'ברכה שאינה צריכה'.

ברם, כאשר הציפוי עשוי שככבה עבה בעלת נפח או טעם משמעותיים - הורה **הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל**, שיש להפריד מעט מהציפוי ולברך עליו 'מזונות', וכן לברך 'שהכל' על הבשר או הדג. ויש שמסרו כן גם בשם **הגר"ש אלישיב זצ"ל**, אך יש שמסרו בשמו, כי באופן כזה יש לברך על המאכל כולו 'מזונות' בלבד, וכן הורה **הגר"מ פיינשטיין זצ"ל**.

האם קיימת ברכה אחרונה כזו: "על האדמה ועל פרי האדמה"? מה מברכים על הגריסים שב'חמין' או במרק? ומה מברכים על 'שְׁלוּה' ועל פריכות כוסמין?

חשיבותם של חמשת מיני הדגן, שמברכים עליהם 'מזונות', היא כאשר הם נאכלים בצורתם החשובה, כלומר, מאפה או תבשיל. אך הכוסס גרגרי דגן הראויים לאכילה בעודם שלמים, שלא נחתכו ולא נטחנו - מברך 'האדמה', כיון שאין זו דרך אכילת הדגן, ובצורה זו אינו חשוב יותר ממינים אחרים.

והברכה האחרונה על גרגירי הדגן היא 'בורא נפשות', אך יש מהראשונים שהסתפקו בדבר, ולדעתם, יתכן שהיה ראוי לברך על הגרגירים ברכת 'מעין שלוש', ובמקום 'על המחיה' - לומר: "על האדמה ועל פרי האדמה".

ובשולחן ערוך כתב, שכדי לצאת ידי חובה לכל הדעות, ראוי שלא לאכול את גרגירי הדגן אלא בתוך סעודת פת, שאז הם נפטרים בברכת המזון. והגרש"ז **אויערבך זצ"ל** ביאר, שמן הדין אין צורך להימנע מאכילת הגרגירים מחוץ לסעודה, אלא שיש הידור בדבר - לאוכלם בתוך הסעודה. ברם, גרגירי דגן שנחתכו והתבשלו, או גרגירים שלמים שנמעכו היטב בבישול, או שנדבקו [אפילו מעט] זה לזה על ידי הבישול - ברכתם 'מזונות'. והורה הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, שיש לברך עליהם 'מזונות' אף אם דיבוקם זה לזה נוצר רק מחמת הרוטב סמיך שבו התבשלו, כמצוי בגריסים שב'חמין'.

וגרגירים שלא נחתכו, אך קולפו, ויחד עם הקליפה הוסר חלק מכל גרגיר, כמצוי ב'גריסי פנינה' העשויים משעורים, והתבשלו, ולא נדבקו ולא נמעכו - כמצוי במרק גריסים - הורה הגר"ש **אלישיב זצ"ל** שיש לברך עליהם 'האדמה'; אך המברך עליהם 'מזונות', אין למחות בידו. ו'שְׁלֹוה', העשויה מגרגירי חיטה המותפחים בחום - לדעת הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, האור **לציון**, והגר"נ **קרליץ זצ"ל**, יש לברך עליה 'האדמה'. אך יש מהם שסברו, כי קיים ספק בנוגע לברכה האחרונה, ולכן, לדעתם, ראוי לאכול את ה'שְׁלֹוה' רק בתוך סעודת פת, לפטורה על ידי ברכה על מאכלים אחרים.

ו'פריכיות' של מיני דגן ואורז, העשויות מגרגירים שהתפקעו בחום ואחר כך הודבקו באמצעות לחץ לצורה מסוימת - לדעת הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, ברכתן 'האדמה', ולדעת הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, ברכתן 'מזונות'. ואילו לדעת הגר"נ **קרליץ זצ"ל**, ברכתן 'שהכל', אם משום השינוי שנעשה בהן, ואם מחמת הספק.

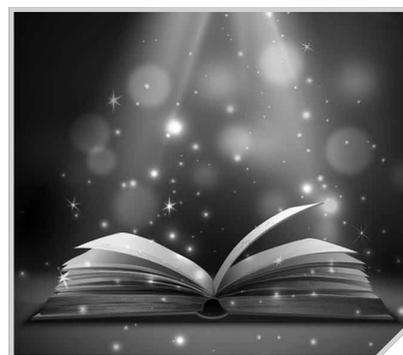
ו'גרנולה' העשויה מגרגירי שיבולת שועל קלויים - הורו הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, הגר"ש **אלישיב זצ"ל** והגר"פ **שיינברג זצ"ל**, שברכתה 'האדמה'. אולם, כשהיא עשויה מגרגירי שיבולת שועל שעברו בישול קצר באדים - נחלקו הפוסקים: לדעת הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, האידיוי אינו נחשב כבישול, ולכן ברכת הגרנולה 'האדמה'; ולדעת הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, האידיוי נחשב כבישול, ולכן ברכת הגרנולה 'מזונות'.

האוכל פתיתים ואורז - כיצד ינהג בברכה אחרונה?

כחמיניו ז"ל תיקנו לברך על האורז 'מזונות', משום שבדומה לחמשת מיני דגן, אף הוא מזין את הגוף יותר מאשר שאר המאכלים. ובדורות הקודמים, נחלקו הדעות אם האורז שעליו דיברו חז"ל הוא המין שמקובל לכנותו כיום בשם אורז, או שהוא המין שמקובל לכנותו בשם דוחן. ויש שהחמירו משום כך, לאכול מינים אלו רק בתוך סעודת פת.

אולם, המנהג המקובל כבר רבות בשנים הוא, שהמין המכונה בפיו 'אורז', הוא האורז שעליו דיברו חז"ל, אשר ברכתו 'מזונות'; וכן נהג הגר"א, וכן דעת הערוך השולחן והבן איש חי. וכן דעת החזון איש, והוכיח זאת גם מכך שבמדינות גדולות בעולם משמש האורז כמזון עיקרי וכבסיס ללחם. ועם זאת, הגר"מ **פיינשטיין זצ"ל** נהג שלא לאכול אורז אלא בתוך סעודת פת, או לפטרו בברכות 'מזונות' ו'האדמה' על מאכלים אחרים.

ודין זה, שברכת האורז היא 'מזונות', הוא דווקא לאחר בישולו. והפוסקים דנים בנוגע לברכת 'מזונות' על גרגירי אוז שלמים שלא נמעכו ולא נדבקו זה לזה. אולם, גרגירי אורז מבושלים לחלוטין, אשר התנפחו בבישול - הורה המנחת יצחק, שברכתם 'מזונות' לכל הדעות, והוסיף, שכן המנהג. וכתב האור **לציון**, שהאוכל גרגירי אורז שלא נמעכו בבישולם, ואוכל יחד עמם מאכל שברכתו 'האדמה', כגון תפוחי אדמה, יקפיד במיוחד [בנוסף על החובה לעשות כן משום 'דיני קדימה'] לברך תחילה 'מזונות' על האורז, משום שאם יברך תחילה 'האדמה' על המאכל האחר, יתכן שפטר גם את האורז בברכה זו.

ומענין לענין באותו ענין: יש מהראשונים שסוברים, שבדומה לאורז, כל מאכל המזין את הגוף כחמשת מיני דגן, ברכתו 'מזונות'. ומדברי המשנה ברורה נראה, שיש מקום לחשוש לדעה זו.

ובשו"ת **דברי יציב**, הסביר על פי דברים אלו, את מנהגן של קהילות מסוימות, לברך על תפוחי אדמה 'שהכל', דהיינו - שתפוח האדמה משמש כמרכיב מזון משמעותי מאוד, ויש לחשוש לדעת הראשונים הנ"ל, שכל דבר המזין את הגוף בדומה לחמשת מיני דגן ברכתו 'מזונות', ומספק, הנהיגו לברך עליו 'שהכל'.

ויש שכתבו טעם נוסף למנהג זה, שתפוח האדמה גדל מכוח השומן שבאדמה, מבלי להכות שורשים כשאר הפירות, ולכן חששו שדינו כפטריות, שאינם משרישות באדמה, וברכתן 'שהכל'. אולם, הגר"י **קניבסקי זצ"ל** דחה טעם זה, בהסבירו, שלפטריות אין השרשה כלל, ואילו לתפוחי האדמה יש השרשה, אלא שהיא שונה בטבעה מהשרשות אחרות.

והמשנה ברורה כתב שברכת תפוח האדמה היא 'האדמה'. והגר"ש **וואנזר זצ"ל** הורה, שלמעשה אין לחשוש כלל למנהג הנ"ל לברך עליו 'שהכל', וניתן לכתחילה לברך עליו 'האדמה', וכמקובל ברוב קהילות ישראל.

ואז, בני המשפחה גילו שמה שראו במשך כל החיים, לא הבינו את מה שרואים

ההכנות לשבת של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

ואמר, לא על עצמו, אלא אודות מרן הרב שטיינמן זצוק"ל. כי שמע ממנו על הנהגות שלו בהלכות שבת, דקדוקים, הידורים, זהירות וחומרות השייכים לדורות קודמים. גם דקדוקים בענייני קדושה, אבל בני ביתו של הרב שטיינמן לא יודעים ולא מבחינים בכך, כי הוא משתדל להעלים מהם - דברי ר' בן ציון).

שיר השירים בערב שבת אחרי הצות

בעשרים השנים האחרונות הבחינו כי ביום ו' ערב ש"ק אחר הצהריים, הוא מקפיד לקרוא מגילת שיר השירים מתוך קלף. כיצד הבחינו?

כי בכל ימי השבוע, לא מנע מאנשים ובני משפחה להיכנס אליו בכל שעה וזמן ביום ובלילה. אבל ביום שישי הייתה לו שעה נדירה, בעת שקרא שיר השירים, זו העת היחידה שביקש: "אם אפשרי, נא לא להכניס אלי אנשים".

אברך פלוני, שהתלווה בתקופה מסוימת לרב"צ, ומסיבה מיוחדת, ר' בן ציון לא הסתיר ממנו את מעשיו, סיפר על כמה פעמים שנכנס ועמד בצדי החדר, והיה נוכח בעת שהרב אמר שיר השירים מתוך קלף:

"הרב החל לקרוא מילה במילה בניגון מרגש ולאחר כמה פסוקים החל לבכות וכמה פעמים אחר כך שוב באמצע פרץ בבכי. הוא התרגש מהאהבה שיש בין ישראל לקב"ה. בדרך כלל בשעת הקריאה הסתגר בחדר, אבל לי נתן להיכנס, הוא אהב אותי מאד".

כאשר בנו, התעניין ושאל פעם: "אבא מה ענין הקריאה הזו?" אבא השיב תשובה סתמית: "מקרא מגילה".

(מתוך 'ללא שם')

תילי תילים של כוונות ומעשים היו מנת חלקו של ר' בן ציון פלמן זצ"ל, לכבוד שבת קודש. את רובם ועיקרם ניסה להסתיר, חלקם נודעו באקראי ואחרים נשארו עלומים. את מסכת שבת למד עוד בימי צעירותו עשרות פעמים, כך גם את 'משנה ברורה' הלכות שבת. את ידיעותיו בתחום זה לא יכול היה להסתיר, אבל הסתיר את הנהגותיו, את דקדוקי ההלכה וגינוני הקדושה ביום השבת שנהג בהם.

מידי יום הקפיד לעשות משהו קטן לכבוד שבת:

בסוף ימיו כאשר נזקק מעט לעזרה, הבחינו במנהגו. ואז, בני המשפחה גילו שמה שראו במשך כל החיים, לא הבינו את מה שרואים.

מידי יום הקפיד לעשות משהו קטן לכבוד שבת: יום אחד צחצח את נעלי שבת, יום אחר הבריח את הכובע של שבת, ואמר 'לכבוד שבת קודש'. ביום נוסף הוא חתך נייר טואלט (כשהחלו למכור נייר חתוך, פתח את האריזה 'לכבוד שבת קודש'), לפעמים פתח את בקבוקי היין ומיץ הענבים. יום אחד הכין את הפתילות לנרות וכו'. יום יום, עשה משהו קטן ובעת העשייה אמר: 'לכבוד שבת קודש'. פעמים שאמר לעצמו גם את התיבות: "זכור את יום השבת לקדשו".

"בילדותנו ובהמשך, לא הבחנו, כי הסתיר מאד. אבל כאשר הבחנו, התבוננו, שאכן כך עשרות שנים, באמצע השבוע ניגש היה לארון ומוציא לרגע את הכובע של שבת, ומנקה אותו. ואיש לא הבין את פשר מעשיו" - סיפר בנו שליטי"א.

(על הנהגות של עצמו לא דיבר, אך בהזדמנות נדירה פתח

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: 10dirshu@gmail.com

גליון 614
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

**אשריכם בעלי המשנה גדול חלקכם
על הכל בעולם הבא**

רבי אבא שאל פעם את רבי חייא, אמרת שהנשמה נמצאת באדם רק בזכות עבודתו את הבורא, רק אז הוא מקבל מדרגת נשמה, ואמרת גם שהנשמה היא קדושה ונעלה מכל, אם כן מה פירוש הכתוב "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו" מדוע מתו, הן היתה בהם נשמה וצריכים היו להינצל? לא ידע רבי חייא מה להשיב לשואל, והציע לו לגשת יחד אתו אל רבי אלעזר ולשאלו. ניגשו אל הצדיק ושאלוהו, ענה להם נכון אמרתם, הנשמה ניתנה רק לעוסק בעבודת בוראו, ובדור המבול היו רק נח ובניו ראויין להינצל, וחכותם עמדה רק להם ולא כדי להציל את הדור, ואלו הצדיקים שבאותו דור שלהם היתה נשמה, כמו חנוך וירד והיו ראויים שהקדוש ברוך הוא יגן על הדור בזכותם, מתו לפני כן, ועליהם מתכוון הפסוק "כל אשר נשמת רוח חיים בחרבה מתו" אלו שהיתה בהם נשמה מתו ביבשה לפני בוא המבול. כשסיים רבי אלעזר את דבריו, אמר רבי חייא ידעתי שכאן אמצא תשובה על שאלתי, הלא אמרתי שרבי אלעזר שהוא ראש זהב מביין בעלי המשנה יסביר לנו את הסתום. אשריכם בעלי המשנה גדול חלקכם על הכל בעולם הבא.

(ז"ח בראשית י"א)

פרשת השבוע

להעלות נר תמיד (כ"ז - כ')

מסופר על הרה"ק רבי חיים סלובייצ'ק מברייסק זיע"א, שנפגש פעם עם הרה"ק רבי אברהם מרדכי בעל ה"אמרי אמת" מגור זיע"א. וכדרכם של גדולי ישראל המודמנים למקום אחד, החלו מסיחים בהתלהבות בדברי תורה. אמר האדמו"ר מגור לרבי חיים, ימים רבים מתקשה אני במדרש אחד לפרשת תצווה. שנינו במדרש תנחומא, אמר רבי חנינא סגן הכהנים, אני הייתי משמש בבית המקדש כסגנו של הכהן הגדול, ומעשה נסים היו למנורה. משהיו מדליקים אותה מראש השנה, לא היתה מתכבה עד לשנה הבאה מדרש זה אמר הרבי, מוקשה לי מאוד, הרי קיימת מצוות הדלקת המנורה בכל יום, ואיך קיימו ישראל מצווה חשובה זו לפי דברי המדרש, שהמנורה דלקה מאליה שנה תמימה? רבי חיים תירץ שאין דין להדליק, רק שיהיה דלוק. וה"אמרי אמת" תירץ, על פי דברי הרמב"ם בהלכות שבת (פרק י"ב הלכה ב'), אומר הרמב"ם, הנותן שמן לתוך הנר הדולק חייב משום מבעיר, נמצאנו אפוא למדים מכאן, שאפשר לקיים מצוות הדלקה על ידי הוספת שמן לנר דלוק, וכך אמנם עשו הכהנים בבית המקדש, מדי ערב

הוסיפו מעט שמן למנורה הדולקת, ובכך קיימו כדת וכדין מצוות הדלקה במקדש.

ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח - ב')

מסופר על אחד מגדולי הלמדנים שבליטא שהיה מתנגד מובהק לדרך החסידים, שטען לפני הנצי"ב מוולוז'ין על אדמו"רי החסידים שחיים ברחבות, בעוד שראשי הישיבות וגדולי התורה מתפרנסים בצער ובדוחק גדול. השיב לו הנצי"ב בחיור: מעולם כך היה, צא וראה, אהרן הכהן שעסק ב"עבודה" לבש בגדי זהב משובצים באבנים טובות, אולם משה רבינו זה שקיבל בשבילנו את התורה, למענו לא עשו מלבושים מיוחדים ורק מטוה נזכר: "הרם את מטך" "קח את מטך" יותר לא היה לו.

ושכנתי בתוך בני ישראל

(כ"ט מ"ה)

מסופר על הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א. שבהיותו ילד קטן, ניגש אליו חסיד אחד ואמר לו: נפתלי הנני נותן לך זהוב אחד ואמור לי איפוא דירתו של השם יתברך. מיד השיב לו הילד נפתלי: הנני נותן לך שני זהובים ואמור לי איפוא אינה דירתו.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 6:09 ת"א: 6:11 ר"ת: 6:47

פרשת תצווה

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:56 ת"א: 5:11

פוגעת במשפחתו של הרוקח, וגם הוא עצמו נשתתקה ידו, עד ששוב לא היה מסוגל לתרגם את ספרי הרפואה הרוסיים, ולא להוציא את עלונו המדיציני. מאירקה התחיל מבין שדבר מה קרה פה, הוא פשפש במעשיו, הרבה בתעניות ובצדקה, אך ללא הועיל, הישועה לא הגיעה אליו. או אז החל רץ לחכמי וצדיקי ירושלים ואין פותר,

רק אחרי כשלוש שנים של יסורי איוב אשר פקדו אותו ואת משפחתו, רמו לו אחד מחכמי עיר הקודש את סיבת מקור צרותיו, היה זה מי שהיה אחר כך רבה של ירושלים הרה"ק רבי יוסף חיים זונענפעלד זיע"א (יומא דהילולא י"ט אדר), אשר לבו הטהור נמס בקרבו למראה צרותיו של הרוקח המדומה.

מי יודע, סח לו פעם רבי חיים, אילו עיניים הורידו על ידך דמעות. רבי חיים המשיך לפרש לו, חז"ל אמרו 'שערי דמעות לא ננעלו' גם תשובה ומעשים טובים אינם מכפרים על עבירות שבין אדם לחברו עד שירצה את חברו.

מאירקה שיסוריו הספיקו להפכו לאדם רציני, עד שגם הקפטן שלו, הלבוש הירושלמי שהיה לובשו תמיד בתליה ולא תליה על כתפיו, היה חופת בו עתה את כל גופו, וחגור באבנטו כחסידיים ואנשי מעשה, שמע את דברי הרב בכפיפת ראש ובנמיכות קומה, ואילו רבי חיים שם ידו על כתפו ומנסה לנחמו: איתא בספרים הקדושים שבין אדם לחברו אין הקב"ה ממתין לאדם עד לאחר מותו, והוא משלם על כך בעולם הזה. אולי ייזכר רבי מאירקה, מנמיך רבי חיים את קולו, אם פגע פעם במישהו, אולי יהודי אשר יומו תקף עליו הזיל על ידו דמעות, ורבי חיים מסיים את דבריו בגניחה ארוכה, 'ויצילנו מן השעות הרעות'.

כמוכה הלם נזכר הרוקח בצערו של האברך לפני כשלוש שנים, שבור ורצוצן סיפר לרב כל אותו מעשה, ורבי חיים האיץ בו לילך מיד לביתו של האברך ולרצות אותו. כחץ מקשת רץ מאירקה לביתו של האברך, כאשר רבי חיים קורא אחריו, מאירקה, אמנם איחרת הרבה, אבל טוב מאוחר מלא כלום.

שערי דמעות לא ננעלו

סיפור זה התרחש בירושלים של מעלה לפני מאה שנה ויותר, מאירקה שטיינר הרוקח היה יהודי מוכר בירושלים, רבות מן הישישות בירושלים היו מזכירות את שמו בסילודין, כאשר אינן שוכחות להצמיד לו את התואר ד"ר 'פרופ' מדיציני. ולא היה כל פלא בכך, בגלל המחסור ברופאים ובעטיין של המחלות שהשתוללו בירושלים של הימים ההם, שנות תר"ס תר"צ, ניתן היה לקנות בקלות תואר זה, על ידי האבקות והמשחות שהעניק מאירקה למשפחות וילדיהן ביד רחבה, תמורת פרוטות שחוקות.

מי היה מאירקה זה? למעשה לא היה לו כל שיג ושיח בהרכבת תרופות וקל וחומר ברפואה, אלא מאי, מוצאו היה מקיוב שברוסיה, ועל פי חוקי המדינה שם, הוכרח ללמוד בילדותו בבית הספר הנכרי, ומתוך כך ידע את השפה הרוסית על בוריה. בהגיעו עם ביתו לירושלים, התחיל מבקר בספריה הרוסית שהוקמה אז מחוץ לחומה, שאל שם כמה ספרי רפואה זולים על המחלות המצויות, נזלת האף, דלקת עיניים ואזניים, טחורים ונקבי שיניים, תרגמם לאידיש שפת אם, והדפיסם בעלונים, נשי ירושלים שתו את דבריו בצמא, ובכך קנה לו את הדוקטורט ואת הפרופסוריה גם יחד, וביסט לו פרנסה קטנה.

מאירקה הגיע לירושלים יחיד מכל בית אביו ברוסיה, אשר ידעו כל ימיהם חולי ומחסור, הגאון רבי אברהם יעקב בורכוב בעמח"ס 'חבל יעקב', שהיה רב ברוסיה ועלה בשנים ההן לירושלים, היה מספר כי משפחה זו נענשה, מכיון שזקנם עסק בקבלה מעשית, בחכמת הפרצוף וכדומה לשם פרנסה, ולא היה ראוי לכך. אחד מגדולי החסידות שלח להזהירו על ענין זה, וכיון שלא שעה לדבריו נענשו הוא וכל משפחתו.

גם על מאירקה עצמו עברה כוס התרעלה. עשרה ילדים. נולדו לו בירושלים, איתרע מזלו ומתוך עיסוקיו הרפואיים, פגע פעם באברך ירושלמי חשוב בר אבהן ובר אוריין, והלה בצר לו, הוריד עשר דמעות חמות, ומאז החלה מדת הדין

משל ונמשל

קרבת אלקים לי טוב

משל לבעל אכסניה שהלשינו עליו לפני הרשות, וכמעט שנגזר דינו לכלות את כל ימיו בצינוק ובעבודת פרך. עמד אותו אדם הפך עולמות ושכר פרקליטים גדולים, שלח שתדלנים לשופטים ועוד, אולם העלה חרס בידו. אמרו לו אוהביו וידידיו, רואים אנו שאין לך תקווה אלא לבוא ולהתייצב לפני המלך בכבודו ובעצמו, שכן ידוע הוא כמלך חסד ורודף משפט ואזניו קשובות לבקשת נתיניו, אם אך יעלה בידך להוכיח לפניו את צדקתך, בטוחים אנו כי לא יתן לעוות משפט. ומנהג היה נוהג אותו מלך שפעם אחת בשנה היה פושט את בגדי מלכותו, לובש בגדים פשוטים, וכך היה נוסע על פני הארץ מבלי שידע איש כי הוא המלך, וזאת כדי שיוכל לראות היטב אם הכל מתנהל במדינה למישרין, אם אין פרץ ואין צווחה ואין מעוות דין ומשפט. והנה קרה מקרה שהמלך עבר בעירו של בעל האכסניה, ואף בא להתאכסן בבית מלונו, ברם איש לא ידע על כך ואף לא בעל האכסניה עצמו. ימים אחדים לאחר שהמלך נסע משם, נודע הדבר מי היה אותו אורח פלאי, מששמע בעל האכסניה כי המלך בכבודו ובעצמו, אשר רצה לבוא לפניו להוכיח את צדקתו היה בביתו ולן אצלו, ויכול היה לדבר איתו פה אל פה ולהשמיע באזניו את טענותיו, וכי שעת כושר כזאת היתה בידו והוא החמיצה ללא תקנה, התחיל קורע בגדיו ומצעק, וי וי אוי לי ואבוי לנפשי, המלך הגדול ורב החסד הזדמן לבית מלוני, ואני יכולתי להפיל תחינתי לפניו ולבקש ממנו על נפשי, והחמצתי את השעה. עתה כיצד אגיע אליו והוא רחוק וסגור בארמונו ומאות חיילים עומדים סביבו ושומרים עליו לבל יבוא אליו אדם אשר לא נקרא.

הנמשל: הרי ממש מקרה דומה יקרה לבני האדם, בהיותם כאן עלי אדמות בעולם הזה השפל, מצוי הוא כביכול מלך מלכי המלכים הקב"ה בביתו של כל יהודי, שעת כושר מצוינת יש לאדם להתקרב אליו ולהדבק בו יתברך על ידי לימוד התורה וקיום המצוות, ברם, רבים הם המחמצים שעת כושר זו, לעומת זאת, בעולם הבא כשירצו להגיע אל מלכו של עולם בארמונו, שוב לא יהיה הדבר קל כלל ועיקר, ומי יודע אם יעלה זאת בידם. ישים כל אחד ואחד דבר זה ללבו כדי שידע לנצל את שעת הכושר בעודו שרוי עם המלך בבית מלונו.

(הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

רך לבב היה האברך, והוא סלח לו על אתר מחילה גמורה בלב שלם, מאירקה גם הציע לאברך שיקבל ממנו סכום כספי גדול כפיצוי על הצער אשר גרם לו, (עלוניו הרפואיים ותרופותיו הכניסו למאירקה כל השנים כספים רבים) אך האברך סירב לקבלם, דבר אחד ביקש האברך ממאירקה, אנא יעלה דבר זה על הכתב, למען ידעו הדורות הבאים כמה חמור הוא צערו של יהודי, ומה גדול כוחן של עשר דמעות.

כשבועיים עברו, ומאירקה רץ שוב לבתי מחסה לביתו של רבי חיים, אך הפעם בשורה של שמחה היתה עמו, אמנם הוא איחר את המועד כפי שאמר לו הרב, אך עוד הספיק להציל דבר מה. לשמע דבריו של מאירקה, אמר לו רבי חיים. חייב אתה תודה להשי"ת, על שהדריכנו בדרך הישר כדי להוציאך מן המיצר ברגע האחרון ממש, הרב פתח מיד את מגירת שולחנו, קרע דף מתוך פנקסו, טבל את קסתו בדיו ורשם לרוקח סדר הודיה להשי"ת על חסדיו, והרי פתקתו של רבי יוסף חיים זוננפלד מילה במילה:

ינדור נדר לה', שילמוד מס' כריתות, ויתחיל מיד ללמוד אם אפשר לו, ואם לאו ינדור בזה"ל: הריני נודר אם יזכני הרופא הנאמן שיהא דעתי ומחשבתי צלולה, אלמוד מסכת כריתות, וגם יפריש קרבן תודה, היינו מעות שוייו של כבש או גדי, ויחלק אותו מיד לעניים בני תורה, ויאמר פרשת תורה ומשנת תורה ואיזהו מקומן ויהי רצון... ויכתוב אותו היום שנעשה לו נס, ויקבל עליו ועל זרעו בכל שנת ושנה שיעשה יו"ט באותו היום, ואסיים בכל טוב וברפואה שלמה, ויחדש ה' את נעוריו בבריאות הנפש ובבריאות הגוף אמן.

הפעם היה כנראה בידי הרוקח המדומה מרשם תרופות מקורי ביותר, מאירקה שטיינר קיבל עליו את הדין באהבה.

צ'ין אדם לחברו

ה'חפץ חיים' הקדוש ממש החיה

את נפשי

מסופר: הרה"ק רבי ברוך דוב ליבוביץ זיע"א, הצטיין במצוה הגדולה של כיבוד אב, היה מתייגע תמיד מה חסר לאביו בכדי שיוכל למלא את כל משאלותיו. בתקופת גלותו בקרמנצוג בימי מלחמת העולם הראשונה, היה אביו שרוי במחיצתו וכל מחסוריו היו על ר' ברוך דוב, עם שובו מגלותו ובואו לווילנה, חלה אביו ונפל למשכבו, ר' ברוך דוב ישב אצלו ימים ולילות, מתוך דאגה לבריאותו של ר' ברוך דוב, השקיעו מקורביו מאמצים עד שהסכים שאחד מבני הישיבה ימלא את מקומו לשבת ליד מיטת אביו החולה. לאחר שכל מאמציו להבריא את אביו הזקן עלו בתוהו ואביו שהיה בגיל שלמעלה מגבורות שבק חיים לכל חי, חלשה דעתו של ר' ברוך דוב, בהאשימו את עצמו שלא טיפל באביו די הצורך, ושעשוי היה להאריך עוד ימים אלמלי התמסר לו יותר. צערו של ר' ברוך דוב גבר עליו עד דיכדוכה של נפש, וסכנה היתה צפויה לבריאותו.

באחד הימים נודמן באספה בוילנה עם הרה"ק ה'חפץ חיים' זיע"א, הלה נתוועד עמו בחדר צדדי, ופתח בשיחה על נושא התשובה. ובמשך שעה ארוכה כשידו אוחות בידו של ר' ברוך דוב, שוחח החפץ חיים במתכוון כדי להרגיע את רוחו על ערכה של התשובה, כשהוא מדגיש וחוזר עשרות פעמים, שהתשובה לא זו בלבד שהיא מכפרת על החטא, אלא שהופכת את האדם למציאות אחרת ולאדם חדש, לא אותו האדם שמאמול. לאחר

שיחה זו, שבה נפשו של ר' ברוך דוב למנוחתה, אדם חדש הנני קרא ר' ברוך דוב על עצמו ואין עוד מקום להצטער על העבר. כל ימיו היה ר' ברוך דוב חוזר על הרגשתו זו ומביע מידי פעם את רגש הכרת תודתו לה'חפץ חיים' באמרו "דער חפץ חיים האט מיר ממש מחייה געווען" (החפץ חיים ממש החיה את נפשי).

קיום הכנסת אורחים בגופו

מסופר על הרה"ק רבי שמואל מדאראג זיע"א, כשבאו אליו אורחים, עלה דרך סולם לגג ביתו, והוריד בכבודו ובעצמו מזרונים למען האורחים אמרו לו למה מטריח עצמו רבינו? אנחנו נוריד את המזרונים. חייך רבי שמואל ואמר, מחר בבוקר כשאלך עם הטלית ותפילין לביהכ"ז להתפלל, תפנו אלי ותגידו למה לך להטריח עצמך וללכת להתפלל, אנחנו נתפלל עבורך כלום אשמע לכם?

חשש מגזל שינה

מסופר על הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א, בנו של הרה"ק ה'רברי חיים מעאנו זיע"א, ששהה במרחצאות פרנצסבד, בסעודת ליל שבת כשערך הרבי את שולחנו ציווה לומר 'בל מקדש שביעי', הספיקו לומר רק את הבית הראשון, והרבי ציווה להפסיק, והסביר, אני מסופק אם מותר לנו לומר עכשיו, שמה ישנם אנשים חלשים המתאכסנים לידינו, אשר באו לשהות במרחצאות לרפואה, ואפשר שהם כבר עלו על משכבם לישון, ואנו מפריעים את שנתם. כמה רגעים ישב הרבי תפוס במחשבותיו, ולבסוף החליט ופסק, אכן על פי דין אין לנו רשות עתה לומר, וכך נעשה.

תלולא דצדקיא

שבת קודש ט"ו אדר

הרה"ק רבי אברהם אבלי אב"ד קאליש ב"ר חיים הלוי (מג"א - תמ"ג)

הרה"ק רבי זאב וואלף מזיטומיר (אור המאיר - תק"ס)

הרה"ק רבי יוסף מפיטסבורג ב"ר ישכר בער (תשכ"ו)

יום ראשון ט"ז אדר

הרה"ק רבי אלעזר מנחם מענדל ב"ר משה מלעלוב (תרמ"ג)

הרה"ק רבי שמעון סופר אב"ד קראקא ב"ר משה (תרמ"ג)

הרה"ק רבי פינחס מנחם ב"ר אברהם מרדכי ("פני מנחם" מגור - תשנ"ו)

יום שני י"ז אדר

הרה"ק רבי אברהם מפראהביטש ב"ר שלום שכנא (אחיו של הרה"ק מרוזין - תקע"ו)

יום שלישי י"ח אדר

הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר ב"ר פינחס (תר"ל)

יום רביעי י"ט אדר

הרה"ק רבי דוד ב"ר צבי אלימלך מדינוב (צמח דוד - תרל"ד)

הרה"ק רבי יעקב שמשון ב"ר חיים מקאסוב (תר"מ)

הרה"ק רבי אברהם מפאריסאב ב"ר יהושע אשר מפאריסאב (תרע"ב)

הרה"ק רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצה ב"ר אברהם יצחק (תרפ"ח)

הרה"ק רבי יוסף חיים ב"ר אברהם שלמה זונגענפעלד (תרצ"ב)

יום חמישי כ' אדר

הרה"ק רבי יואל ב"ר שמואל (הב"ח - ה"א ת')

הרה"ק רבי שלמה זלמן אויעבאך ב"ר חיים יהודה לייב (תשנ"ה)

יום שישי כ"א אדר

הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק ב"ר אליעזר ליפמן (תקמ"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

נאות הרה"ג נטילת הכתן וביטוי שליש"א מוד"ם "בם אב"א אוד"ר רפרום יוסף הרר"ש על המערים.

ברכת כהנים (ו')

א) שיעור הנטילה שנוטל הכהן ידיו לפני ברכת כהנים, כשיעור קידוש ידים לפני עבודה שבמקדש, והיינו עד הפרק, שהוא חיבור היד והזרוע, ואפשר שצריך גם כן מים שלא נשתנו מברייתן, ושיבואו המים על ידי הכהן מכת אדם, וכמו בקידוש ידים שבמקדש. (שלחן ערוך הרב או"ח סימן קכ"ח, סעיף ח')

ב) וכן בעיני דווקא נטילה מכלי, ויהיה על כל פנים רביעית מים. (משנה ברורה שם ס"ק כ"א)

ג) אם הלוי חכם והכהנים עמי הארץ, אין צריך ליתן מים על ידיהם, שלא יזלזל בכבוד תורתו. ומכל מקום אם רוצה לוי למחול על כבודו, וליצוק על ידי כהנים, רשאי ונכון לעשות כן, כדי להוסיף קדושה על קדושת הכהנים, ואין בזה איסור משום זלזול תורתו. ואם מקצת הכהנים תלמידי חכמים, צריך ליצוק על כולם, מפני דרכי שלום. (שלחן ערוך הרב שם, סעיף י"א)

לע"נ

הרה"ק רבי שלמה זלמן אויעבאך זיע"א
ב"ר חיים יהודה לייב זיע"א
נלב"ע כ' אדר תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחטות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת תְּצֻוֶה - דְּגֻמָּא אִישִׁית

"וְאַתָּה תְּצֻוֶה" (שמות כ"ז, כ')

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימין בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה אנאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימין בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגנט רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעיה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

שגולש ממני עובר גם אליהם."

אין ספק שכאשר אנחנו רוצים להחדיר לילדינו או ליהודי אחר מסר מסויים, הרי שהדרך לא תהיה בתוכחה אלא בדוגמא אישית שלנו. כל מה שאנחנו עושים - נקלט היטב אצל ילדינו.

לא בכדי מובא בספרים הקדושים ביאור נפלא לפסוק: "סוף דְּבַר הַפֶּלַע נִשְׁמַע אֶת הָאֱלֹקִים יִרְא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמֹר כִּי זֶה פֶלַע הָאָדָם" (קהלת י"ב, י"ג).

סוף המילה דבר - בר (בן - בארמית), הכל נשמע - מספיק להביט בילדים כדי לדעת כיצד ההורים שימשו דוגמא עבורם.

"את האלוקים ירא"- הרי הילדים מתנהגים כפי שהם רואים את ההורים (ירא בשינוי סדר האותיות- רא). הילדים הם השתקפות של ההורים, מכיוון שהילדים רואים בהורים דמות מושלמת והם מחקים אותם.

ואת מצוותיו שמור- (שמור- אותיות רושם). כל מעשה שהורים עושים נחקק היטב בלב הילדים והם זוכרים זאת.

כי זה כל האדם - זה תפקידנו בעולם לשמש דוגמא אישית לילדים.

בעלי המוסר אומרים: "קודם כל ואתה ורק אחר כך תצווה".

יש אנשים שאוהבים לתת הוראות לכל העולם. לפני שאתה נותן הוראות לכל העולם קודם כל ואתה.

כמו שחז"ל אומרים: "קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים". וכן כתוב בכמה משניות בפרקי אבות: "הוא היה אומר". לא כתוב: "הוא אמר".

קודם כל הוא היה. כל תנא לפני שאמר מה שאמר קודם כל הוא היה מקיים את דבריו ואחר כך אומר לתלמידיו.

גם בפרשה שלנו בורא עולם אומר למשה רבינו: קודם כל ואתה ורק לאחר מכן תצווה לאחרים.

למשגיח של ישיבת חברון הרה"ג מאיר חדש צ"ל היתה ישיבה גדולה. הוא זכה להקים דורות של תלמידי חכמים.

יום אחד ראש ישיבה אחד ניגש אליו ושאל אותו: "איך אתה מצליח להחדיר בתלמידים מידות טובות, יראת שמיים ואהבת תורה? גם לי יש ישיבה ואני מנסה אבל לא רואה 'פירות' כמוך. תגלה לי בבקשה, מה הסוד שלך?".

הרב אמר לו: "האמת שאני לא מנסה להכניס באף אחד יראת שמיים! אני מנסה להכניס בעצמי יראת שמיים. מה שנשפך ממני- נכנס לתלמידי".

"אני מקפיד כל חיי לקיים את הפסוק 'ואתה'. אחרי שאני מקפיד לדקדק בתורה ובמצוות וביראת שמיים ממילא התלמידים רואים ומה

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות מבשרת ציון

צאת לכת

ע"פ	כנסת לכת	צאת לכת	יבוי חם
י"ט	16:56	18:09	18:48
ת"א	17:14	18:07	18:44
מ"ט	17:15	18:07	18:45
כ"ב	17:16	18:09	18:47

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוויים - חלק ג'

שאלה: ?

האם בישול על ידי חשמל יש בו בישולי גוויים? מתי מאכל מוגדר כמבושל?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

כאשר המאכל מבושל 'שליש' בישול, דינו כמבושל לכל דבר בין לקולא בין לחומרא. **מקורות:** גמרא ע"ז (לח). שיעורו כמאכל בן דרוסאי. לדעת רש"י (שבת כ. ד"ה בן דרוסאי) שיעורו שלישי בישול. לרמב"ם (פ"ט מהלכות שבת ה"ה) שיעורו חצי בישול. שו"ע יו"ד סימן קיג ס"ח) כתב לעניין בישולי גוויים ששיעורו שלישי בישול. לעניין איסור שבת כתב (או"ח סימן רנד ס"ב) חצי בישול. הרב כף החיים ביאר (שם אות נז) בבישולי גוויים איסורו דרבנן, לכן מקילים. לעניין איסורי שבת, שהם מדאורייתא כתב להחמיר. כאשר יש ספק אם המאכל הגיע לבן דרוסאי, בבישולי גוויים דעת מרן השו"ע להקל (סימן קיג סי"א) ויבאר לקמן.

איסור בישול גוויים נאמר באופנים כדלהלן:

א. בישול- שנותן סיר עם מים על האש.

ב. טיגון- שנותן את המאכל תוך מחבת או מטגנת.

ג. צליה- שנותן את המאכל על האש. **מקורות:** מאירי (ע"ז לח). לא התירו אפיה אלא בפת. אולם גוי שאופה בשר בתנור וכדומה, יש בו משום בישולי גוויים. בספר ערוך השלחן (יו"ד סימן קיג סכ"ד) כתב שטיגון בכלל בישול.

בישול גוויים שנאסר לאו דווקא על ידי אש ממש, אלא הוא הדין בישול או טיגון שמופעלים על ידי חשמל. **מקורות:** שו"ת שבת הלוי ח"ח (סימן קפה) כתב שאין הבדל בין בישול על ידי האש או על ידי גחלת של מתכת.

יש מי שמתיר וסובר שאין בחשמל איסור בישולי גוויים. **מקורות:** ראה בספר אור שרה (עמוד 245 ס"א) שכן דעת הגר"ץ אבא שאול זצ"ל וכן הביא בספר ישא יוסף להגר"י אפרתי (יו"ד סימן ח) בשם בנו הרב אליהו אבא שאול שכך היתה דעתו של אביו הגאון זצ"ל. כך הביא בשו"ת עטרת פז (כרך ב סימן ב עמוד קד), שאין לדון את החשמל כאש לעניין בישולי גוויים, שאין זה מכוחו של הגוי, שהרי פעולת ההדלקה יוצרת רק את הכוח החשמלי הראשון שהוא לא מספיק כדי לבשל והחשמל הזורם אח"כ כבר אינו מכוחו של הנוכרי אלא כוח כוחו. כ"כ בשם הגר"ץ זצ"ל בספר ברוך שאמר להגר"ב שרגא (פ"ד הערה 35). כך שמעתי שהורה הרה"ג יעקב יוסף זצ"ל. שוב ראיתי שכך הרה"ג גדעון בן משה העיד בשו"ת יורו משפטיך ח"א (עמוד רפג) לדעת הגר"ץ אבא שאול, אם הטיגון נעשה במחבת חשמלי או בכל כוח חשמלי אחר אין בו משום בישולי גוויים מכיוון שהזרם הוא זרם חילופין ובכל רגע מתחדש כוח החשמל מחדש ומה שבא כעת לא היה בעולם רגע קודם לכן, לכן אי אפשר לייחס את כוח החשמל למאן דהוא. הגר"ש אוירבך כתב סברא מעין זו בספר שמירת שבת כהלכתה ח"ב (פמ"ג הערה כב). ראה עוד בשו"ת אור לציון ח"ה (פל"ד אות יא)

קדשת מקדש מעט

לפני יותר משלוש מאות ושבעים שנה, בשנת ה'ת"ז (1647), ביום אסרו חג של שבועות, באי ג'רבה שבדרום תוניסיה חנכו את חידושו של בית הכנסת העתיק והמקודש 'אלגריבה' ברוב פאר והדר. גדולי הדור הגאונים בהם רבי שאול שמעוני זצ"ל, רבי אליהו ויזמאן זצ"ל ורבי יוסף דלסקאט זצ"ל השתתפו במעמד.

עתיק ומקודש היה בית הכנסת 'מקדש מעט'. זקני ג'רבה העידו שבאחד מהיכלותיו היתה אבן ובה חקוק "עד כאן הגיעה ידו של יואב בן צוריה במלחמה!". מפאת קדושתו היו נכנסים אליו יחפים ללא נעליים. הואיל וה'אלגריבה' היה מרוחק מעט משכונת היהודים, חכמי ג'רבה הקדמונים התקינו שבכל בתי הכנסיות האחרים לא ימצאו ספרי תורה, כדי שבימי קריאת התורה כל העם יבואו להתפלל בהיכל הקדוש בבית הכנסת 'אלגריבה'.

בית הכנסת חודש ושופץ כמה פעמים. אבל דרכו של עולם היא שבניינים הולכים ומתיישנים ויש לדאוג ושוב לבודק הבית. לתחזוקת בית הכנסת יש לדאוג. הממונים הלכו וקנו סיד לסידוד בית הכנסת 'אלגריבה'. המוכר הערבי שם את פחי הסיד על הגמל ופרק אותם בבית הכנסת.

כאשר הוא נכנס להיכל הקודש הוא התפעם מן הפאר וההדר. עינו חמדה את אחד השטיחים. הוא החליט ששטיח זה יתאים לשים אותו על דבשת הגמל. כאשר אף אחד לא ראה, הערבי נטל את השטיח החביא אותו בכר הגמל. הוא עלה על גביו וביקש לעזוב את המקום.

אך ראה זה פלא, הגמל לא זז ממקומו! הערבי גער וחבט בו לשווא. הוא משך בכל כוחו ברסן, ללא הועיל. הערבי עדיין לא הבין את הסיבה. חברו לשכונה עבר לידו וראה את מאמציו. הוא שאל אותו: "אולי לקחת דבר מה מבית הכנסת?". הערבי הודה שלקח את השטיח. חברו אמר לו: "כדאי לנסות, תחזיר את השטיח חזרה ותראה האם הגמל יזוז". השטיח הוחזר – והגמל התחיל ללכת!

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.

בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב מנחם כ"ץ זצ"ל

הגאון הרב מנחם כ"ץ זצ"ל - נולד בשנת ה'תקנ"ה (1795) בפרוסניץ (פרוסטיץ) שבמוראביה. סבתו מצד אביו היתה מצאצאי הצדיק רבי שמשון ורטהיימר זצ"ל. בילדותו למד אצל דודו ר' משה כ"ץ וואנפריד שניהן בפרוסניץ (דודו היה עשיר מופלג, מפורסם בצדקות וגם גאון וחרף). בצעירותו נסע לישיבת פרשבורג כדי ללמוד אצל מרן החת"ם סופר והפך לאחד מתלמידיו המובהקים. רבינו מוזכר מספר פעמים בספרי רבו וגם בתקופה מסוימת שימש אותו. לאחר החתונה המשיך ללמוד אצל מרן החת"ם סופר כאחד הבחורים ונכנס לכל השיעורים של רבו. רק בסוף היום למד את סדריו האישיים עד השעה שתיים בלילה. בשעה חמש בבוקר כבר קם. סירב להצעות רבנות בגלל שרצה להישאר בקרבת רבו. בשנת ה'תקצ"ד (1834) לאחר שהסתיימו שבע שנות ה'קסט', הסכים לקבל את רבנות רגינדורף הסמוכה לפרשבורג. בשנת ה'ת"ר (1839) לאחר פטירת רבו, החת"ם סופר התמנה לאב"ד צעהלים. תפקיד שמילא במשך 51 שנים עד יומו האחרון.

פעל לחיזוק ערכי הדת. מלומד בניסים. ישנם סיפורי מופת רבים על רבינו. הקים ישיבה בעיר, העמיד בראשה את חתנו הגאון הרב דוד פרידמן. הרביץ תורה ברבים. מונה ליו"ר אסיפת הרבנים החרדים הראשונה. תפילותיו וברכותיו היו בדביקות עצומה. אפילו פשוטי העם שביניהם היו בוכים כששמעו את תפילתו. בשנת ה'תר"ט (1848) נחתו צרות רבות על ראשם, ביניהם: דבר, חרב ומחלת החולירע. רבינו השתמש בסגולה הידועה, להשיא יתום ויתומה ולהעמיד את חופתם בבית העלמין. מאותו היום לא חלה שום איש במחלה זו בכל הסביבה. יתר על כן, גם אלו שכבר חלו התרפאו והמגיפה נעצרה. נפטר ב-ט"ז אדר א' ה'תרנ"א (1891). חי כ-96 שנים. ציונו בעיר צעהלים. פעמיים ניסו לשבור מצבת רבינו בימי השואה אבל הטרקטור נשבר. חתנו, ר' דוד פרידמן מילא את מקומו.

סבא (מצד אביו): ר' שמואל. **אביו:** ר' אליעזר כ"ץ וואנפריד. **אימו:** מרת הינדל. **נשותיו:** מרת הינדל (זיווג ראשון - בת ר' יששכר בר פרנק הלוי סגל), מרת ברכה (זיווג שני - אחות אשתו), מרת ראטה (זיווג שלישי - אחות זקנתו של ר' יעקב גרינצוויג). **מרבנותיו:** מרן החת"ם סופר (רבו המובהק). דודו, ר' משה כ"ץ וואנפריד. **ילדיו:** ר' שמואל מאיר (מח"ס 'שם משמואל' על הש"ס), ר' יוסף, ר' גרשון, ר' משה (כיהן בבחרותו כדיין, מגיד משרים ורב בצעהלים, ווינה, מגנדורף, טוקאי ונייטרא), ר' מרדכי. מרת הינדל (נישאה לר' שמעון סגל שפיצר דיין בצעהלים. בזיווג שני נישאה לר' דוד פרידמן), מרת רבקה (נישאה לר' שמעון חיים סגל-פלנר, דיין בצעהלים). **מתלמידיו:** הגאונים ר' משה גרינוולד (רבה של חוסט מח"ס 'ערוגת הבושם'), ר' אהרון חיים שיק (בנו של מהר"ם שיק), הדיין רבי ליפא גולדמן, רבי חיים אונגר, רבי שמואל צבי מדברצין, ר' דוד לבלוביטש (מח"ס 'דיבובי חן'). **מספריו:** יתולדות וחייו רבי מנחם כ"ץ פרוסטיץ.

פעם אחת מספר ערלים נאספו ביום החג שלהם. כדי ללעוג ליהודים ולמנהגייהם הציגו לוויה יהודית. הם השכיבו את אחד הערלים על מיטה וכיסו אותו בטלית, כך נשאו אותו ברחובות העיר. הם הגיעו לפני ביתו של הצדיק. הרב שמע את הרעש בחוץ וניגש לחלון כדי לראות מה קרה. אז הערלים גילו את ראשו של השוכב ואמרו לאותו ערל: "תראה איזה כבוד נותנים לך היהודים, אפילו הרב שלהם בא להספיד אותך!". רבינו הביט בעין חדה על המיטה. מאותו הרגע הערל במיטה השתתק בכל גופו. כשהגויים ראו מה קרה, הם באו לפני רבינו והתחננו שירחם על חברם. רבינו ענה להם שאם יקבלו עליהם מהיום והלאה, שלא יעזו ללעוג ולבזות את מנהגי היהודים, אז יתרפא. הם הסכימו ומאותו הרגע הגוי הצליח להיזיז את גופו.

רבינו נהג לרדת לפני התיבה ולומר 'כל נדרי'. שנה אחת רצו הקהל לקבל חזן אחד להתפלל מוסף בימים נוראים. החזן התעקש והסכים לקבל את המשרה בתנאי שיתנו לו להתפלל גם את 'כל נדרי'. היות והמומן העם השתוקק לשמוע חזן זה, ראשי הקהל ביקשו את סליחת רבינו זיע"א לוותר הפעם על אמירת 'כל נדרי', למרות שנהג לעבור לפני התיבה תמיד. רבינו לא ענה להם דבר. כאשר החזן ניגש לעמוד, פתאום השתנה קולו והוא התחיל לקרקר כתרנגול. החזן ניסה בכל כוחו להתחיל בנוסח המקובל ולא עלה בידו. בסוף ראשי הקהל ביקשו מרבינו לרדת לפני התיבה. רק אחרי שרבינו התחיל לומר 'כל נדרי' קול החזן חזר להיות כבראשונה, ויהי לפלא.

הגאון רבי חיים אונגר זצ"ל סיפר שרבו הגאון רבי מנחם כ"ץ זצ"ל כאשר למד בישיבתו של מרן החת"ם סופר ראה שבכל ליל שבת אחר הסעודה הוא מסתגר בחדר הספרים. שמועות שונות הילכו בישיבה כי אליהו הנביא לומד עם רבו. "שבת אחת", רבינו סיפר, "החלטנו ה'מהר"ם שיק', ר' מאיר א"ש אייזנשטט (אב"ד אונגאר) ואני לברר האם השמועות נכונות או לא. ערכנו גורל מי יתחבא בבית הספרים ויתחקה אחר מעשיו של רבינו. הגורל נפל עלי. אילו הגורל היה יוצא על חברי ר' משה במקומי, היתה המלאכה קלה בהרבה מאחר והוא היה צנום ונמוך קומה. הבנתי כי יקשה עלי להחביא עצמי. אבל את תוצאות הגורל היה עלי לקיים".

"בליל שבת, כאשר מרן החת"ם סופר עשה קידוש ואכל הסעודה, נכנסתי לתוך הארון בבית הספרים בצד שלא היו בו ספרים. השארתי סדק צר בדלת הארון והמתנתי לבואו של רבי. לא ארכה השעה והחת"ם סופר נכנס. הוא הוציא ספר אחד מהארון ועיין בו. לאחר זמן מה התחיל ללכת לאורך החדר שהיה צר וארוך, הלך ושוב. הרב הגביר את קצב הילוכו עד שהתחיל ממש לרוץ... לפתע החדר כולו התמלא אור גדול, האור ממש בער. שמעתי שני קולות לומדים רמב"ן על התורה. את קולו של רבי ומורי הכרתי, אבל הקול השני לא היה מוכר לי בכלל...

רעד אחז בכל גופי ולא שלטתי בו עד שהארון שהייתי בו רעד גם הוא. מרן החת"ם סופר הרגיש שהארון רועד, הוא פתח את דלת הארון ומצא אותי מפרפר. הוא הוציא אותי מהחדר. כשהייתי בחוץ, שאל אותי אם ראיתי. כשעניתי 'כן', צהבו פניו ואמר לי 'גוט שבת' ואת הדלת סגר אחריו". (הסיפורים מעובדים מתוך: תולדות רבינו מנחם פרוסטיץ והילולא קדישא)

חִשְׁבוֹנוֹת שָׁמַיִם

גם לאחר שלושה ימים כאשר הנגר הגיע לביתי כדי לתקן את הארונות הוא שמע ברקע את השיחות האלו.

כאשר הוא עשה את מלאכתו, הוא לא דיבר איתי כלום, אפילו לא מילה אחת. נראה היה לי שהוא פשוט רציני בעבודה שלו ולכן הוא לא מדבר במהלך העבודה.

כאשר השיחה בדיסק הסתיימה, הנגר פנה אלי ושאל אותי: "תגיד, יש עוד דיסקים כאלו להשמיע לי?". על פי בקשתו השמעתי לו דיסקים נוספים מהשיחות האלו.

כשהוא סיים את עבודתו הוא פנה אלי ואמר: "אני חייב לומר לך שהדרשות האלו שהשמעת כאן דיברו הישר אל הלב שלי. הרגשתי שהשיחות הללו מדברות ישר אלי".

"אני מעוניין לקנות ממך את הדיסקים האלו בעד כל סכום שתדרוש". התפלאתי מכיוון שחזותו של שלומי לא היתה כשל אדם שומר תורה ומצוות.

שמחתי על בקשתו שהיא בעצם זכות גדולה עבורי לזכות אותו, לכן אמרתי לו כי בשמחה אתן לו את כל הדיסקים האלו במתנה.

כשהוא שמע את דברי הוא אמר בהתפעלות: "טוב, אני לא אשלם לך, אבל גם אתה לא תשלם לי על העבודה שלי חוץ מעלות החומרים שעלו לי ארבע מאות שקלים".

שלומי יצא מביתי עם הדיסקים בלי לקחת תשלום על העבודה שעשה לי בארונות שעלותה אלפים שקלים.

שלוש שנים חלפו מאז. יום אחד אני רואה את שלומי מגיע לעבודה באחד הבתים שבבניין הסמוך לביתי, אבל הפעם נדהמתי לראות אותו עם כיפה, פאות, זקן וציצית.

ניגשתי אליו. מיד כשהוא זיהה אותי הוא נפל על כתפי ואמר לי: "אני חייב לך את כל החיים שלי! הדיסקים, שהבאת לי שינו לי את כל החיים".

"הם הוציאו אותי מאפלה לאורה". שוחחתי איתו במשך זמן רב. הוא סיפר לי שהוא עבר מהפך בחיים בעקבות הדיסקים האלו.

בחודשים לאחר מכן הזמנתי אותו כמה פעמים להתארח בביתי בשבתות, עד שבחסדי ה' הוא זכה להיכנס תחת החופה עם אישה יראת ה'. בחסדי ה' כיום הוא אבא לשלושה ילדים כ"י שלומדים במוסדות של יראי ה'.

כך נמצא שהצער שהיה לי בעקבות התקלות בארונות המטבח התהפך לי לששון ולשמחה גדולה.

אני חושב שבורא עולם זיכה אותי בזכות הגדולה הזאת מאחר וראה עד כמה התאמצתי לא לדבר לשון הרע על הנגר שהתקין לי את המטבח בביתי.

להלן סיפור מופלא המעובד מתוך העלון 'מתיקות הפרשה'. יש בסיפור זה כדי ללמד אותנו כי כל מה שקורה עם האדם הוא בחשבון מדוקדק בשמיים.

לעיתים ניתן בדיעבד להבין מדוע בורא עולם קבע שכך יהיה. להלן הסיפור מפי בעל המעשה ר' א.ה. מביתר עילית:

לפני כשתים-עשרה שנים החלפתי מטבח בבית. לאחר מספר חודשים התחילו להופיע תקלות בארונות המטבח. מכיוון שהיו לי שלוש שנים אחריות על המטבח התקשרתי לנגר שהתקין לי אותו.

ברגע שהוא שמע שאני רוצה שהוא יטפל בבעיות שבארונות הוא דחה אותי לעוד שבוע. לאחר כשבוע התקשרתי אבל הוא כבר לא ענה לי.

הדבר העיב מאוד על רוחי כי שילמתי לנגר על המטבח הרבה מאוד כסף וכעת הוא לא מתנהג איתי ביושר. קיבלתי על עצמי להיזהר שלא להתמרמר ושלא לדבר לשון הרע על אותו נגר.

מדי פעם כשנזכרתי בתקלות בארונות התעוררו בליבי רגשות כעס עליו. למרות זאת נזהרתי שלא לדבר עליו ולא סיפרתי זאת לאף אדם.

יום אחד חבר שלי סיפר לי שהוא הביא לביתו נגר בשם שלומי שעשה לו עבודה יפה מאוד, אלא שהוא לוקח מחיר יקר על העבודה שלו. החבר אמר שהמחיר שמשלמים לו שווה את העבודה האיכותית שלו.

נזכרתי בארונות המטבח שלי וביקשתי מהחבר את הטלפון של שלומי הנגר. התקשרתי אליו הזמנתי אותו לבית כדי שיראה את מצב הארונות ויעריך את עלות התיקון.

לאחר ששלומי הגיע וראה את העבודה הנדרשת הוא נתן לי הצעת מחיר של אלפיים וארבע מאות שקלים! הוא הוסיף ואמר שהוא יוכל להגיע רק בעוד שלושה ימים להתחיל בעבודה מכיוון שהוא כרגע באמצע עבודה אחרת.

סיכמתי איתו שהוא יבוא בעוד שלושה ימים ונפרדנו לשלום. באותו יום כאשר יצאתי לבית המדרש, ראיתי שבכניסה מונחים דיסקים למכירה משיחותיו של הגה"צ הרב מנחם ברוך יאווע שליט"א.

מכיוון שרציתי חיזוק באמונה שהיה נחוץ לי ביותר באותו פרק זמן – רכשתי דיסק. כששמעתי את השיחה, היא השפיעה עלי מאוד.

למחרת רכשתי עוד כמה דיסקים של הרב מהמגוון שעמד בפתח בית המדרש, שמעתי את הדיסקים האלו מספר פעמים.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	ולד יחיאל בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוק דב ז"ל
יצחק יעקב בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
רחל רפאת בת השמת ע"ה	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת תפחה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחיה ז"ל
אביבה לוי ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
נעמי בת כתום ע"ה	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	אליאור בן פרידה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	שושנה בת נעמי ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	רחמיים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
חי זידי בן קלרה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	ר' יצחק בן אסתר ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	קאסנש בת גדיטו ע"ה	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	סוליקה בת עישה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	שרה בת נקיס ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה
רחמה בת מסעודה ע"ה	יעקב בן סלימה ז"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	רחמה בת מסעודה ע"ה
	יהודה בן סעידה ז"ל	
	עפאת בת השמת ע"ה	
	חיים חמוטל בן רינה ז"ל	

גליון
באר
הבשרה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תצוה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת תצוה

- ב מזונותיו של אדם קצובין - שטות היא להתייגע לריק
- ד שמן זית זך כתית - הכתית מביא את השמן והאור
- ו צעקת הדל תקשיב ותושיע - הקב"ה שומע תפילת הנכנעים לפניו
- ו והייתי להם לאלוקים - לעת נעילת ימי השובבי"ם ת"ת
- י כתית למאור - שברון הלב רק לצורך עליה להאיר הנשמה
- יב ונשמע קולו - שמירת הדיבור והזהירות מלה"ר ורכילות
- יד ואתה תדבר - להעריף דברי חיזוק ותשבחות
- טז אשר על העדות - ע"י עסק התורה יינצל מן הייסורין

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת תצוה

מוזנותיו של אדם קצובין - שטות היא להתייגע לריק
בפרשתן (כו ב), 'ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, וברש"י, 'כתית למאור ולא כתית למנחות' (מנחות פו.). וביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ת"מ ד"ה כתית) דהנה אמרו בגמ' (מגילה ו:): 'ואמר ר' יצחק אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי אל תאמן, יגעתי ומצאתי תאמן, הני מילי בדברי תורה אבל במשא ומתן סייעתא הוא מן שמיא', והיינו שמציאת והשגת

התורה והיראה תלויה ביגיעתו ועבודתו של האדם, משא"כ בעסק הפרנסה אין ה'מציאה' תלויה ועומדת ביגיעתו כלל וכלל, אלא הכל יבוא לידי מה שנקצב לו מן שמים" - המרבה לא העדיף והממעיט לא החסיר². והנה, רבים מהפכים הדברים, כלומר, בעבור השגת פרנסתם יכתתו עצמם (מלשון כתית וכתיש), וישברו גופם ונפשם להביא טרף לביתם, גם יכתתו רגליהם מעיר לעיר וממקום למקום ביגיעה יתירה (יתר על גדרי ההשתדלות...). ואילו בנוגע להשגת תורה ויראת שמים

א. באמת אמרו, כי יש בזה 'סגולה' לפרנסה, שיאמין האיש כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, רמז נאה לזה אמרו בעניין אבני החושן שנאמרו בפרשתן (כח יז-כא), וכך איתא ב'רבינו בחיי' (כח ט), כי האבן ששמה 'יהלום' היא כנגד שבט זבולון, וז"ל, זבולון על יהלום וכו', והיא לבנה כולה על שם שהכסף לבן, והוא סימן לעשרו של זבולון שנאמר (בראשית מט יג) 'זבולון לחוף ימים ישכון', לכך ניתנה לזבולון והיא מצלחת בפרקמטיא, וסגולת האבן שמביאה שינה על האדם, עכ"ל. ונמצא שאבן היהלום מביאה עשירות ושינה, ובדרך צחות יש לומר, כי אכן דווקא על ידי שהאדם מרגיש כ'ישן' שאינו עושה מאומה, אלא מכיר שהשפעת הפרנסה היא רק מן השמים בלא שום שייכות למעשי ידיו אזי באה עליו העשירות (ובודאי אין הכוונה ל'שינה' ממש, כי כאמור מחובת האדם לעשות השתדלות, אלא שמרגיש כ'ישן'), אכן מי שנדמה לו שהוא 'ער' ועושה רבות בכוחו ועוצם ידו הרי העשירות מתרחקת ממנו ח"ו...
 סיפר הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, לבארן ראטשילד היה 'מנהל' שניהל בחכמה ובתבונה את כל עסקיו, על פיו ישק כל דבר, ובזכותו גדלו עסקי הבארון למעלה למעלה. ואכן, הבארון שמו לאדון על ביתו, כי הבין שכל הברכה וריבוי הגדול של העסקים ורווחיהם הגדולים תלויים אך ורק בזכות כשרונות וכוחות המנהל הלזה. אך דא עקא שגם המנהל הבין את זה, ולאט לאט הכיר בזה יותר ויותר, עד שהפסיק להיות 'המכיר את מקומו' והחל לזלזל בכבודו של הבארון, וכמעט שנתן לבארון את ההרגשה שהוא הבוס, ואילו הבארון עובד אצלו. בתחילה שתק לו הבארון כי העדיף לשתוק על הכל, העיקר שהעסקים והביזנעס מתנהלים כראוי, אמנם אחר שהמנהל הגדיש את הסאה קרא לו הבארון והודיע לו על 'גט פיטורין' ממשרתו. המנהל שכבר הרגיש את עצמו כל כך ברום המעלה לא התרגש ולא הצטער, באמרו לעצמו, מי לא יקפוץ לקחת אותי כ'מנהל', אם לא הבארון הרי מנהלי עסקים אחרים ישישו לקבל אותי, כי ידוע בשער בת רבים גודל הצלחתי ומומחיותי בהנהלת ביזנעס וגריפת הון לבעה"ב שלי.

למעשה, ישב הלה בבית ימים וחדשים ולא נתקבל לעבודה בשום מקום, אף שכבר החל לפרסם עצמו שהוא פנוי לקבל עבודה חדשה, וכבר החלו להרגיש בביתו ב'חסרון כיס', ואחר בירור עמוק הבין שהכל הולכים לברר אודותיו אצל הבארון, והוא אשר מניא אותם מלקחתו, כשהוא מסביר להם על הנהגתו שלבסוף הוא 'משתלט' על עסקי הבעלים ומתנהג כבעלים וכו'. באחד הימים ערך האיש 'חשבון הנפש' עם אנשי ביתו, והלה אמרו לו, הנה הבארון ידוע כאיש טוב ומיטיב, אינו שונא אותך וכ"ש שאינו נוקם ונוטר, אלא שבבוא בעלי בתים אחרים לברר עליך הוא עונה כזאת, מאחר שהוא מרחם עליך בידעו שלבסוף גם הם יפטרו אותך, ועדיף לבריאות נפשך שמעיקרא לא תתקבל אצלם. על כן זאת עשה וחיה, פנה נא אל הבארון, ותראה לו כי הנך מתחרט חרטה אמיתית - חרטה דמעיקרא, עד שיכיר בך שמהיום והלאה לא תעשה כזאת, אלא תזכור בכל עת את מקומך האמיתי - תזכור שהנכסים של הבוס המה, ואתה רק בא לעסוק בהם תחת ידו, אז תראה שלא רק שהוא ימליץ טוב עליך, אלא

באר הפרשה - פרשת הצה

יִסְמְכוּ עַל ה' ה' הַעוֹשָׂה לִי כָל צָרָכִי^ג... ולזה כיוונו חז"ל לדברי תורה ויראת ה' (שהרי המנורה רומזת לתורה), ולא בדרשתם להדריבנו בדרך הישר, שתהא הבתית - בתית למנחות - בענייני פרנסה (הנשפעים מכח השולחן היגיעה שהאדם מייגע ומכתת עצמו רק למאור, כלומר והמנחות) בזה לא יתייגע ולא יכתת עצמו כ"ב, שהרי

הוא בעצמו יקבל אותך כ'בעל תשובה' בשתי ידיים, כי מי כמו הבארוץ שמכיר באמת בכל מעלותיך וכשרונותיך הנדידים לעסוק במסחר כראוי... וכך הווה.

ולדין ייאמר, פעמים הרבה מרגיש האדם שלא הולך לו ברוח ובגשם, ומלבד זאת עוד כביכול משימים לו רגליים כביכול, כל אשר הוא רוצה לעשות עבור הצלחתו נתקל בכשלון נחרץ... לא תורה ולא תפילה לא קדושה ולא מידות טובות, לא פרנסה ולא נחת, לא שידוכים ולא ישועות, עצתו, שיערוך 'חשבון הנפש' עם עצמו, יבין וישכיל שהקב"ה אוהבו, אלא שפעמים והאדם שוקע ב'כוחי ועוצם ידי', שוכח שהכל מן השמים, ער בא'גדל'ט זיך צו גרויס (מחזיק מידי גדול מעצמו) מרגיש שכל ההצלחות 'שלו' המה, ומה הקב"ה שואל מעמו, רק שיבין שהכל סייעתא דשמיא, אלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו - כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, וכשלונותיו כעת אינם מחמת ששונא אותו ח"ו וכיו"ב, רק בכדי שיכיר כי הכל משמים ניתן לאדם, ואם אכן ישוב אליו, יתוודה וידבר אל ה' בפה מלא, הנני מכיר באשמתי, זכור אזכור כי הכל ממך ושלך, מיד יקבל אותו קוב"ה בשתי ידיים, ויריק עליו רוב שפע טובה, והכל יבוא על מקומו בשלום.

ב. בפרשתו (כח כח), 'ולא יזח החושן מעל האפוד', וביאר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה), שהנה אמרו חז"ל (זבחים פח): שהחושן מכפר על עיוות הדין ואילו האפוד מכפר על ע"ז, ולכן אמרה תורה 'לא יזח החושן מעל האפוד' - להורות שב' עניינים אלו שורשם ממקור אחד, והוא חסרון באמונה. כי המאמין בא-ל חי שהוא קוצב את הפרנסה, וא"א לאדם להרוויח יותר מאשר נגזר עליו אפילו משהו, אדם כזה אינו נוטל משל חברו מאומה שלא כדין, ואף אינו מורה 'היתרים' שונים לעצמו, כי יודע אל נכון שלא יועיל לו כלום ומה לו לעשוק ולגזול, וזה שחטא ונטל משל רעהו סימן שחסר לו באמונה השלימה, והרי זה מעין כפירה ועבודה זרה, וזהו ולא יזח החושן מעל האפוד להורות ששניהם אחד.

ג. הרה"ק 'קדושת לוי' זי"ע עיכב פעם יהודי אחד בלכתו ברחובה של עיר, ופתח פיו בחכמה לעוררו בענייני מוסר ויראת שמים, הלה שמהיר לעסקיו אמר לרבי אבקשכם רבי קדוש, עזבוני כעת לנפשי כי ממחר אנכי לעסקי הרבים, אמר לו הרבי לא מחכמה שאלת על זאת, כי כל העסקים ורווחיהם הלא כתובים הם בספר מראש השנה, ולא תפסיד מאומה מהנקצב לך אף אם תתמהמה עמי, ואילו מה שמדבר אנכי עמך בענייני 'יראת שמים' הרי השגתם תלויה בידך, כי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות לג:), ואם לא תעבוד להשיגם לא יהיה לך 'יראת שמים'. כדברים האלה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק ח"א אות תפ"א, הובא בליקוטי הרי"ם ערך פרנסה) כי יש שני דברים שהעולם טועה בהם ומהפך אותם, הא'. הוא עניין הפרנסה ש'מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה', והב'. הוא ענין היראה שהרי 'מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה' (דברים י יב) וכן אמרו 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'. והנה בענייני הפרנסה - אשר בידי שמים הוא, כל אחד רודף אחר פרנסתו, ותחת שישליך יהבו על ה' הנו מחשב עצות יומם ולילה - לעשות כך או כך וכו'. ובאמת טעות גמור הוא, כי הכל כבר מוכן ומזומן מראש מקדם, ואילו בענייני יראת שמים משליך הכל על ה', וסומך שה' יהא בעזרו, להטות לבבינו ליראה אותו, ואינם אלא טועים - יהפכו נא הדברים ויטיבו לעצמם.

על 'היפוך יוצרות' זה כבר רמז הרה"ק רבי הענין מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה ליקוטים אבות) בדברי המשנה (אבות ה) 'שלי שלך שלי עם הארץ', פירוש שהעם הארץ אומר על 'שלי' דהיינו יראת שמים שהיא שלו - שהרי עליו מוטל להשיגה (שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים) 'בוא ויאמר לבורא עולם - 'שליך' היא, הנני סומך עליך אבי שבשמים שבוודאי תעזרני ותסייעני להיות בכלל ה'יראים', ואילו ב'שליך' היינו בענייני גשמיות שהכל תלוי בידי שמים וכבר מזונותיו קצובין לו, אומר 'שלי' הוא, בידי הדבר, ולכן יעבוד מבוקר ועד ערב, יהפוך עולם ומלואו להשיג פרנסתו, ומדוע ייגע לריק ואינו סומך על ה' שהוא הממציא לו הפרנסה.

ד. הנה כתב רש"י (בפרשת תרומה, כה ה) על 'עצי שיטים - ומאין היו להם במדבר, פירש רבי תנחומא (תרומה ט), יעקב אבינו צפה ברוח הקדש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם, וציוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים'. ולכאורה יש להקשות, מדוע הוצרך יעקב לכל זה, והרי כשם שהוריד להם הקב"ה מן

באר הפרשה - פרשת תצוה

לא תועיל לו יגיעתו ולא כלום להוסיף לעצמו מאומה יותר ממה שנקצב לו, ומה בצע שיטרח לחינם וללא תועלת. שמון זית זך כתית - הכתית מביא את השמן והאור בפרשתן (כו כ), 'ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך'. איתא מהגה"ק ה'חתן

סופר' זי"ע (בן בתו של החתם סופר) לפרש ע"ד המוסר, דרבו המתקשים ומתנסים במסכת יסורים, קושי והסתרה, כל חד וחד בדיליה, ובמר ליבם שואלים 'מה נשתנה', מדוע באתה אלי הרעה הגדולה הזאת, אמנם באמת, כל אותם יסורים לא נועדו אלא לזכך את האדם בעולם הזה בכדי שיקבל כל שכרו בעולם הבא, והקב"ה

מהשמים, ושמלתך לא בלתה, כך היה יכול להביא להם עצי שיטים בדרך נס, אלא ללמדנו כי רק בענייני גשמיות יש לסמוך על הקב"ה שיספק כל צרכינו, אבל בענייני רוחניות עלינו להשתדל בעצמנו, להתייגע ולהמציאם. בענין זה, נזכיר פרפרת נאה, אמרו חז"ל (תענית כט.) 'משנכנס אדר מרבין בשמחה'. והנה אמרה תורה (שמות יג יג) 'וכל פטר חמור תפדה בשה', ויש בו כדי לרמז, דכאשר נולד לאדם חמור והוא מתחיל לראות ברכה בעמלו - וולדות לחמוריו, הרי אפשר שיחשוב כי מעתה הנו מובטח שפרנסתו תבוא לו ברווח ובשופי, ומסוכן הוא שישכח שבכל עת הינו נצרך לחסדי ה' ורחמי שמים, לאידך גיסא, בענין חינוך הבנים, שהקב"ה ציוונו לחנכם לתורה וירא"ש, כדכתיב (דברים ו ז) 'ושננתם לבניך' ונאמר (משלי כב ו) 'חנוך לנער עפ"י דרכו', בזה ימצאו רבים הסומכים ובוטחים על השי"ת שידריכם בדרך הישרה, וחושבים לעצמם, מדוע עלינו להשקיע כל כך הרבה בחינוכם. לכן אמרה תורה בענין פרנסתו וקנייני עולם 'וכל פטר חמור תפדה בשה', תיבת בשה עולה בראשי תיבות ה'כל בידי שמים, שיזכור שכל פרנסתו היא אך ורק מאת ה'. לאידך במצות פדיון הבן אמרו (במדבר יח טז) 'ופדויו מבן חודש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים', חמש ר"ת ח'וץ מ'יראת ש'מים, לרמז שבחינוך הצאצאים יש להשקיע השקעה מרובה, לחנכם ולהדריכם ללכת בדרך האמת, ולא לסמוך על ה' מבלי עשות בעצמו את חלקו. כנגד שני דברים אלו אמרו (ביצה טו): 'הרוצה שיתקיימו נכסיו (ל' רבים, היינו הן הרוחניים והן הגשמיים) יטע בהן אדר', שבו אמרו 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', 'בשמחה' ר"ת ה'כל בידי ש'מים ח'וץ מ'יראת שמים, וממילא יתקיימו שניהם. ה. כבר הבאנו שאבן יהלום שבחושן היא כנגד שבט זבולון, וכתב הרה"ק מאיזביצא זי"ע (מי השילוח תצוה) לבאר שייכות אבן זו דייקא לזבולון, וז"ל, 'יהלום הם אותיות י"ה הלום, כי הוא בוטח שהשי"ת אתו בכל העניינים שהוא, ואף שנראים שהם ענייני עוה"ז כדאיתא בגמ' (מגילה ו.) זבולון עסק בפרקמטיא, גם אז הוא דבוק בהשם יתברך, עכ"ל. כלומר, ש'יהלום' מורה על האמונה והידיעה כי השי"ת נמצא עמו בכל דבר שעושה, שהרי 'יהלום' הוא אותיות י-ה הלום, ו'יהלום' משמעו כאן (בראשית טז יג באונקלוס ובאבן עזרא), ומידה זו היתה מצויה אצל 'זבולון' אשר היה יוצא למסחרו ועוסק בפרקמטיא, בכל ענין וענין ובכל אתר ואתר שעסק בעסקיו ידע ידיעה אחת, הקב"ה נמצא עמי כאן. וכבר נתבאר הענין בעומק נפלא ע"י חכם וצדיק אחד, בהקדמת דברי הרבינו בחיי, 'זבולון על יהלום והוא הנקרא פירל"א', והיינו 'פנינה' (פערל). מעתה יש להתבונן בדרך יצירתה של ה'פנינה', שכך הטביע הקב"ה בבריאת תבל ויושבי בה, ישנו בעל חי הנמצא במעמקי הים ושמו 'צדפה' הגדל בתוך מין בית (בנוי משני אבני 'צדפות' המוכרות מחופי הים) וכאשר נכנס לתוכו גרגר חול וכדומה והוא מאד מפריע לאותו בעל חי, מיד הוא מפריש 'נוזל' מגופו ובו הוא מכסה את גרגיר החול, ושוב הוא מוסיף לייצר נוזל כיו"ב, וחוזר ומכסה אותו בשכבה על גבי שכבה, אותו חומר מתקשה ונעשה כאבן וזהו ה'פנינה'. ולכשתבונן בדבר נמצא, כי אותו גרגיר חול ה'מפריע' הוא הוא הסיבה ליצירת הפנינה שהיא אבן טובה ויקרה, וכך הוא דרכה של אותו צדפה להפוך את ה'מניעות' ל'נעימות'... לעשות מאותו מפריע אבן חן נדירה בערכה. וכעניין הזה היתה עבודתו של זבולון, אשר לכאורה זימן לו הקב"ה 'מפריעים' ומניעות מעבוד את השי"ת, שאינו יכול לשבת באהלי תורה כמו יששכר אחיו, אלא 'לחוף ימים ישכון' ומפליג באניות למסחר, אך זבולון באמונתו הזכה והטהורה שה' עמו בכל מצב, ושהקב"ה הוא ששלח אותו לעסוק באותם עניינים, היפך והעלה אותם לעבודת השי"ת, עד שעשה מהם 'יהלום', כי אכן 'י-ה הלום', וגם בתוככי המסחר ה' נמצא כאן. בימי קדם נכנס פעם הגה"צ רי"מ שעכטער שליט"א לביהמ"ד בער"ש לקראת תפילת מנחה, והיה זה אחרי שהוצרך לעבוד עבודת הבית באופן שלא היה כל כך בנקל... ומצא את הגה"צ רבי שמואל שפירא זצ"ל אומר שיר השירים והיה ניכר כי הוא שרוי בדביקות עילאה ועצומה, לרגע נאלם הרי"מ, אך מיד התעשת ונענה ואמר, מרבי שמואל רצה הקב"ה שעתיים של השתפכות הנפש, ומיעקב מאיר רצה הקב"ה שעתיים לנקות בבית... כלומר, שכך או כך, אם עושה האדם מה שה' שואל מעמו, הרי שניהם שווים בדבקות ה'.

וכן 'מחני נא מספרך' (להלן לב לב, ונתקיים בו שאכן לא נזכר שמו בפרשתן) וכדומה תלאות רבות, אבל כל זה לא היה אלא לטובתו, כי מכל אלו נבנה להיות 'משה רבינו' אב לנביאים, וזכה מה שלא זכה ילוד אשה מעולם, להיות כמה פעמים מ' יום בשמים ולקבל התורה מפי הגבורה. וזה מוסר השכל לשאר בני אדם שלא יבעזו ביסורים וידעו כי זה הוא צורך השלימות¹¹, לטוב להם בעתיד¹².

וזוהו המכוון בפסוק - 'ואתה תצוה', קאי על תולדותיך ומאורעות חייך, הלא המה יורו ויצוו, וילמדו לבני ישראל, 'ויקחו אליך' שיקחו ממך מוסר, מי יקח את

מצפין ומצרף להם את הטוב הראוי להם בעוה"ז עבור הקרן שיהיה קיים להם לעוה"ב¹³. וראיה לדבר, ממשח רבינו ע"ה אדון כל הנביאים, כי מי לנו גדול ממנו, ועם כל זאת היה מעונה ומדוכא ביסורים שונים כל ימיו, דמיום היוולדו עד בואו אל פרעה (לאחר שמונים שנה) נתנסה ביסורים שונים ומשונים, לא עברו ג' חדשים מלידתו וכבר הושלך היאורה, משם נלקח אחר כבוד (ל"ע) להתגדל על ברכי פרעה הרשע, ומשם הוצרך לברוח ולעזוב את בית אביו ואחיו בני ישראל למדין, וגם שם לא ישב בכבודו של עולם, כמו שנאמר 'כי גר הייתי בארץ נכריה', וגם כשכבר נתמנה להיות מנהיגן של ישראל אמר 'עוד מעט וסקלונני' (לעיל י"ד),

1. פעם הגיע 'בעל ייסורים' אל הרה"ק רבי מענדל מרימינוב זי"ע לבקש ברכתו כשהוא מרבה לגנוח ולהאנח, אמר לו הרה"ק, האנחות הללו לא יסייעו לך... אלא דע כי 'כתית למאור', כל ה'כתיתה' והייסורים שאתה עובר נועדו לזכך אותך עד שתהיה 'למאור', ע"כ קבל אותם באהבה ובזה 'טיפטר' מהם, כי בזה נחשב להם כמו שכבר עשו את שליחותם ותכליתם.

אמרו המושלים, מעשה בעבד שציווהו אדונו להעמיס על גבו משא כבד ולהעבירו למקום אחר, ואכן היטה שכמו לסבול, אך המשא הכביד עליו ביותר ונעצר במקומו והחל לייבב נוראות מרוב כאב, אמר לו חכם אחד, עמידתך כאן לא זו בלבד שאינה מסייעת לך אלא אדרבה היא מוסיפה כאב על כאב, שבכל רגע ורגע שאתה עומד - המשא עליך... אלא 'הרם' רגלך ותמהר ללכת למקום שאמרו לך, ותפרוק שם את המשא לחיים ולשלום... כיו"ב הוא גם בעניין הייסורים, תחת ש"עמוד' וימרר בככי ובכל רגע ורגע עדיין 'נושא' את הייסורים - מוטב שיקבל אותם באהבה ובכך יפטר מהם במהרה.

אמנם פשיטא ואין צריך לומר, כי בוודאי עליו להתפלל אל הקב"ה שיחוס וירחם עליו [ותפילה בעת צרה היא מצוות עשה מדאורייתא לדעת הרמב"ן], ו'שם' (בתפילה) האנחות עושות הרבה מאוד, ומי יכול לתאר מה גודל כוחו של אידישע קרעכץ (אנחה יהודית), אלא, הכוונה היא שלא בשעת התפילה, שאז יקבל את הדין באהבה. ז. ידוע שהגר"א אמר פעם לתלמידיו שכל מה שכתוב ב'ראשית חכמה' אודות הגהינום כולו אמת הכל מדויק - אין בו שום גוזמא אפילו בכחוט השערה, והנה אחד מתלמידיו קיבל את הדברים עדי עמקי נשמתו והחל להרגיש פחדים נוראים מפחד הגהינום עד שנחלה ל"ע, ומצבו החמיר מיום אל יום. בצר להם פנו כמה מהתלמידים וספרו לרבים על הנעשה אצל תלמיד זה, קרא לו הגר"א, וכה אמר לו, מה שאמרתי אינני חוזר בי כלל, דברי חז"ל אמת לאמיתה המה, אבל עליכם לדעת, כי כל משהו של צער ויסורים, קושי שעובר האדם בעולם הזה, חוסך ממנו הרבה הרבה מהגהנום בעולם העליון.

ח. בדרך צחות ייאמר, 'מעשה' באחד שנכנס לבית הכנסת בפנים נפולות וכולו אומר צער, שאלו אותו לצער זה מה עושה, ענה האיש, הנה זקוק אני להעביר 'כותל' ממקומו, ונזכרתי שזקנתי אמרה לי בילדותי ששתיית חלב מרובה מזינה את הגוף ונותנת בו כח הרבה, על כן שתתי כוסות חלב לרוב וניגשתי לדחוף את הקיר, ולא זו אפילו כמלא נימה... למחרת נכנס שוב לביהמ"ד אך 'פנים חדשות באו לכאן', כולו אומר ששון ושמחה, ניגשו אליו ידידיו ושאלוהו, נו, הצלחת להזיז את הכותל... עד שהינך מאושר כל כך, נענה להם, היום שתיתי כוס 'וודקה' ומשקרבותי עצמי לצד הכותל, לא מצאתיו כלל (מרוב שכרות)... לדידן ייאמר, איש איש וה'כותל' שלו... הבה 'נשתה' את האמונה עד שלא נראה את כותל הקשיים העומד לנגדנו... אלא נראה כי מאת ה' היתה זאת.

ט. הרה"ק מקאליב זי"ע היה מלומד מכאוב וייסורים ומכל מקום היה שרוי תמיד בשמחה, וכך היה אומר, על העבר אין שווה להצטער - שכבר חלף ועבר, כמו כן לגבי העתיד - אני מאמין באמונה שלימה שיהא לטובה, ולא נשאר אלא ההווה, נו, וכי שווה רגע אחד של צער להכניס את האדם ל'עצבות'...

באר הפרשה - פרשת תצוה

כלומר, אף לנודל מדרגתו של משה הרגיש עצמו נמוך מכל אלו מוכי השחין, כי 'האיש משה עניו מאד מכל אדם אשר על פני האדמה'. ואעפ"כ לא נמנע מלהתפלל אל ה' מחמת הרגשת שפלותו, אלא אדרבה, כל אימת שהוצרכו לתפילתו היה מתחזק לעמוד בתפילה אל בוראו, עד שביקש אחר חטא העגל 'ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת' (לכ לז). ולא רק בתפילה שהיא לצרכי רבים, אלא אף לצורך היחיד, אצל מרים אחותו, נעמד משה רבינו והתפלל 'א-ל נא רפא נא לה'.

וזהו אומרו, ואתה תצוה את בני ישראל, כל איש מבני ישראל, ידע שאף מתוך שפלות מצבו, אביו שבשמים חפץ לשמוע בקול תפילתו, ולא יאמר, דל אנכי מן המצוות, כי ואתה תצוה - צעקת הדל תקשיב ותושיע".

והייתי להם לאלוקים - לעת נעילת ימי השוכבי"ם ת"ת עומדים אנו ב'עת נעילת שער', בסוף התקופה הקדושה של ימי השוכבי"ם ת"ת"ג, ימים בהם הקב"ה

המוסר - 'שמן זית', אלו בני ישראל שנמשלו לזית, כדאיתא במדרש (שמו"ר לו א) ובא לומר שבשם שאין שמן זית יוצא אלא על ידי כתישה כך האדם עי"ז שהוא מדוכא ביסורין נעשה זך קדוש וטהור, כתית כשכותשין אותו עוד יותר היינו למאור, שבכדי שיתעלה ויגדל עוד להיות מאור לעולם צריך עוד כתית הדק היטב, ואז זוכה להיות ממזכי הרבים 'להעלות נר תמיד' לזכות רבים לדורי דורות (הובא ע"י המענה שמחה זי"ע בקונטרס 'שלום אסתר' עמוד התורה).

צעקת הדל תקשיב ותושיע - הקב"ה שומע תפילת הנכנעים לפניו

בפרשתן (כו ב), 'ואתה תצוה את בני ישראל', פירש הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בדרך רמז, כי הנה תיבת תצוה נוטריקון צעקת הדל תקשיב ותושיע. ומרמז על מה שאמרו חז"ל (כתובות עז: אבות דר"נ פ"ט מ"ב) 'כ"ד מיני מוכי שחין הן, ונפשו של משה נמוכה מכולן',

י. ומעניין לעניין באותו עניין, ידוע מה שכתב הרמב"ם (ריש הלכות תפילה) וז"ל, מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר (כג כה) 'ועבדתם את ה' אלוקיכם', מפני השמועה למדו שעבודה זו היא תפילה שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם', אמרו חכמים (תענית ב) 'אי זו היא עבודה שבלב זו תפילה'. עכ"ל. וכבר עמדו מפרשי הרמב"ם ונושאי כליו לבאר מניין לו להרמב"ם שיש מצות עשה להתפלל בכל יום, שאף שנלמד מהכתוב שצריך להתפלל אך לא נזכר פעם בכמה זמן צריך להיות 'עבודה' זו. וביאר המב"ט בספרו 'קרית ספר', שהרמב"ם למד זאת מהאמור בסוף הפסוק שם 'וברך את לחמך', וכמו שאכילה היא צורך דבר יום ביומו, כך גם תפילה צריכה להיות מדאורייתא אחת ליום. ועפ"ז יתפרש בדרך צחות מה דאיתא בגמ' (ברכות כא.) 'ורבי יוחנן אמר ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו', שמאחר שאוכל כל היום אם כן בדין שגם יתפלל כל היום...

יא. בימים עברו כשהמציאו את הרכבת הנוסעת על מסילות הברזל מבלי סוסים המובילים אותה, אמרו גדולי ישראל שמן השמים שלחו ללמדנו לימוד בעבודת השם, שנדע להחשיב כל רגע ורגע, כי המאחר לשעה היעודה ברכבת, אף ב'רגע אחד' איחר את הכל, וממנה נלמד חשיבות של כל רגע ורגע.

משהמציאו את כלי הטעלעגראם (שליחת מברקים), והחלו לשלוח הודעות חשובות ממקום למקום במחיר רב, ועל כל אות ואות שנכתב בו היו משלמים סכום הגון - אמרו, שנמצינו למדים בחשיבות כל אות ואות בדיבור פיו. לאחמ"כ המציאו את כלי הטלפון שעמו החלו לדבר למרחק מרחקים, אף מעבר לים, אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שבזה למדנו, שאפשר לאדם לדבר כאן וישמעוהו למרחוק, אף אתה אל תתמה על כוחה של תפילה שמדבר בעולם הזה ודבריו נשמעים בכל העולמות...

והנה בדורנו אנו הגדילו עשות והמציאו את הפלאפון (סעל), ומעתה כבר אין כל צורך ב'חוט המקשר', ללמדנו שאף מי שמרגיש עצמו כ'מנותק' ו'קרוע' ח"ו מה' ומתורתו - עדיין כוח התפילה בידו, שהרי הכל מדברים איש עם רעהו בלא כל חוט המחרם... ואף חיזוק יש בזה לאדם העומד בבית הכנסת ובית המדרש, והוא מרגיש שאיננו 'מחובר' כלל למקום זה, כי מוחו וליבו משוטטים בכל רחבי תבל בפעם אחת. מכל מקום ירים כשופר קולו, יבקש רחמים, וה' יהא בעזרו.

יב. סיפר הגה"ק ה'בן איש חי' (נפלאים מעשיך אות ס"ב) מעשה שהיה, פעם הלך חיגר עני על אם הדרך, לרוב עניותו לא היתה ברשותו סוס ועגלה לרכוב עליהם, ונשרך ברגליו... בדרכו נעשה רעב צמא ועייף, נח האיש במעמקי

קורא לכל איש ואיש מישראל 'שובו בנים שובבים'^ג, ואף מי שעדיין לא נכנס בכלל 'שובו בנים' הרי בידו

היער, והמתין זמן רב שתעבור איזה עגלה ומשם תבוא ישועתו, עד שלאחר זמן רב חמל ה' עליו והנה עבר סוס ורוכבו, הרוכב שהיה איש טוב ומיטיב, ומצא את החיגר שוכב על הארץ, שאלו הרוכב במה אוכל לעזור לך, נענה החיגר, הראית בעיניך כי חיגר אנכי ואין בכוחי להתקדם בדרכי, הרעב והצמא מכה בי בכל הכוח, נתן לו האיש אוכל ושתו כל מיני מעדנים, נהנה ההלך עד מאד, והנה הרוכב עולה על הסוס להמשיך בדרכו, התחנן אליו החיגר שיקחנו עמו על הסוס, בכבוד גדול הסכים האיש, ויעל החיגר בקושי רב על הסוס, וכמעט שהתחילו ליסע בדרכם חכך הרוכב בדעתו כיצד ישב החיגר לאחוריו שמא יפול מהסוס, והושיב את החיגר מלפניו כשהוא מושך במושכות ומנהיג את הסוס, והרוכב בעל הסוס יושב לאחוריו.

ויהי בהגיעם לעיר, נענה החיגר אל הרוכב, רבי יהודי, הגענו למחוז חפצנו, התכבד נא לרדת מהסוס שלי ותן לי להמשיך בדרכי, נענה בעל הסוס, וכי עד היכן מגעת כפיות טובתך, נתתי לך אוכל ושתו, לקחתך בכל הדרך עם סוסי היקר, ועתה הנך רוצה 'לירש' את הסוס... גער בו החיגר בקול גדול, בוש והיכלם בהנהגה כזאת... הוצאתך מהיער בכל הדרך הארוכה והמסוכנת ואתה הנך בא לקנות את סוסי בדיבורי שטויות... וכך התעצם הוויכוח והקולות עד לב השמים. למשמע הקולות והברקים נתקהלו כל הקהל, ולא ידעו אם לצחוק או לבכות, דעת הקהל היתה נוטה להכריע כי החיגר צודק, בראותם מסכנותו הגדולה, ולא ידעו כי יושב לו גבר בגוברין - כנראה הוא 'נתפס' על חלישות החיגר והחליט לשדדו באמצע היום... משראה הבעלים כי כלתה אליו הרעה, נענה הבה נדון את דיננו לפני רב העיר, ובאו לפני הרב, וסיפרו כל אחד מהם את סיפורו בגירסא שלו, הרב הבין את אשר לפניו וראה שיש כאן חיגר שרוצה לנצל את חלישותו לנשל את הסוס מבעליו, וגרם בחכמתו לחיגר שיודה והחזיר את הסוס לבעליו.

לאחמ"כ אמר הרב לבעל הסוס, הנה ראית כי אך בקושי הצלחנו להשיב גזילה לבעליה, מהיום והלאה הזהר והשמר, לעולם לא תתן ל'אורח' לשבת בקידמת הסוס כי שם הנהגת הסוס, ולעולם לא תמסור בידו את ההנהגה - את המושכות.

ולדידן, לכל אחד יש גוף - חיגר שצריך להאכילו ולהשקותו, ובוודאי אי אפשר להתעלם ממנו, ויש לתת לו כדי חיותו, אבל זאת יש להיזהר במשנה זהירות שלא לתת בידו את המושכות, לא לתת לו את ההנהגה... קח לכה"פ שעה ביום להראות בעלות - להראות שאתה בעה"ב, לא הוא, אלא אתה רוכב על גבי הסוס. והזמן גרמא לתפוס 'שליטה' על הגוף ועל האברים, שיהיה 'הוא' מושל עליהם ולא להיפך...

עוד זאת נאמר לקראת סיום תקופה קדושה זו והימים הבאים לקראתנו לשלום במה שסיפר הגה"צ רבי ירוחם זי"ע המשגיח דמיר, כשנתגלתה יבשת אמעריקע (ארה"ב) - כשהגיעו ראשוני המהגרים היו רכובים על סוסים, והנה בני השבטים שהיו גרים שם מקדמת דנא, והיו מנותקים משאר בני עולם, המה לא ידעו ממציאות כזו של רכיבת בני אדם על הסוסים, רק ידעו שיש 'סוסים' ושאר בעלי חיים ולא ידעו כי בני אדם, אבל מעולם לא ראו את שניהם יחדיו (אדם הרוכב על הסוס), ויראו ותמהו האנשים, כי היה נראה להם שיש כאן בריה חדשה, בעל חי שיש לו ארבע רגליים ובראשו הוא נעשה כאדם... ולא יכלו להבין את אשר לפניהם, עד ש... הגיעו הרוכבים ליעדם וירדו מעל הסוסים, וראו ששניים המה - בעל חי רגיל ההולך על ארבע, ועליו יושב אדם ככל האנשים, ומה שהם ראו עד עתה היה איך שאיש רוכב על גבי הסוס, אבל אינו חלק ממנו...

ולמד מכאן רבי ירוחם, כל יהודי מורכב מחומר הגוף, אבל עליו לדעת שהוא 'נפרד' לגמרי מהסוס (משל לחומר הגוף), ואינו 'אחד' עם הסוס, אלא שבראות האדם שהנסיונות מושכים אותו בכל עת כלפי מטה, לחבר אותו עם חומר הגוף, הוא טועה בעצמו ומדמה שהוא 'בריה' אחת עם הסוס - בריה משונה של סוס ואדם גם יחד, והנה בהגיע ימי השובבי"ם, כאשר האדם יורד מהסוס, הוא 'משתחרר' לרגע מהסוס שבו, לרגע שומר על עיניו כנגד פיתוי היצר, לרגע חוסם פיו בשעת... אז הוא מגלה שבאמת הוא 'אדם', נפרד לגמרי מהסוס, אף שיש לו חומר הגוף הרי הוא כאדם הרוכב על גבי הסוס, אבל חלילה אינו חציו אדם וחציו סוס, ואינו מחויב ללכת לכל מקום עם הסוס גם יחד... אדרבה, יתנתק ממנו עד כפי יכולתו. ועלינו לזכור זאת היטב גם בשבוע הבא... איננו 'גוף אחד ונשמה אחת' ביחד עם ה'סוס' שבקרבתנו... (הגש"פ שי לתורה, בריסק).

יג. ובנותן טעם להביא מה שכתב הרה"ק ה'אמרי יוסף' מספינקא זי"ע (דרוש י"ד לפסח) כי ידוע מה שאמרו 'הקריאה מעוררת את הזמן', ומאחר שבפרשתן נאמר מעניין יום הכיפורים, וכדכתיב בסוף הפרשה (ל י) 'וכפר אהרן על

באר הפרשה - פרשת תצוה

להיאחו ו'לתפוס' עצמו בימים האחרונים שנשארו, ועי"ז וז"ל, וכמאמרי הקדושים, כאשר אם ירים איש את קצה יחשב כאילו התחזק בעבודתו יתברך בכל הזמן כולו", המטה יתרומם כל המטה, בן כאשר יתקן איש ביום וכמו שכתב הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (במדבר א) אחרון יתוקן כל הזמן, עכ"ל"ט.

קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו, על כן שבת קודש דנא יש בה בחי' יום הכיפורים. יד. אדרבה, שערי סייעתא דשמיא נפתחים בלא גבול דייקא בעת הזו, וכמסופר על הרה"ק מסאטמאר זי"ע שהיה נוהג בכל שנה לעלות על ציונו הק' של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע ביומא דהילולא דיליה (ז' אדר), ותמיד הגיע אל חלקת מחוקק ספון לקראת ערב סמוך לזמן השקיעה, שנה אחת הקדים לבוא לקאליב כבר בשעות הבוקר בעוד היום גדול, אך לא פקד את ה'ציון' אלא לעת ערב, שאלו מאן דהו, מה ראה הרבי לבוא דווקא כי ינטו צללי ערב ובפרט שכבר שהה בעיר והיה בידו סיפק להגיע מקודם, נענה לו הרה"ק ואמר שבנוהג שבעולם ביום היריד 'אין די לעצטע מינוט'ן כאפט מען מציאות' (ברגעים האחרונים מוצאים מציאות גדולות...), כלומר, דברי ערך יקירם בעד פרוטות, ונתכוון לומר בדבריו שעיקר התעוררות הרחמים הוא דווקא 'כי פנה יום'... ואפשר להרוויח הרבה גם עם דברים קטנים ביותר, כל התעוררות וכל מעשה טוב משפיע הרבה הרבה לטובה.

טו. זאת ועוד, כי ברגע אחד יכול האדם לשוב בתשובה שלימה ולהתהפך מן הקצה אל הקצה, וכמו שאמרו ללמוד זאת ממה שייסד הקב"ה בעולמו, שהנה כשמסבב האדם את גופו וראשו לאחור הוא רואה 'נפלאות', כל מה שעמד עד עתה לצד ימינו נהפך לפתע פתאום להיות בשמאלו, וכן להיפך הצד השמאלי נעשה ימין... וכל זאת ללמד לאדם כי מיט איין דריי (בסיבוב אחד) גם אם עמד עד עתה ב'שמאל' ח"ו, הרי מעכשיו הוא עומד בימין'... ופנים חדשות באו לכאן.

הואיל ועומדים אנו בימי 'פורים קטן' הזמן גרמא לעסוק קימעא בענייני הפורים והמגילה לנוגע לדידן, שהנה מצינו שהמן היה ברום המעלה, כל עבדי המלך כורעים ומשתחוים להמן, טבעת המלך בידו, גבר מלכא תתאה ממלכא עילאה, לעומת זאת מרדכי היהודי היה בתחתית שפל המצב, כבר עומד עץ גבוה חמישים אמה מוכן ומזומן לתלות את מרדכי עליו, וברגע אחד - 'ונהפוך הוא', עליונים למטה ותחתונים למעלה, ויאמר המלך לתלות את המן על העץ אשר הכין למרדכי, ואילו מרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, וככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו, ללמדנו שניתן לעשות מהפכה רבתי בבת אחת, אם רק יתחיל לרומם עצמו ולהתחזק בעבודתו, אזי יגיע עד שמי מרום. ויש להעמיס זאת במה שאמרו חז"ל (מגילה ז'): 'חייב איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', 'ארור המן' היינו מצב שהנו 'רשע' ל"ע, ו'ברוך מרדכי' היינו שהוא צדיק, ובאו להורות לנו כי חייב איניש מחובת האדם, לקבוע ולהשריש בעצמו שלא ידע כלל שיש 'בין' - היינו מצב של הפסק ושהיית זמן בין זה לזה, אלא ברגע אחד יש בידו להתעלות מהמצב השפל ביותר בחי' ארור המן עד שיא המעלות בבחי' ברוך מרדכי, ואין שום הפסק (ושהות זמן) 'בין' ארור המן לברוך מרדכי, גם אם לפני רגע היית ארור המן אזי תיכף ומיד בידך הכח להשתנות לגמרי עד לברוך מרדכי...

סיפר הרה"ק ר' יענקל'ע מפשעווארסק זי"ע, בעיר צאנו התגוררה אלמנה צעירה ולה י"ד ילדים רכים בשנים, ויהי היום, חלתה האשה והגיעה עד שערי מוות רח"ל, וכבר קראו לאנשי הח"ק להיות מוכנים ומזומנים... באותו זמן הריצו שליח להזכירה לפני הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, ונחרד מאוד [וכמו שהעיד על עצמו, שאינו מתיירא ממלאכים ושרפים אלא מדמעות אלמנה ויתומים], ונכנס בסערה לביהמ"ד, וזעק בקול, רבש"ע, אבינו מלכנו, אין בידינו לסבול את הדבר הזה, והיות ש'צדיק גוזר והקב"ה מקיים' על כן בגזירת עירין קדישין הנני גוזר שתשלח רפואה שלימה לפלונית בת פלונית, אין צריך לומר שדבריו עשו פרי וחזרה לאיתנה. אחר הדברים האלה ניגש אליו בנו חביבו הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע שכידוע היה מסוגל להרהיב בנפשו עוז ולשאול את אביו כדת וכדין, ופרש תמיהתו בפניו, ילמדנו רבינו, אך לפני כמה ימים שמעתי אותך ממרר בבכי כי מתבייש אתה להיכנס לביהמ"ד ונפשך עגומה מרוב חטאים ופשעים רח"ל, כיצד אמרת כעת על עצמך שהינך צדיק - 'צדיק גוזר', ענה לו הדברי חיים בפליאה, וכי מה סתירה יש בדבר, והלא כך הוא דרכו של יהודי, אמש היה בתחתית המדרגה והיום הוא צדיק גוזר...

והנה הגם כי ללא כל ספק שאין לנו 'השגה' מהו 'שפל המצב' של ה'דברי חיים', ומי יתן והינו לכה"פ באותה מדרגה... אך דבריו הקדושים אינם בבחי' 'מגילת סתרים' רק בא ללמד על הכלל כולו יצא שאין שייכות בין היום לעבר כלל, ואף אם אתמול עומד איש בפתחה של גיהנם מ"מ ביכולתו להתעלות בבת אחת עד לרום המדרגות.

האבנט כמידתו של כהן - שיהא מקיפו פעם אחת ותנו לא, וכן קשה לגבי המצנפת.

ומבאר הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (אונים לתורה פסוק לט) כי באה התורה ללמדנו, שצריך האדם להרבות בשמירה יתירה על הראש - מקום העיניים, ועל הלב, וכדכתיב (במדבר טו לט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', וכן נאמר (משלי כג כו) 'תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה', ולא די בשמירה בעלמא, אלא צריך לעשות משמרת למשמרת, להוסיף גדר על גדר וסייג על סייג²¹, להרחיק אותם מן העבירה, ולשעבד תאוות ומחשבות ליבנו ואת הראש לעבודתו ית"ש, וכל המוסיף בהרחקות ובגדרים הרי זה משובח²², אשריו וטוב לו בעולם הזה²³ ובעולם הבא.

בפרשתן (כה ד), 'ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפור ומעיל וכתונת תשבץ מצנפת ואבנט', כתב הרמב"ם (פ"ח מהל' כלי המקדש הי"ט) וז"ל, המצנפת של כהן גדול או הדיוט ארכו שש עשרה אמות, והאבנט רחבו כמו שלוש אצבעות וארכו שנים ושלשים אמה, מקיפו ומחזירו כרך על גבי כרך, עכ"ל [ור"ל, שהיה מניח את האבנט על מקום הלב ומסבבו פעם אחר פעם, וגם ה'מצנפת' שעל הראש שארכה ט"ז אמה היתה עשויה כרך על גבי כרך]. והנה בשאר בגדי כהונה קי"ל שצריכים להיות כמידת הכהן לא פחות ולא יותר, ואם אינם 'כמידתו' אינם כשירים לעבוד בהם, עד כדי שאם עבד בהם כך עבודתו פסולה (רמב"ם שם ה"ד), מעתה יש להקשות מה נשתנו האבנט והמצנפת שעשויים הרבה יותר מכפי מידתו, מדוע לא נעשה

טז. הרה"ק מאוסטרובצא זי"ע נולד לאביו שהיה איש פשוט, ולפרנסתו היה משמש כ'בעקער' (אופה), והוא בעצמו עלה מעלות רמות עדי הגיעו למדרגותיו הקדושות. פעם נזדמן שישב הרה"ק בין צדיקים אחרים, והיה כל אחד משמיע מאמר מה שראה ושמע אצל אבותיו ורבותיו הקדו', פתח האוסטרובצער ואמר הנה אבי היה 'אופה' פשוט, ומעבודתו שמה לימדני ג' כללים ויסודות איתנים הנוגעים לכל יהודי. א. באם האופה רוצה להוציא מתחת ידו 'סחורה' משופרא דשופרא, שהבולקעס (לחמניות) או ה'מזונות' יהיו באופן הכי טוב, יסדר שבתנור תבער 'אש' חזקה וגדולה, וככל שתגדל האש כך ייטב לבולקעס בטעמם בריחם ובמראם, כי מ'אש' קטנה ונמוכה לא ימצא סחורה טובה, א' גוט שטיקל (מאפה טוב) יוצא רק מפייער (אש) חזק. והלימוד, להוציא מתחת ידו דבר מתוקן, תורה ותפילה כדבעי יש להסיק אש קודש ותבערה בלבו, וככל שתגדל ותתחזק האש אז הם יהיו באופן הכי נעלה. ב. גם כשכבר הבעיר את התנור בלבת אש חזקה מאד, יש לו להזהר מאד שיהיה התנור סגור ומסוגר היטב מכל צדדיו, כי החורים וסדקים מסוכנים למה שנאפה בתנור (כמו שנפסק בשו"ע, אם נשב זיקא מתקלקלים האפיה והבישול שבתנור), והיינו גדרים וסייגים שעל האדם להציב סביבו - אף אם הוא בוער באש לה' ולתורתו, עדיין מסוכן הוא אם לא יסגור סביב עצמו בגדר וסייג כהוגן. ג. משום מה, הרי הבולקעס והמזונות שנשארו מאתמול וכ"ש משלשום או משבוע שעבר אין להם כלל חן ולא טעם טוב... והכל ממשמשין לתור אחר מה שנאפה היום זה מחדש... פריש, קאכעדיג וחם מהתנור (טרי וחם), כי לפרישע (טריים) יש טעם מיוחד ועדיף על הישנים, כיו"ב, יהיה בכל יום בעיניו כחדשים, - לא ילמד כי אתמול למד, ולא יתפלל כי אתמול התפלל, אלא יבעיר אש חדשה כי אז יוטב טעמו וריחו פי כמה וכמה.

יז. הרה"ק הרבי ר' העניך מאלכסנדר זי"ע אמר על הא דכתיב 'כתית למאור' בזה"ל, התורה אומרת צום יונגערמאן, שטויס זיך אביסעל וועסטו לייכטיג (תכתת ו'תבעט' מעט בעצמך, אז תאיר ותהיה 'למאור')...

והנה נאמר בפרשתן (כ יז-כא) שהיו י"ב אבנים בחושן, ועל כל אחד מהם היה חקוק שם אחד מהשבטים, והאבן הנקראת 'שהם' היא שייכת ליוסף, וביאר רבינו בחיי, כי 'סגולת אבן זה לתת חן לאדם בעיני כל רואיו', וכמו יוסף הצדיק שזכה לחן, כמו שנאמר בו (בראשית לט כא) 'ויתן חינו בעיני שר בית הסוהר' [וכן כתיב (שם מט כב) 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין', ופירש רש"י, פורת' הוא לשון חן, ו'חנו נטוי על העין הרואה אותו], גם אותיות 'שהם' הם כאותיות 'השם', וכדכתיב 'ויהי ה' את יוסף, וללמדנו כי המקדש עצמו בקדושת יוסף זוכה לחן ושיהיה ה' עמו... ואילו ב'מדרש תלפיות' (ערך אפור) פירש הטעם בזה, כי 'סגולת האבן הזאת היא להציל את האדם מסם הממית', שאף אם אכל סם המוות מכל מקום ניצול מהסכנה ונשאר בארץ החיים אם מחזיק ונושא את האבן 'שהם', והרי זה שייך לעניינו של יוסף, שכל השומר עצמו בקדושה כמו יוסף הצדיק מועילה זכות זו להגן עליו אף חטא בשאר עוונות, ודי לו בתשובה קלה אחר שלא פגם.

יח. מפעם לפעם היה יוצא הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע לשהות (בימות החול) בכפר 'שמריהו', באחד הפעמים הבחין בנער בן י"ב שנה הדר בקרבת מקום, ובקדשו הבין ש'מקום הניחו לו' לחזק את הנער ולקרבו ליהדות, שלח

כתית למאור - שברון הלב רק לצורך עליה להאיר הנשמה בפרשתן (כו ב), 'כתית למאור', וברש"י, 'ולא כתית למנחות', וביאר הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (וכן בעוד הרבה ספה"ק), כי באה התורה ללמד לאדם שיכתת' וישבר ליבו אל הקב"ה, אבל תכלית שברון לבו היא בכדי להביאו להאיר את עצמו, ולא למנחות - כלומר, שלא יניח את עצמו מעבודתו, אלא יאיר את נפשו ונשמתו בעבודת ה'. וצריך להיזהר הרבה שאותו שברון לב לא יביאנו לידי עצבות חלילה"ט, שהיא אבי אבות הטומאה², כי זו עצת היצר להפילו

הרה"ק לקרוא לו, ומשבא הנער החל לדבר עמו 'ארום און ארום' - מה מעשיו, היכן מקום לימודיו וכו', תוך כדי השיחה נפתח הילד וגילה את אזני הרבי כי משיכה עצומה מקננת בקרבו לדעת את הנעשה בקרב התועים המשקיעים ראשם ורובם במשחקי הכדור (בועטים ברגל ותופסים ביד וכו', מתחלקים לקבוצות וקהילות ומבלים ימיהם ושנותיהם בשטויות הבל וריק ל"ע), והוא בקי במיני הקבוצות ובשמות המשחקים, ותדיר הוא מברר וחוקר אודות הנייע'ס והמתחדש בתחום זה. פתח הרבי לבאר לו בטוב טעם ודעת עד כמה הדבר לרעתו, מה יתן לו ומה יוסיף לו, מה גם שבעוד שנה יגיע זמנו להכנס ל'ישיבה', ובמצב כזה לא יאותו מנהלי הישיבות לקבלו כתלמיד... בטרם נפרד הנער ביקשו הרבי שיבטיח לו שמעתה לא ילך לראות את המשחקים הללו, הילד הסכים רק לקבל ע"ע בלא נדר ובלא הבטחה, בטענה כי א"א לו להבטיח דבר שלא יוכל עמוד בו... כי 'נפשו קשורה...' במשחק הלזה, הרבי עמד על כך - לקבל ממנו 'הבטחה', והוא בשלו שהוא מוכן מעתה להשתדל שלא ללכת לראות, וחוזר חלילה, עד שהרבי פעל פעולתו והנער 'נכנע' והבטיח שאכן לא יוסיף לראותם עוד עד העולם.

הנער גדל ונעשה איש, נכנס לישיבה קדושה ושם עלה ונתעלה במעלות התורה והיראה כשהוא שומר על מוצא שפתיו ואינו מביט כלל לאותו ענין. בהגיע לפרקו מצא את זיווגו בארה"ב ובנה שם ביתו על אדני התורה והיראה, אבל דא עקא, שעברו השנים והבית ריק מבלי בנים ובנות... וכבר הוברר לו שעפ"י דרך הטבע אבדה תקוותו, אין לו שום סיכוי לזכות בבנים... כעבור זמן עלה לארה"ק לשפוך שיח במקומות הקדושים, אולי יחוס אולי ירחם, בהגיעו לירושלים שם פעמיו אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, בקודש פנימה הגיש קוויטל (פתקא) בבקשת רחמים ולא הזכיר לפני הרבי כי הוא אותו נער מכפר שמריהו, רק גולל בפני הרבי את כאב לבו שעדיין לא נושע, והרופאים מייאשים אותו, ברחמיו המרובים ברכו הרבי שבקרוב יזכה לחבוק בן, נענה האיש, רבי קדוש, אינני מסתפק בברכה אלא בהבטחה מפורשת יוצאת מפי הרבי שבקרוב אזכה לזש"ק... אמר לו הרבי, וכי יכול אני להבטיח, אין בכוחי אלא לברך, ולהתפלל עליך, אבל הוא בשלו שהרבי יבטיח... אולם הרה"ק סירב להבטיח, נענה האיש ואמר, מדוע לפני עשרים שנה דרש ממני הרבי הבטחה ולא הסתפק בפחות... (אף אני מבקש עתה הבטחה)... מיד הכיר הבית ישראל מי העומד לפניו ושאלו, האם אכן עמדת בהבטחתך, השיב האיש אכן מוצא שפתי קיימתי, אמר לו הרבי אם כן מבטיחך אני שתזכה בקרוב לישועת ה', לא עברה שנה ונולד לו בנו בכורו במזל טוב (אף שלדברי הרופאים לא היה שמץ תקווה שיזכה לבנים בדרך הטבע).

וללמדך, כי המשבר טבעו, אם ב'סור מרע' לעזוב התקשרותו ומשיכתו אל כל מיני שטויות עולם והבליו - בהיתר או באיסור ח"ו, אף מן השמים יענוהו מידה כנגד מידה ויזכה לישועה למעלה מדרך הטבע, באותות ומופתים לטוב לו כל הימים.

יט. איתא מהרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע שההפרש וההבדל בין 'עצבות' האסורה ל'מרירות' המותרת ונצרכת אינו אלא כ'חוט השערה', ומסמיק לכך את דברי הגמ' (חולין כז). נשחט ברובו 'כשירה' מחצה 'טריפה' - וכמה יש בין מחצה לרובו לא יותר מכחוט השערה (אם גדל ה'מחצה' אפילו רק בכחוט השערה כבר נחשב כרובו), והיינו שכל ההפרש שבין כשר לטריפה אינו אלא חוט השערה... וסימן היכר ביניהם, כי אחר העצבות נעשה גופו כבד עליו, והולך לישן מרוב ייאוש, ואינו סובל לא את עצמו ולא אחרים, אבל המרירות אינו מניחתו לישן, כי מכיר שעדיין לא התחיל עשות מאומה - הולך וחוטף תפילה ומצוות, נוטל גמרא לידו ומיישב עצמו ללמוד (המכתב הובא בכנסת ישראל בשם הרה"ק מקארלין, ויש שייחסו אותו להרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע).

בפי העולם שגור לחלק ביניהם, כי העצבות אומרת כבר אין לי כלום ואבד שברי, והמרירות אומרת עדיין אין לי כלום - א"כ מהיום והלאה אשתדל לקנות עוד ועוד.

כ. הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע הוכיח אחד מנכדיו על עניין השמחה וגנות העצבות, נענה הנכד ואמר לו, הלא יש די והותר מצוות ועברות שאינני מקפיד עליהם כראוי, מדוע בחר זקה"ק להעירני על מידת העצבות והרי יש

באר הפרשה - פרשת תצוה

יא

ברשת הייאוש, אלא בר כבר עם השבון הנפש יהא והרחיב בדברים הרה"ק ה'באר משה' מקאזניץ זי"ע מלא אורה ושמחה כ"א. (ד"ה א"י ואתה תצוה), וז"ל, שהעיקר הוא להיות

בידי עבירות גרועות מזה. ענהו ה'בית אהרן', אכן בשאר עוונות ידעת גם ידעת שהם עוונות, אבל עיקר החסרון בעצבותך שאינך מכיר בה כי היא עבירה. ודע שהעצבות אינה עבירה אך היא אבי אבות כל העבירות, כי לכמה וכמה עבירות נמשך האדם ע"י שהוא שקוע בעצבות, לעומת זאת, השמחה איננה מצוה אך היא המביאה לכל מצוות האמורות בתורה.

עוד מסופר, שבאחת הפעמים כשדיבר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע בגנות מידת העצבות הזכיר בתוך דבריו את הכתוב (תהלים טז ד) 'ירבו עצבותם אחר מהרו' וביארו בשפה ברורה. באותה שעה עמדו שם ג' מחסידיו - וראה זה פלא, כל אחד מהם שמע והבין את ביאור הקרא באופן אחר, כפטיש הזה המפוצץ ויוצא ממנו כמה חלקים. הראשון שמע מפה קדשו לבאר ירבו עצבותם היאך מרבה האדם את מידת העצבות לשכון בלבו, זאת ע"י שאחר מהרו, שאינם מאמינים בטוב מצבם ומנסים למהר ולהקדים את המאוחר העתיד לבוא עליהם, ועי"ז המה נופלים בעצבות. החסיד השני העיד ואמר בשם רבו לאמור, ירבו עצבותם אם האדם מתחיל להתנהג בריבוי העצבות, אזי אחר מהרו אותה העצבות ממהרת להביא אחריה עצבות נוספת. ואילו השלישי שמע מהרבי, ירבו עצבותם על ידי שהאדם מרבה את עצבותו, אזי אחר מהרו מלשון 'מוהר הבתולות' (לעיל כב טז) - מתנה, שנותן בעצבותו מתנה 'לסיטרא אחרא', ה"י מהם ומהמונם... נענה הרה"ק כי כל ג' הביאורים אמת יש בהם (דברי אהרן).

כא. מעשה היה בבחור משיבתו של הרה"ק מסאטמאר זי"ע שהיה שקוע בחטאים ועוונות ל"ע, ו'תפס' את עצמו ושינה דרכיו מן הקצה אל הקצה, החל ללמוד בהתמדה גדולה אך דא עקא, שככל שעלה והתעלה במעלות עבודת השי"ת כך שקע ביגון ובעצבות נוראה, כשהוא מסביר, שאדרבה דייקא ככל שמטיב מעשיו הוא מבין ביתר שאת כמה היו מגונים מעשיו בעבר, ועד כמה פגם והכעיס את אביו שבשמים. המחנכים והמשגיחים ניסו לדבר על ליבו ולהפיג צער, אך העלו חרס בידם, עד שסיפרו זאת להרה"ק מסאטמאר זי"ע, ויקרא לאותו בחור, בהגיעו לפניו אמר לו הרבי, אין זה מדרכי התורה להיות בעצבות וליפול ברוחו, אלא אדרבה עיקר העבודה היא לשוב ולעסוק בתורה ובתפילה, ולהסיח דעת מכל העבר, ורק להשקיע את כל כוחו בעתיד, טען כנגדו התלמיד והלא פסוק מפורש הוא בתהילים (נא ה) 'וחטאתי נגדי תמיד', השיב הרבי ואמר הנה כתיב בפרשתנו 'להעלות נר תמיד' (כז כ) ופירש רש"י 'כל לילה ולילה קרוי תמיד', כלומר, שאין הכוונה ב'תמיד' כפשוטו ממש, שצריך להדליק את המנורה בכל רגע ורגע, אלא די שתהא דולקת בלילה, והוכיח זאת רש"י מדין 'קרבן התמיד', שהכוונה ב'תמיד' לפעם אחת ביום, והמשיך הרה"ק לומר, כך גם יתפרש הכתוב 'וחטאתי נגדי תמיד', שאין הכוונה שיהיו חטאיו כנגדו כל היום וכל הלילה, אלא די שיהרהר בהם פעם אחת ביום, כגון לפני קריאת שמע שעל המיטה ותו לא... ותקבל על העתיד להיות טוב, ודי בזה.

וכבר כתב כן הרה"ק ה'חזוה' מלובלין זי"ע (ב'הנהגות') בזה"ל, וטוב פעמים לזכור שפלותו למזכרת עון כמו שנאמר ווחטאתי נגדי תמיד, וידוע ש'תמיד' גם מיום אל יום פעם אחת או בכל שבוע. עכ"ל.

דבר נאה אמרו בהא דאיתא בגמ' (נדה ל:) שקודם שיוצא אדם לאוויר העולם משביעים אותו 'תהי צדיק ואל תהי רשע', ולכאורה קצת תמוה מדוע משביעים אותו 'אל תהי רשע', והרי מאחר שכבר השביעו אותו מקודם 'תהי צדיק' הרי פשיטא שלא יהיה רשע... וביארו, שאומרים לו תהי צדיק אך לא באופן שיאמר כל העת לעצמו אני רשע... שלא זו דרכה של תורה שמא יבוא לידי עצבות וייאוש.

נוראות למד הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע מדברי הירושלמי (פאה פ"ח ה"ח) שרבי יוחנן וריש לקיש הלכו לרחוץ בחמי טבריא, בדרכם פגע בהם עני וביקש מהם נדבה, אמרו לו, כשנחזור מהמרחץ ניתן לך. משחזרו מצאו אותו מת [כי אדהכי והכי גווע מרעב], אמרו לא זכינו לטפל בו בחייו, נטפל בו במיתתו, כאשר טיפלו בו מצאו עליו כיס מלא דינרין (והיינו שבאמת היה עשיר, ואילו לא היה רשע קמץ היה קונה לעצמו מממונו דבר מאכל, ולא הם אשמים כלל במיתתו) עיי"ש.

הבה ונתבונן, מה היה עושה אדם מן השורה בראותו שגרם לעני למות, הרי היה מתמלא כולו צער ומכאובים אבל ובכי על עוון הרציחה וכולו אומר ייאוש... לא כך היא דרכם של אמוראים, כי אינם מביטים אלא על העתיד - מה יש בידם לעשות מכאן ואילך. והנה, אם לא היו מתחזקים לטפל בו לאחר מיתתו היו נשארים באבלם וצערם לעולם, בחשבם שהם גרמו למיתתו, ובאמת בזכות הנהגתם שפנו לטפל בו במיתתו זכו לגלות שלא היו אשמים במיתתו כלל,

באר הפרשה - פרשת תצוה

את הפעמונים בתוך הרימונים, הלא כמו"כ היו ג"כ הרימונים בתוך הפעמונים.

ומבאר האלשיך הק' (בפרשתן) וז"ל (בשנינו) אך הוא מוסר אבינו שבשמים ללמדנו דעת כי אין טוב משתיקה. כי הפעמון הוא כעין זוג בענבל המקשקש בתוכו (רש"י כאן) וכצורת הלשון המקשקשת תוך הפה, והזוג ההוא המקשקש משמיע קולו בבואו אל הקודש, ולכן הוא משל ורמו הרומז על דיבור הפה, והרימונים... הם כעין כפיות חלולות סתומות אשר לא ישמע קולם - הם רמוז על השתיקות והעדר הדיבור. ובאה התורה לומר לן שעל הפעמון - הדיבור, להיות 'בתוך הרימונים' - בין שני שתיקות, ולא שיהיו הרימונים בתוך הפעמונים כלומר שתיקה אחת בין שני דיבורים. ולכן נברא האדם עם 'פה אחד' ושתי עיניים (ושתי אזניים) לרמוז לו שמחצה ממה שהוא רואה (ושומע) יגיד בפיו²¹.

בפרשתן (כח לב) 'והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא - וברש"י, למדנו שהשריונים שלהם פיהם כפול', וביאר הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע כי השריונים כלי מלחמה הוא (עי' שבת סב.), וללמדנו בא, שבמלחמת היצר יוכל להתגבר רק ע"י שיהיה 'פיהם כפול' - בשמירה כפולה ויתירה שלא לדבר דיבורים שאינם נצרכים (סידור לב שמח).

האדם בגודל השפלות ובגודל ההכנעה, אך עם כל זה ההכרח הוא להיות הענוה בהשכל וברעת, שלא יתייאש האדם על ידי זה מלשוב ח"ו, שיאמר בלבבו ח"ו אין לי עוד תקוה, שכבר הרביתי לפשוע ונתלכלכתי הרבה בעונות וחטאים, עד אפס תקוה ח"ו, אל יאמר כן, כי השי"ת הוא רחום וחנון ומרבה לסלוח, ובשיקבל עליו מהיום באמיתות גמור לבל ישוב עוד לכסלה, בוודאי אין לך דבר שעומד בפני התשובה (ירושלמי פאה פ"א ה"א), וזה השי"ת ב"ה אינו מבקש מאתנו כי אם לפתוח בתשובה, ואז השי"ת יגמור בעדינו לטובה²², וכמו שאמרו חז"ל (שהש"ר ה ב) פתחו לי פתח כחודו של מחט וכו', וזהו מאמר הכתוב כתית למאור, שיהיה האדם כתית, בלב נשבר ונדכה, למאור, בכדי שעל ידי זה יאיר עוד יותר בגודל ההארה, ולא כתית למנחות, שלא יהיה ח"ו מונח בעצבות ע"י הענוה ושפלות ויתייאש ע"י זה ח"ו מלשוב עוד.

ונשמע קולו - שמירת הדיבור והזהירות מלה"ר ורכילות

בפרשתן (כח לב), 'ועשית על שוליו רימוני תכלת וכו' ופעמוני זהב בתוכם', וכן נאמר בפר' פקודי (לש כה) 'ויתנו את הפעמונים בתוך הרימונים על שולי המעיל סביב', ולכאורה צריך ביאור, הרי היו רימונים ופעמונים זה לצד זה, ומדוע אמר ויתנו

שהרי תלוי עליו כיס מלא דינרין, והוא אשם בעצמו שלגודל קמצנותו העדיף למות כשכיס מלא מעות בידו... וזו עבודת האדם להסתכל אך ורק על העתיד בלבד, ולא ירבה לחשוב ולהצטער על העבר, ואז יוכח שהכל לטובה. **כב.** ובאמת זה כלל גדול בכל ענייני העבודה, שאין הקב"ה מבקש מהאדם אלא לעשות מה שביכולתו וה' יגמור בעדו, ועפ"ז ביאר הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (אות מא) מה שמצינו בעניין הדלקת נרות המנורה, שכל ענייני ה'הכנה' - הטבת הנרות וסידורם ונתינת הפתילות והשמן נעשים על ידי כהן דייקא, ואילו עצם הדלקת הנרות כשירה אף בזר (יומא כד:), ולכאורה איפכא מסתברא, אלא שרצה הקב"ה להורות שאין 'הגמר' נעשה בידי אדם, אלא עליו לעשות מה שבידו, והקב"ה כבר ישלים את המעשה.

וכך כתב הרה"ק ה'בית אהרן' בפרשתן (ד"ה באוהל מועד) יערוך אותו אהרן ובניו - שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאיליה, היינו שצריך ליגע עצמו בעבדות עד שתהא שלהבת עולת מאיליה, כי ממילא יעלה התלהבות ולא שיכוין לזה, ולא כהחסידיים השוטים המחפשים ומצפים להתלהבות, רק שצריך לעמול בעבדות, והשלהבת תעלה מאיליה.

כג. וכמו שהעמיס הרה"ק מרוז"ן זי"ע בדברי הגמ' (מגילה יח.) 'מילה בסלע משתוקא בתרין', שהמדבר מילה אחת מתוך שתיים שהוא שותק אזי שווה מילה אחת שלו סלע ויש לה ערך רב, שהרי אינו מדבר אלא כפי הנצרך. הוא היה אומר, הנה לחתן נותנים 'דורון דרשה', אבל הרבה יותר מכך ראוי הוא לקבל על השתיקה. רמז נאה רמז הרה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע בדברי המשנה במסכת תמיד (א א) 'מצאו נעול יודע שיש שם אדם פתוח יודע שאין שם אדם', הנועל פתחי פיו, ואינו מדבר כל מה שליבו חפץ, הרי 'בידוע שיש שם אדם', אך אם פיו פתוח - כלומר, שאינו שם על לב מה שמוציא מפיו בידוע שאין שם אדם - אינו נחשב כאדם, אלא כ...

פנחס רמב. דהמעם הוא משום שאמר משה רבינו ע"ה 'מחני נא מספרך אשר כתבת' (להלן לב לב) וקללת חכם אפילו על ידי תנאי באה ונתקיים בזה. מכאן למדנו עד כמה צריך האדם להיזהר בלשונו, שאף שמי לנו גדול ממשה, ולא עוד אלא שאמר זאת לצורך הצלת ישראל מ"מ לא נמלט מן העונש (כמוכן שאין אנו מדברים כלל אודות משה רעיא מהימנא עצמו כי אין לנו בו כל השנה, אלא רק ללמדנו בדין באנו)²¹. עפי"ז פירש ה'ש"ך על התורה שזהו שאמר לו הקב"ה 'ואתה תצוה את בני ישראל' - שהא גופא תצוה אותם עד כמה צריך להיזהר בלשונם, כי מות וחיים ביד הלשון.

והנה אמרו חז"ל (ערכין טז.) מעיל מכפר על לשון הרע, אמר הקב"ה יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול²², ולכאורה צריך ביאור, כי מן הנראה היה שעדיף שיהיה בנד שאינו משמיע קול כלל, בכדי להורות ל'בעל הלשון' שיפסיק מלהשמיע קולו בדיבורים האסורים, ובוה יתכפר לו. מכאן אמרו, שאכן, לא באה התורה לאסור על האדם מלדבר, אדרבה יפתח פיו²³, וידבר רק דיבורים מותרים נקיים מכל רבב²⁴.

והנה לא נזכר שמו של משה רבינו ע"ה בכל הפרשה, וידוע מה שכתב בבעל הטורים (ע"פ הוה"ק פר

וכך היו אומרים קמאי, כמו שיש 'זולל וסובא' המרבה באכילה גסה ושתייה שלא כדת והתורה החמירה עליו עד מאד... כן יש זולל וסובא באדם המדבר ומדבר בלא מחשבה יתירה, ומרבה בדברים של לשון הרע, רכילות ושאר דיבורים אסורים שסופם מי ישורם (אמרי נועם, הרה"ק מוואלברוז).

כד. עוד איתא בגמ' (שם) 'קטורת מכפרת על לשון הרע, אמר הקב"ה יבוא דבר שבחשאי [היא מעשה הקטורת הנעשית בחשאי ובסתר, שהיתה נעשית במזבח הפנימי והיו הכהנים אסורים להיות שם בשעת עבודתה] ויכפר על מעשה חשאי' (ועיי"ש בביאור הטעם שיש ב' מכפרים). ומבאר המהר"ל (דרשה לשבת שובה) כי המספר לשון הרע הרי הוא מתרחק ונכרת מהקב"ה, וכמו שדרשו בגמ' (ערכין טו:) ממה שנאמר (תהילים יב ד) 'כרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות', ותיקונו על ידי מעשה הקטורת, שהיא חוזרת ומקשרת אותו לאביו שבשמים, שקטורת הוא מלשון קשר. והדבר נורא עד כמה חמור עוון לשון הרע, שבאותו זמן נעלה 'אחת בשנה' כשנכנס הכהן הגדול לקודש הקדשים בעיצומו של יום הכיפורים, יש לו 'עסק' אך ורק עם עוון זה של 'בעלי הלשון', צא ולמד עד כמה חמור עוונם, והיינו, שהם נצרכים לכפרה הגדולה ביותר.

כה. איתא בגמ' (יומא עו:) אמר רבא חמרא וריחני פקחין - ששתיית יין והרחת מיני בשמים הם החכימו אותו. וביאר הגה"ק רבי חיים פאלאגי זי"ע, דהנה איתא בגמ' (כריתות ו:) שכשהיו שוחקים את סממני הקטורת היו אומרים הדק היטב היטב היטב מפני שהקול יפה לבשמים, לעומת זאת 'הדיבור רע ליין', שאם מדברים בשעה שמכינים את היין פוגמים בטעמו ועל כן עדיף לשתוק באותה שעה, נמצינו למדים ש'חמרא' מורה על שתיקה ואילו 'ריחני' מרמז על דיבור, זהו שאמר רבא חמרא וריחני פקחין - כלומר לדעת אימתי לשתוק ואימתי לדבר זהו החכמה הגדולה ביותר. כו. סיפר הרה"ח ר' משה בנצלוביץ זצ"ל משישי חסידי גור בדור האחרון, והיה משמש כאיש החברא קדישא בביה"ח בבני ברק עד סוף ימיו. בבחרותו עלו הוריו להשתקע בארץ ישראל (לפני המלחמה), בימים ההם סבל מכאבים עזים בשיניו, בימים שהרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ביקר באר"י, רצה ר' משה להזכיר את עצמו אצל הרבי אך משום מה ביקש מבנו של הרבי - הרה"צ רבי מאיר זצ"ל הי"ד, שיזכיר אותו לפני אביו. אמר לו רבי מאיר שיעמוד במקום פלוני שהרבי עתיד לעבור שם, וכאשר יעבור שם הרבי יזכיר לו את כאביו, וכן הוה, ויהי כשמוע הרבי את האזכרה, נענה ואמר 'רעדט מען נישט קיין לשון הרע' (א"כ פוסקים מלדבר לשון הרע), כאומר לו, שאם מתייסר באחד מאברי הפה סימן הוא לו שעליו להתחזק בשמירת הלשון, ואכן קיבל על עצמו מאז שלא לדבר שום דברים אסורים ונעלמו לו יסוריו וכאביו.

פעם נכשל בשמץ לשון הרע באמצע הלילה, ומיד חזר והרגיש בכאבי שיניים, והיו לו יסורים אלו לזכרון שיפסיק לדבר דברים אסורים, כי אחר שקיבל על עצמו לשמור פיו ולשונו הוטב לו ועד שעלה השחר נעלמו הכאבים כלא היו, ועד שנות זקנה ושיבה היו שיניו לבנות כחלב וללא שום פגם.

כז. הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע אמר שצדיק אוהב את הצנעא, וכל 'פרסום' הוא צער ויסורים עבורו, לכן משה רבינו ע"ה שמסר נפשו בשביל כלל ישראל ואמר מחני נא וגו' זכה עי"ז לשכר ושמנו אינו מופיע בפרשת תצוה, ונחסך ממנו ענין הפרסום ממנו.

באר הפרשה - פרשת תצוה

ואתה תדבר - להעריך דברי חיוק ותשבחות

בפרשתן (כח ג), 'ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאותיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן, ומבאר בזה הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (תצוה ד"ה ואתה תדבר) כשהוא מקדים להביא מה דאיתא ב'חובות הלבבות' בהקדמתו לספרו, שהקב"ה נטע בלבבות אנשים 'חכמה' נטועה ונגוזה, אמנם, רק אם יבוא מי שיעוררם לגלות אותה חכמה - אכן יצא המטמון ויתגלה לעין כל, ואם לאו אזי ישאר נעלם ומכוסה ולא יצא ממנו שום תועלת. והדבר דומה לגרניר הזרוע באדמה, שאם יעדרו שם ויחרשו יצמח הגרניר, יציץ ציץ ויעלה פרח לתפארה, אך אם לא יעבדו שם ירקב לגמרי. וזהו שאמר הקב"ה למשה, הנה מלאתי את חכמי לב רוח חכמה וצריכים לעורר אותם שיוציאו את חכמתם מן הכח אל הפועל, על כן אתה תדבר אל כל חכמי לב הא גופא אשר מלאותיו רוח חכמה, זה עצמו תדבר אליהם ותודיעם כי הם מלאים רוח חכמה, ועי"ז ועשו את בגדי אהרן, כי יתעוררו לפעול בחכמה שיש בהם^{כט} ושעד עתה נעלמה מעיניהם^ל.

עוד נאמר בפרשתן (כח טו-ג) ועשית חושן משפט... וישפה, ובמדרש (תנחומא ויצא ו) הביאו שהוא נוטריקון יש לו פה ושותק, שהרי ישפה הוא אבנו של בנימין שידע ממכירת יוסף ולא הגיד. ולכאורה צריך ביאור דאם מעלתו שהוא שותק הוה ליה לקראו 'אין-פה', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (ליקוטים ד' פרשיות) דעיקר החשיבות היא שיש לו פה ובידו כוח לדבר ואעפ"כ שולט עליו, ופיו ברשותו לבלום לעת הצורך. ולכן נקראת האבן בשם 'ישפה', כי אם אין בידו לשלוט על פיו אין לו פה, כי פיו אינו שלו אלא אדרבה הוא של פיו^{כ"ה}.

עוד בפרשתן (כח לה), 'והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקודש', ואיתא ב'מסורה' שבכל מקום שנכתב קולו בתורה כתיב קלו חסר חוץ מבפסוק זה שנאמר 'קולו' מלא, וביאר הרה"ק ה'אמרי יהודה' מבערו'אן ז"ע שבא הכתוב לרמוז, כי בבואו אל הקודש לשרת לפני ה' בתורה ובתפילה צריך להיות 'קול מלא' מתוך התלהבות וחמימות ברעש גדול, אכן בשאר הדיבורים והקולות בדברי חול די ב'קול חסר'...

כח. ויש שרמזו כן בפסוק (תהלים קטו ה) 'פה להם ולא ידברו' דמי שיש לו פה אכן 'לא ידברו', אבל מי ש'כן מדבר' אין לו פה, והוא ע"ד אמרתם השנונה של בני פולין בתפארתה - מי שמדבר יתר על המידה, אין לו 'פה', אלא 'חור' מיותר בגולגולתו, משם נשפכין חוצה כל השטויות שבמוחו, ועל ידי דיבורו הוא מחורר חור אף במוחו של השומע אותו ומאזין לדברתו חסרת המחשבה.

עוד אמרו בדרך צחות, דלעולם תמיהה רבתי היא, לשם מה הללו דורשים יומם ולילה, ומדוע אינם מסתפקים 'לחשוב' במוחם את כל ה'פנינים' היוצאים ושפועים מפייהם, אלא וודאי, כי ברצונם שרעיהם ישמעו וידעו 'הגיגיהם' מה הם, והרי הללו אינם יודעי מחשבות... מעתה עליהם לבקש את רשות של הידידים האם הם אכן מעוניינים לשמוע כל זאת...

כט. והדברים אמורים ביותר למחנכים העוסקים בחינוך התלמידים ולהורים העוסקים בחינוך הבנים, הודיעו לבניכם ולתלמידיכם כי הם מלאים רוח חכמה, הראו להם שכשרונות חבויים בהם, ובזה תפיחו בהם רוח חיים. והנסיון מוכיח יותר מאלף עדים, על גודל השינוי לטובה המתחולל בלב התלמידים כאשר הם שומעים על המעלות הטובות שיש בהם, והמפורסמות אינן צריכות ראייה ומעשים בכל יום ויום כאשר יכול להעיד כל מי שיש לו 'יד ורגל' בעסק החינוך... וחלילה שלא לנהוג להיפך, לדכא רוח הילדים והתלמידים ולומר להם שאין בהם רוח חכמה וד"ל... וכבר פירש השל"ה הק' (דברים יט) בלשון הכתוב (משלי ט ח) 'אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם יאהבך' בזה"ל, כשאתה רוצה להוכיח את הבן או התלמיד, ידיד או חבר, אל תאמר לו כך וכך אתה גרוע, כי אז ישנאך ולא ישמע לדבריך, וזהו שאמר אל תוכח לץ - שלא תוכיח אותו בדרך זלזול לומר לו לץ אתה. רק אדרבה תאמר לו חכם אתה, וחרפה היא לאיש חכם כמוך לעשות כך וכך, זהו הוכח לחכם, כלומר, תעשהו לחכם אז יאהבך וישמע לקול דבריך ויקבל מוסר. ובזה מבאר השל"ה הק' מה שאמר משה רבינו ע"ה בטרם הסתלקותו בתוך דברי התוכחה לישראל 'הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים', שבתוך 'דברי המוסר' סיפר במעלתם שהם חכמים נבונים וידועים...

וכך פירשו גם בדברי הרמב"ם הנודעים (הל' תשובה ז ו) 'התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד', ולכאורה יש להקשות מדוע לא כתב הרמב"ם דבר זה ממש על היום ומחר, כלומר, היום (בטרם חזר בתשובה) הוא שנאוי ומרוחק ותועבה, ומחר (לאחר שכבר

שב) הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד, אלא שבא ללמדנו כלל גדול, לעולם אין אומרים ליהודי אפילו הפושע הגדול ביותר ש'עכשיו' הוא שנאו משוקץ מרוחק ותועבה ח"ו, ואפילו כשרוצה להוכיחו שייטיב דבריו, כי אין זה מתקן אלא מקלקל, שקרוב לוודאי שדברים אלו הקשים כגידיים רק ירחיקו אותו יותר ולא יפעלו פעולתם לטובה, ע"כ יאמר לו, אמש היית כך וכך, אבל היום הנך אהוב וכו'.

ואם ברצונך לדעת 'כל התורה על רגל אחת' שמע נא לביאור הרה"ק ר' מנחם מענדל מווארקא זי"ע (כמובא בשיח שרפי קודש) במה שאמרו 'כתית למאור ולא כתית למנחות' בזה"ל, אז מען וויל איינעם טשעפען - ברויך צו זיין למאור, להאיר לו הדרך האמת, אבל לא כתית למנחות, אבער נישט צו טשעפען יענעם צו לייגען, עכ"ל, וכלומר, אם רוצים לכתת ולדחוק ברעהו צריך להיות 'למאור' להאיר לו הדרך, אבל לא שיגיע ח"ו 'למנחות', שייאש את עצמו ותהא 'מנוחתו כבוד' בהר... ואידך פירושא זיל גמור, וכמו שמסיים והבן שזהו לימוד גדול, והיינו שהרבה יש להתבונן בכל תוכחה מה תכליתה ומהיכן היא נובעת, והאם תביא את השומע למאור או למנחות...

ל. שמא תאמר, כיצד אעשה שקר בנפשי, להודיעו שהינו חכם לב והוא מלא רוח חכמה בעוד שאינו אלא היפך הגמור... תשובתך בתרתי, בראש ובראשונה צריך לדעת שאין זה שקר כלל... כל יהודי הינו חכם לב ומלא כוחות אדירים, אלא שפעמים שהם טמונים ומכוסים עד שאפילו האדם עצמו אינו מכיר בהם, וכל שכן שאחרים אינם יודעים... ואין לנו אלא 'לחפור ולמצוא בארות מים', לעמול ולהתייגע עד שנמצא אותם כוחות נפש.

זאת ועוד, גדול כוחו של 'דיבור טוב' בדברי עידוד לבנות את נפש האדם, ואפילו אם נאמרו 'בטעות' או ב'שקר'. וכה סיפר לאחרונה מחנך נודע בשערים עובדא שהיה עד לה, מעשה בילד מבני העבריים ונקרא שמו (לצורך הענין שם מושאל) משה'לע, אשר לכל ענין ודבר היה קשה עמו, מריב היה בכל זמן ועידן עם חבריו, בבית לא שמע מאומה לקול הוריו, רק עורר מהומות ובעיות, כיו"ב עם מוריו ורבותיו, וכן בענין הלימודים, לא הקשיב מאומה, לא הבין מאומה ובוודאי שלא זכר מאומה... ובהגדרה אחת ילד ותלמיד קשה לכל אורך הדרך. ויהי היום, נקראו הורי התלמידים 'לאסיפת הורים' כנהוג, אביו של משה'לע הלך בלב כבד לאסיפת ההורים, בהגיע תורו נכנס אל המלמד בראש מורכן, מוכן ומזומן לקבל בשורות קשות ומרות, נזיפות והערות כאשר היה מקבל עד היום, נתיישב על הכסא מול המלמד, ובשפה רפה אמר אני אביו של משה'לע, המלמד פתח עיניים מאירות על האב, והחל לשפוך שיר ושבחה הלל וזמרה על הבן המהולל בתשבחות משה'לע, התלמיד הטוב ביותר בלימודים, בהנהגה, במידות טובות, בין אדם למקום בין אדם לחברו, האב שפשף עיניו בתמהון, מה... על מי המלמד מדבר... וכי על משה'לע שלי הוא מדבר, או שמא זה רק הקדמה בכדי להגיד לי - אבער (אבל באמת)... וה'אבער' הלז לא הגיע. המלמד אינו פוסק מלשבח את משה'לע, והאב מחשב לעצמו, וכי מה המלמד החליט לחמוד לי לצון, לשפוך את דמי, ב'כאילו' גריסן טובים (דש"ם טובים). אבל לא, פני המלמד נראו כדובר אמת בלבבו.

כשגמר המלמד, והראה לאב כאומר אנכי סיימתי, והחל לברכו שירו ממונו עוד ועוד נחת האב יצא מבולבל לגמרי - כי חשב אולי היה כאן 'שיחת הכנה' להמשך שיגיע 'אבער' בעוד כשבוע, ולשונו נעתקה דומיה והלך כך הביתה. משהגיע הביתה, קדמו משה'לע בשפה רפה, נו מה שמעת מהמלמד... איי איי, איום ונורא, וכו' וכו', הביט האב בפני משה'לע, וכה אמר, תרצה לדעת את האמת... כה אמר לי המלמד, שאין בכיתתו ילד טוב ממך, הלוואי וכל התלמידים יהיו כמותך, אשרי יולדתו, יתברכו כל ההורים וכל המלמדים בבנים ותלמידים כמותך, ולא גמר את ה'הלל'. והנה האב רואה כי הילד שומע ומקשיב היטב לכל מילה, ובקיצור הדברים, כבר באותו לילה ראה האב שינוי לטובה, כאשר לכה"פ אמר פרשה ראשונה של קריא"ש בקריא"ש שעל המיטה, ולא זרק את הגרביים רק עד סוף החדר ולא לחדר אחר... ואט אט השתנתה התנהגותו לטוב יותר ויותר עד שעלה לגמרי על דרך המלך. וכן בלימודים בתלמוד תורה, החל להקשיב ואט אט להבין ולהשכיל עד שעלה 'בדרך המלך' מעלה מעלה.

מה נתברר לאחר זמן, שבאותה כיתה יש עוד משה'לע, והלה אכן אשרי יולדתו, מתמיד נפלא ובעל מידות נאצלות, נושא חן בעיני כל רואיו, אלא שהמלמד החליף משה'לע במשה'לע... ומשם באו כל שפע השבחים וההילולים. ראה עד כמה כוחה הגדול של גוט ווארט, אפילו אם היא נאמרת בטעות גמורה.

ולאותם ש'דואגים' על מידת האמת... נביא מעשה שהיה, שפעם נכנסו כמה בחורים אל 'המשגיח' הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל והתלוננו לפניו על מנהג שנשתרש בין תלמידי הישיבה, שהחברים עורכים לכל חתן - שמחת שבע ברכות, ואז משבחים את החתן בגוזמאות - שלא היו ולא נבראו, ומן הראוי לעצור מנהג גרוע זה כמו שאמרה תורה 'מדבר שקר תרחק'. ענה להם המשגיח בחריפות לשונו, דור זה האחרון חולה במחלה נוראה -

באר הפרשה - פרשת תצוה

כמאמרם (ברכות ה.) 'כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו'. וע"י לימוד התורה ייפטר מכל מיני דחק וצער לג.

ובך פירש הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע דברי חז"ל (ברכות ו): 'אגרא דכלה דוחקא', וברש"י, 'שבת שלפני הרגל, שהכל נאספין לשמוע הלכות הרגל'. וביאר הרי"ם אגרא דכלה - השכר על לימוד התורה שלמדו באסיפת העם, דוחקא - שיתבטלו מהם כל הדוחקים והיסורים לג.

ומפורש אמרו חז"ל (בר"ר צב א) 'אין לך אדם בלא יסורים, אשריו לאדם שיסורים באים עליו מן התורה', והיינו, ש'אדם לעמל יולד', אך אשרי האיש 'שיסוריו בתורה', ובוזה כבר אינו נצרך ליסורים וקשיים בעניני העולם.

אולם אף המתנסה ביסורי הגוף והנפש רח"ל אינו נפטר מחמת בן מלימוד התורה לג, וכמו שפסק הרמב"ם להדיא (הלכות ת"ת א ח) 'כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין'. ואין בריה בעולם שבידה להיפטר ולהשתמט

ביוצא בדבר כתב הרה"ק בעל התניא זי"ע (תורה אור וישב), שהנה 'הלל' כפשוטו הוא מלשון 'שבח' והילול, אכן יש לפרש עוד שהוא מלשון 'הארה' כמו שנאמר (איוב כט ג) 'בהלו נרו עלי ראשי', וכלומר מלשון 'גילוי' שמוציא את הדבר הטמון והמכוסה לאור עולם, ומבאר הבעל התניא כי אכן ב' משמעויות אלו שייכי להרדי, ובלשון קדשו 'וזה נמשך מזה, כי מחמת השבח שמשבחים את האדם במעלות ומדות שיש בו מעוררים את המעלות ומדות שבו לצאת מהעלם לגילוי'.

אשר על העדות - ע"י עסק התורה יינצל מן הייסורין בפרשתן (כו ב), 'ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור', וברש"י, שרק טיפה הראשונה היוצאת מן הזית היתה כשרה למנורה (מנחות פו). לא, ביארו בה בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שהרי המנורה רומזת ל'תורה' (כ"ב כה:), ולכן היו סוחטים רק 'טיפה אחת' לצורך הדלקת המנורה (והיא הנסחמת בנקל מאד, בלא 'דוחק') - כי העוסק בתורה נפטר מכל מיני 'כתית', ולא יסבול יסורים,

שאי אפשר לאיש לשבח את זולתו, עתה כאשר פעם אחת בחיים משבחים מעט את האדם ונותנים לו עידוד וחיוזוק - גם זאת ברצונכם לעקור...

לא. אגב אורחא, כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ח"א עמו' קעה.), סגולה נפלאה לאדם לזכור את תלמודו, שבעת הלימוד יקשר מחשבתו עם משה רבינו, ויחשוב שהרי הוא מדבק את רוחו עם רוחו של משה ויזכה לזכירה בתורה. ובוזה מבאר בלשון הפסוק ויקחו אליך - שבני ישראל יתקשרו עמך. אך עדיין כתית למאור - עדיין עליהם לעסוק בתורה מתוך יגיעה, ועם יגיעתם יתקשרו בך, וזה יועיל להם להעלות נר נר התורה הקדושה, לזיכרון לתמיד. סגולה נוספת ידועה משמיה של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע (ילקוט מהרי"א, הובא בהיכל הריב"ש עמ' סט) שכ'סגולה לזכרון יבקש על כך במחשבתו בשעת קידוש בליל שב"ק בתיבות זיכרון למעשה בראשית, ויועיל לו לזכור את תלמודו.

לב. ועל דרך שאמרו בגמ' (עירובין נד.) 'חש בראשו יעסוק בתורה וכו', חש בכל גופו יעסוק בתורה, שנאמר (משלי ד כב) ולכל בשרו מרפא', וכשם שהתורה מביאה רפואה לעולם, כך היא פוטרת משאר מיני צער.

לג. כך מביא הרה"ק השם משמואל' זי"ע את הדיבורים האחרונים שאמר זקנו (אבי אמו) הרה"ק השרף מקאצק זי"ע, 'כל מי שיניח ראשו בתורה, הריני ערב בעדו בזה ובבא, אך מי שהוא לייט'יש מטושטשים (והכוונה היא להולכים בטל בתואנות שונות ומשונות) יפול לנוקבא דתהומא רבה' עד כאן לשונו, ותוספת דברים אך למותר.

לד. הרה"ק ה'ישועות משה' מויז'ניץ זי"ע היה מדקדק בלשון שאנו מבקשים ב'ברכת החודש' (ומקורו ב'צלותיה דרב' ברכות טז): 'שתתן לנו חיים ארוכים, חיים של שלום, חיים של טובה, חיים של ברכה, חיים של פרנסה, חיים של חלוץ עצמות וכו', חיים של עושר וכבוד חיים, שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים', והנה בכל הבקשות אנו אומרים 'חיים של', אכן לגבי אהבת תורה ויר"ש אין מבקשים חיים של אהבת תורה, אלא חיים שתהא בנו אהבת תורה, וצריך ביאור שינוי הלשון.

אלא כי לא הרי אהבת תורה כשאר העניינים הנזכרים, וכגון לעניין עושר וכבוד, כי בוודאי יש חיים גם בלא עושר וכבוד, אלא שאנו מבקשים שבנוסף לעצם החיים נזכה גם לעושר וכבוד, משא"כ לגבי תורה - הרי חיים בלא תורה אינם חיים, על כן אנו מבקשים על חיים 'שתהא בנו' אהבת תורה... (כלומר שרק כך החיים נחשבים 'חיים', עם אהבת התורה). עפ"ז ביאר את תפילת דוד המלך ע"ה (תהילים קיח יז) 'לא אמות כי אחיה', ולכאורה הרי זה כפל הלשון בלא

קעו). והיינו שבימות המשיח תהיה הרחבה גדולה לישראל, כמאמרם (עירובין מג:) 'כיון דאתי משיחא הכל עבדים הן לישראל', ושוב לא יוכלו ללמוד תורה מתוך הדחק. והדברים נפלאים, שהרי הקב"ה מצטער בצרתן של ישראל, ככתוב (תהלים צא, טו) 'עמו אנכי בצרה', ואמרו (חגיגה טו:) 'בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי, ואעפ"כ מעדיף השי"ת יותר להצטער בצרתן של ישראל כביכול, כדי שיוכל להשתעשע בתורה שבני ישראל עוסקים מתוך הדחק.

משנבנם אדר יתרבו שמחות ושפע רב לו בבתי בני ישראל, ונוכה כולנו לרפואות וישועות, אורה ושמחה ושישון ויקר.

מחובה זו, ואדרבה אין לך חביב לפני המקום כת"ת הנלמד מתוך הדחק ויסורים, דמשתכחין בצערא דילהון ועסקין בחדוותא דקוב"ה, ובאותה שעה מתפאר השי"ת עם ישראל לפני הפמליא של מעלה^{לה}. ועוד שלימוד התורה מתוך הדחק מסוגל להתקיים בידו, וכפי שאמרו במדרש זוטא (קה"ר ב ט) שהעיד שלמה המלך על עצמו 'תורה שלמדתי באף - נתקיימה לי'.

פוק חזי כמה יקר בעיני ה' לימוד התורה מתוך הדחק ויסורים, עד שאמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, וז"ל. ענין אריכות הגלות כל כך, אולי משום שחשוב מאד בשמים לימוד התורה בזמן הזה, שהוא בקושי ודוחק גדול ועול פרנסה המטרידים את האדם (שש"ק ח"ב

צורך, שאם אכן 'לא אמות' אזי 'אחיה', ומה צורך יש לבקש במפורש 'כי אחיה'. אלא, שכך התפלל דוד, לא אמות, אך איני מסתפק בחיים שאינם חיים, אלא כי אחיה בחיים האמיתיים. והפטיר, כי לפעמים קוברים בן אדם שהוא בן עשרים רק בהגיעו לשבעים שנה... הא כיצד, אחר שעזב את הישיבה בהיותו כבן עשרים חדל ללמוד, ומאז הוא מסתובב בעולם בלא חיות, עד מלאות ימיו ושנותיו כשהוא בן שבעים שנה... ולמדנו בדבריו, עד היכן החיוב על כל יחיד לעסוק בתורה ואפילו בעל ייסורים, שכשם שהחולה זקוק לרוח חיים ולנשימה כך הוא זקוק לסם החיים האמיתי...

לה. אמרו חז"ל (מנחות מט.) 'אין מחנכין את מזבח הזהב, אלא בקטורת הסמים של בין הערבים', וביאר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תרע"ג) ד'קטורת' מלשון קשר היא, וקאי על הקשר בין יהודי לקונו, וקא משמע לן שהקשר עם הקב"ה מתחזק כשהיא שעת 'בין הערבים', מתוך טרדות ובלבולים, והאדם מתחזק וממשיך בעבודתו. יש שרמזו כן במנורה, שהיתה עשויה מלאכת אומן 'משוקדים' מלשון שקדים, והנה השקדים תחילתן מר וסופן מתוק (עי' מעשרות א ד), וזהו יופיו והדרו של בית המקדש, כי הקב"ה כביכול מתפאר בעבודת היהודי כשתחילתו מר... הא למה זה דומה לציור שהאדם תולה בביתו מחמת יופיו, כך כביכול מתפאר הקב"ה בבניו המקיימים מצוות ועוסקים בתורה מתוך הדחק.

בחור נכנס אל הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע והתאונן בפניו כי מר לו מאד, היות ולא התברך באהבת תורה. נענה לו ה'פני מנחם' ואמר, מה אעשה שנתברכתי ב'אהבת התורה'... כלומר, אף אני מיצר, אבל בהיפוך, כי הנני מיצר על כך שזכיתי כן לאהבת תורה, ומשום הא אין לי כ"כ זכיה להתייגע בתורה אף בלא חשק.

לו. פעם נענה הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע בעריכת שולחן בליל שב"ק, גילו לי תורה מן השמים ולא פירש... הדבר נשנה ביום השב"ק, ורק ברעווא דרעווין גילה, כתיב בפרשתן (כח יג) 'ועשית משבצות זהב', זאלסט זיי מאכן קאסטענעס פון גאלד - עשה לבניי תיבות מלאות זהב (משבצות היינו ריבוע, ותיבת ריבוע מתפרשת ג"כ כ'תיבה').

וכך אמר הרה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל בשם הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע, רבש"ע, תן לבניך עשירות, ואל תחשוש שזה יבטל אותם מעבודת ה', וראיה לדבר, שאילו הייתה העשירות מבטלתם מתורה ועבודה כבר היה היצה"ר 'מסדר' להם עשירות מזה זמן רב...

על פרשת השבוע

אגעד אנק

פרשת תצוה תשפ"ד

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

האות ה' - א' [אחד], סך הכל - מאה ואחת. כלומר: הנסתר של משה רבנו

ואתה תצוה (כו, כ)

הוא מאה ואחת, ובפרשה זו משה רבנו נסתר!

ומוסיף ה"חנכת התורה": במדרש (ילקוט שמעוני) על ספר יהושע (פרק ה) כתוב, שכאשר אמר הקב"ה שהוא שולח לו את המלאך, והכוונה למלאך מיכאל, סרב משה רבנו לקבלו. מדוע? "אם אין פניך הולכים עמנו אל תעלנו מזה" (שמות לג, טו).

כ' רמב"ן אתה בעצמך תצוה ולא ע"י אחר וכן ואתה תדבר אל כל חכמי לב, והנה אחז"ל [עירובין נ"ד ע"ב] סדר המשנה משה שנה לאהרן פרקו ושוב אהרן לזקני ולישראל, והנה לא יתכן שאהרן עצמו יאמר לחכמי לב שיעשו לו לעצמו בגדים לכבוד ולתפארת, ע"כ הוצרך מרע"ה לדבר בעצמו אל חכמי לב, אך מ"ט שיצוה בעצמו מצות נרות, עכנלע"ד, שמרע"ה אמר להם בע"פ כל פלפול חז"ל בפסוק מחוץ לפרוכת העדות וכי לאורה הוא צריך והלא כל מ' שנה הלכו לאורו ופ'י תוס' בפ' במה מדליקין דקאי על אהרן שהלכו לאורו שבזכותו ה' עמוד אש ע"ש ולא יתכן שאהרן יאמר כן בעצמו ע"כ ואתה תצוה ולא ע"י אחר.

(חתם סופר)

ואתה תצוה (כו, כ)

עד מתי משה רבנו דחה את המלאך? עד ימי יהושע, שאז בא המלאך ואמר "עתה באתי" (יהושע ה, ד).

נמצא אפוא, שכשיש את משה - אין את מיכאל וכשיש את מיכאל - אין את משה; והוא הדין כשאין את משה בפרשה, יש את מיכאל בפרשה. היכן מנין פסוקי הפרשה, שהוא מאה ואחד, עולה בגימטריה "מיכאל" ... ובשם האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור מובא: משה רבנו אמר "מחני נא מספרך", וקללת חכם אפילו על תנאי היא באה, לכן היה הכרח למחוק אותו.

כתב בבעל הטורים "ואתה תצוה - לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמשה שנוגד משה אין סדר שלא הזכיר בה. והטעם משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת (להלן לב, לב) וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה". (וכבר מובא בזה הק' פר' פנחס).

אבל הקב"ה אהב את משה וכביכול היה קשה לו למחוק את שמו מספר התורה, ולכן דחה זאת משבוע לשבוע. הגיעה פרשת ויקהל, אחר כך פקודי, המתין לויקרא, צו, שמיני וכו' - עד שהגיע לפרשת תצוה בשנה שלאחר מכן. אז אמר הקב"ה: אי אפשר להמשיך ולדחות לשבוע הבא כי הגענו שוב לפרשת כי תשא ועדין לא מחקתי את שמו - אעשה זאת בפרשה זו, פרשת תצוה.

בשם הגר"א מובא, שלכן מרומז ענין זה דוקא בפרשת תצוה כיון שתמיד חל ז' אדר בפרשה זו. וכרמז לזה נעדר שמו של משה רבינו מהפרשה.

והנה, מספר הפרשיות שמשה אינו מופיע בהן הוא שמונה-עשרה: שתיים-עשרה פרשיות של ספר בראשית, וכן שש פרשיות נוספות: "תצוה", "עקב", "ראה", "שופטים", "כי תצא", נצבים". והדבר נרמז במלים "מחני נא מספרך אשר כתבת" המונות שמונה-עשרה אותיות, כנגד שמונה-עשרה הפרשיות שנמחה שמו מהן.

לכאורה יש להבין למה נענש משה שבעת שחל ההילולא שלו לא יוזכר שמו בתורה? והן אמנם שקללת חכם אפי' על תנאי באה, אבל ישנם עוד הרבה פרשיות בתורה, ומדוע דייקא בשבוע שחל בו ז' אדר לא מזכר שמו? הרי ידוע שדייקא ביום ההילולא יש עניין להזכיר שמו. ויתכן לומר בדרך אפשר שכאן הרי אין זה עונש גמור, אלא כתוצאה ממה שמסר נפשו עבור כלל ישראל, ואמר "מחני נא מספרך", ובכך, הרי זכות היא בשביל משה שלא יוזכר שמו על עניין מסירות נפש לכלל ישראל, ודייקא ביום הילולא שלו, מתעורר עי"ז מסירות נפשו של משה רבינו מהימנא עבור צאן מרעיתו. (ציוני תורה)

פרשיות אלו גם נרמזות באותיות המלים "אשר כתבת": א - אתם נצבים, ש - שופטים, ר - ראה, כ - כי-תצא, ת - תצוה, ב - בראשית (הספר), ת - עקב תשמעון.

בנוסף, משה רבנו נרמז בפרשה זו: בפרשה ישנם מאה ואחד פסוקים, ומלוי אותיות השם "משה" גם הוא עולה למנין מאה ואחד, שכן המלוי של האות מ' הנו מ' [ארבעים]; המלוי של האות ש' הנו י' נ' [ששים]; ושל

רמז נוסף: את המלה "מספרך" נתן לקרוא מספר כ'. הפרשה הכ' - העשרים - בתורה היא פרשת "תצוה", שכן בספר בראשית ישנן שתיים-עשרה פרשיות ובספר שמות הפרשה השמינית היא "תצוה", הרי לנו כי זו

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - עם רש"י. (מהרב מ. אליגנר)

- א. חגורה (כח, ד). ב. אגודל (כט, כ). ג. היה למזבח הזהב ולא היה במזבח החיצון (ל, ג). ד. על זה הציין מרצה ומכפר (כח, לח). ה. רבע ממנו שמן ורבע ממנו יין- לכבש (כט, מ). ו. תוצאות הרכיסה ואיסור לאו (כח, כח). ז. מחלקיו של הפעמון (כח, לג). ח. כמות השמן בכל נר במנורה (כו, כא). ט. משמעות "רחיצת" אהרון ובניו (כט, ד). י. לשם שופכים מדם פר המילואים (כט, יב). יא. צורת המשיחה של אהרון ובניו- כמותו (כט, ז). יב. מהדברים שפוסלים הקרבן (ואם עלה, לא ירד) (כט, לו). יג. משמעות המלה: "זיח" (כח, כח). יד. צורת האפוד (כח, ד) לאן היו מנסכים (כט, מ). טו. פירוש "קליעה" (כח, כב). יז. תנופת הקרבן, מערכת (כט, כד) חצי (ל, ח). יח. היה קשור בפתילי תכלת (כח, לו). יט. על זה החושן מכפר (כח, טו). כ. מי רגיל ללבוש "אפוד" (כח, ו). כא. מה הם האורים ותומים (כח, ל) תרגום "תחרא" (כח, לב). כב. היה לכהן גדול בין הציין למצנפת (כח, לו).

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - בלי רש"י. (מהרב מ. אליגנר)

- א. חגורה (כח, ד). ב. אגודל (כט, כ). ג. חלק במזבח שצופה בזהב (ל, ג). ד. זרקו על המזבח (כט, טז). ה. טולטל הלוח ושוב (כט, כז). ו. המלים בהם נרמזו מות שני בני אהרון (כט, מג). ז. קישוט למזבח הפנימי (ל, ג). ח. חלק מהבהמה, שמקריבים (כט, כב). ט. בקצה החושן (כח, כו). י. חלק ברגל (כח, מב). יא. איבר פנימי (כט, כב). יב. מביאים עם השלמים (כט, לב). יג. גובה הפנים (כח, לח). יד. לא עושים על מזבח הפנימי (ל, ט). טו. מאבני החושן (כח, יח). טז. חבלים קלועים (כח, יד). יז. משמיע קול (כח, לד). יח. תכשיט לכה"ג שכולו זהב (כח, לו). יט. "קרבן" מעלה עשן (ל, ז). כ. בקצה המעיל (כח, לג). כא. סוג האבנים באפוד (כח, ט). כב. קביעות (כו, כ) צבע מחלזון (כח, ו).

הכבוד גם במילי דעלמא וצרכי חולין, לכן נצטוו משה מפי הגבורה להגיד לחכמי לב שיעשו את הבגדים רק בכוונה עליונה זו "לקדשו לכהנו לי".

(אמרי דעת למחר"ם שפירא)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב וגו' ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי (כח, א, ב)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאותיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי ויש לברר את שינוי הלשון שאצל הציווי למשה ועשית נאמר 'לכבוד ולתפארת' ואצל העושים במלאכת הבגדים לא אמר 'לכבוד ולתפארת'.

וני"ל בזה לבאר בהקדם הכתוב במגילת אסתר ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויצא בתוך העיר ויזעק ויזעק זעקה גדולה ומרה ואמרו"ר זצ"ל הגה"צ דק"ק טשענענער אמר ע"ז דבר נחמד דהנה מרדכי לפי מדיגיתו בצדקתו ובטחונו בה' לא נתפעל כלום מגזירת המן הרשע כי הי' בטוח בה' שירחם על כלל ישראל, ובכל דוד ודוד עומדים עלינו שונאי ישראל לכלותינו ח"ו והקב"ה מצילנו מידם יען שבעת צרה ר"ל שבים לה' בכל לבבם אך חשש אולי אם ידבר על לב ישראל שלא יפחדו כלום, כי ביטול הגזירה, יבטחו על דבריו ולא יעשו תשובה, לכן כלפי חוץ עשה עצמו כאלו הוא דואג ומיצר על הגזירה, וזהו כוונת הכתוב ומרדכי ידע את כל אשר נעשה פי' שידע מהגזירה ובטוח הי' שיבטל, אך ויצא בתוך העיר בין ישראל אז ויזעק זעקה גדולה ומרה למען יעלה בלבם מורא וישובו אל ה'.

והנה בבגדי כהונה הי' סגולה טובה לישראל שהיו מכפרים על כמה עונות כדאיתא גמ' זבחים פ' ח' למה נסמכה פ' קרבנות לפ' פרה אדומה וכו' לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין, ופרט שם כמה וכמה חטאים שבגדי כהונה מכפרין. והנה הגם שהוא טובה גדולה אבל הפרסום בזה להמון עם יכול לגרום היזק גדול כי לא ישמרו עצמם מן החטא, ואם יחטאו לא ישובו, בחשבם הלא על זה יש בגדי כהונה שמכפרים, אבל להצדיקים שלבם שלם עם ה' בודאי לא יזיק אם ידעו סגולות הבגדים כי ישישו כעל גיל בחמלת ה' גם על החוטאים להיות להם כפרה מבגדי כהונה, ומעתה יבואר היטב הכתוב ב"ה ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת פי' שהמון העם ידמו שבגדי כהונה לא נעשו רק לכבוד ולתפארת אבל ואתה תדבר אל כל חכמי לב מי שלבם שלם עם ה' ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי פי' שהם יעשו בעבור ה' כדי שיכפר עי"ז על בני ישראל. (חזון ישעיה)

ופתחת עליו פתוחי חתם קדש לה' (כח, לו)

הגמ' במסכת תענית אורת שינים ג' מפתחות שלא נמסרים לשליח (יחד) והם אך ורק בידי הקב"ה: חיה (-יולדת), תחיית המתים, מטר. אומר הגאון מוילנא דבר זה רמוז כאן בפסוק: "פתוחי חתם - המפתחות של חיה ת'חיית המתים ומ'טר "קדש לה" הם אך ורק בידי הקב"ה. (אהל מועד)

ופעמוני זהב בתוכם סביב (כח, לד).

פרש"י זגין עם ענבלים שבתוכם, בין שני רימונים פעמון אחד ודבוק ותלוי בשולי המעיל. וזהו פעמון ורמון פעמון ורמון, פעמון אחד בין שני רימונים, רמז למה שאמרו חז"ל (מגילה יח) "מלה בסלע משתוקא בתרין". כי הפעמון כיפר על חטא לשון הרע, על הדיבורים המיותרים, ולכן תלו את הפעמון המצלצל בין שני רימונים השותקים. (ברכת אברהם)

והיה פי ראשו בתוכו (כח, לב)

ובתרגום אונקלוס פירש "כפול לגויה" בא לרמז על מה שאמרו בש"ע או"ח סי"ב שיש לדקדק שלא לילך בחלוק הפוך כי על ידי זה אין התפילה נשמעת, ובזה יבואר סמיכות הכתובים כאשר יהיה "פי ראשו לתוכו" שתהיה הכפל של הבגד לבפנים אז "ונשמע קולו בבואו אל הקודש" אז תהיה תפילתו נשמעת. (ילקוט האורים)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כח, ב). ע' בספורנו שפירש מה שנאמר ולתפארת - 'שיהיה כהן מורה נורא על כל סביביו', ומבואר בדבריו שטעם בגדי הכהונה היה לעורר ולהשפיע יראת שמים על הציבור. ועי' עוד בחינוך (מצוה צט) המבאר ענין האבנט שהיה ארכו ל"ב אמה וברוחב טפח, 'והרגיש בו בכל עת בזרועותיו' מתוך גבהו ורוחבו ההיקף, וכן יש להוסיף שהרגיש בו תמיד מפני כובד משאו, וכל זה היה בכדי שיזכור הכהן הגדול בכל רגע שעומד לפני המלך ולא יסיח דעתו מהעבודה, ונמצא שעניינו הוא לעורר יר"ש אצל הכהן הגדול עצמו. ויש לבאר בזה מנהג הצדיקים אשר היו הולכים כשהם חגורים בגארטל רחב, כדי שיזכרו תמיד מעבודתו ית"ש.

ובין לדברי הספורנו ובין לדברי החינוך נמצא שתכלית הבגדים הוא לעורר יראת שמים. ולפי"ז מעלה יתירה באותם הגארטלאך העשויים

ויקחו אליך וגו' (כז, כ). עי' באוה"ח הק' שמבאר את הכתוב בדרך רמז לענין עסק התורה, ומביא מה דאיתא בזוה"ק (זו"ח בראשית ח). שהגאולה האחרונה תהיה בזכות משה, וכתב האוה"ח 'ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה'. וצריך להוסיף, שאין הכוונה רק כפשוטו שאינם עוסקים ככל בתורה, אלא המכוון הוא גם אם עוסקים בתורה מתוך רפיון, וכמו שמצינו בתרגום (לעיל ה, יז) שפירש מה שאמר פרעה לשוטרי בני ישראל 'נרפים אתם נרפים - בטלנין אתון בטלנין', והרי שבטלנים היינו כינוי לעסק ברפיון ובעצללות, והטעם שאין משה חפץ לגאול עם העוסקים בתורה ברפיון משום שלימוד באופן כזה מראה על מיעוט חביבות התורה. והדרך לזכות ללימוד התורה בריציפות המחשבה, שכל כולו יהיה מרוכז בתוך התורה הק' עם כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, הוא כמו שאמרתי לאחד ששאלני על כך, שהרי אנשי כנסת הגדולה תקנו עבורנו את ברכת 'אהבת עולם' שנועדה לעורר את הלב לאהבת תורה, ולא נתקנה לאמרה רק פעם אחת ביום, אלא בכל עת כשהולך בדרך יכול לפעמים לחזור ולהתפלל מתוך התבוננות במה שאומר 'חמלה גדולה ויתירה', שכל תיבה ותיבה היא עולם בפני עצמו, ועי' ההתבוננות יתעורר בלבבו אהבת התורה במלא עוזו בעז"ה.

וראיתי מעשה נורא, על אחד שנכנס עם קוויטעל אל ה'סטייפלער' זצ"ל, ושאלו האם יש לו קרוב המתגורר בבני ברק ששמו כשמו, והשיב שאכן כן הדברים, וביקש הסטייפלער שיקראו לו. כאשר הגיע אותו קרוב, אמר לו הסטייפלער שהגיע אליו בחלום גבאי בית המדרש בו היית יושב ולומד, וסיפר שנתבע הוא בבית דין של מעלה על שהיה מבטל אותך מתלמודך בזמן שהיה מנקה את ביהמ"ד ומבקש ממך לעבור ממקום למקום כדי שיוכל לנקות היטב, ותובעים אותו על ביטול התורה של אותם רגעים, ועל כן מבקש שתמחל לו. ויש להתעורר הרבה עד כמה צריך להיזהר בתורה ובלומדיה, שהרי לא ביטל אותו אלא לכבוד ביהמ"ד ואף על פי כן היתה עליו תביעה על ביטול תורה.

(כ"ק גאב"ד מאקאווא שליט"א - מאמרי תורה)

ואתה תצוה (כז, כ)

הנה בפרשת תרומה למדנו על כלי המשכן, ארון מנורה ומזבח, קרשי המשכן והיריעות, חצר המשכן וקלעיו. אחר זאת אנו לומדים פרשת תצוה. תחילה אנו מצוים להביא שמן זית זך, ובאמת כבר נאמר בתחילת פרשת תרומה כשנמנו י"ג דברים להביא התרומה, 'שמן למאור' ופרש"י 'שמן זית זך להעלות נר תמיד'. וא"כ יש להבין מה כפל כאן ציווי מיוחד להביא שמן זית למאור?

והרשב"ם ומפרשי הפשט מיישבים דלעיל מדבר במצוה לפי שעה לצורך המשכן, וכאן הוא ציווי לכל הדורות לתת שמן למאור לכל שנה ושנה, לכן כפל ואמר 'ואתה תצוה'. כי לשון צוואה הוא לדורות.

כנודע המעשה דרבי מאיר שפירא שאמר שיותר בנקל למצוא נדיב לבנין הישיבה מהחזקת הישיבה, כי השמן היינו הלחם וההחלב שלומדים תורה אוכלים ושותים, על זה קשה מאד למצוא נדיבים, כי הנדיב מעדיף לתרום בנין שיתנוסס שמו עליו, ולא על לחם שיהא נאכל ולא נשאר ממנו זכר. ואכן נסתלק רבי מאיר מעולמו על ענין זה. ואמר רבי מאיר 'אתה תצוה את בני ישראל'. אכן בניית משכן שלם, אבל אתה עתיד לצוות את בני ישראל תמיד על השמן זית, כך אמר ה' למשה רבינו, בניית כבר בנין, אך על השמן הקבוע, תצטרך עוד הרבה לבקש מבני ישראל...

(הגרמ"י רייזמן)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב וגו' ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי (כח, א, ב)

המקראות שלפנינו מראים על הצורך והתועלת שבבגדי השרד בגדי הקודש הנעשים לאהרן הכהן הגדול מאחיו. אבל במבט ראשון נמצא בנקל את הסתירה שבין הכתוב הראשון לשני - בשעה שהכתוב הראשון מוכיח לנו כי בגדי הקודש נעשים לכבוד ולתפארת, בא הכתוב השני ומגלה כי בגדי הקודש נעשו לקדשו לכהנו לי, ולכאורה הם שני כתובים המכחישים זה את זה.

ובדרך צחות יש לפרש באופן זה, כי למשה רבינו ע"ה הענינו מכל האדם, לו מותר לגלות את הסוד כי בין הטעמים השונים של בגדי הכהונה יש גם טעם של "כבוד ותפארת" - כבוד ותפארת דקדושה, גם אם הוא ידע כי כבוד ותפארת הם ערכים חשובים לצרכי גבוה אין חשש שיבוא הוא ויתבע כבוד ותפארת לצרכי חולין, כי יחוק הוא מהם כרחוק מזרח ממערב. אבל לאחרים - "חכמי לב" סתם, להם אסור לגלות רז זה, אסור להם לצרף מחשבת "כבוד ותפארת" במלאכת שמים, פן יבאו לידי טעות לרדוף אחר

בעבודת יד, כי מן הנראה שגארטל הנעשה ע"י גויים לא יצא ממנו שום תועלת לעבודתו ית'. וכמו שכבר עוררנו כמה פעמים על מנהג העולם לקנות בחנות חלות אפיויות ומכונות לכבוד שב"ק, ואין איש שם על לב מי אפה את החלות ואלו מחשבות היו לו באותה שעה, ואין תימה שאח"כ אין בווערים בקדושת השבת, ומן הנכון והראוי למי שיש לו יכולת שיאפה בעצמו את החלות לכבוד שבת מקדושה ובטהרה, ועי"ז יתכן שתשרה הקדושה במאכלי שבת שקדושתם הוא כמו קדושת הקרבנות.

גם מקום יש להוכיח מכאן כנגד אותם הבאים להתפלל בבית הכנסת כשהם לבושים בבגדים זולים כדרך אותם השוהים ברחובות עיר, כי מן הראוי שיהיו בגדים מכובדים שעל ידם יושפע עליו יר"ש לעבודתו. ומלבד זאת הרי יש בבגדים אלו ולזול בקדושת בית הכנסת, שהרי הדבר ידוע שהשוטפים בבית המשפט הולכים בבגדים מיוחדים המראים על חשיבותם, וכן הוא הדרך בכל משרה ותפקיד, ולא יתכן שבית הכנסת היא פחות בערכו מאותם מקומות, שבביהכ"ס יכול להלך באותם בגדים זולים ואילו במקומות העבודה וכדומה צריך להופיע בלבוש הגון וראוי.

ועשית את מעיל האפוד (כח, לא). איתא בגמרא (ערכין טז.) שהמעיל מכפר על לשון הרע, יבוא דבר שבקול (היינו הפעמונים המשמיעים קול) ויכפר על מעשה קול, עוד איתא שם שהקטורת מכפרת על לה"ר, יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי, ונתבאר שם, שאם דיבר לה"ר בצנעא כפרתו ע"י הקטורת שנעשית בחשאי, ואם דיבר בפהרסיא אזי מתכפר על ידי המעיל. וצריך לבאר מדוע המעיל אינו מכפר גם לשון הרע שנאמר בחשאי.

ואפשר לבאר עפ"י מה דאיתא (ב"ק עט): לבאר הטעם שגנב משלם כפל ואילו גזלן משלם רק קרן, כי גזלן הוא הגוזל בפהרסיא ומראה במעשיו שאינו מתיירא לא מן הבריות ולא מהקב"ה, לעומתו גנב עושה מעשיו בהתבאח כי מפחד מן הבריות, וכביכול עשה עין של מטה (לישנא מעליא נקט) כאילו אינו רואה, ועל דבר זה שמפחד מבני אדם ואינו מפחד מהקב"ה נענש לשלם כפל כי עונו חמור יותר מגזלן. ועל דרך זה ייאמר גם לגבי ידיו, שהמספר לה"ר בפהרסיא אינו מראה שמפחד מן הבריות יותר מאשר מתיירא מהקב"ה, ועונו פחות יותר מהמספר לה"ר בחשאי ובצנעא, שמראה שיש עליו מורא בשר ודם יותר ממורא שמים, ועל כן אין די לו בכפרת המעיל, אלא נצרך הוא לקטורת שהיא עבודה נשגבת ביותר שתכפר עליו.

במדרש רבה בפרשתן כתיב: ואתה תצוה הה"ד (ירמיה יא) זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך וכי לא נקראו ישראל אלא כזית הזה בלבד והלא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל בגפן ותאנה שנאמר (תהלים פ) גפן ממצרים תסיע תאנה שנאמר (הושע ט) ככורה בתאנה בראשיתה כתמר שנא' (שיר ז) זאת קומתך דמתה לתמר כארז שנא' (תהלים צב) כארז בלבנון ישגה שנאמר (שיר ז) אל גנת אגוז ירדתי וקראן בכל מיני שלחים שנאמר (שם ד) שלחך פריס רמונים ובא ירמיה לומר זית רענן יפה פרי תואר אלא מה היתה הזה עד שהוא באילנו מגררין אותו ואח"כ מורידין אותו מן הזית ונחבט ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במטחן ואח"כ טוחנין אותו ואח"כ מקיפין אותו בחבלים ומביאין אבנים ואח"כ נותנין את שומן כן ישראל באין עובדי כוכבים וחובטין אותם ממקום למקום וחובשים אותן וכופתין אותם בקולרין ומקיפין אותן טרטיטין ואח"כ עושיין תשובה והקב"ה עונה להם מנין שנא' (שמות ב) ויאנחו בני ישראל וכן (דברים ד) בצר לך ומצאוך כי אל רחום ה' אלהיך הוי זית רענן יפה פרי תואר ד"א מה ראה ירמיה למשול אבותינו כזית אלא כל המשקין מתערבים זה בזה והשמן אינו מתערב אלא עומד כך ישראל אינם מתערבים עם העובדי כוכבים שנאמר (דברים ז) ולא תתחתן בם ד"א כל המשקים אדם מערב בהם ואינו יודע איזה תחתן ואיזה עליון אבל השמן אפילו אתה מערבו בכל המשקין שבעולם הוא נתון למעלה מהן כך אבותינו בשעה שהיו עושים רצונו של מקום נצבים למעלה מן העובדי כוכבים שנאמר (שם כח) ונתנך ה' אלהיך עליון הוי זית רענן יפה פרי תואר

נסימך לזה, מה שמובא בספר לרומם (והובא ב'דרשו') רבי דוד ברורמן מביא בספרו 'היא שיחתי' רעיון יפה עם מוסר השכל מחכים. כפי הידוע, היפנים נודעים בחיבתם לדגי ים טריים. אך עם השנים הצטמצמה אוכלוסיית הדגים בחופי יפן, כתוצאה מהדיג המופרז. כדי לפתור את המחסור, רכשו הדייגים ספינות גדולות והפליגו ללב ים, שם שוחות להקות ענקיות של דגים. אך בשל המרחק הרב אליו הפליגו הספינות, איבדו הדגים מטריותם בטרם הגיעו אל החוף. הצרכנים היפניים אניני הטעם חשו בהבדל הדק וחדלו לרכוש את הדיג שהגיע בספינות מלב הים.

(כ"ק גאב"ד מאקאווא שליט"א – מאמרי תורה)
במדרש רבה בפרשתן כתיב: ואתה תצוה הה"ד (ירמיה יא) זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך וכי לא נקראו ישראל אלא כזית הזה בלבד והלא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל בגפן ותאנה שנאמר (תהלים פ) גפן ממצרים תסיע תאנה שנאמר (הושע ט) ככורה בתאנה בראשיתה כתמר שנא' (שיר ז) זאת קומתך דמתה לתמר כארז שנא' (תהלים צב) כארז בלבנון ישגה שנאמר (שיר ז) אל גנת אגוז ירדתי וקראן בכל מיני שלחים שנאמר (שם ד) שלחך פריס רמונים ובא ירמיה לומר זית רענן יפה פרי תואר אלא מה היתה הזה עד שהוא באילנו מגררין אותו ואח"כ מורידין אותו מן הזית ונחבט ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במטחן ואח"כ טוחנין אותו ואח"כ מקיפין אותו בחבלים ומביאין אבנים ואח"כ נותנין את שומן כן ישראל באין עובדי כוכבים וחובטין אותם ממקום למקום וחובשים אותן וכופתין אותם בקולרין ומקיפין אותן טרטיטין ואח"כ עושיין תשובה והקב"ה עונה להם מנין שנא' (שמות ב) ויאנחו בני ישראל וכן (דברים ד) בצר לך ומצאוך כי אל רחום ה' אלהיך הוי זית רענן יפה פרי תואר ד"א מה ראה ירמיה למשול אבותינו כזית אלא כל המשקין מתערבים זה בזה והשמן אינו מתערב אלא עומד כך ישראל אינם מתערבים עם העובדי כוכבים שנאמר (דברים ז) ולא תתחתן בם ד"א כל המשקים אדם מערב בהם ואינו יודע איזה תחתן ואיזה עליון אבל השמן אפילו אתה מערבו בכל המשקין שבעולם הוא נתון למעלה מהן כך אבותינו בשעה שהיו עושים רצונו של מקום נצבים למעלה מן העובדי כוכבים שנאמר (שם כח) ונתנך ה' אלהיך עליון הוי זית רענן יפה פרי תואר

נסימך לזה, מה שמובא בספר לרומם (והובא ב'דרשו') רבי דוד ברורמן מביא בספרו 'היא שיחתי' רעיון יפה עם מוסר השכל מחכים. כפי הידוע, היפנים נודעים בחיבתם לדגי ים טריים. אך עם השנים הצטמצמה אוכלוסיית הדגים בחופי יפן, כתוצאה מהדיג המופרז. כדי לפתור את המחסור, רכשו הדייגים ספינות גדולות והפליגו ללב ים, שם שוחות להקות ענקיות של דגים. אך בשל המרחק הרב אליו הפליגו הספינות, איבדו הדגים מטריותם בטרם הגיעו אל החוף. הצרכנים היפניים אניני הטעם חשו בהבדל הדק וחדלו לרכוש את הדיג שהגיע בספינות מלב הים.

הדייגים, שביקשו לקלוע לטעמם המעודן של הסועדים היפניים, התקינו על סיפוני הספינות מקפיאי ענק, בהם אוחסנו הדגים תיכף עם שלייתם מהמים. בהגיעם לחוף הופשרו הדגים והוצגו בשווקים כדגה טרייה. אך היפנים חדי החיך זיהו מיד שלא מדובר בדגים טריים, וסרבו לקנות את התוצרת שהוקפאה והופשרה.

מומחי הדייג, שבקשו למלא את הביקוש הגבוה לסחורה טרייה, הציעו לדייגים לאחסן את הדגים במכלי ענק מלאים במי ים, כדי שהדגים יגיעו לחוף בעודם חיים וטריים. אך הרעיון היצירתי לא שינה את התוצאה במאומה. התברר שהדגים שהורגלו לזרימת מי הים השוצפים, לא רוו נחת מהשהות במכלים העמוסים והצפופים. השחייה במים הנייחים הסבה להם דיכאון, שבא לידי ביטוי בצלחת. מה שגרם לחלק מאוכלי הדגים להגדיל ולטעון, שנדבקו בעצבותם של הדגים המדוכאים, שהפליגו לחוף כשהם דחוסים במכלי מים עומדים.

לבסוף הביזק במוחו של אחד הדייגים רעיון בלתי שגרתי ויוצא דופן. על פי ההצעה החדשה, הוכנס לכל אחד ממכלי המים כריש ענק. הכריש הטורף השביע את רעבונו במספר דגים חסרי מזל, אך שאר הדגים זכו לחוש במים זורמים וקוצפים, שלא חוו כמותם אפילו בהיותם במעמקי הים. הכריש המהיר ששחה בתזויתיות במי המיכל, עורר את הדגים והפיח בהם רוח חיים. הדגים שהיו בתנועה מתמדת, נותרו בטריותם עד הגיעם לחופי יפן. כך הצליחו הדייגים לספק לסועדים האנינים דגי ים טריים ורעננים, ושוק הדגה היפני שגשג לשיאים חדשים.

הכריש המפיח רוח חיים בדגים הקטנים מהווה משל ליצר הרע. אמנם היצר הרע לא חדל להציק לאדם ולהתיש אותו במאבקים בלתי פוסקים. אמנם על פניו נראה שחייו היו הרבה יותר טובים ונעימים בלעדי היצר הרע. אולם האמת היא, שהמאבק עם היצר הרע הוא זה שנותן טעם לחיים. אמנם היצר הרע משול לכריש טורף, שמצליח לחטוף דגים טריים. אמנם היצר הרע מצליח מעת לעת להכשיל את האדם בעוונות ובחטאים. אבל בלעדי לא היתה לאדם התמודדות ובחירה.

אם האדם היה חי על מי מנוחות, בדומה לדגים שהובלו לחוף במים נייחים, לא היה כל טעם וענין בחייו. דוקא המלחמה המתמדת כנגד היצר הרע, היא זו שנותנת משמעות לחייו של האדם ומזכה אותו בשכר נצחי בעולם הבא.

מאוצרות המגידים

ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלת נר תמיד (כו, כ)
כתב בש"ך על התורה: "עוד רמז כתיב. לומר שהתורה אינה נקנית אלא בדוחק ובצער ובעיון רב, ואז הוא מוצא בה אור גדול, וזהו למאור להעלות, שעולה ומבין דבר מתוך דבר, אבל בלא עיון וטורח לא, כמו שאמרנו ז"ל (מגילה ו' ע"ב) לא יגעת ומצאת אל תאמין, כי זה שמצאת ובא לך בלא טורח כשתעיין בו תמצא שאין בו טעם, אבל יגעת ומצאת תאמין, וכן אמר שלמה (משלי ב', ד') אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין, אבל בלא טורח לא יבין. או על דרך מליצה רבים אומרים מי יראנו טוב (תהלים ד', ז') שהיא התורה שנאמר (שם קי"ט, ע"ב) טוב לי תורת פיך, ומתאוין לה אבל בלא טורח, זהו נסה עלינו אור פניך שיהיה על דרך נס, זהו נסה, לזה אמר זית, כמו היות שאחר שכותשין אותו מוציאין ממנו דבר המאיר לעולם כן תלמידי חכם צריך לכתת את עצמו, זהו כתיב למאור באור החיים לעלות ולראות באור העליון."

כ"ק הגה"ק בעל ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע דרש פעם מעניין זה שהתלמיד חכם יכול לגדול אך ורק אם מכתת עצמו מונוע מעצמו תענוגי עוה"ז, וסיפר שתי עובדות על גדלותם של הצדיקים שכבר לא הרגישו כלל טעם באוכל: בהיותו ילד קטן נתנה לי פעם אמי ע"ה לאכול מאכל מסוים, ואמרתי לה שאיני אוהב מאכל זה. כ"ק אבי מורי זי"ע שמע את דברי וחרה לו מאד, והוכיחי על שאני מדבר כך, ואמר לי: אני איני יודע כלל על מאכל אם הוא טוב או רע, פעם אחת הביאו לפני מרק לאכול וכשאכלתי עלה באפי קצת ריח של נפט, ובכל זאת המשכתי לאכול. לאחר שסיימתי החילתי להקיא ולא ידעו מה קרה, עד שבדקו ומצאו שקערת המרק לא היתה מלאה, ובני הבית שביקשו להוסיף עוד מרק שפכו בטעות לתוך הקערה מצלוחית הנפט שעמדה בסמוך. הרי לנו שאבי מורי זי"ע לא הרגיש שום חילוק בין מרק לנפט כי אם בריח בלבד. סיפור זה שמעתי גם מאמי ע"ה.

וידוע המעשה שנדפס על זקה"ק בעל ישמח משה זי"ע (ראה תהלה למשה הנדפס בראש ספר ישמח משה חלק ג) שהיה דרכו בקודש ללמוד כ"ד שיעורים בכל יום, ולא היה סועד את לבו עד שסיים את חוק לימודו בשעה מאוחרת אחר חצות הלילה, שאז בדרך כלל היתה זקנתי הרבנית ע"ה מביאה לו את ארוחתו. פעם אחת ביקשה הרבנית לעלות על יצועה,

מכפר על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא: יבא דבר שבקול, ויכפר על מעשה הקול, ציץ מכפר וכו' ותנא דבי רבי ישמעאל על מה קטורת מכפרת? על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא: יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי, וכו' קשיא לשון הרע אלשון הרע?! וכו' לא קשיא: הא בציעא הא בפרהסיא" שהמעיל מכפר על לשה"ר שנאמרה בקול והקטורת מכפרת על לשה"ר שנאמר בחשאי. יש להבין, למה מכפרים המעיל והקטורת דייקא על לשון הרע וכי משום שמשמע קול או שנעשה בחשאי כבר יכפר עליהם?

בכלי יקר בפרשת תצוה כתב לבאר הטעם: "לפי שהמעיל מכפר על לשון הרע ע"כ היה כולו תכלת, כי תכלת דומה לים, וע"י התכלת יסתכל בים וממנו יראה וכן יעשה. כי בים נאמר (איוב לח יא) ואשבור עליו חקי ואשים בריח ודלתים, ואומר עד פה תבא ולא תוסיף וגו'. דהיינו שהקב"ה שם גבול לים שלא ישטוף את העולם בגליו, וכך נתן הקב"ה אל הלשון חומה ובריח כמ"ש רז"ל (ערכין טו ע"ב) ולא עוד אלא שהקפתי לך שני חומות אחת של עצם (השיניים) ואחת של בשר (הלחיים) ומה יתן ומה יוסיף לך שמירה לשון רמיה, כי יצא לחוץ ידבר ישלח חץ שחוט לשונו לכל ד' רוחות העולם ויעבור בריח ודלתים, שהאדם המדבר לשה"ר פורץ את הגדר ששם הקב"ה ללשונו, והיה מן הראוי שילמד האדם מן הים אשר אינו עובר דלתים ובריח ואינו פורץ גדרו, וזהו טעם התכלת שדומה לים כי בהסתכלו בתכלת יהיה נזכר אל הים שדומה לו בצבע וממילא יתבונן אז במעשה הים וממנו יראה וכן יעשה.

ובעניין הקטורת אפשר לבאר בהקדם דברי החתם סופר (דרשות חת"ס ח"ב עמ' שע"ו):

הגמרא (סנהדרין קיג) אומרת שאחאב בהתווכחו עם אליהו הנביא ז"ל אמר: משה רבך אמר וחרה אף ה' ולא יהיה מטר, והא היהו גברא (אחאב) העמיד ע"י על כל תלם ותלם בא"י ואפ"ה אתא מטרא בזמני! וע"ז נשבע אליהו "אם יהי טל ומטר כי אם לפי דברי". ואכן נעצרו הגשמים למשך ג' שנים, עד שלבסוף א"ל הקב"ה לאליהו "הראה אל אחאב ואתנה מטר ע"פ האדמה", ואז הלך אליהו הנביא וקבץ את כל ישראל אל הר הכרמל, וקידש שם שמים ברבים, והתפלל ועלה "עב קטנה ככף איש", ואתא מטרא.

ויש לדקדק טובא, א. הא שפיר קאמר אחאב שלא עלתה עליו קללתו של מרע"ה, ומה תירץ לו אליהו ע"ז? ב. ועוד, מה לשון כ"א לפי דברי? ג. ותו, מכיון שא"ל הקב"ה שרצונו לתת מטר, מ"ט התחכם וקבץ תחלה כל ישראל להר הכרמל ועשה ככה עיכובא? ד. ומ"ט עלה עב קטנה דוקא?

אבל הענין, כי ידוע שהגשמים מתהווים בטבע מאידים העולים מהארץ ומהבל פה אנשי העולם, ואם כי זה הוא הכנה בטבעי העולם, ועיקר הוא כמאחז"ל ספ"ק דתענית שהעבים שואבים ממי אוקינוס ומתמתקים בעבים ע"י מים העליונים מאת ה' מן השמים, מ"מ גם זה אמת כי הוויית העבים הוא מהאידים העולים מן הארץ, והיות שכן, החוש והשכל יעיד כי אם בני אדם וההבל והאידים העולים מהם הוא מהבל פה דובר נבלה ולה"ר ורכילות הגשמים המהווים מזה המה מלוכלכים מזוהמת קליפת עוונות ופשעים והמאכלים המתהווים מזה מטמאים אוכליהם ביתר שאת, באופן שיהי' הבל פיהם של שנה הבאה רע יותר משל אשתקד. ועי"ז גשמי שנה הבאה ותבואתה רע וגורם טומאה ומרי יותר ומגדל אנשים רעים וחסאים יותר, ושוב יגדלו האנשים את הגשמים רע יותר בשנה השלישית מבשנית וכן לעולם חוזר חלילה, עד שח"ו כ"כ מושרשים בחטא וטומאה עד כי אין תרופה למכתם חלילה ה"י.

ואיך נעצר הגלגל הרע הזה? אלא שמטובו של אלקי ישראל ית"ש לעצור השמים, ולא יהי' מטר רע ולא יולידו פירות רעים עד שיכנע לבבם הערל וישונו אל ה' ויטהרו האויר (ע"י תפילתם ובקשתם) ויהנו מזיו ה' ותפארתו, והיינו דאמרו חז"ל (תענית ו') "מלקוש - שמל קשיותיהן של ישראל" והיינו דכתיב "ועצר את השמים ולא יהי' מטר והאדמה לא תתן את יבולה" כדי שישונו ויטהרו האויר, ויש שהגיעו למצב פחות ביותר שכבר לא נותנים משמים הזדמנות זו לתקן את האויר אלא יושרשו בטומאתם עד שח"ו "ואבדתם מהרה".

ובימי אחאב כבר הגיעו לזה השיעור של "ואבדתם מהרה", וע"כ לא נעצר השמים. אמנם בהתלוצץ אחאב עם אליהו, נשבע שלא יהי' מטר "כי אם לפי דברי" דייקא כפי ההבל שיצא בקדושה מפי דברי אליהו הצדיק או כדומה לו, לא עפ"י הבל הרשעים, ע"כ כששלחו ה' ליתן מטר והיה יודע שהאויר מטומאה, קבץ כל ישראל להר הכרמל וקידש ש"ש ברבים, וצעקו "ה' הוא האלקים" ומהבל של אותה הצעקה נעשה עב קטנה ככף איש שהרי לא הי' כ"א הבל של שני דבורים והם היו לברכה. ע"כ.

ולטעם זה, הרי אין שום חילוק באם מדברים הלשה"ר בפרהסיא או בצנעא, שהרי ההבל העולה שווה בזה ובזה, ויתכן שהקטורת שהרי היה

והכינה את המרק והבשר במטבח, כשהיא מבקשת מנער אחד מבאי הבית שיגיש לזקה"ק את ארוחתו. לבסוף נפלה על הנער תרדמה, וכססיים זקה"ק את חוק לימודו לא רצה להעיר את הנער משינתו, על כן הלך בעצמו אל המטבח וראה שם קערה שבה היו מונחים מי הלוי"ג - שהוא אפר השורי במים ורותחים הנזכר בפוסקים (יו"ד סי' צה סעיף ד) שהיו מכינים מלפנים כדי להדיח בהם את הכלים - ובתוכו היה מין בגד שבו שהיו מדיחים את הכלים, ונתחלפה לו קערה זו בקערת האוכל ולקחה ואכלה. למחר כשקמה הרבנית וראתה את שיירי הקערה שעל שולחנו, הבינה שזקה"ק אכל, אך כשנכנסה למטבח ראתה את האוכל מונח כמו שהוא ותמהה מאד, עד שנתברר לה שזקה"ק אכל את מי הלוי"ג. תיכף מיהרה אל זקה"ק ואמרה לו: הרי אכלת אמש את מי הלוי"ג. נענה זקה"ק ואמר: אכן הבחנתי שהבשר היה קשה מאד ללעיסה... כיו"ב שמעתי גם מהרה"ק מנאסויד זצ"ל, בשם אחד שהיה נוכח בשעת מעשה, שפעם הביאו לפני זקה"ק הישמח משה מאכל מסוים ואכלו, ולאחר מכן התברר שהמאכל היה מקולקל לגמרי וריחו רע, והוא כלל לא הרגיש בדבר. וכעובדות הללו מזקה"ק הישמח משה, באמת גם כל הצדיקים זכו למדריגה זו.

(ש"ך על התורה - שפע חיים) הגאון רבי זאב איידלמן זצ"ל היה מספר ספור מופלא שאביו היה עד לו: הגאון רבי משה סוקולובסקי זצ"ל, בעל האימרי משה, נוהג היה להסתגר בחדרו וללמוד שם בשקידה עצומה, שעות רבות יכול היה ללמוד שם ברציפות, מבלי שיפריעו לו לעסוק במשחש חיי.

יום אחד אירע שרעייתו הרבנית הייתה צריכה אותו בדחיפות, באין ברירה היא דפקה על דלת חדרו, אך הוא לא פתח, בלבה חשבה שבוודאי הוא נרדם, ולכן דפקה יותר חזק בתקוה שדפיקותיה יעירו אותו משנתו. לאחר שגם הדפיקות החזקות לא הועילו, החלו מנקרות מחשבות בלבה: 'מי יודע? אולי קרה לו משהו? אולי אינו חש בטוב? משגבר חששה קראה לאביה. גם האב ניסה לדפוק בידו ובעזרת פטישים, אך כל ניסיונותיהם להעירו משנתו לא צלחו, או אז החליטו כי מקרה של פיקוח נפש הוא, וחייבים לקרוא לפורץ דלתות מקצועי כדי שיפתח את הדלת, ויצילו את רבי משה מהסכנה שאולי הוא שרוי בה...

חשוב לציין - הסביר רבי זאב איידלמן - שהמנעולים של ימיהם לא היו כמנעולים של ימינו שבסיכוב מקצועי של הפורץ הדלת נפתחת, פעולת הפורצים של הימים ההם היתה פשוט ניסור הדלת לחתיכות. ואכן הפורץ החל במלאכת ניסור הדלת, כאשר בחוץ מחכים רופאים ואנשי הצלה, כדי שיוכלו להעניק עזרה ראשונה לרבי משה, תיכף ומיד כאשר הדלת תיפתח.

והנה לאחר שנפער חור גדול בדלת אצו במהירות אנשי הצלה, רעייתו, חמיו ואנשים נוספים שהיו עדים לדרמה הגדולה, ולתדהמתם רבי משה ישב בחדר בשלווה וברוגע כשכל כולו שקוע בלימוד, כאשר התמלא החדר באנשים, הגביה רבי משה את ראשו, הביט סביבו ושאל: "איך נכנסתם הלא הדלת הייתה נעולה!?!..."

הבולשביקים אסרו על היהודים ללמוד תורה, ואף סגרו את תלמודי התורה של הילדים, והם נאלצו ללמוד בהיחבא, הם היו נודדים ממקום למקום לבל יתפסו אותם השוטרים.

יום אחד שוטר גילה את מקום המסתור של ילדי בריסק, הוא נכנס לשם, תפס את אחד מהילדים וניסה למשוך אותו החוצה, ולעצור אותו בעוון לימוד תורה, המלמד שהיה שקוע בלימוד, בתחילה לא שם לב למתרחש, אך כאשר גברו הקולות הוא ראה שהשוטר מנסה למשוך החוצה את אחד הילדים, המלמד קם בחמת זעם, ניגש אל השוטר הכה בו כמה מכות נמרצות וקרא לעברו: "חצוף! מנוול!?!..."

השוטר נבהל כנראה מאומץ לבו של המלמד, הוא הרי לא היה מורגל בכך כלל, כי ברוסיה לצעוק על שוטר ועוד להכותו היה עונש מוות מידי ללא משפט, ומרוב בהלה עזב את הילד וברח מהמקום. הילדים ניצלו את מנוסתו ומיהרו לשוב אל ביתם...

ילדי רבי חיים מברייסק זצ"ל למדו אף הם אצל המלמד, ולמחרת שאל אותו רבי חיים: "אכן נס גדול היה לך וילידים, אך איך העזת לעשות כך לשוטר? איך לא פחדת?", השיב לו המלמד הצדיק: "כנראה שהרב לא שמע מה שהיה, היינו באמצע התוספות, ממש באמצע, ובדיוק אז אותו שייגץ נכנס פנימה, חוצפה שכזאת להפריע באמצע התוספות!?!..."

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת: (כח, לא)

בפרשה זו אנו מוצאים שני דברים המכפרים על חטא לשון הרע, מעיל וקטורת. והוא מדברי הגמרא (ערכין טז, א) "אמר ר' ענני בר ששון למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות? (וכתב רש"י: "בפרשת ואתה תצוה") לומר לך: מה קרבנות מכפרין, אף בגדי כהונה מכפרין וכו', מעיל

מתפשט ריחו עד שהבהמות ביריחו היו מתעטשות מחמת ריח הקטורת כמובא בחז"ל, הבל זה היה מתקן את ההבל של הדיבורים הטמאים. (ציוני תורה)

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד"

אם לא אגלה את אוזנכם, מי אמר את הדברים שאמר להלן, תחשבו, ששמעתי את הדברים מפי חסידישע'ר רבי, ואני הרי מגזע עתיק של חסידים, וגם אומר "ויצמח פורקניה"... אבל מה שנאמר היום אלו דברים מפורשים בגמרא, פותח ר' שלום שבדרון את שיחתו וחיך רחב נסוך על פניו:

"כתית למאור" - "כתתו עצמכם על דברי תורה".

אם אתה רוצה להאיר באורה של תורה כמו שכתוב **"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון יקר"**, - אורה זו תורה" (מגילה דף ט"ז) כתית - תכתת את עצמך על דברי תורה. אספר לכם משל.

יהודי שאל פעם את הרבי מקוצק:

למה הרבי לא יוצא בעולם להציל נפשות, הרי יש הרבה מה לעשות? מדוע הרבי נשאר בתוך ביתו פנימה, נכון, החסידים באים לבית מדרשו והרבי מדבר לפנייהם דברי תורה עמוקים, אבל מדוע אינו יוצא על פני העולם!?

אמר לו הרבי מקוצק זי"ע, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה:

בבית האסורים נחבשו שלושה אנשים עשירים. הושיבו אותם בבור חשוך וקטן, ומי שיודע, בימים ההם, אין לתאר את העינויים שהיו מנת חלקם של אסירי מלכות.

שניים מהם היו פקחים, בעלי דעת. השלישי היה גולם - ללא שכל.

הסוהרים הורידו להם אוכל לבור. האחד הזה, שהיה 'בטלן' גדול ללא קמצוץ דעת, לא הסתדר עם עצמו - לא מצא את האוכל ואת הכף, ובדרך כלל בעקבות החושך הנורא ששרר בבור לא מצא אפילו את פיו להכניס בו את האוכל, אבדו לו חפצים, נפלו לו המאכלים וכו'. השני, החכם, ריחם עליו וסייע בידו רבות: לקח את ידו הכניס בה אוכל, אח"כ סייע לו להעביר את האוכל מהיד לפה וכו', כך פעמים רבות מידי יום - התייעע להדריכו להסתובב לימין ולשמאל, לעמוד ולשכב.

אבל השלישי, כאילו עמד מן הצד. לא סייע בידו מאומה.

יום אחד פנה השני לשלישי, ושאל אותו בתמיחה: "אנו סובלים יחד כאן בבור, ואתה ודאי מבחין איך אני מתאמץ על הגולם הזה פעמים רבות ביום - עד שהוא מצליח להתקדם, מדוע אינך מסייע לפעילות שלי כלום, למה תעמוד מהצד?"

השיב לו השלישי, בא אגלה לך:

אנו נמצאים בחשכה. חשוך בבור. וכאשר החושך שורר ולא רואים מאומה, אתה והוא מתיגעים כמעט לריק, הנך משקיע בו מאמצים ללמד אותו איך לאכול ואיך לזוז וכפי הנראה לא תגמר איתו לעולם, כי כבר כמה שבועות שאתה מתאמץ והוא עדיין לא למד כלום... אך אני, כמו שאתה שומע, בשעות שאתה עוסק איתו, חופר בקיר חור, קודח באצבעותי חור. כאשר החור יהיה עמוד - יכנס אור לבור, יחדרו פנימה קרני שמש מועטות, מעט מן האור ידחה הרבה מהחושך, ואז ממילא הוא יראה, וכבר לא יצטרך לא לך ולא לי. הוא יידע בעצמו איך לשתות ולאכול, וגמרנו. הבנתם? פלאי פלאים.

"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון יקר" - הדבר הראשון? "אורה זו תורה" לקדוח ולהכניס אור, אם יש תורה, נכנס אור, ומשם ואילך יש כבר את הכל: שמחה, ששון ויקר. כי חודר באדם פנימה - אור!

ואיך תאיר לך את האור, כיצד קודחים להכניס אור מהתורה? "כתית למאור" - כתתו עצמכם על דברי תורה" הפשטות היא - להתיעגע בעמל התורה "לעסוק בדברי תורה".

מאתיים "אני"

מרומו כאן עוד "כתתו עצמכם" - תכתת את עצמיותך, את האני, תכניע את הקאוה. התורה אינה סובלת מי שלא נכנע - תשליך את האני שלך לאשפה! כאשר אתה לומד תורה תבטל את האנוכיות שלך.

תלמיד חכם, בעל חוש הבחנה מיוחד, פיקח היודע לבחון אנשים, לחש באוזניו. כי פעם חידד את מוחו, והציב לעצמו מטרה לבחון את כל האנשים שמשוחח איתם - ולא היה איש מאלו ששוחח איתם, שלא שמע ממנו שלושים פעמים "אני": אני אכלתי, אני אמרתי לך, אני, אני, מאות פעמים ביום! "אני!" ואנו הרי יודעים מה נותר מכל האני הזה בסוף ימיו, רימה ותולעה, כן, "ולאן אתה הולך, למקום רימה ותולעה":

יהודי פלוני סיפר לי כי הוא נולד לפני חמש שנים, לא לידת הגוף אלא לידת האדם - שב בתשובה. אך התאונן באוזני, וכה אמר: "בשנה הראשונה, שנה וחצי או שנתיים להתחזקותי, הייתה לי סיעתא דשמיא באופן נורא ממש, בכל פניה, בכל תנועותי - בדרך החדשה קיבלתי סיוע מהשמים - שפכו עלי עזרא, אבל אחר כך, התחלתי לאבד, כבר לא ניתן סיוע כמו שהיה. מה קרה? למה זה קרה לי? שאל.

השבתי לו.

כתוב בקהלת "ולא לחכמים לחם וגם לא לנבונים עושר וגם לא ליודעים חן" (קהלת פ"ט) הפשט הפשוט שהחכם לא משיג לחם יותר מהטיפש, עשירים רבים אינם חכמים, כי לא החכמה מביאה את הלחם היומיומי.

שאל הרבי מקוצק: בסדר, הלחם לא מגיע דרך החכמה אבל למה הוזכרו רק החכמים, וכי דוקא לחכמים אין לחם.

מבאר הרבי מקוצק: כן, כן, דוקא הם המפסידים, להם לא מכינים. למה מדוע? כי אומרים לו "לחכם", אתה חכם גדול, לך תחפש בעצמך, אתה הרי כביכול, יודע להסתדר לבד, בבקשה!

וכן גם ברוחניות.

בתחילה חשבת לעצמך "אני עדיין - לא, הנני דל במעשים" וכאשר חשבת כך, נתנו לך מן השמים. אבל אט אט התחלת לחשוב "אני כבר צדיק" "אני, אני", אומרים לך משמים:

"נו, נו, אתה צדיק, לא זקוק ליותר עזרה, הגעת, בסדר גמור", לא נתנים סיעתא דשמיא...

להעלות נר

"כתית למאור להעלות נר תמיד"

"כי נר מצוה ותורה אור, ודרך חיים תוכחות מוסר". המצוה קרויה "נר", מה הוא "נר"? בית קיבול לשמן, והתורה נקראת "אור", היינו מה שדולק בתוככי הנר. ולכן, כמו שהנר - בית הקיבול לשמן - ללא אור אינו כלום כי אם הנר לא דולק אין בו שום תועלת, כך אם אדם עושה מצוות ולא קובע עיתים לתורה, לא מתייעע בתורה - לא שווה מאום. לכן הדבר הראשון הוא: "ליהודים היתה אורה" שהאור יעלה את הנר "להעלות נר תמיד!" יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנזכה באמת להעלות נר תמיד ונזכה לתשובה שלמה ולגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן! (להגיד)

שמן זית זך (כו, כ)

בתקופתו של הגאון הנודע רבי יהודה אסאד זצ"ל, מגדולי גדוליה של הונגריה, חי בעיירה סערדליא יהודי פשוט אחד, שהיה שמש בבית הכנסת. כל כך פשוט ותמים היה יהודי זה, עד שמדי יום בהעלותו ובהדליקו את נרות בית הכנסת, היה לובש את ה'גרטל' שלו, ואומר 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, הריני מוכן ומזומן לקיים מצוות 'כבדו את ה' באורים', ומכוון בהדלקת נרות זו בבית הכנסת לייחד את כל הייחודים שהיו בהדלקת נרות בבית המקדש. והיו הדברים יוצאים מפיו בכונה יתירה.

כך היה עושה מידי יום ביומו. והציבור, שהיה מאזין לו, יצא מהתפעלות למראה גודל תמימותו וטהרת ליבו של שמש זה.

פעם הזדמן הקצב של העיירה לבית הכנסת בעת הדלקת הנרות של השמש, והמראה הזה הלהיב גם אותו במאוד מאוד, עד שהחל לקנא בשמש, ושאל אותו האם הוא מוכן למכור לו את זכות המצוה הגדולה הזו של הדלקת הנרות, ואף נקף בסכום כסף גדול מאד שישלשל לידיו באם יהיה מוכן לעשות את העיסקה.

השמש, כמובן, סירב בכל תוקף להעביר את המצוה לקצב. אבל זה לא ויתר. מידי יום ביומו נידנד לשמש בית הכנסת, והתחנן לפניו לתת לו את המצוה.

כל כך גברו נדנדיו, עד שהחליט השמש ללכת לרבי יהודה אסאד ולהיוועץ בו. מששמע הגאון את הסיפור, יעץ לשמש להעביר לקצב את המצוה, ולדרוש ממנו זהוב אחד על כל יום. המדובר היה בסכום כסף גדול מאוד, אבל, הוסיף רבי יהודה אסאד ואמר אל תשתמש בכסף זה שיתן לך הקצב. הנח אותו בצד, למשמרת.

למרות שההוראה הזו היתה קשה מאוד עבור השמש, שחיבב את מצוות ההדלקה ביותר, ציית לאב"ד העיר, ועשה כהוראתו, וכך, מידי יום ביומו מגיש הקצב סכום זהוב אחד לשמש בית הכנסת, וניגש להדליק את הנרות.

השמש, מצידו, קיים גם את החלק השני של הוראת רבי יהודה, והניח את הכסף בקופה מסוימת, ולא נגע בו. במשך השנים התקבץ סכום כסף אדיר.

רק לחשוב באיזה דרגה של יהודים מדובר! מפחיד! איזה תמימות נוגעת ללב! איזה רדיפה אחרי מצוות!

זכות" (אבות פ"א מ"ו) שיש באדם תכונה, שבאבחנו נקודה שלילית פוסל הוא את האדם מכל וכל. ואין זה צודק ואינו הוגן, אלא "את כל האדם" תדון לזכות, והביקורת הממוקדת קלה לתיקון. כמו שהמשילו רבותינו "בראשית רבה מו, א) לתאנה שאין בה פסולת אלא עקצה, "העבר אותו ובטל המום". כמה נפלא!

וכידוע אחד מקניני התורה הוא: "שומע, ומוסיף" (אבות פ"ו מ"ו) שמעתי אפוא, והוספתי: דברי ה"כלי יקר" אמת לאמיתה, אבל אין מקרא יוצא מידי פשוטו (שבת סג ע"א), ש"ביע שמן ורקח" פרושו יתסיסו שיעלה אבעבועות כדרכו של השמן המתקלקל ומבאיש. ואף כאן, לא זו בלבד שהמספר לשון הרע מתבית על הפצע ומתעלם מכל השאר. אלא ששופט הוא כל מעשי האדם לאור החיסרון שמצא בו, ודן הכל לכף חובה, ועיוות גורר עיוות -

כמו שסיפרו, שעם הארץ התקשה בהבנת פסוק בהלל: "הים ראה, וינס הירדן" - לא מובן, אם הים ראה מה לו לירדן לנוס? המשיך לעין, ונחה דעתו: דוד המלך בעצמו התקשה בכך: "מה לך הים, כי תנוס הירדן". נו, 'ברוך שכיון'...

טעה טעות אחת, שמשכה אחריה שרשרת טעויות... ואספר מה ששמעתי. מעשה שהיה, והלואי ולא היה - משפחה תל אביבית אמצה זוג אקדמאים, רופאים, עולים חדשים מרוסיה. דאגו להם בכל הלב, ושוחחו עמהם שעות באידיש רצוצה ובתנועות ידים, ובעיקר שפת הלב. לב חם, אוהב ומבין. ואמנם, הם התקדמו צעד אחר צעד, גם העברית שפיהם השתפרה ועזרה לקשר שהלך והתהדק. הם באו לשבתות ולחגים, הצטרפו לזמירות והשתתפו בתפילות. עוד זוג יהודים הצטרף לעם ישראל.

עד ששבת אחת, כאשר נפרדו בלבביות מהמארחים, עמדו הללו בחלון לנפנף להם לשלום - וראו במו עיניהם כיצד מונית עוברת באקראי, האשה מאותת לה, המונית נעצרת, והשנים נבלעים בתוכה ונעלמים מן העין.

ההלם התחלף בחרון וזעם. זוהי שיא החוצפה, שערוריה. סטירת לחי, יריקה בפרצוף. לא היה די מלים להגדיר זאת. שיעצרו את המונית ברחוב השני. לא מתחת לבית! לישר זמירות - ולנסוע במונית? ואם הם עצרו מונית - ודאי באו לכאן עם כסף! ואולי הגיעו לכאן במונית? בקיצור, אין עם מי לדבר, הקשר נותק. הם אמנם ניסו פעמים אחדות להתקשר, אבל ענו להם בקרירות והם הבינו את הרמז.

כעבור חדשים התקשרו מהארגון. הודיעו שהרופא הוא נפטר. בקשו, אם אפשר, לבקר ולנחם את האלמנה, הוחלט להענות לבקשה. האלמנה קיבלה אותם בעיניים דומעות. התחילו לשוחח, כדרך המנחמים. "ממה הוא נפטר?"

"מהתקף לב" ענתה. "באיכילוב".

"הוא סבל ממחלת לב?"

"רק בזמן האחרון", אמרה. "כאשר היינו בביתכם בשבת. כשירדנו במדרגות, הוא התאונן על מחושים בלב ובזרוע. הוא היה רופא, והבין את חומרת המצב. עצרנו מונית ונסענו לבית החולים. הגענו בזמן. הצילו אותו. שלשום, הגענו מאוחר מדי..."

(והגדת)

כלאיים בגדי כהונה

בפרשתנו נצטוו משה רבינו על עשית בגדי הקודש לאהרן הכהן לכבוד ולתפארת, ולשם כך "יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש" (שמות כח, ה) מהם נעשו האפוד וחשב האפוד (שם ו-ח) והחשן (שם, טו) והאבנט (שמות לט, כט). ופרש רש"י (שמות כח, ד) שהתכלת והארגמן ותולעת השני היו חוטי צמר צבועים צבעים אלו, והשש הוא פשתן. נמצא, שבגדי הכהונה היו כלאי שעטנז. וההשקפה השגורה, שלמרות שהשעטנז נאסר הותר מכללו בבגדי כהונה. ברם, רבנו יוסף בכור שור (תלמיד רבנו תם) כתב (שמות ל, לח), שהמהלך הפוך. כשם שנאסר בעונש כרת לרקוח שמן כשמן המשחה ובשמים כקטורת הסמים משום שאין דרך כבוד להשתמש בשרביטו של מלך, וכן אסרו (ראש השנה כד ע"א) לעשות בית תבנית היכל ומנורה של שבעת קנים, כך נאסרה לבישת שעטנז לפני שבגדי כהונה היו של כלאים, ואין ראוי לזרים שילבשו מעין לבושם של משרתי הקדוש ברוך הוא.

ולכאורה, לא הצמר והפשתן הם העיקר בלבוש הכהן הגדול, אלא התכלת והארגמן ותולעת השני, דהיינו צבע חוטי הצמר. אבל בזוהר הקדוש (ח"ג פו, ב) אמרו, שהצמר מורה על רחמים והפשתן על דין, לפיכך היה הצמר מקרבן הבל והתקבל והפשתן מקרבן קין ונדחה. ואסור לערבם יחד אלא בהגיע האדם לשלמות ככהן בשעת עבודתו, ועל כך נאמר: "דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה" (משלי לא, יג). ועיון ב"פנים יפות" דברים יג, א, וב"מכתב מאליהו" ח"ד עמוד קעה).

והנה, יום אחד פוגש אחד מבני הקהילה את הקצב בביהכ"נ, והוא בוכה בקול גדול. כששאלו מה אירע, סיפר הקצב שאירס את ביתו ואין לו כסף לממן את הנדוניא.

משהגיעו הדברים לאזניו של רבי יהודה אסאד, קרא הגאון לשמש בית הכנסת, ואמר לו כדברים האלה: עתה הגיע זמנך להשתמש בכסף ולעשות בו מצוה גדולה. קח את כל הכסף ששילם לך הקצב ששילם לך הקצב במשך כל השנים, והנמצא באוצר, ומסור אותו ל...קצב, כדי שיוכל להשיא את בתו בכבוד.

השמש, טהור הלב, לא אמר מילה, ועשה כמצווה עליו. המדהים ביותר היה שכאשר ספרו את הזוהרים שהיו בקופה, "מעיד אני עלי שמים וארץ - אמר רבי יהודה אסאד - שהיה זה הסכום המדויק שהתחייב הקצב לנדונייתה של בתו - בדיוק! לא זהוב אחד יותר, ולא זהוב אחד פחות!

מה עשה השמש בזה"כ? - הדליק נרות בכוונה גדולה. ממעשה זה צמח לאחמ"כ כל גלגל המצוות הענק, שהכל יצאו נשכרים ממנו. לבד מעצם יראת השמים שאפשר לקבל מסיפור כזה,

יש כאן כמה וכמה לימודי השכל. א. הקצב היה סבור שהוא נותן את הכסף לשמש, ולבסוף התברר שהיה זה למען עצמו, כדי שיוכל להשיא את בתו בכבוד. ב. ע"י המצוה העצומה שקיים השמש בהדלקת הנרות המיוחדת שלו, זכה שהתגלגלה לידו זכות נפלאה של הכנסת כלה. ג. הדלקת נרות זו גרמה להדליק נרות של קודש גם בנשמתו של הקצב, שהיה אדם פשוט, והתלהב מאוד מהמצוה. (טובך יביעו)

לקח מעיל תכלת

הייתי בליקווד בשבת פרשת תצוה, ונשאלתי על ידי ראש הישיבה, הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל: חז"ל אמרו (זבחים פח ע"ב, ערכין טו ע"א) שהמעיל מכפר על לשון הרע, מדוע?

האמת, תמהתי לשאלה. הואיל ויודע הוא דברי הגמרא, ודאי יודע הוא המשכם: יבוא דבר שבקול ויכפר על מעשי הקול - ואם הזכרנו גמרא זו, נאמר בה רעיון נפלא, ונוקב כל כך.

רבי ירוחם ממיר זצ"ל העיר, שהצרעת באה על לשון הרע, ואמרו בגמרא (ערכין טז ע"ב): מה נשתנה מצורע שאמרה תורה יביא שתי ציפורים לטהרתו, אמר הקדוש ברוך הוא: הוא עשה מעשה פטיט [כלומר פטפט בלשונו] לפיכך אמרה תורה יביא קרבן פטיט [שהציפורים מצפצפות בכל שעה (רש"י)]. ותמוה, שהציפורים אינן מדברות לשון הרע ואינן מוציאות שם רע ומסכסכות בין איש לרעהו, ומדוע מביאים אותן כקרבן על לשון הרע.

רואים מכאן, הסיק, שיסוד התביעה על מספר לשון הרע, היא על ה"פטיט". שנתן דורר ללשונו, שפטפט כציפור, ו"ברב דברים לא יחדל פשע, וחושך שפתיו משכיל" (משלי י, ט)!

והוא הדין כאן, "יבוא דבר שבקול ויכפר על דבר שבקול", מה הדמיון בין קול הפעמונים שהוא קול סתמי, לדיבור לשון הרע, אסור ומרושע. אלא שהן הן הדברים: יסוד התביעה, ששחרר שפתיו לפטפט תדיר כפעמונים אלו המשמיעים קולם עם כל פסיעה, והדרישה היא: "והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב" (שמות כח, לב), לשים גדר ומחסום לפה (רבנו בחיי ו"שפתי כהן"), וממילא ימנע מלשון הרע!

כל זה, בדרך אגב. אבל מה שאל ראש הישיבה. שתקתי, הבנתי שיש בפיו תשובה. וצדקתי.

אמר: "הגמרא מצביעה על קול הפעמונים, והמפרשים על אריגת שפת המעיל. ואני סבור, שהיסוד מובע גם במעיל עצמו. בין שפתו העליונה לפעמונים בשוליו, מהוה הוא יריעה ארוכה שכולה תכלת, כרקיע השמיים הפרוש מעל לראשו מאופק על אופק (במדבר רבה ד, יג) - מדוע? אסביר -

ב"כלי יקר" (ויקרא יד, ד) כתב, שמספר לשון הרע משול לזבוב, שאינו שואף אלא למקום זוהמה ונמשך לכל פצע ומוגלה ומטיל שם רמותיו, מזהם ומרעיל. וזהו שנאמר (קהלת י, א): "זבובי מות יבאיש [כל כונתם להבאיש ריחו של אדם], יביע [אומר וידבר אף על אדם שמעשיו כמון] שמן ורקח. [כי בעיניו] יקר מחכמה ומכבוד, סכלות מעט". אם אך יראה מה שנחשב בעיניו כסילות ופגם, מעטים ככל שיהיו, זה יכריע את הכף ויתעלם מכל המעלות העצומות, מחכמה ומכבוד.

ואם כן, מה ההוראה עבורו, מה העצה היעוצה - שלא יהיה כזבוב המתמקד בנקודה אחת, וניחה, אלא יראה את יריעת התכלת, כיריעת השמים (שבת יא ע"ב), מאופק עד אופן, ויראה שהכל מאיר וזוהר, ויבין שהביקורת - אם ישנה - וניחה וזעירה ואין בכוחה להאפיל על כל הטוב והחיובי. וכמו שפרשו "הוי דן את כל האדם לכף

למדנו כאן יסוד, ונעמוד עליו.

באדם מצויות כל המידות והיפוכן, והוא נדרש לשני דברים. ראשית, שלא לנעול עצמו במידה אחת, ואפילו טובה, אלא לכופף כל המידות, גם המידה הטובה שנחון בה, לכבוד קונו -

זאת השמיענו הגאון מוילנה זצ"ל (בבאורו למשלי ל, יז), שאברהם אבינו היה עמוד החסד בעולם, "חסד לאברהם" (מיכה ז, כ), אבל אימתי השתבח, כאשר כפה מדת החסד בלכתו לעקוד את יצחק בנו ונאמר לו: "ענתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, ולא חשכת את בנך את יחידך ממני" (בראשית כב, יב), בכך הוברר למפרע כי מעשי החסד שלו לא נבעו רק מתכונתו הטבעית אלא כעבודת בוראו.

ואספר בענין זה מה ששמעתי מהגאון רבי יצחק רודרמן זצ"ל מבולטימור, שפעם סיפר לו רבו, הסבא מסלבודקה זצ"ל, שעסק בשעתו בביסוס כוללי האברכים שהקים רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, ונעזר רבות באחד מעשירי קובנא ומגדולי בעלי הצדקה ומחזיקי התורה, רבי שרגא פייבל, ויחדו הלכו להתפלל מנחה. בדרכם לבית הכנסת פנה אליו עני, וביקש רחמים קופיקות נדבה.

התעלם ממנו.

אמר העני: "תן לי שתי קופיקות".

המשיך ללכת.

העני רץ אחריו וחינן קולו: "תן לי לפחות קופיקה אחת!" ולא נתן. כפי הנראה הכיר את המבקש וידע שהוא מטיל עצמו על הציבור בלא הצדקה. ואמר הסבא מסלבודקה זצ"ל: באותו מעמד, הערכתיו שבעתים משהערכתיו קודם לכן. כי בתחילה סברתי שהוא בעל לב רך ורחום, נתבע ונותן. אך עתה, כשראיתי שביכולתו להקשיח לבו לצורך ולא לתת אף פרוטה אחת, הבנתי שכל סכומי הכסף העצומים שהוא מחלק לצדקה ולהחזקת תורה באים מתוך חשבון ובחינה!

וכבר היה מעשה באחד מבני החבורה שהעניק כל אשר לו לצדקה. נקרא לפני רבו, הרבי מפשיסחא זצ"ל, שהוכיחו על שעובר על תקנת אושא (כתובות נ ע"א) שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות. ענה: "מקור התקנה, בחשש מפני העתיד. ואילו אני מקיים את הכתוב: "תמים תהיה עם ה' אלקיך" (דברים יח, ג), ואל תחקור אחר העתידות (רש"י ט"ו) -

כאילו עברו מתקני אושא על הציווי...

העיר הרבי: "בהגדה של פסח, החכם שעיינו בראשו הוא המשובח, ולא הבן התם..."

והלה בשלו: "הן יעקב אבינו השתבח בהיותו איש תם (בראשית כה, כז)..."

השיבו הרבי: "לא השתבח בהיותו תם, אלא איש תם, שפירושו בעלים על מידת התמימות. כשצריך היה, התנהג בתמימות. כשהוצרך להתעמת עם לבן הארמי, אמר: "אחיזני אני ברמאות" (מגילה יג ע"ב)!

התנאי הראשון הוא אפוא, שלא יהא מקובע על מידה מן המידות, אלא שידע להשתמש בהן ובהפכן. והתנאי השני, חשוב לא פחות: שידע מתי להשתמש בכל מידה!

ידועים בענין זה דברי הרבי מפשיסחא זצ"ל: לכל אדם צריך שיהיו שני כיסים. באחד, "ואנכי עפר ואפר" (בראשית יח, כז), ובשני: "בשבילי נברא העולם" (סנהדרין לז ע"א) -

ובדרך כלל, מחליפים בין הכיסים...

ואז, עלול האדם להיות רחמן על האכזרים ואכזר על הרחמים (תנחומא מצורע א), להשתמש בכל מידה שלא במקומה ובשעתה.

דוגמה לדבר: שנינו (אבות פ"ה מ"ה) שלא הקפדן מלמד. ולא ידך גיטא הורונו: "זרוק מרה בתלמידים" (כתובות קג ע"ב). הכיצד, כל מידה במקומה ושעתה. כיוצא בכך שנינו (ברכות לה ע"ב) אמר רבי שמעון בר יוחאי: אדם חורש בשעת חרישה וזורה בשעת זריעה, קוצר בשעת קצירה וזורה בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה! ואותו רבי שמעון בר יוחאי אמר במסכת מנחות (צט ע"ב) שאפילו לא קרא אלא קראית שמע שחרית וערבית קיים: "לא ימוש ספר התורה מפיר, והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). הכיצד, אלא שכל אדם צריך למצוא הפסוק המתאים לו. הבעיה, שאנשים מוצאים את הפסוקים המיועדים לאחרים...

נזכיר: רבי יוחנן ואילפא עסקו בתורה מתוך הדחק, והחליטו לצאת ולסחור. אמרו: נקיים בעצמנו את הפסוק (דברים טו, ד): "אפס כי לא יהיה בך אביון". כחום היום ישבו בצל כותל לסעוד נפשם, שמע רבי יוחנן מלאכים האומרים: "הבה נפיל עליהם את הכותל. שמניחים חיי עולם ופונים לעסוק בחיי שעה", ואמר האחד: "יש ביניהם אחד שהשעה עומדת לו". שאל רבי יוחנן, ואילפא ענהו שלא שמע דבר. אמר רבי יוחנן: אם כן אין הדברים מיועדים אלא לי, ולי עומדת השעה. אמר לאילפא: "אני שב

ללימוד התורה". שאלו: "ומה על הפרנסה?" ענהו: "אקיים בעצמי את הפסוק (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" (תענית כא ע"א). ויש להבין: וכי לפני כן לא ידע פסוק זה?

אלא שלפני כן סבר שהפסוק "לא יהיה בך אביון" מתייחס אליו, ועתה הבין שהכתוב "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" מכוון אליו!

זו הוראת השעטנז בבגדי הכהן הגדול [ויש אומרים: אף באבנט של הכהנים (יומא ו ע"א ודף יב, ועוד)], שבעבודת ה' יש צורך לנקוט במידות מנוגדות המאזנות זו את זו. ומקימים בכך מצות "ההלכת בדרכיו" (דברים כח, ט, מ"ע ח). שמצד אחד: "חסד אל כל היום" (תהלים נב, ג) מצד שני "ואל זעם בכל יום" (תהלים ז, יב).

ברם, גם זאת נלמד: וכמה זעמו, רגע (ברכות ז ע"א), שנאמר: "כי רגע, באפו. חיים, ברצונו" (תהלים ל, ו). רגע של מדת הדין, מול עשרים וארבע שעות חסד -

ואף בבגדי הכהן הגדול: הצמר המסמל את מידת הרחמים, מצוי בתכלת ובארגמן ובתולעת השני. ומולם, חוט אחד של שש, הפשתן המסמל את מידת הדין -

כמה עלינו ללמוד מזה!

שגם אם נשתמש בכל המידות לעבודת ה', השימוש העיקרי יהיה במידת החסד. וגם אם נאלץ לדחות לחילה, שהרי שמאל, היד הכהה, היא הדוחה, והימין מקרבת (סנהדרין קז ע"ב, סוטה מז ע"א), "כאדם המשתמש ביד ימינו, שהיא עיקר (רש"י שבת פח ע"ב)!" (הגדה)

מיד אחרי הדלקת המנורה, מצוה הקב"ה את משה רבינו (כח, א) ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן .

מה זה ואתה הקרב אליך?

אני אקריא את דברי המדרש על הפסוק הזה {מדרש רבה לז, ב} - בשעה שירד משה מסיני וראה ישראל באותו מעשה, הביט באהרן והיה מקיש עליו בקורנס, והוא לא נתכון אלא לעכבם עד שירד משה, ומשה היה סבור שהיה אהרן שתף עמהו, והיה בלבו עליו, אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, יודע אני כוננו של אהרן היאך היתה לטובה

משה רבינו יורד מן ההר... וראה את אהרן מכה בפטיש על העגל ועל המזבח... אמר משה רבינו "מה, אח שלי עושה עגל?! ... נתרחק ממנו משה רבינו.

אמר הקב"ה למשה - אתה רואה בעיניי, אני רואה מה נעשה בליבו של אהרן... אתה רואה אותו לוקח קורנס ומכה, אני יודע שכל מה שהוא עשה, זה הכל כדי למשוך זמן...

ממשיך המדרש - משל לבן מלכים שזחה דעתו עליו ונטל את הצפורן לחתור בית אביו, אמר לו פדגוגו אל תיגע עצמך תן לי ואני אחתר, הציץ המלך עליו ואמר לו יודע אני היאך היתה כוננתך, חייך איני משליט בריה על פלטיין שלי אלא אתה. כך בשעה שאמר ישראל לאהרן (שמות לב, א) קום עשה לנו אלהים, אמר להם (שמות לב, ב) פרקו נזמי הזהב, אמר להם אני כהן, אני אעשה אותו ומקריב לפניו, והוא לא נתעסק אלא לעכב עד שיבוא משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא אהרן יודע אני היאך היתה כוננתך, חייך אין אני משליט על קרבנותיהן של בני אלא אתה, שנאמר: ואתה הקרב אליך, היכן אמר לו הדבר הזה למשה, במשכן.

יצא, שמשה רבינו נתרחק מאהרון אחרי המעשה... אלמלא הקב"ה שאומר לו ואתה הקרב אליך, משה היה נשאר רחוק ממנו.

אומר הספר נתן דעת, בא תראה מה זה משה רבינו:

האחים האהובים כל כך, שחז"ל אומרים עליהם מי יתנך כאח לי ... מאז ששת ימי בראשית ועד עכשיו, לא היו אחים כאלה.

כשרואה משה רבינו את אח שלו, מחובר לעגל, לא רוצה איתו שום קשר.

למה?! זה אח שלך!

עגל ואני, אין לי חיבור איתך! לא רוצה להתקרב!

צריך שהקב"ה יחזור לצוות אותו ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך. דברי מדרש בפרשת השבוע.

רבתי, אני רוצה ללכת לעוד מדרש אחד, ועליו בע"ה, נרחיב בס"ד: אומר המדרש שמות רבה {פרשה לז, ד} - דבר אחר, ואתה הקרב אליך, הדא הוא דכתיב (תהלים קיט, צב) לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעיני, כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה: ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך, שאולוי היא אבדתי עולמי. משל לחכם שנטל קרובתו ועשתה עמו עשר שנים ולא ילדה, אמר לה בקשי לי אשה, אמר לה יכול אני לטל חוץ מרשותך אלא שהייתי מבקש ענותנותך. כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה, יכול הייתי לעשות לאחיך כהן גדול חוץ מדעתך,

אלא שהייתי מבקש שתהא גדול עליו.

רבותי, המדרש פלא מופלא, כל הקטע במדרש...

ואתה הקרב אליך, הרע לו למשה רבינו נעשה רע, כשהקב"ה ביקש ממנו לקחת את אחיו, ולמנות אותו?!

זה משה רבינו, שלפני כמה פרשיות... פרשת שמות, אומרת התורה {ד, יג} שלח נא ביד תשלח... אני לא הולך לפגוע באח שלי... וחז"ל אומרים מי יתן כאח לי - אין כמו האחים האלה...

משה רבינו שומע, שחמישה מיליון אנשים מחכים לגאולה, ואומר "אני לא הולך לגאול את ישראל!"

עד שהקב"ה לא אומר וראך ושמוח בלבו - אהרון אחיך מחכה לך...אתה תראה איזה תזמורת הוא יעשה לך, כשאתה בא... עד שמשנה רבינו לא שומע את המשפט הזה, הוא לא הולך לגאול את ישראל...

רבותי, בא הקב"ה למשה רבינו, ואומר לו ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך, שנתיים לאחר שמשנה רבינו לא היה מוכן ללכת אם אהרון יפגע... בא הקב"ה למשה ואומר - בבקשה, תמנה את אח שלך...

אני? את אח שלי? הרע לו... למשה רבינו נהיה לו רע!

היתכן להבין דבר כזה... שאח קטן הולך למנות אח גדול, ונהיה לו רע??? הוא היה מנהיג של ישראל לפניך... מגיע לו הנהגה לפניך... הקב"ה נתן לך את התפקיד שלו כדי שאתה תהיה המנהיג!

יש תפקיד נוסף... נותנים כהונה, אתה רוצה אותה?

השאלה היא עוד יותר גדולה - כתוב בחז"ל, שבשעה שמשנה רבינו סירב בסנה... אמר לו הקב"ה - בגלל שסירבת, אתה לא תהיה כהן... הכהן יהיה אחיך.

הוא כבר ידע שאח שלו יהיה כהן, אז מה זה הרע לו למה רבינו... מה מונח כאן?

רבותי, כדי להסביר את הדברים, ישנם כמה וכמה מהלכים, לא נספיק את כולם היום... אבל לפחות את חלקם:

כותב הכתב סופר - בפרשת פנחס, אומר הקב"ה למשה רבינו, לעלות להר העברים... {כז, יב} וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל {יג} וראיתה אתה ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך אומר הקב"ה למשה רבינו - תעלה אל ההר, אתה עומד להסתלק מן העולם, גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך אומר רש"י - כאשר נאסף אהרון אחיך. מכאן שנתאוה משה למיתו של אהרון.

שואל הכתב סופר - מה זה ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך? בלי המילה גם אתה, זה לא מסתדר?!

כותב הכתב סופר תשובה נפלאה ביותר - אדם חי בעולם הזה, כדי לקיים מצות, שנאמר {קהלת יב, יג} סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם...

בשביל זה לא האדם יורד לפה... מאה ועשרים שנה לקיים מצוות. ברגע שאדם סוגר את העיניים, ואומר לנו כבר דוד המלך בתהילים {קטו, יז} לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה.

ירדי דומה - אלה שנכנסו בידיים של דומה... הוא הממונה על המתים... אין להם שום דבר, לא יכולים להלל, לא יכולים לעשות שום דבר...

אבל הבן-אדם, יכל להמשיך לקיים מצוות, גם בלי קיום מצוות... איך?

כל המניח בן כמותו, כאילו לא מת.

אם אדם מניח בן כמותו, שממשיך לעשות את המצוות, כאילו לא מת. למה? אומרים חז"ל - כי ברא, כרעא דאבוה - הבן הוא הרגליים של האבא... האבא כבר לא יכל ללכת, הוא נמצא בתוך הבור, הוא לא יכל לזוז... אבל הבן, בעשיית המצוות, פועל מכוחו של האבא...

אם הוא פועל מכוחו של האבא, אז המצוות ממשיכות להזדקף לזכותו של האבא.

צריכים לדעת, שזה גם לחובה וגם לזכות - הזכות בקיום המצוות, והחובה בקיום העבירות רח"ל.

גם על זה מענישים את ההורים, ולכן כתוב ספרי חיים וספרי מתים נפתחים... אומרים חז"ל - מביאים את ההורים לדין מחדש, על מה שעושים הילדים במהלך השנה.

אומר הכתב סופר - האדם יש לו תפקיד אחד... לחיות ולקיים מצוות... וכשהוא מת - להשאיר בנים כשרים, שימשיכו את העבודה שלו.

כשהקב"ה מצוה את משה רבינו, בפרשת חקת, לקרוא לאהרון ולאעזר ולהעלות אותם להר ההר... שם אמור אהרון להסתלק.

אומרת התורה {פרשת חקת, כ, כה} - קח את אהרון ואת אלעזר בנו והעל אתם הר ההר.

אומר רש"י - קח את אהרון. בדברי ניהומים, אמור לו, אשריך שתראה כתרך נתון לבנך, מה שאין אני זכאי לכך.

אשריך, אמר לו משה רבינו, מי זוכה לכזאת פטירה, שהכתר שלו עובר לבנים שלו?!

משה רבינו התהווה לכזאת פטירה... אהרון עולה להר ההר, בריא עד יום מותו, בהפתעה מוחלטת... "הנה, תעביר את הבגדים לבן שלך" תראה איזה יופי, אשריך!

אמר לו הקב"ה - ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך - גם אתה תזכה לזה.

שואל הכתב סופר - איפה זכה לזה משה רבינו?!

הקב"ה אמר לו ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך... הוא לא זכה...

משה רבינו עלה למות, אף אחד לא היה איתו... מת לבד, רק הקב"ה התעסק בקבורה שלו, משה רבינו לא הוריד את הגלימה שלו והלביש את בניו... לא את גרשום ולא את אליעזר...

אז איפה קיים הקב"ה את הציווי ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך?

בא ונלמד את המדרש שלמדנו עכשיו...

אומר הכתב סופר - כיוון שאמר הקב"ה למשה רבינו ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לו... הרע לו למשה רבינו... מה הרע לו?

אילו היה אומר רק הקרב את אהרון... למשה רבינו לא היתה שום חלישות הדעת... אבל מה הוא אומר?

ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך ואת בניו אתו...

אמר משה רבינו - אתה ממנה אותו ואני מושך אותו ביחד עם הבנים שלו?! הבטחת לי ריבונו של עולם... הבטחת לי ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך!

אני לא רואה שאתה מצוה אותי, שאני אמנה את הבנים שלי אחרי בהנהגה...

בשעה שאמרתי לך ריבונו, של עולם {במדבר כז, טז} יפקד ה' אלקי הרוחת לכל-בשר איש על-העדה... אמר משה רבינו - למי הוא מתכוון איש על-העדה?

אומרים חז"ל במדרש - אמר משה, הגיע הזמן למנות את ילדי לממשיכי הדרך שלי.

אם משה רבינו חשב שילדיו ראויים להמשיך את הדרך, סימן שהם מתאימים לזה מבחינה רוחנית.

הקב"ה אומר לו - הבנים שלך לא יהיו ממשיכי הדרך... אז מי יהיו ממשיכי הדרך שלך?

יהושע בן-נון, שנאמר {משלי כז, יח} נצר תאנה יאכל פריה ושומר אדניו יכבד... הוא ימשיך.

אמר משה רבינו - ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי... ריבונו של עולם, אני הולך למנות את אהרון... ועל המקום, גם את בניו לממשיכי הדרך, איפה ההבטחה שלך ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך???

אמר לו הקב"ה - אני לא מבין מה אתה רוצה... תורה היתה לי ונתתיה לך, מה אתה רוצה?!

שואל הכתב סופר - מה התשובה?

מה זה שבן-אדם אומר "אני רוצה שהבנים שלי ימשיכו בדרכי?!"

אני כהן... הבן שלי ממשיך בדרך שלי... לוקח את הבגדים וממשיך בכהונה.

אמר לו הקב"ה - זה סקטור מאוד מצומצם של כוהנים... אתה משה רבינו, כל עם ישראל ממשיך בתורה שאתה הבאת... תורה היתה לי ונתתיה לך!

אז כל מי שיושב ועוסק בתורה, זה נזקף לזכותו של משה רבינו!

אומרים חז"ל - ברא, כרעא דאבוה - הרגליים של הבן ממשיכים את האבא.

אמר הקב"ה למשה - אתה לא צריך את זה, למה?

מסיבה אחת פשוטה... כיון שאתה קיבלת את התורה, ועצם זה שאתה מקבל התורה, כל תורה ותורה שנלמדת בעולם, נזקפת לזכותך! אם ככה, מה אתה בא בתלוונות???

ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך... הרע לו למשה רבינו - "איפה הילדים שלי?"

הילדים שלך?!

כל מיליוני היהודים, שגמרו השבוע מסכת יומא והתחילו מסכת סוכה, זה הכל שלך! זה הרגליים שלך! זה ה- ברא כרעא דאבוה שלך! אז מה חלשה דעתך?!

אומר הכתב סופר - עכשיו תבין, מה אמר משה רבינו, מה הרע לו... ומה התשובה שהוא קיבל משמים...

אומר הספר הפירוש, לבעל קיצור שולחן ערוך - איזה נס שלא מונו ילדיו של משה רבינו, כי אם התורה היתה ניתנת למשה רבינו בירושה, התורה היתה נשארת אך ורק לבניו של משה רבינו...

אין דבר כזה שישיראל יהיה כהן, כי הכהונה ניתנה לאהרון ולבניו... אין דבר כזה, שמי שקיבל מלכות, זה עובר לבניו.

מי שסיים מסכת יומא השבוע יודע... אומרת הגמרא - כתר כהונה לקח אהרון, וממשיך לבניו... כתר מלכות קיבל דוד המלך, וממשיך לבניו... כתר תורה, מונח וכל אחד ואחד יכל לבוא לקחת אותו, וללמוד תורה.

אומר ספר אפריון - זה מה שאומרים במשנה באבות {יב, ב} רבי יוסי אומר, יהי ממון חברך חביב עליך כשלך. והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירשה

לך. וכל מעשיך יהיו לשם שמים... התורה היא לא בירושה, היא ניתנה במתנה... אם כך, כל אחד יכל לבוא וללמוד בה.

לאחר היסוד הנפלא הזה, הבנו מה אירע למשה רבינו ומה התיקון... רבותי, הפירוש הבא שנאמר אותו, הוא פירושו של הבעל זרע ברך, תלמידו של המגלה עמוקות, ר' ברוך ברכיה שפירא, והרעיון שלו מופיע בספר זרע ברך... וכידוע לכולם, שכל נושא שהזרע ברך נוגע בו, הוא פשוט חורש את הנושא מכל כיון שהוא, ומגלה חידושים עצומים שלא שמעתם און מעולם...

הדברים שלו מאוד קשים לפיענוח, ולכן נאמר על קצה המזלג את היסוד שלו...

אני אקדים הקדמה לדבריו, וברגע שנלמד את הדברים... לכאורה, הדברים יישמעו לנו בלתי הגיוניים בעליל... אבל יש להם סימוכין, בדברי חז"ל בפרשת כי תשא.

פוחת הזרע ברך ואומר כך – המנורה, כל הדברים שהיו בה, מכוונים כנגד חמישה חמשי תורה – במנורה יש כפתורים, יש פרחים, יש גביעים, יש גובה י"ח טפחים, יש שבעה קנים... הכל מכוון כנגד חמישה חמשי תורה בדקדוק. **כותב האר"י הקדוש** – שבעת הקנים של המנורה, מכוונים כנגד שבעת התיבות של הפסוק הראשון, בפרשת בראשית... **בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ** – יש כאן שבעה תיבות, כנגד שבעת הקנים של המנורה. במנורה, כותב האר"י הקדוש, ישנם אחד-עשר כפתורים... כנגד הפסוק הראשון בחומש שמות – **ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו**.

במנורה ישנם תשעה פרחים, כנגד הפסוק הראשון בחומש ויקרא – **ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר**. הגובה של המנורה, כותב האר"י הקדוש, י"ח טפחים.

כותב האר"י הקדוש – י"ח טפחים, הם לא י"ח טפחים מלאים... הגובה של המנורה הוא לא מטר שמונים... הוא שבעה-עשר טפחים ועוד קצת... הקצת הזה, נחשב לטפח מלא... ישנם י"ז טפחים מלאים.

אומר האר"י הקדוש – בפסוק הראשון בחומש במדבר, תמצא י"ז תיבות. יש במנורה כ"ב גביעים, בכל אחד מששת הקנים, היה שלושה גביעים... $6^3 = 216$... ובקנה המרכזי היה ארבע גביעים. $22 = 18 + 4$.

כ"ב גביעים, הוא כנגד הפסוק הראשון {דברים א, א} **אלה הדברים אשר דבר משה**...

יוצא, שכל הסימנים הנמצאים במנורה... כך כותב האר"י הקדוש... כך כותב הגאון מוילנה ועוד... מכוונים כנגד התורה הקדושה. **בא רבינו בחיי** {פרשת תרומה} וכותב – **כ"ב הגביעים הנמצאים במנורה, הם כנגד כ"ב אותיות, שבהם ניתנה התורה**.

אם אתם רוצים, תסתכלו גם ברקנטי שכותב – **כ"ב הגביעים, הם כנגד פמליה של 22,000 מלאכי השרת, שליוו את הקב"ה, בשעת נתינת התורה**. **בא החתם סופר ואומר** – ששת הקנים שבמנורה, כנגד שישה סדרי משנה. רבותי, יוצא שכל המנורה הזאת, על כל הדברים שבה – הכפתורים, הגביעים, הפרחים, הגובה... הכל מכוון לחמישה חומשי תורה.

אומרים חז"ל – כל השמן רומז לחכמת התורה... זה קשור יותר לחנוכה, כפי שידוע לכולם...

אומרת הגמרא {מסכת ברכות נז, א} – **הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר** {שמות כז-כ} **ויקחו אליך שמן זית זך**. {קהלת ח, א} **חכמת אדם תאיר פניו** – החכמה של האדם, מאירה לו על הפנים.

בא הספר זרע ברך וזורק פצצה:

משה רבינו שבר את הלוחות... הוא יורד מן ההר, שבוע הבא בע"ה נקרא את זה, פרשת כי תשא... הוא רואה שעם ישראל עושה עגל, הוא לוקח את הלוחות וזורק אותם.

שואל הזרע ברך שאלה עצומה... כשקראתי אותה בפעם הראשונה קבלתי צמרמורת – מי התיר לך לשוב לוחות שלא שלך?

רש"י כותב בפסוק האחרון בתורה ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל.

לעיני כל ישראל. שנשאו לבו לשוב לוחות לעיניהם, שנאמר ואשרם לעיניכם {דברים ט, יז}, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר אשר שברת {שמות לד, א}, יישר כחך ששברת {שבת פז}.

יישר כחך ששברת – תודה רבה ששברת את הלוחות.

בא הספר זרע ברך ושואל – מי התיר לך לשוב את הלוחות? זה לא שלך, מה אתה שובר?

מביא הספר ראייה מפורשת מדברי מדרש.

אומר המדרש רבה {פרשת כי תשא מ"ו, א}:

ראה שאין לישראל עמידה... משה רבינו יורד ורואה את העגל, אמר תשמעו, עם ישראל לא יוצא מהחטא הזה... החטא הזה הוא לעד, אין יציאה ממנו... הלך משה וחבר נפשו עמהם... אמר משה כולם עשו את העגל, או שלא מיחו, היחיד שלא היה פה שעשו את העגל, זה אני. יוצא שאני היחיד שלא

חטאתי, אלך להצטרף עמהם, גם אני בחבילה.

ושבר את הלוחות. ואמר להקדוש ברוך הוא הם חטאו שעשו את העגל ואני חטאתי ששברתי הלוחות... קל וחומר. ואומר משה חטאתי ששברתי את הלוחות. כל הקל וחומר לא רלוונטי, בתקש רשות.

אם מוחל אתה להם אף לי מחל, שנאמר {שמות לב, לב} **ועתה אם תשא חטאתם, כן לחטאתי מחל, ואם אין אתה מוחל להם אל תמחל לי, אלא** {שמות לב, לב} **מחני נא מספרך אשר כתבת**.

אמר רבי אחא, לא זז משם עד שפנה חטיה שלהם משה רבינו לא זז מהמקום, עד שאמר לו הקב"ה שהוא מוחל לו על החטא שנאמר {שמות לב, טו} **ויפן וירד משה**.

כיון שפנה חטיה שלהם – כיון שמושה רבינו הצליח להשיג כפרה על חטא העגל... אמר משה הרי היה לישראל מי שיבקש עליהם, אני מי יבקש עלי, התחיל מצטער על שבור הלוחות.

רבותי, עד כאן קטע ראשון במדרש.

הדבר הזה של שבירת הלוחות, הוא דבר לא מובן...

אומר רש"י – ישר כוח ששיברת...

שואל הזרע ברך – מי התיר לך לשוב את הלוחות?

הנה משה רבינו שבר את הלוחות, ואומר ריבונו של עולם חטאתי!

איפה נתכפר משה רבינו, על שבירת הלוחות?

רבותי זה פרשת השבוע שלנו, שימו לב...

אומר הזרע ברך – **ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך**... הייתכן? למה ו החיבור?

תגיד אתה תצוה את בני ישראל... למה באף כלי, לא כתוב ואתה תצוה? **אומר הרמב"ן** – **ואתה תצוה כל שמן צריכים להביא אליך**.

שואל הזרע ברך – למה צריכים להביא אליך?

כל כלי לא צריך להביא אליך... עצים למערכה, וחיטים ללחם, וכבשים לתמידים לא צריכים לבוא, רק השמן, מה יש?

אומר הספר זרע ברך – פשוט מאוד... אמר משה לפני הקב"ה – ריבונו של עולם, לעם ישראל השגת מחילה לחטא העגל... איך השגת מחילה?

{כה, ב} **ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי** {ג}

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת

אומרים חז"ל במדרש {תנחומא פרשת תרומה, אות ח} – **יבא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו את העגל**.

יוצא, שהקב"ה נתן לעם ישראל כפרה על חטא העגל, לעשות משכן.

אומר משה – ריבונו של עולם, לעם ישראל נתת כפרה, יעשו את המשכן

ויכפרו על חטא העגל... אני ששברתי את הלוחות, מה תהיה כפרתי?

אמר לו הקב"ה – **ואתה**... הכפרה שלך... בפרשת תרומה, נאמרת כפרה לישראל על חטא העגל... משה רבינו הרי לא היה בחטא העגל... אם הוא לא היה בחטא העגל, אז הוא לא צריך כפרה בבניית המשכן... על מה הוא צריך כפרה? על שבירת הלוחות.

אמר לו הקב"ה – **ואתה**... אתה יודע מה תהיה כפרתך, על שבירת הלוחות?

תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלת נר תמיד... אתה מטפל במנורה, אתה עושה את המנורה, את השמן מביאים אליך, רק אתה מתעסק במנורה, למה?

אומר הזרע ברך – כי המנורה מכוונת, כנגד חמישה חמשי תורה... שבע הקנים, כנגד הפסוק הראשון בבראשית, וההמשך הסברנו... הכ"ב גביעים, כנגד הפסוק הראשון בחומש דברים והתשע כנגד ויקרא... הי"א כנגד שמות... הי"ז כנגד במדבר... יוצא שכל דבר, מכוון כנגד חמישה חמשי תורה.

אמר לו הקב"ה – הם התכפרו במשכן, ובמה אתה מתכפר ששברת את הלוחות?

ויקחו אליך שמן זית זך... אתה תיקח את השמן, ואתה תטפל במנורה... אתה תבנה את המנורה כתיקנה, על זה ששברת את הלוחות.

אתה תעשה את המנורה, שהיא כנגד תורה שבע"פ, כי עפ"י שנים עדים, יקום דבר...

כותב הכלי יקר – בפנים יש לך את הלוחות במ"ם וסמ"ך היו עומדים... בחוץ, יש לך את המנורה...

שיברת את הלוחות לעיני כל ישראל, אז מה תהיה הכפרה?

תהיה לך כפרה במנורה שאתה מתעסק איתה... יביאו אליך את השמן, ואתה תעסוק בה, זה יהיה הכפרה שלך.

לכן יש כאן ו החיבור... ואתה – הם התכפרו בפרשה הקודמת... פרשת תרומה, ואתה... מתי אתה מתכפר?

ויקחו אליך שמן זית זך.

עכשיו אתה מבין, למה זה ויקחו אליך שמן זית זך?

אמרנו תביא את זה אחרי הבניה של המשכן...

אמר משה רבינו – הם התכפרו כבר, במה אני מתכפר?

אמר הקב"ה – רגע אחד... לפני שאני מצוה על הבגדים, בא נסגור את הענין עם משה רבינו... נגיד מה הכפרה שלו, במה הכפרה שלו?

ואתה תצוה את בני ישראל.

רבותי, לאחר הפצצה הנפלאה הזאת, בואו נלך עוד שלב אחד:

ראיתי לפני שנים... נראה לי שזה היה בספר חקרי לב שאומר... עכשיו תבין

טוב מאוד... בפרשת תרומה, לא מופיע שמו של אהרון הכהן... בפרשת תצוה, לא מופיע שמו של משה רבינו, למה? בפרשת תרומה, זה היה הכפרה על חטא העגל, שעשה אהרון הכהן... לכן שמו לא מופיע.

בפרשת תצוה, על מה הכפרה? על שבירת הלוחות, מי עשה? משה רבינו, לכן שמו לא מופיע.

אומר הזרע ברך – עכשיו בא נלמד ביחד את המדרש...

אומר המדרש שמות רבה {פרשה לו, ד} – דבר אחר, ואתה הקרב אליך, הדא הוא דכתיב {תהלים קיט, צב} לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעיני, כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה: ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך, שאלולי היא אבדתי עולמי

שהקב"ה ראה שהרע למשה רבינו, היתה לו שאלה עצומה – תורה היתה לי ונתתיה לך, למה נתת לי את התורה?

אומרת הגמרא {מסכת שבת פט, א} – וא"ר יהושע בן לוי בשעה שירד משה

לפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבונו של עולם תורה היכן היא אמר לו נתתיה לארץ הלך אצל ארץ אמר לה תורה היכן היא אמרה לו {איוב כח-כג}

אלקים הבין לזוכה וגו' הלך אצל ים ואמר לו אין עמדי הלך אצל תהום א"ל אין בי שנאמר {איוב כח-יד} תהום חזר שמעה חזר ואמר לפני הקב"ה רבש"ע חיפשתי בכל

הארץ ולא מצאתיה אמר לו לך אצל בן עמרם צריך להבין את המילה הזאת... מה זה לך אצל בן עמרם...

כולם יודעים, שמכנים משהו שלא בשם שלו... זה כינוי גנאי. כשכלב רצה להשתיק את כולם, בשעה שהוא חזר מהמרגלים, ורצה להגיד

שהארץ הזאת טובה, מה הוא אמר? וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם.

ראיתי פעם, באחד המפרשים על הגמרא בשבת, שאמר – לך אצל בן עמרם... משה רבינו כבר לא נמצא כאן, הביטול של משה רבינו, הוא מחק את עצמו לגמרי.

והאיש משה ענו מאד מכל האדם – משה רבינו איננו כאן. לך אצל בן עמרם – משה רבינו קיבל את התורה, כי הוא לא נמצא כאן...

משה רבינו קיבל תורה מסיני... הוא האדם הנמוך ביותר, כמו הר סיני. ממשיכה הגמרא ואומרת – הלך אצל משה אמר לו תורה שנתן לך הקב"ה

היכן היא אמר לו וכי מה אני שנתן לי הקב"ה תורה א"ל הקב"ה למשה משה בדאי אתה אמר לפניו רבונו של עולם פרמדה גנוזה יש לך שאתה משתעשע

בה בכל יום אני אחזיק טובה לעצמי אמר לו הקב"ה למשה הואיל ומיעטע עצמך תקרא על שמך שנאמר {מלאכי ג-כב} זכרו תורת משה עבדי וגו'.

עד כאן דברי הגמרא. שואל הזרע ברך – מה זאת אומרת השטן אומר תורה שנתן לך הקב"ה

היכן היא? מה הוא לא ראה את משה רבינו, יורד עם שתי לוחות העדות? הרי כולם ראו... דיברנו שבוע שעבר, ששאלו מלאכי השרת – מה לילוד

אישה ביננו? לקבל את התורה בא. אז כולם היו שם, גם השטן.

מי נתן למשה רבינו את הקטורת? השטן... אתה יודע שמשה רבינו לקח את הלוחות, אתה היית שם! אז למה

אתה שואל, איפה התורה? אומר הספר זרע ברך – לא זה הנידון... אז מה הנידון?

חוץ מהתורה הקדושה, נתן הקב"ה למשה רבינו גם פלפולה של תורה, גם הלכה של תורה, גם אגדתה של תורה, הכל הקב"ה נתן למשה רבינו.

נתן את זה למשה רבינו, אז השטן שואל "איפה זה?" נתת לו את הלוחות, אבל פלפולה של תורה לא נמצא כאן כבר, אגדה של

תורה – לא נמצא כאן, פסק של תורה – לא נמצא כאן. אמר הקב"ה – נתת את זה למשה רבינו בגלל הענווה.

אם ככה, אומר הספר זרע ברך – אמר הקב"ה, הרע לו למשה רבינו? אתה רע לך, שאהרון אחיך התמנה?

אייך יכל להיות, אדם שקיבל את התורה בגלל הענווה שלו, נהיה לו רע שאחיו קיבל תפקיד, זה מתאים לאדם שהוא עניו? איפה זה מסתדר עם הענווה שלו?

אומר הספר זרע ברך, אני יגיד לך מה קרה כאן – משה רבינו ידע, שהתפקיד מגיע לאהרון הכהן... משה רבינו חשש כאן מדבר אחר... משה

רבינו חשש, שמה שהקב"ה אמר לאהרון הכהן – ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך, היות ושני הפסוקים הראשונים בתחילת הפרשה, עוסקים בכפרת

משה רבינו, על מה שהוא שבר את הלוחות ואתה תצוה את בני ישראל – אתה שברת את הלוחות... התקנה שלך, שתתעסק בענין המנוחה...ומיד אחרי שהוא גומר את זה... אומר לו ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך.

אומר משה רבינו – למה זה מופיע כאן ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך? פירוש הדבר, שהקב"ה אומר – אתה גם תתקן גם את זה, וגם לא תהיה כהן.

זאת אומרת, חלק מהכפרה של משה רבינו על שבירת הלוחות, זה א' כל, שהוא התעסק במנוחה, וגם שהוא לא יהיה כהן.

הראה לו משה רבינו, שזה העונש שהוא קיבל.

אמר לו הקב"ה – עונש? על איזה עונש אתה מדבר? ישר כחך ששיברת! עונש? שכר אני נותן לך, ששיברת!

איזה שכר?

תורה היתה לי ונתתיה לך – זה השכר שקיבלת!

איפה השכר?

אומר הזרע ברך, בא נקרא עוד קטע במדרש:

ברגע ששבר משה את הלוחות, אמר לו הקב"ה – ואמר לו הקדוש ברוך הוא אל תצטער בלוחות הראשונות, שלא היו אלא עשרת הדברות לבד,

ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות, הדא הוא דכתיב: ויגד לך תעלמות חכמה כי כפלים לתושיה, ולא עוד, אלא שאתה

מבשר שמחלתי לך על חטיה שלך, שנאמר (איוב יא, ו) ודע כי ישה לך אלוה מעונך.

אמר הקב"ה – אתה אומר עונש?!

ואתה הקרב אליך... הרע לו למשה רבינו על העונש... איזה עונש?!

שכר אני נותן לך!

הלוחות יהיו שלך... אני נותן לך פלפולה של תורה, אגדות, הלכות, אתה מקבל שכר, ישר כחך ששיברת!

אז משה רבינו, מצד אחד צריך כפרה על זה שהוא שבר בלי רשות, ועל זה הוא אומר לו – ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך – תטפל

במנוחה... זה יהיה כפרה.

אמר משה רבינו – אולי בגלל זה, הוא לא נתן לי כהונה?!

מה פתאום... אתה תקבל את הכהונה, תקבל את מה שמגיע לך... הכל בסדר גמור.

אבל מה, אומר לו הקב"ה – תקבל תוספת, בלוחות השניות!

אם ככה, נוכל להבין, מהו ואתה תצוה ולמה זה נכנס כאן, בצמוד לפרשת תרומה:

לאחר כל הדברים שאמרנו, רבותי, באו נשכח את הכל ונגיע לדובדבן...

שימו לב לרעיון נפלא, שמצאתי בספר אור גדליה, הוא אומר – ראיתי את זה באיזה ספר, ואינני זוכר איפה ראיתי.

אני מצאתי בס"ד, את הספר שעליו דיבר האור גדליה, הוא נקרא תכלת מרדכי, של המהרש"ם מבערזאן – ר' שלום מרדכי הכהן שבדרון, הסבא של הרב שלום שבדרון הידוע.

אומר המהרש"ם מבערזאן... הוא מביא נוסח קצת אחר מהמדרש שכתוב אצלנו, אבל זה לא משנה, אפשר להשתמש עם אותו נוסח:

כתוב במדרש – כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה: ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך, שאלולי היא אבדתי עולמי

הנוסח שמביא המהרש"ם מבערזאן, הוא נוסח קצת שונה – הרע לו למשה רבינו בעיניו – מה הנ"מ אם זה בעיניו או לא?

אומר הספר תכלת מרדכי, מביא אותו הספר אור גדליה, ברעיון נפלא ביותר:

חס וחלילה! להעלות על הדעת, שהרע לו למשה רבינו... הרע לו למשה רבינו, שאהרון אחיו התמנה להיות כהן?!

מה הרע לו?

משה רבינו לפני שמונה פרשיות, קראנו בתורה, בפרשת שמות – שלח נא ביד תשלח... אני לא הולך... אני לא הולך לפגוע באח שלי.

משה רבינו לא הולך לפגוע באח שלו... וחז"ל אומרים מי יתנך כאח לי – אין אחים כאלה בבריאה, כמשה ואהרון.

אומרים חז"ל {תהילים קלג, ב} – זקן אהרן שירד על פי מדותיו – בשעה שמשחו את אהרון, משה רבינו היה ביחד איתו, כאילו שמשחו אותו.

משה ואהרון כאלה אחים, הרע לו למשה רבינו, למנות את אח שלו, הגדול ממנו... אתה יכל להאמין לדבר כזה?!

אומר הספר תכלת מרדכי, מביא אותו הספר אור גדליה: חס וחלילה!

אומר משה רבינו להקב"ה – ריבונו של עולם, אני רוצה לשאול שאלה... אתה מוכן להסביר לי, למה אני צריך לקרב את אח שלי? למה אני?

כשנגלית אלי בסנה... בפרשת שמות, שלחת משהו למנות אותי? נגלית אלי בסנה ואמרת לי – משה, אתה הולך להיות הגואל של ישראל.

לא שלחת משהו, אתה באת, ואמרת לי "אתה תהיה הגואל". אומרים חז"ל, ששם בפרשת שמות, אמר לו הקב"ה... אחרי שבעה ימים

שהקב"ה מנהל עם משה רבינו משא ומתן – {ד, יד} הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי-דבר ידבר הוא וגם הנה-הוא יצא לקראתך וראך ושמוח בלבך – אתה

היית אמור להיות כהן, והכהונה תעבור לאהרון אחיך... משה רבינו יודע שהוא לא יהיה כהן, הוא יהיה המנהיג ולא יהיה כהן... כהן יהיה אח שלו.

אז מה זה – הרע לו למשה רבינו?

אומר הספר תכלת מרדכי – אמר משה רבינו – ריבונו של עולם, תרשה לי לשאול שאלה, למה אני האח הקטן של אהרון הכהן, צריך לגשת אליו

ולמנות אותו, למה לבזות את אח שלי? ריבונו של עולם, אתה לא יכל לבוא ולמנות אותו? למה אתה אומר לי ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך? תקרב

תקרא לאהרון ותגיד לו – אהרון, אחיך מנהיג ואתה כהן, למה אני צריך לעשות את זה?

הרע לו למשה רבינו, שהוא שוב פעם צריך לפגוע באח שלו.

"אני הולך לפגוע באח שלי? אני?! לא הולך!"

אמר לו הקב"ה – תורה היתה לי ונתתיה לך... דיברנו בשבוע שעבר ויקחו לי

תרומה... אומרים חז"ל ויקחו לי? היה צריך לומר ויתנו לי ... מה זה ויקחו?

אמר הקב"ה – נתתי לכם את התורה... נמכרתי עמה!!!

אמר הקב"ה – מה אתה רוצה, קיבלתם את התורה – לקחתם אותי איתה

...אם לקחתם אותי איתה, כשאתה, עמוד התורה מדבר, אז מי מדבר?

הקב"ה מדבר.

אחרי שנתתי את התורה, אני בתוך התורה... איפה נמצאת התורה?

אצלך!

אומר הקב"ה – רצייתי לגלות כאן את הכלל, שתורה היא הממנה... ותורה

היא הממנה... ותורה היא הממנה, שנאמר מכרתי לכם תורת, כביכול

נמכרתי עמה.

אז מה אתה אומר, משה רבינו, שאני פוגע באהרון אחיך?

אם התורה לא היתה ניתנת, כמו שהיה שמניתי אותך... אז אני ניגלה אליך

בסנה, ואני אומר לך ...

אם עדיין לא הייתי נותן את התורה... אז אני ניגלה לאהרון הכהן ואומר לו

"אתה כהן"

אחרי שנתתי את התורה, אז עתה, נמכרתי עמה... כשאתה ממנה בכוח

התורה, זה אני ממנה!

למדנו מכאן מה פירוש הדבר ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך ... הרע לו

למשה, שיש כאן פגיעה...

אמר הקב"ה – אין כאן שום פגיעה... כשאתה ממנה, התורה ממנה ואני

ממנה ... הכל הוא אותו אחד.

אם ככה, בס"ד נוכל להביא, את מה שכותב האור החיים הקדוש, ובוזה בע"ה

נסיים:

כותב האור חיים הקדוש {כו, כ} – ובדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר

הובא בספר זוהר חדש (בראשית ח') כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם

נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו

השלום, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה ולזה

נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאול

עם בטלנים מן התורה.

ועשו בגדי קודש

ופרש"י 'הם יקחו - אותם חכמי לב שיעשו הבגדים יקבלו מן המתנדבים

את הזהב ואת התכלת לעשות מהן את הבגדים'.

וצריך להבין מה נשתנו בגדי הכהונה שהוסיף הכתוב לתאר איך שחכמי לב

יקחו את הזהב וכו' כדי לעשות את הבגדים, שלא נכתב כן בקרשים וביריעות

ובשלחן ובמנורה ושאר כלי הקודש.

ובאבן עזרא כתב 'זהם יקחו - נאמנים הם' ופירש הרמב"ן את דבריו שלא

יבואו לעשות חשבון עם חכמי הלב כמה לקחתם וכמה עלה לכם וכמה העודף,

וכמו שכתוב בהפטרות פ' שקלים 'כי באמונה הם עושים'. ובוזה מיושב שבאמת

היה חילוק בין בגדי הקודש לשאר מלאכת המשכן וכליו, שבמלאכת המשכן

וכליו לא לקחו חכמי הלב מהמתנדבים עצמם, אלא שהיו ממונים שמנו וספרו

את כל הזהב ושקלו אותם, ואח"כ נתנום לחכמי הלב, וא"כ היו צריכין ליטול

במדה ובמשקל כמה זהב שהיה צריך לארון ולשלחן וכו', וא"כ החזירו ובדקו

אם השיבו העודף, אבל בגדי הכהונה ניתנו ישיר לאומנין ולא עשו עמהם שום

חשבון.

ובספורנו פירש 'הם יקחו את הזהב', שיש עבודה מיוחדת לחכמי לב

בלקחת הזהב מהמתנדבים, 'וכמו שישנו בעת העשייה כן יכונן כשיקחו את

הזהב וכו'. ועדיין צריכין אנו למודעי מדוע נתייחסה העבודה הזו דוקא בבגדי

הכהונה.

הרי ששמונת הבגדים מכפרים על החטאים והעונות, לעומת הארון השלחן

והמנורה והמזבחות שהם משפיעים השפעות טובות על העולם, הכלים

עצמם אינם מכפרים רק הקרבנות והקטורת שמקריבין על המזבחות, הם אלה

שמכפרים. אבל הבגדי כהונה הם עצמם מכפרים. כמבואר בגמ' ערכין טז 'מה

קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין; כתונת מכפרת על שפיכות דמים

דכתיב ויטבלו את הכתנת בדם; מכנסים מכפרים על גילוי עריות דכתיב ועשה

להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה; מצנפת מכפרת על גסי הרוח כדרבי חנינא

דא"ר חנינא יבא דבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה; אבנט מכפרת על הרהור

הלב אהיכא דאיתיה (דכתיב והיה על לב אהרון); חושן מכפר על הדינין דכתיב

ועשית חושן משפט; אפוד מכפר על עבודה זרה דכתיב אין אפוד ותרפים;

מעיל מכפר על לשון הרע אמר הקדוש ברוך הוא יבא דבר שבקול ויכפר על

מעשה הקול; ציץ מכפר על מעשה עזי פנים'. ולבד מזאת מכפר הציץ על עון

הקדשים, להשלים כל החסרונות שיש בכפרת הקרבנות, למשל כשאתם הביא

קרבן חטאת בטומאה, הציץ מרצה עליו.

והנה הקרבנות צריכין כוונת לשמה, לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם

אישים וכו' וכו', ומה קרבנות כך, בגדי כהונה על אחת כמה וכמה, שהם

מכפרין בעצם מציאותם, ולכן צוה משה רבינו שצריך כוונות מיוחדות

בעשייתן; 'הם יקחו את הזהב' וכמו שכתב רש"י שיקחו אותם מהמתנדבים

בעצמם, וכמבואר בספרנו שיהיה להם כונה מיוחדת בעצם הלקיחה, כשם

שהמקדיש קרבן צריך כונה מיוחדת להקדישו, ובכך הוא יוצא מחולין לקודש,

אך צריך כונה מיוחדת בלקיחת הזהב לבגדי הכהונה, וזאת בעבור עוצם

מעלתם המופלגת שהם מכפרים על החטאים והפשעים בעצם מציאותם.

ופנימיות הדברים מבואר בדברי האריז"ל, כי לכא' איך אפשר לומר

שהאפוד מכפר על עבודה זרה, והרי יש קרבנות שמכפרין על השוגגים, והאם

נאמר שמכיון שהיו בגדי כהונה שוב אין צריכין להביא כפרה אחרת על אלו

העונות? וגילה האריז"ל שד' בגדי כהן הדייט בסוד ד' אותיות שם היה ב"ה,

וח' בגדי כהן גדול הם ד' אותיות הויה משולבים עם ד' אותיות שם אדני,

ובזכותן הכה"ג מעלה את האדם למדרגת אד"ר קודם החטא שלא היה לו

כתנות עור אלא כתנות אור, שאין לנו השגה בזה כלל.

וכנודע מה שכתבו בזה בשו"ת נוב"י ובחת"ס שהתיקונים על העבירות הם

מלבד מצות התשובה, התשובה מכפרת על החטא, אבל לבד מזאת צריך

להשיב את האדם למצבו הראשון כמו שהיה קודם החטא. וכתב האריז"ל

שזוהו פעולת הבגדי כהונה כדי להשיב את האדם כמצבו הראשון שקודם

החטא.

ובספה"ק 'אור התורה' לבעל ה'צמח צדק' זי"ע כתב ע"פ מה שכתוב בגמ'

יומא שבסוף תקופת בית שני היו מוכרים את הכהונה גדולה עבור בצע ממון,

והרבה כהנים לא הוציאו שנתם, וא"כ צ"ע איך זכו אנשים כאלה להשלים את

העבודה דיוה"כ, והרי נכנסו בשלום ויצאו בשלום, אף שהיו במקום אש להבת

שלהבת.

וביאר הצמח צדק שבזכות שהיו לובשים את הבגדים של הכה"ג, היו בבת

אחת מתעלים ממקומם הנמוך וזכו לעלות לדרגת צדיק מופלג מאד, כמו

מעלית שיכולה להעלות את האדם בדקה אחת מאה קומות בלי שום יגיעה.

אף שבסדר הרגיל היה צריך לעלות הרבה זמן מדרגות של מאה קומות. נתאר

לעצמנו בדור שלנו, מה עושה יהודי שהוא עם קרבנו לבית המקדש, ומוצא

את הכהן מהשכונה שלו, שיש לו מכשיר מפוקפק, איך יביא קרבנו ויתננה

לידו? התשובה היא, כי כדי להיות כהן משרת בבית ה' לא היה צריך לדעת כל

עץ חיים בעל פה, מה שצריך הוא שיהיה זרע כשר בן אחר בן מאהרן הכהן,

וגוף שלם בלי מום, ועושים גורל שוה בשוה בפייסות, כאן עומדים החפץ חיים

והמהרש"ם, וכאן עומדים אברכים פשוטים בני גילנו שאנו מכירים אותם

מהשכונה, ובשבת אינו לובש פוזמקאין לבנים... דבר כזה לא היה מתיישב על

לבנו. אבל הקב"ה צוה להלביש את הכהנים בבגדי כהונה. שם הכל משתווים

כאחד, כל אחד משאיר את הכובע הרבני שלו או הכיפה הפיצפונת שלו

בלשכת המלביש, והכל לובשים בגדי כהונה שווים, וזה מעלה את האדם

למקום עליון שהוא למעלה לגמרי ממדרגתו.

וביאר הצמח צדק שזהו הטעם שאלו הכהנים גדולים שלא היו ראויים לכך,

לא הוציאו שנתן, משום שאין להם כלים להכיל את האור הנורא והעליון

שהשפיעו עליו הבגדי כהונה. וזהו לשון חז"ל 'בגדיהם עליהם כהונתם עליהם,

אין בגדיהם עליהם, אין כהונתם עליהם', כי הבגדי כהונה הם עושים אותו

להיות ראוי לשרת לפני ה', ולא מסתכלים עליו בעצמו אם הוא ראוי לכך או

לא, כי הבגדים מעלים אותו למצב של אדם הראשון קודם החטא.

כי יש שני דרכים בעולם, דרך יושר ודרך עיגולים, בדרך היושר יש משפט

וסדר, מדרגות גדולות ומדרגות אמצעיות ומדרגות שפלות ונמוכות, לא הרי

זה כהרי זה, אבל בעולם העיגולים, הכל אחד, אין תחילה ואין סוף, אין מעלה

ואין מטה, ביום ההוא יבוקש עון ישראל ואיננו, בסוד הידיעה שלמעלה

מהבחינה. ולשם מעלים הבגדים את הכהן הלובשם, ועי"ז יש לו לכהן כח

לכפר על עון ישראל המביא את הקרבן, אע"פ שאותו הישראל גדול ממנו פי

כמה וכמה בתורה ומצוות ומעשים טובים.

וכן כתב הרמב"ם בהל' כלי המקדש שהיה הכה"ג צריך לבא לפנות בוקר

לבית המקדש וללבוש את ח' בגדיו של כה"ג, ולהכנס ללשכה שלו ולשבת עד

אחר תמיד של בין הערביים, אינו עושה מאומה רק זאת, שבגדי כהונה

מלובשים עליו, ועי"ז נמשכים רחמים גדולים ומתכפרים עונות ופשעים, לא

קרבן שמכפר על החטא לקנח את הרע, אלא להשפיע טוב להחזיר את

האדם כמצבו הראשון קודם החטא.

ב'קול אריה' האריך בענין הנ"ל שהיה צריך כוונה מיוחדת בעשיית הבגדים,

וכתב שהכהנים היו מתעלים בזכות הבגדי כהונה למדרגת רוח הקודש, והיו

יכולים להריח ברוח קדשם את המחשבות שהיה לו לחכם הלב כשהכין את

הבגד.

וכעין זה נודע שרבינו הט"ז האריך ימים ושנים יותר מתשעים שנה, והוא

היה זקן הדור באותה תקופה ששי"ץ ימ"ש נתפרסם בטורקיה ובארץ ישראל,

ושלח הט"ז שני בנים שיסעו ללמוד עמו לתהות על קנקנו, והוא דיבר עמהם

בבקיאות גדולה בנגלה ונסתר, והתפעלו מאד מגדולתו, והם סיפרו לש"ץ

ימ"ש שאביהם הזקן רבינו הט"ז צריך רפואה, ושלח לו כתונת שילבשנו

ויתרפא, כי הוא הכניס כח של רפואה באותה כתונת. כשקיבל הט"ז את

הכתונת, הלך תחילה לטבול במקוה ואח"כ תפס את המלבוש ואמר 'טמא טמא'. היינו שהרגיש באותו הבגד את המחשבות הטמאות של אותו טמא. ואח"כ כבר סיפרו לו עוד שראו אותו שוכב על מטתו פרקדן, וזה היה לו לסימן ברור שאינו מכלל ישראל קדושים.

וזה שכתוב בבגדי כהונה שהיה צריך כונה מיוחדת בשעת עשייתו, היו מזהירים את חכמי הלב שאהרן הכהן עתיד ללבוש את אלו הבגדים, והוא הרי ירגיש את המחשבות שלהם, אם יהיה להם פניה כלשהו לא יוכל ללבושו, כמעשה דהרבי מלובלין ז"ע שלא היה יכול לשכב על המיטה כי הנגר בנה את המיטה בימי בין המצרים והעצבות שלו הפריע לאותו צדיק לשכב על אותה המיטה. כך אם היה לאותו חכם לב פניה ומחשבה של התפארות שהוא הצליח לתפור מעיל יפה וכדו', שוב לא יוכל הכה"ג לעשות עבודתו. ולכן כתוב בכל בגד ובגד 'כאשר צוה ה' את משה', שהיה שם מחשבות אלקות בלבד.

אי' במדרש בפרשה זו: [שמות רבה - פרשה לח פסקה ה] 'וכן אתה מוצא באהרן מה כתיב (מלאכי ב) תורת אמת היתה בפיהו מה אמר הקב"ה למשה ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת וכל אלו בזכות התורה שהיה יגע בה הוי כבוד חכמים ינחלו'. ולכאוי' צ"ע שאם באו הבגדי כבוד לכבוד התורה, מדוע לא ניתנו למשה רבינו שהוא שורש התורה בעולם? וכבר הזכרנו במ"א שיש במאמר בזה"ק שהיה במדבר שני ישיבות, ישיבת משה רבינו וישיבת אהרן הכהן, [והנצי"ב האריך הרבה בענין זה] בכל אחד מהם למדו באופן אחר, כאן בעיניו כאן בבקיות.

והכלל שהיה אהרן הכהן יגע בתורה ומלמד תורה לרבים, ולכן זכה לבגדי הכהונה, לכבוד התורה ולתפארתה. ונודע שמי שלובש בגדים שאינם שייכים אליו, הרי הוא כחוכא ואטלולא, שהרי זה הטעם שלובשים בפורים בגדים של רבנים או מלכים, שמי שלובש בגד שאינו ראוי לו, אין זה לכבודו ולתפארתו, אלא לצחוקו ושמחת הקהל. הכבוד שבבגדים הוא דבר פנימי מאד בנפש האדם הלושם. ובגמ' אמרו 'מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצויינים מפני שאינם בני תורה', ופי' מהרש"א שמפני שאין להם פנימיות, נתגלה בהם הדבר רק בלבוש חיצוני, ובאמת זהו חוכא ואטלולא כי הוא לובש אצטלא דרבנן ומדברים איתו בדבר הלכה או עבודת ה', והוא מגמגם ולא ידע מה להשיב. כאחשוורוש שלבש בגדי כהונה ולמדוהו חז"ל מפסוק 'בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו', כי הבגד עניינו כבוד ותפארת. וכתוב בנביא 'לא ילבשו אדרת שער למען כחש', שיש שאדם לובש פעלץ של אדמו"ר רב, ואם אינו ראוי לכך, הוא מכחש ומגחך. ואולי בימינו זה כבר מוכוב ללבוש בגד שאינו מתאים לפי דרגתו הנמוך, שכורת ולא מייין, א גאנץ יאהר פורים.

נחזור לדברי המדרש שכל מה שזכה אהרן הכהן לבגדי כהונה הוא משום שהיה יגע בתורה. כי הת"ח צריך ללבוש בגדי כבוד ותפארת. וכמ"ש הרמב"ם בהל' דעות שהלבושים של ת"ח שונים משאר לבושים, וצריך להזהר בכבודם. והעיקר הוא הכבוד הפנימי שיש בנפש הת"ח, כי התוה"ק נקראת כבוד, כבוד חכמים ינחלו, ואין כבוד אלא תורה. ונמצא שבשעה שמכבדים את הכהן הוא בעבור התורה שבו. ואע"פ שנתבאר בשיעור הקודם שגם הכהנים שאינם ראויים כלל, נתעלים ונתרוממים ע"י בגדי כהונה שהם לובשים, מבואר בזה"ק דבר נפלא, שבכל עת שאתה מכבד את הכהן הלוש בגדי כהונה, הכונה היא לכבד את התורה הק' של אהרן הכהן זקנו! כי כל הבגדים שהנכדים לובשים עד סוף כל הדורות, הם לכבוד התורה שלמד אהרן הכהן. וא"כ יש מקור לאדמו"ר ולרב שאינו ראוי לאצטלא זו, ללבוש פעלצין לכבוד התורה של זקנו זכותו יגן עליו, וא"כ צריך להזהר שלא להכלל בבחינת 'למען כחש' שיכריז שהוא לובש את האדרת שער בזכות זקנו ולא בזכות עצמו. ובאמת שכבר נפסק כן בשו"ע שהרבנות עוברת בירושה אע"פ שאין הבן ממלא מקום אביו בשלימות, אבל צריך שיהיה ירא ושלם ות"ח, גם כשיש איש אחר שממלא מקום אביו בשלימות יתירה, הבן קודם לו.

עוד בעניין בגדי הכהונה:

אי' בגמ' שבת דף לא: 'שוב מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש ושמע קול סופר שהיה אומר ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד אמר הללו למי אמרו לו לכהן גדול אמר אותו נכרי בעצמו אלך ואתגיייר בשביל שישמיני כהן גדול, בא לפני שמאי אמר ליה גיירני על מנת שתשימני כהן גדול, דחפו באמת הבנין שבידו, בא לפני הלל גייריה אמר לו כלום מעמידין מלך אלא מי שיודע טכסיסי מלכות לך למוד טכסיסי מלכות הלך וקרא כיון שהגיע והזר הקרב יומת אמר ליה מקרא זה על מי נאמר אמר לו אפילו על דוד מלך ישראל, נשא אותו גר קל וחומר בעצמו ומה ישראל שנקראו בניו למקום ומתוך אהבה שאהבם קרא להם בני בכורי ישראל כתיב עליהם והזר הקרב יומת, גר הקל שבא במקלו ובתרמילו על אחת כמה וכמה, בא לפני שמאי אמר לו כלום ראוי אני להיות כהן גדול והלא כתיב בתורה והזר הקרב יומת, בא לפני הלל אמר לו ענותן הלל ינחוה לך ברכות על ראשך שהקרבתי תחת כנפי השכינה'. והקשה בכלי יקר 'וכי היה כל כך שוטה שרצה להתגיייר בעבור לבישת בגדים אלו?' ועוד וכי רימהו הלל בתחילה כשיגיייר? 'אלא ודאי ששמע קול סופרים מקריין ואלה הבגדים אשר יעשו עם פירוש כוונתם על מה הם מכפרים וידע הגר בעצמו שהוא עבר על כל אלו בגיותו, והוא צריך לכל הכפרות האלו'.

כי מבואר בגמ' יבמות דף מח, מפני מה גרים מעונים בעוה"ז, מפני שאיחרו להכנס תחת כנפי השכינה. ומבואר בראשונים שגם לאחר שהכיר באמת, עדיין נתעכב מלהתגיייר, ולכן יש לו יסורים. ולכן אמר אותו הגר איך אתגיייר והרי איני רוצה להיות מעונה, אך כשמע בגמ' ערכין שבגדי כהונה מכפרין על גסות הרוח ועל עריות וכו', אמר גיירני על מנת שלא יהיו לי יסורים, כי זכות שמונה בגדים יכפרו עלי. שמאי דחפו, והלל קרבו, קודם תתגיייר. ואחר שלמד הרבה ושמע שזה נאמר אפילו דוד מלך ישראל 'הזר הקרב', הסביר לו הלל, אל תדאג, כי ע"י שאתה לומד תורת בגדי הכהונה, מעלה עליך הכתוב שזכותם יעמוד לך, כי גם דוד המלך זוכה לאור בגדי כהונה, עם בית המקדש ובלי בית המקדש. ונמצא שבאמת אם סיבת התגייירותו על מנת קדושת בגדי כהונה, אכן יזכה לקדושתו וכפרתו ע"י לימוד פרשת תצוה. הפלא ופלא. וכדברי העקדת יצחק הנ"ל.

והוסיף היכלי יקר: 'ונראה שזה היתה גם כוונת אחשוורוש שנתלבש בבגדי כהונה כמו שלמדו במסכת מגילה (יב). בג"ש נאמר כאן תפארת גדולתו ונאמר להלן לכבוד ולתפארת. מה להלן בגדי כהונה אף כאן בגדי כהונה, כי גם הוא טעה בזה לומר שלבישתם יהיה לו לכפרה על כל שמנה ראשי עבירות אלו.

ונוכל עוד ליישב בזה מה שדרשו רז"ל מסכת מגילה (יב ע"ב) על פסוק והקרוב אליו כרשנא שתר אדמתא וגו' (אסתר א יד) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כלום הקריבו לפניך פרים בני שנה ושתי תורים על מזבח אדמה. ותרשיש, כלום שמשו לפניך בבגדי כהונה שיש בהם תרשיש שהם וישפה. מרס מרסנא, כלום מרסו לפניך בדם ובמנחות כו', [והקשו המפרשים איזה סנגוריה יש בזה, והרי זה שבעים שנה שלא הקריבו כל אלו, כי נחרב הבית הראשון? אלא שהם לומדים בתורת הקרבנות ומעלה עליהם הכתוב כאילו הקריבו ומרסו בדם] ונ"ל לפרש מה שלא הזכיר מכל בגדי כהונה כי אם החשן שהיו בו האבנים ומכולם לא זכר כי אם התרשיש לפי שבכל בגדי כהונה לא היתה הקדושה מבוררת כל כך כמו בחשן שהיו שם האורים שם המפורש והיו שם י"ב אבנים ורמזו לכולם בתרשיש דהיינו תרי שש ב"פ שש הרי י"ב. ונמצא שכשם שבקרבתות זוכה לכפרתם ע"י לימוד תורת הקרבנות, כך בתרשיש ושאר בגדי כהונה, זוכים להתחבר לקדושתם ע"י לימוד תורתם. ואי"ה נאמר ח' חידושים כנגד ח' בגדי כהונה שבפרשה, שיעמדו לנו לזכות עולם לכפר על נפשותנו לפני ה'.

(הגרמ"י רייזמן - תשפ"ב)

בדרך הדרוש

על זה שזכרנו גדול. והנה הרי צורת חקיקת האותיות היה שש אותיות על כל אחד מהאבנים, והוסיפו אות אחת או יותר על כל אבן משום שבט השני, לדוגמא ראובן שיש בו חמש אותיות הוסיפו לו אות ש' משמעו וכן הלאה חוץ "מבנימין" שיש לו ששה אותיות משמו העצמי נמצא שלא יתכן שמצאו אבן שהיה נחרת על ידי השמיים בשם "ראובן ש" שהרי מדוע יעשו כן, ולא היה אלא בשם בנימין שהוא שם המצוי בלא הוספות, ולכן ביקש שזכר כ"כ הרבה ומובן היטב למה אמרו של בנימין היתה. (פניני קדם)

והאבנים (כ"ח, כ"א). וביומא (ע"ג ע"ב) אמר ריש לקיש כל האותיות א"ב על אפוד, ומקשה הא לא כתיב צ', ומשני אברהם יצחק ויעקב כתב שם, והא לא כתיב ט' ומשני שבטי ישורון כתיב. והקשו מפרשים למה לא

והאבנים תהיון על שמות בני ישראל (כח כא) בגמ' קידושין מבואר שפעם אחת נאבד אבן מהאפוד והיה כ"ב אצל דמא בן נתניה ודרש על זה סכום כביר ושילמו לו ישראל ומבואר שאותו אבן היה של בנימין שהוא מסוג אבני ישפה. ולכאורה מנין שהיה של בנימין ביאר בספר פרי הילולים שלכאורה הרי אבן ישפה הוא בנמצא, והא"ך יתכן לבקש סכום כ"כ גדול עבורו. אלא למעשה צ"ע מה יעשו עם האבן, הרי אי אפשר לחרוט עליו אותיות בנימין, שהרי הוצרכו לשמיר ובזמן זה כבר לא היה השמיר שיהרוט האותיות.

אלא בהכרח שלדמא בן נתניה שהיה סוחר אבנים היה לו אבן קדומה כזאת שהיה שייך לאחד בשם בנימין ובזמנו היה נחרת בשמיר והיתה אבן עתיקה, ולכן ביקש

עלון זה מוקדש לזכות החתן החשוב אברהם יהודה יעקובוביץ שיחי' להגל שמחת נישואיו בשעתו"מ

זבל מאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת תצוה תשפ"ד שנה י | גליון מס' 522

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

כל אמן היא יהלום

בפרשת השבוע מתארת התורה את סדר הכנת בגדי הכהנה שהיו מיעדים לעבודת בית המקדש - ארבעה בגדים לכהן הדיוט, וארבעה נוספים לכהן הגדול.

אחד מבגדי הכהן הגדול הוא האפוד, והרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג דרש ממנו רמז לענינת אמן: 'אפוד' - בגימטריה אמן, וחגורתו המכונה בתורה: "חשב האפוד" מרמזת לכך שכדי לענות אמן כהלכתה נדרשת מהאדם מחשבה יתרה ('דברי שמואל' בפרשתנו).

כמה גאים הדברים למי שדרשם, שכן פידוע הרבי ר' שמעלקא הקפיד כל ימיו שלא לברך בטרם ודא שיש בסביבתו מי שיענה אחריו אמן ('אהל יחק' אות קעט בהערה), וזהו דגמה להנהגה שבדאי דורשת מהאדם להשקיע מחשבה ותשומת לב יתרה.

חשבתי להוסיף ולומר ש"חשב האפוד" מרמז לא רק על מחשבה, כי אם גם לחשיבות שיש ליחס לענינת אמן. וכבר הזכרתי פעמים רבות את דברי חז"ל (דב"ר ז א): "אין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונים", שהם דברים פה מרעישים, עד שבעל השומר אמונים מוצא לנכון להבהיר בנוגע להם (מאמר 'פתחו שערים' פרק ג): "ותראה דברי המדרש הזה שלא דברו גזמאות חס ושלום, שאין דבר חשוב לפני ה' כענינת אמונים".

אמנם כפי טבע האדם, הידיעה לבדה אינה מספיקה כדי לפעול; עבודה היא פי פבר שמענו רבות את הדברים האמורים, ועדין הדברים צריכים חזק... אין לנו אלא להפנים שוב ושוב בעמק לבנו את גדל חשיבותה ואת עצם כחה של ענינת אמן, ורק כך נשקיע בה הלכה למעשה, כח ומחשבה.

על חשיבותה של ענינת אמן נוכל ללמד אף מבגד נוסף של הכהן הגדול - ה"חשו", אשר הששית מבין שתיים עשרה האבנים שנקבעו בו הייתה ה"יהלום" - בגימטריה אמן. ללמדך שכשם שהיהלום, לרב קטנותו הוא נמדד במדת משקל מיוחדת - קרט, שהיא בסך הכל חמישית הגרם, אוכל ערכו גדול ועצום, כך גם האמן, מלה קטנה בת שלוש אותיות, אוכל ערכה רב ועצום!

אחר שהבנו כל זאת, בודאי כלנו ניקר יותר את ענינת אמן; נשקיע כח ומחשבה בברכות השחר וברכות כלן, לברכן בפני מי שיענה אחריהן אמן, ואז בודאי נזכה לראות ברכה והצלחה בכל מעשי ידנו מעתה ועד עולם.

בקרית יא"ו והשבת אל לבבך.

שבת שלום,

298 213 מחולקת י"ו

בניני אמונים

בניני תפלה בפרשה

שישה שמות בנגד שש תבות

"שישה משמותם על האבן האחת ואת שמות השישה הנותרים על האבן השנית כתולדתם" (כח י)

דרש רבנו אפרים: אמרו חכמים (פסחים נו א) כי לפני פטירתו חשש יעקב שמא נמצא פסול בזרעו חלילה, וכאשר עמדו בניו והכריזו: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", נחה דעתו וענה בנגדם: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". ולפי שבכל אחד מהפסוקים הללו יש שש תבות, לפיכך נכתבו שמותיהם של בני יעקב על אבני השהם שנקבעו בכתפות האפוד, ששה בכל אבן.

לאור זאת באר האמרי אמת' (תרא"א), כי לפיכך נקט הכותב ביחס לחרית השמות על האבן השניה: "ואת שמות השישה הנותרים", לפי שמות אלו הם כנגד ששת התבות שב"ברוך שם", שנותרו מצנעות ונאמרות בלחש, ועתידות להתגלות רק לעתיד לבוא.

הפה והלב יחד בתפלה

"והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תהרא יהיה לו לא יקרע" (כח לב)

דרש ה"בן איש חי":

אמרו חכמים (ברכות ה ב): "שנים שנוכסו להתפלל, וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חברו ויצא - טורפים לו תפלתו בפניו". רבי יהונתן איבשיץ פרש שהפונה היא לשגי האברים - שבאמצעותם אנו מתפללים - הפה והלב; בפה אנו מוציאים את מלות התפלה, ובלב אנו מכונים. ואמרו חכמים, כי אם בעוד האדם מתפלל בפיו פוסק הלב מלכוון, "ולא המתין את חברו" - הפה, עד שייסיס תפלתו,

טורפים לו תפלתו בפניו" והיא אינה מתקבלת. לזאת מורה הכתוב שלפנינו: "והיה פי ראשו בתוכו" - כאשר חלק התפלה [פי] פרושו חלק, ראה רד"ק מלכים ב' ב ט] שבתוך הראש, דהינו הפונה, ישאר "בתוכו", ולא תשוטט מחשבתו אנה ואנה בעסקיו ועניניו, בעת ש"שפה יהיה לפיו סביב" - כששפתותיו מרחשות את מלות התפלה, אזי מבטח לו ש"לא יקרע" - תפלתו תתקבל בשלמות ותעלה לרצון לפני אדון כל (נפש יהונתן) פרשת וילך; (עוד יוסף ח"י).

מאה הפרכות מקימות את האמונה

"ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבאו אל הקדש לזכרון לפני ה' תמיד" (כח כט)

הזכרה זו למה היא נצרכת, וכי יעלה על הדעת חלילה שיש שכחה לפני כסא כבודו?

באר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין:

צווי זה נועד עבורנו, כדי שנוסיק ממנו את החובה המוטלת עלינו לפעול כל העת כדי לזכור ולהאמין שיש לעולם בורא המנהיגו בהשגחה פרטית. שכן גם המאמין בכל לבו, אם לא יפעל השכם והערב להחיות בלבו אמונה זו, תשכח האמונה מלבו במהרה, ועלול הוא לפל במחשבת "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח יז).

משום כך תקנו לנו חכמים לברך מאה ברכות בכל יום, שבכך אנו נזכרים שוב ושוב שאנו תלויים בחסד ה', והוא הזן והמפונס אותנו, מחיה אותנו ומספק את כל צרכינו ('אור יחזקאל' ח"ה עמ' רפא).

כשפים את תפלתו הפתה כשהשומר פנה אליו בשאלה: "אתה יהודי?" "בנדיא!" - השיב ר' משה בגאווה.

"גשלתח לכאן בהשגחה פרטית מיחדת", התפעל השומר וספר: "אתמול נפטר כאן אחד משוכני בית האבות, יהודי גלמוד וערירי, נצול שואה, שאת שנותיו האחרונות עשה כאן, בין כתלי בית האבות. בצואתו הורה לקברו בקבורה יהודית בבית עלמין יהודי, ומאחר שקהלה יהודית אינה מצויה בסביבתנו, לא ממש ידענו כיצד להתמודד עם הבקשה החריגה.

החלטנו להמתין, ואם לא ימצא פתרון, נמסר את הגופה לרשויות כנהוג. כעת הגעת לכאן ממש מן השמים... התוכל לעשות חסד עם המת ולקברו כרצונו?"

ר' משה התרגש מהמצוה הנדירה שהזדמנה לפתחו, לגמל חסד של אמת עם יהודי גלמוד, מת מצוה, ולהביאו בכבוד אל מנוחתו האחרונה.

בשעת בקר מקדמת, לאחר שהשלג הכבד פנה מהכבישים, מהר ר' משה לטל את מסמכיו של היהודי. הוא ברר היכן שוכן בית הקברות היהודי הסמוך ביותר, ומהר לצאת לאזור. לא בקלות הוא אתר את מנהל ה'חברא קדישא' המקומית, יהודי קשיש וחיביב. הוא הציג בפניו את הבקשה הבהולה והגיש לו את המסמכים הרלוונטיים.

וכאן הגיעה תורה של ההפתעה השנייה: כשהתבונן בן שיחו בשם שהתנוסס על המסמכים, נצת לפתע זיק בעיניו. הוא פנה מיד לחדרו והחל לפשפש במגרות הישנות, עד שמצא את מבקשו: פנקס קבלות מישן.

הוא דפדף בין דפי הפנקס, ומשהגיע לדף המבקש נפליטה מפיו זעקת התפעלות: "אני לא מאמין, זה הוא, ממש הוא!"

ר' משה לא הבין את פשר ההתלהבות, והאיש הסביר בהתרגשות:

"זה פשוט לא יאמן! הרי האיש הזה היה כאן, ממש כאן במשרד! לפני כשלושים שנה הגיע לכאן במפתיע, הניח על השלחן סכום כסף גדול ובקש לרכש בו חלקת קברים קטנה שתיעד עבור יהודים עריריים שאין מי שיצאג לקבורתם. במהלך השנים אכלסה החלקה כמעט במלואה, ועתה ממש משמים הוא עצמו מגיע להקבר באחד מהקברים האחרונים שנותרו בה".

ר' משה לא נותר אלא לשוב לבית האבות ולצאג ללוויה יהודית מכבדת לקשיש האלמוני, שהובל למנוחת עולמים בחלקה שהוא רכש לעצמו בחייו. בהספדו הקצר תאר ר' משה ברטט את דרכיה המפלאות של ההשגחה העליונה שבעקבות תפלתו זמנה אותו למקום הנכון בדייק בזמן הנכון, להביא נשמה גלמודה ומיסרת למנוחת נצח בכבוד הראוי לה.

סימנא טבא' חיי שרה

את מכוניתו לכוון העיר ניו יורק ונסה ככל יכלתו להאיץ את מהירות נסיעתו, אולם פתיתי השלג שכבר החלו לרדת כמו לעגו למאמציו.

הכביש שלפניו הלך והלבין, וכשסכנת ההחלקה היתה מוחשית, נאלץ ר' משה להאט. למרות רצונו העז ללון בביתו החם, הוא הבין כי כפי הנראה לא יגיע הערב לביתו, וכי עליו למצא בהקדם אכסניה שבה יוכל להעביר את הלילה.

הוא התקדם באטיות ובזהירות יתרה, פנה לעירה הראשונה שנראתה בדרך, וכשהבחין ב'מוטל' - מלון דרכים קטן ופשוט ששכן בצד הדרך, נעצר. הוא התעטף במעילו ונקש בדלת, בקש חדר ללינה לילה ונענה בשלילה. החדרים היו כלם בתפוסה מלאה.

המשיך ונסע באטיות עד ל'מוטל' הבא, וכשגם שם נענה בשלילה, פרצה מלבו אגחת יאוש, אותה מהר להפוך לזעקת תפלה.

החשף ירד, השלג הלך ונערס, רוחות עזות שרקו סביבו, וההשארות באוטו היתה בגדר סכנה. ר' משה התקדם לאטו בכביש המשלג, תוך כדי שהוא מתפלל בכל לבו לישועה שתפציע. פרקי התהלים שהיו שמורים בזכרונו נאמרו מפיו ברגש רב, הוא התקדם עוד קמעה, ולפתע נתקלו עיניו בשלט דהוי שהיה תלוי בחזיתו של בנין מישן והעיד כי בנין זה ממש כ'בית אבות' לקשישים.

ר' משה החליט לנסות את מזלו. הוא שב והתעטף במעילו, נקש על דלת הבנין, וזו נפתחה בידי שומר צעיר. הוא בקש מחסה ונתקל שוב בתגובה שכמותה שמע כמה פעמים בשעה האחרונה: "אין כאן שום מקום פנוי".

הפעם החליט שלא לותר. הוא התחנן בדמעות לפני השומר שיתאמץ בשבילו, וזה לבסוף התרכך. הוא הפנה את ר' משה לעבר משרדו של המנהל. שם, בחדר המסך והחמים, עמדה ספה, והשומר הציעה לר' משה תוך כדי שהוא מזהירו כי עם אור ראשון ימהר לעזב את המקום, יען כי ההנהלה בודאי לא תראה בעין יפה את פלישתו למקום, ויתכן אף שהוא יאלץ לשלם על כך באבדן משרתו.

הדבר הראשון שעשה ר' משה עם כניסתו לחדר היה תפלת ערבית. הוא הפנה את פניו אל הקיר והחל להתפלל, אינו מבחין בשומר הצופה בו מן הצד.

ר' משה האיץ את נסיעתו, ומכוניתו החדישה נענתה לאתגר שהציב בפניה: הכביש המהיר נרמס תחת גלגליה, והגוף האפרפר התחלף במהירות. בבקר הודיע החזאי על שלג כבד העומד לרדת, והשמים האפרים שהלכו והתכהו בשרו כי התחזית עשויה להתממש ממש בזמן הקרוב.

בשעת צהרים מאחרת יצא מביתו שבניו

שם, בחדר המסך והחמים, עמדה ספה, והשומר הציעה לר' משה תוך כדי שהוא מזהירו כי עם אור ראשון ימהר לעזב את המקום, יען כי ההנהלה בודאי לא תראה בעין יפה את פלישתו למקום, ויתכן אף שהוא יאלץ לשלם על כך באבדן משרתו.

מראה קללי של העיר אולבני, בירת מדינת ניו יורק

יורק לנסיעה הארפה לכוון העיר הרחוקה אולבני, שם אמרה היתה להתקיים הערב חתונה של קרוב משפחה שהיה לו חשוב מאד להשתתף בה. לאור התחזית הקודרת הוא הסתפק מאד אם לצאת לדרך, ולבסוף הכריעה קרבת הלב שחש כלפי קרובו, המחנן, והוא החליט לצאת.

עתה, לקראת ערב, הבין כי לקח על עצמו המור רב מדי. השלג נראה היה קרוב מתמיד, האפשרות שאולי יתקע בכביש השומם בעצומו של השלג החרידה אותו, והוא גמר אמר לשוב לביתו. הוא סובב

הפסקה בדברים שובקדשה לעניית אמן

בין סיום ברכת "ברוך שאמר" לתחלת פסוקי דזמרה, יכול להפסיק לעניית אמן על כל הברכות ¹.

עניית אמן אחר ברכה שיש בה שאילת צרכיו, שיש לכוון בה "הי רצון שיתקיימו דברי המברך", נחשבת לשבח (פרי מגדים' שם). בחסד לאלפים' (שם ד) כתב שלכתחלה טוב שיתחיל באמירת פסוקי דזמרה לפני עניית אמן, כדי שלא לגרם הפסק ביניהם, וכן פסק הכפף החיים' (שם ד).

1. 'שליחן ערוך' (נא ב); 'משנה ברורה' (שם ג). על אף שבפרט "ברוך שאמר" נאמרת על פסוקי דזמרה, ואסור להפסיק בדבור בינה לבין אמירת פסוקי דזמרה, מכל מקום עניית אמן אינה נחשבת להפסק, לפי שבעניית אמן משבחים את הקב"ה כבאמירת פסוקי דזמרה (פרי מגדים' א"א נא ג; 'משנה ברורה' שם ד). וכתב הפרי מגדים' (שם) שאף

תענה אמונים

פנינים על מצות התפלה

הודו

אנו 'בני יעקב בחיריו'. ואולם לעתיד לבוא, כאשר יהיה "בכל הארץ משפטיו", בשפט ה' את כל אמות העולם, אז יראו הכל כי "הוא ה' אלקינו" (אלשיך תהלים קח ז).

מלכות ה' מחיבת קבלת משפטיו

"הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו"

בעת קבלת התורה פתח הקב"ה בדבור (שמות ב ט): "אנכי ה' אלקיך", ולאחריו אמר את שאר הדברות, ופרשו חכמים (מכילתא יתרו מסכתא דבחדש פרשה ו), שבבך אמר הקב"ה לישראל: "כשם שקבלתם מלכותי - קבלו גזרותי". המהר"ל מבאר כי ליסוד זה אף פנו דוד המלך בפסוק שלפנינו: לאחר הכרזת "הוא ה' אלקינו", תיבים אנו בקבלת משפטיו - "בכל הארץ משפטיו".

מוסיף המהר"ל ומבאר כי אם קבלת אלקותו מחיבת קבלת משפטיו, נמצא שקבלת משפטיו היא זאת המעידה כי אכן "הוא ה' אלקינו", ומי שאינו מקבל משפטיו מראה בכך שכביכול אין ה' אלקיו, לפיכך אמרו חכמים (תנחומא משפטים ג): "כל מי שמניח דיגני ישראל והולך לפני עכו"ם כפר בקדוש ברוך הוא תחלה ואחריו כן כפר בתורה" (גבורות ה" פרק טו).

אף אברהם נקרא ישראל

"זרע ישראל עבדו בני יעקב בחיריו"

פסוק זה נכפל במקרא בשני מקל; בדברי הימים (א טו ג) הוא כתוב כפי שהוא לפנינו, ואלו בספר תהלים (קה ו) נאמר: "זרע אברהם עבדו". הרוקח מפרש שהפסוק "זרע אברהם", מלמד שאף הפסוק "זרע ישראל", מכון על אברהם אבינו, וכפי שאמרו חכמים (בר סג ג) שאף אברהם נקרא בשם ישראל. אמנם לבל נאמר שפונתו לכל "זרע אברהם", אף לצאצאי שמעאל ועשו, מפרש הפתוב שאין הפונה אלא ל"בני יעקב בחיריו" - לישראל שהם הנבחרים מבין זרע אברהם (פרושי סדר התפלה לרוקח בסדור 'תורת חיים' ח"א עמ' קיג; רד"ק תהלים קה ו).

ואולם יש מבעלי התוספות שפרשו להפך, שהפסוק "זרע ישראל" שמכון ליעקב שנקרא ישראל, מלמד שאף הפסוק "זרע אברהם" מכון על יעקב, ומכאן שאף יעקב אבינו נקרא אברהם (בעלי התוספות השלם' על התורה תולדות כח ד).

לעתיד לבוא יודע ויתגלה

"הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו"

פרש האלשיך הק': פיוס שאנו שרויים בגלות, אין נכר לעין כל כי

ברכות השחר פרהלכה

במקורותינו מובאים שלושה טעמים למנהג אמירת ברכות השחר בצותא:

ג. כדי שיצא המברך ידי חובת אמן בשמיעתה מפי העונה אמן על ברכתו, שכן אף המברך חייב באמן לפי שהיא חלק מן הברכה (שו"ת 'תשובות והנהגות' ח"א סי' ז וח"ב סי' ע).

ב. לגדל מעלתה של ברכה הנענית באמן, נכון שכל אחד יברך ברכות השחר בפני מי שישלימן בעניית אמן ('יסוד ושרש העבודה', שער האשמרת פרק י').

א. כדי לעמוד במקסת עניית תשעים אמונים על ברכות שנקבעו חכמים (מגן אברהם' ו ט; 'משנה ברורה' שם ג)

הקול שפוקע מן היקב

לרגע נבהלה וחסבה להמלט, אולם חיש מהר התעשתה והבינה כי עליה לקום ולעשות מעשה. היא הסירה מרגליה את פפכפי העץ הכבדים כדי שצעדיה לא ישמעו, וצעדה חרישית אל החלון המשקיף אל תוך היקב. דקה לאחר מכן כבר נצבה מחוץ לחלון, ממש מעל ראשו של השוידד האכזר. היא תרה אחר חפץ שבאמצעותו תוכל להבריח את השוידד. בלית ברירה היא בחרה בכפכפי העץ הכבדים שהיו אחוזים בידיה, ומבלי להסס היא השליכה אותם בעצמה הישר על ראשו של השוידד.

קול חבטה נשמע. מסתבר כי המעשה האמיץ פעל את פעולתו והשוידד צנח על הקרקע מסחרר וכאוב, כאשר הגרזן הכבד נשטט על רגליו.

"אדון טפרברג, ברח!" צעקה הרבנית לעבר ר' מרדכי שמעון שעניו עדין היו עצומות בדבקות. המום מן הגס שנעשה לו, הוא נעמד על רגליו ונמלט על נפשו. לא כדי להתאושש בביתו, לא כדי לנוח או להרגע, אלא הישר לעבר השטיבלאך, כדי להודות לבורא עולם שהצילו ממוות בטוח.

והרבנית הצדקנית? גם היא המשיכה למושבה הקבוע בעזרת הנשים של השטיבלאך. בעת קריאת התורה התרגשה לשמע את ר' מרדכי שמעון עולה לתורה ומברך ברפת "הגומל" בשם ומלכות, ובעיניו ספוגות בדמעות התרגשות ענתה אחריו את אותה מלה קצרה שכה העריכה, מלה בת שלוש אותיות שהיא סם חיים הפועל ישועות. מלה שהצילה חיים היום כמו בעוד הזדמנויות רבות, מלה שנהגתה בסלודין בפי רבבות אלפי יהודים לאורך כל הדורות: א-מ-י!

את הספור שלפנינו ספר הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א, רבה של מגדל העמק וראש מוסדות 'מגדל אור':

ר' מרדכי שמעון טפרברג, בעל היקב המפרסם שהיה ממקום במעלה רחוב חיי אדם, נמנה עם אותם צדיקים ירושלמיים שכל מאוים היה לעשות נחת רוח לבוראם. מדי בקר היה משכים קום לפני אור היום, ועוד בטרם לכתו להתפלל בשטיבלאך 'מאה שערים' המפרסם, היה מתיחד עם קונו שעה ארכה ביקב השקט, כשבתוך סדר ההכנה לתפלה היה מברך בכונה ובמתינות את ברכות השחר.

בבית שמול היקב התגוררה הרבנית גוטפרב ע"ה, סבתו של הרב גרוסמן שליט"א. הרבנית, מלבד שהיתה גבאית צדקה המקבצת צדקות עבור עניי ירושלים, היתה מקבצת 'אמנים' עבור עצמה... את סדר יומה הגדוש בצדקה וחסד, החלה בצעידה לעבר היקב, שם היתה מקשיבה לברכותיו של הרב טפרברג ועונה אחריו אמן ומשם היתה שמה פעמיה לתפלת שחרית בעזרת הנשים של השטיבלאך, שם היתה ממתנה בדריכות עד ליציאת אחרון המתפללים, כדי לצבור עוד ועוד אמנים לאוצרה.

באותו בקר קמה הרבנית מקדם מהרגיל לקול רחש חשוד שנשמע מן החצר. תחושה לא טובה החלה לקנן בלבה, ובבהילות שלא אפינה את התנהלותה היא נחפזה לצאת מן הבית בעודה נעולה בכפכפי העץ הכבדים, ולמהר לעבר היקב. השקט ששרר במקום הטעה אותה, והיא כמעט סבה על עקביה, אלמלא דרש ממנה קול פנימי לבדק היטב אם הכל כשורה.

כשהביטה הרבנית מבעד לחלון, נעתקה נשימתה; מחזה מקפיא דם נגלה לעיניה: בעל היקב, ר' מרדכי שמעון, היה שכוב על הרצפה, מבהל ואמלל, מעליו גוהר שוידד ערבי אכזר, גרזן בידו והוא מאים לטל את נפשו.

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלוא

דרגת שפע גבוהה לעוני אמן

על אודות מעלת עניית אמן כותב היקב הישר' (פרק צט) דברים נשגבים:

"כל העונה אמן בכונה וממהר לרוץ לבית הפנסות בשביל עניית אמן, זוכה לאלו ש"ע נהורין [השפעה בדרגה נעלה (ראה עץ חיים' שער יג פי"ד)] על ידי עניית אמן. וכל המבזה אמן וקל בעיניו עניית אמן, מקדימים לנשמתו ש"ע קלפות רחמנא לצלן, ומוליכים אותו לחדרי השף וצלמות, ועליהם אמר הנביא (ישעיה נ ט): 'עש יאכלם'."

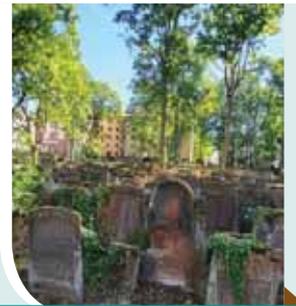
כונה מיוחדת בעניית אמן

ה'קב הישר' (פרק צו) אף גלה כונה מיוחדת שיש לכון בעניית אמן ואלו דבריו:

"בכל מצוה ומצוה שאדם עושה, נולדים ונבראים מלאכים קדושים ממנה; ולכל מצוה שנבראים ממנה מלאכים, הם נקראים מחנה של מצוה זו. וזהו פשוט שבכל מצוה שמברכים עליה מתפנסים עליה אותן המלאכים, ועומדים סביבות המברך ושומעים הברכה ועונים אמן. ורמז לדבר: 'מלאך' הוא גימטריה 'אמן'. ולכן כשישראל עונים בברכה או בקדושה ואומרים אמן, יכנונו לאותם המלאכים שיענו אמן, כי אמן הוא בגימטריה מלאך."

ה'קב הישר'

ט"ו באדר תע"ב

שרידי בית הקברות היהודי בפרנקפורט

רבי צבי הירש קווידינובר נולד בסביבות שנת ת"י בוילנה לאביו הגאון הנודע רבי אהרן שמואל, בעל 'ברכת הדב' בברכותו קנה את תורתו מפי אביו הגדול, ואף למד תורה מפי רבי יוסף מדובנא בעל ה'סוד יוסף'.

עקב פרועות הקוזקים נאלץ לנדוד עם אביו, ומששב לוילנה החל לעסוק במסחר וראה ברכה בעמלו. בעקבות עלילת שוא נכלא לזמן קצר, ומשהשתחרר עבר לפרנקפורט ובה התמנה למשרת רבנות.

בפרנקפורט חבר את ספרו הנודע 'קב הישר', שבמהלך השנים הדפס בעשרות מהדורות ונחשב לאחד מספרי המוסר החשובים. בהקדמת ספרו הוא מסביר את משמעות השם שבחר לספרו: "ה'ישר' הן אותיות שמו 'הירש', ו'קב' - על שם ק"ב פרקי הספר, הוא גם גימטריה של שמו 'צבי'."

כחו הרב בתורת הנסתר מתגלה מתוך ספרו. המגיד מקודניץ היה אומר שלמוד מאמר מהזהר מתוך הספר 'קב הישר', מסגל לעורר את נשמת האדם יתר מאשר למוד מתוך ספר הזהר עצמו (מאיר עיני חכמים, פרשת אמר).

ה'קב הישר' נפטר בפרנקפורט בט"ו באדר ב שנת תע"ב ובה מנוחתו כבוד.

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות

מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל - רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

לעיני
אמריך
רבי
יששכר
בן הרב
מנחם
הצרפתי
זצ"ל

שבת קודש טו אדר א' תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 4:56 תל-אביב: 5:11 חיפה: 5:01 מוצאי שבת: ירושלים: 6:09 תל-אביב: 6:11 חיפה: 6:10 ר"ת: 6:49

פרשת תצוה

תפלה על הזולת

כח תפלתה של אמא...

סיפר הגר"מ קסלר שליט"א: בישיבת פוניבז' לצעירים, היה בחור שסרח והתקלקל. נאלצו הרבנים להרחיקו מהישיבה. באה אמו בטענה שלא ידעה מהמצב הגרוע של בנה, ואיך יתכן שיעשו דבר כזה, להרחיק בפתע פתאום, בלי ליידע אותה מראש.

שאל אותה ראש הישיבה הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל: "ומה היית עושה אילו היית יודעת ממצבו?" השיבה האמא: "הייתי מתפללת להשי"ת שיתן בלבו לשוב בתשובה". הסכים עמה רבי מיכל יהודה והורה להשאירו בישיבה, מפני שתפלתה של אמא יכולה לשנות את המצב לגמרי...

הלמות עמלים

"תפלה עדיפה..."

מעשה בבחור שחשקה נפשו להתקרב לבוראו. גילו הוריו החילוניים את נטייתו אל היהדות ואסרו עליו להתקרב לבית הכנסת. הם השגיחו עליו שיציית להם.

עם זאת יכל הבחור להתגנב לבית הכנסת למשך שעה אחת בלבד, ואז התעררה השאלה במה עדיף לו לבחור, האם עדיף להתגנב לשעה שבה מתפללים ויתפלל עמהם, או לשעה שיש בה שיעור תורה, סברו הפעילים ששיעור תורה עדיף בשבילו, כי ראו שלבו נמשך לשיעור וכך יתקרב יותר ויותר, ושהמאור שבתורה יחזירו למוטב.

הלכו ושאלו את הגרי"ש אלשיב זצ"ל, במה עדיף לבחור לבחור? השיב הרב אלישיב: "וודאי עדיף שיבוא לתפילה!" וכששאלוהו מדוע? השיב: "כי אין תורה בלי תפלה!"

ישא ברכה

טוב וראוי לכל אדם לשיית על לבו מצוקות בני ישראל כדי שיתפלל עליהם תמיד!

נלמד ממה שנעטווה אהרן "ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד" (פרק כח-ל)

ופירש הספורנו: כדי שיתפלל עליהם שיזכו במשפט. עכ"ל. נמצאנו למדים, שכדי להתפלל כראוי על בני ישראל, יש הכרח לשאת על הלב את צרכיהם של ישראל. יש הכרח לחוש בצערם.

בזמננו כשהסכנה מהצפון גוברת מיום ליום, בחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, אין לנו אלא לתלות יהבנו ובטחוננו בהשי"ת בלבד ולתפוס אומנות אבותינו בתפלה לבורא עולם שיחוס וירחם על עמו. ובמיוחד בחודש זה שמרבים בו בשמחה, אשר בו נושע עם ישראל מגזירת המן הרשע.

ואמר הגר"י גלינסקי זצ"ל באחת משיחותיו: אם נשאל כל ילד, או אפילו אדם מבוגר, כיצד ניצחו מרדכי ואסתר במערכה נגד המן, התשובות תהיינה מגוונות, החל בכך שאסתר ומרדכי היו צדיקים והמן היה רשע. ההמשך בכך שעוררו את בני ישראל לחזור בתשובה, או מסירות נפשה של אסתר בעד עמה וכיו"ב.

אבל אנשי כנסת הגדולה שכתבו את הפיוט "אשר הניא עצת גוים" כותבים את הסוד בפירוש: "ראית את תפלת מרדכי ואסתר, המן ובניו על העץ תלית".

הן אמת שכל הפעולות שעשו מרדכי ואסתר סייעו בניצחון הגדול על המן. אבל אנשי כנסת הגדולה מלמדים אותנו כי עיקר העיקרים, מה שפעל בשמים היתה התפלה - "ראית את תפלת מרדכי ואסתר".

וכך גם מצינו אצל דוד המלך ע"ה כאשר נמלט משאול שביקש להורגו, הוא התחבא במערה במדבר. שאול רדף אחריו עם צבאו והגיע עד למערה בה הסתתר דוד.

מה עשה דוד באותה שעה גורלית? הלא זה מפורש בתהלים (קמב): "משכיל לדוד בהיותו במערה תפלה" במה השכיל דוד באותה שעה? מה היה הדבר אותו הבין בחכמתו שצריך לעשות? "תפלה!"

ומה עשה הקב"ה: שלח עכבישים שיטוו מסך קורים על פתח המערה, ושאל סבר שזה זמן רב שלא נכנס איש למערה, והראיה מהמצאות הקורים. שכן אם היה מישוהו נכנס היה בהכרח קורע אותם. ובכך ניצל דוד. זהו כוחה של התפלה שרק המשכיל בחכמתו יודע היכן ומתי להשתמש בה.

הגאון רבי יחיאל מיכל פינשטיין זצ"ל היה אומר שענין התפלה הוא להוציא לאור את מה שנגזר על האדם. והביא ראיה לכך מהפסוק (שמות יד-טו) "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי? דבר אל בני ישראל ויסעו". ולכאורה צ"ע מדוע התפלל משה וצעק אל ה' אחרי שכבר הובטח לו בנבואה "התייצבו וראו את ישועת ה'" וגו' ומדוע הוצרך משה להוסיף עוד בתפלה?

וביאר רבי מיכל, כי לאמיתו של דבר, כל אדם שהוא בצרה צריך להתפלל כל זמן שעדיין לא נענה בפועל. כי ענין התפלה אינו רק לשנות את גזר הדין, אלא גם ובעיקר להוציא לאור את מה שצריך ומוכרח להיות.

להוכיח את בניו ותלמידי בנחת, בנועם ובכבוד!

נלמד מהפסוק: "כתית למאור" (פרק כז-כ)

וכתב רש"י: כתית למאור – ולא כתית למנחות. ומובא (במש"ת) בשם האדמו"ר רבי יחיאל מאלכסנדר זצ"ל, לרמוז מהלכה זו גם לכלל היסודי האמור לענין חינוך בכלל ולענין תוכחה בפרט, שכאשר באים להוכיח ולהדריך את הזולת, יש להזהר לעשות זאת בנועם, ברכות ובאופן מכובד, כי רק בכך תושג המטרה. זהו שאמרו: "כתית" – כאשר מוכיח האדם את הזולת ומבקש לכתת את לבו, יכוון את אופן התוכחה "למאור" – כדי להורות ולהאיר לפניו את הדרך הישרה. "ולא למנחות" – אבל לא כדי להנחיתו ולהשפילו.

בספר אהבת ציון (דרוש א) מובא לפרש את הפסוק במשלי (טז-א) "לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון" בדברים הבאים: הרי קיימא לן שאם ידוע שלא תתקבל תוכחתו מוטב שלא יוכיח ד"מוטב שיהיו שוגגין ולא מזידין". ואולם לא תמיד יודע המוכיח האם יקבלו את תוכחתו, אבל הקב"ה יודע.

מעשה, אם גלוי וידוע לפני הקב"ה שהציבור תאבים לשמוע דברי תוכחתו, אזי משפיע עליו שפע אלוקי ונותן לו לשון לימודים וכח השפעה בדיבורו כך שיכנסו בלבבות השומעים ויעשו פירות, שכן חפץ הקב"ה בתשובת רשעים.

זה ביאור הפסוק "לאדם מערכי לב". כלומר: כאשר יש לאדם "מערכי לב" שמכוון לבו לשמוע ולקבל דברי המוכיח, אז-אז "מה' מענה לשון" – נותן הש"ת למוכיח "מענה לשון" – מטעים ומנעים לשונו שיהיה בה כדי להשפיע. עכ"ד.

גם כאשר מוכיחים ומענישים, יש לעשות זאת בדרך מכובדת. עמד על נקודה זאת הגאון **רבי חיים שמואלביץ זצ"ל** (בשיחות **מוסר**) והוכיח כן ממה שנאמר על מרים: ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האסף מרים (במדבר יב-טו). רואים אנו כי מצד אחד היה בהסגרה של מרים עונש ובזיון גדול. שכן נתקיים בה המקרא "בדד ישב". שהרי מטעם זה מצורע חשוב כמות. ואולם מאידך גיסא נתכבדה מרים בזה כבוד גדול שכל עם ישראל המתין לה, וכל כמה שנתארך העונש נתגדל הכבוד, וכענין שנאמר "באשר משפטו שם פעלו".

וכן מובא בגמרא (יבמות עה:) על הפסוק "אל שאול ואל בית הדמים" אל שאול שלא נספד כהלכה, ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים. ומבארים שם חז"ל "באשר משפטו שם פעלו" ופירש רש"י: "במקום שדנים האדם, שם מזכירים פועל צידקותיו". כלומר: בשעה שמענישים אדם ותובעים אותו על חטאו, יש להזכיר גם את צידקותיו. וזה רואים אנו במעשה מרים שבתוך העונש והבזיון נזכר פועל צידקתה, ונתכבדה בכבוד גדול.

יש בנותן טעם להביא כאן מכתב מענין שכתב הגאון **רבי יצחק הוטנר זצ"ל** לתלמידו, על הקושי לכתוב דברי תוכחה (הובא **בישורון** – כד). וכך כתב:

"לא נתתי למדת הזריזות לשלוט עלי בנוגע לכתובה זו. ובאמת נשתתה מכתבך האחרון אצלי הרבה יותר משיעור כדי מענה, כי המכתב הזה הוא מכתב של תוכחה. ומעודי אני מרגיש קושי בשימת דברי תוכחה בכתב. הלא עיקר ההבדל בין כתב ובין הנאמר בפה הוא זה, כי הכתב לעומת הפה הוא בגדר עולם קיים לגבי עולם עובר וכמו שכתוב בירמיה: "למען יעמדו ימים רבים". והרי אי אפשר לה לתוכחה מבלי לבוש דינים.

"**אמנם** תוכחה מגולה באה מאהבה מסותרת. אבל סוף סוף מסותרת היא האהבה. והגילוי שלה הוא דוקא בדינים. ובוודאי שאין הלב רוצה שהדינים של התוכחה יאמר עליהם "למען יעמדו ימים רבים". וזה הקושי המיוחד שאני מרגיש מעודי בכתבת דברי תוכחה. אבל סוף סוף מאי איכא למעבד. הלא גם מניעת תוכחה, דין קשה הוא.

"**ההתגברות** על הקושי הזה זקוקה לשיהוי זמן. ומכאן העדר הזריזות במכתב זה. ויהי רצון שהתוכחת המגולה תחלוף כליל, וממילא תצא לאור האהבה המסותרת". ע"כ המכתב.

"רק תוכחה הנשמעת..."

פעם הגיעו עסקני העיר לפני הגאון **רבי שמואל סלנט זצ"ל** והתריעו לפניו על הפירצה המתרחבת: שכונות חדשות מוקמות מחוץ לחומות (בירושלים), רבים יוצאים בשבת לטייל ונכשלים באיסור טלטול באין עירוב. מציעים הם, העסקנים, על הכרזת איסור מטעם הרב ובית דינו על יציאה מחוץ לחומות בשבת.

ענה רבי שמואל: "חושש אני שלא ישמעו לדברי". קראו המציעים: "חלילה רבי! הלא ידוע הוא כי דבריו נשמעים ברצון".

"**וודאי**" – ענה רבי שמואל – "כדבריכם כן הוא. אך היודעים אתם מדוע דברי נשמעים? משום שמעולם לא גזרתי דבר שחששתי פן לא יעשהו"....

השרף מבריסק

"ודי להכימא..."

מעשה ברבה של אחת העיירות בפולין שעלה על הבימה באחד מימי חול המועד ואמר לפני צאן מרעיתו שהוא מתבייש להתפלל עם גנבים... התפלאו בני הקהילה מאוד למשמע הדברים "וכי אנו גנבים?! שאלו.

הסביר להם הרב את כוונתו: אנחנו הרי מצויים בימי חול המועד, בהם אסור להתגלח, ומכיון שראיתי את פניכם מגולחות, דנתי אתכם לכף זכות ואמרתי לעצמי, אולי יצאתם זה עתה מבית האסורים, ולכן מותר לכם להתגלח...

ואולם מיד לאחר מכן חזרתי ושאלתי את עצמי: מה לכם ולבית האסורים. והתרוץ שעלה במוחי הוא שצריך לומר שהואשמתם בגניבה, ולכן מתבייש אני להתפלל עמכם....

מפי השמועה

תוכחה נוקבת...

מסופר על המגיד **מדובנא – רבי יעקב קראנץ זצ"ל** שבא פעם לעיירה קטנה אשר רוב אנשיה היו עניים ואביונים, הוא נכנס לבית הכנסת של העיירה וביקש רשות לשאת דרשה. ואולם לדאבונו לא הרשו לו הגבאים. לאחר הפצרות רבות נענו לו הגבאים, אך בתנאי שלא יאמר יותר מעשרים מילים....

עלה המגיד מדובנא לבמה ואמר את עשרים המילים הבאות: "שלמה המלך אומר במשלי 'תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות' (משלי יח-כג) ממילא אין מניעה מצידכם, ובא לציון גואל במהרה בימנו אמן"....

לאחר שירד המגיד, עטו עליו הגבאים וביקשו שיפרש להם מה הייתה כוונתו בדברים אלו. פירש להם המגיד את דבריו:

העשיר טוען כי העניים אשמים בסיבת אריכות הגלות שכן הגמרא אומרת (בסוטה מט) "בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגי". אצלנו העשירים לא חסר חוצפה שהרי נאמר "עשיר יענה עזות" ורק אצל העניים שחסרה החוצפה הם שמעכבים את ה"עקבתא דמשיחא". ואילו העניים טוענים: אדרבה, העשירים אשמים באריכות הגלות שכן חז"ל אומרים (סנהדרין צז) "אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס". אצלנו הדבר מתקיים, אבל לא אצלכם!

הפסיר המגיד: הוא אשר אמרתי, שמצידכם אין כל מניעה שיתקיים "ובא לציון גואל" לפי שאתם גם עניים וגם מקיימים את ה"חוצפא יסגי" הדרוש לעקבתא דמשיחא..

אמירה יפה

להשתתף ולשאת בעול מצוקתן של ישראל!

נלמד מהפסוק: "ואתה תצוה את בני ישראל" (פרק כז-ב)

ויש לשאול: הרי בכל התורה כאשר פונה ה' אל משה נאמר: "וידבר ה' אל משה לאמר". גם מצות המנורה הנשנית בפרשת אמור כתובה שם בלשון הרגיל: "וידבר ה' אל משה" (ויקרא כז-ב) ומדוע, איפוא, בפרשתנו פותחת התורה את הפסוק "ואתה תצוה"! וכן צ"ב מדוע בפרשה זו לא מוזכר שמו של משה? ומתוך בעל הטורים: הטעם הוא משום שאמר [משה]: "מחני נא מספרך אשר כתבת" וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה [שלא הוזכר שמו בפרשה]. עכ"ל

הנושא בעול עם חברו, דבק הוא במדותיו של הקב"ה והולך בדרכיו. מאיר את עינינו בנקודה זו, הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל (בספרו עלי שור ח"ב) ואלו דבריו:

אם נשאל מהו החיוב להיות נושא בעול עם חברו, והלא בתורה לא מצינו מצוה מפורשת על מדה זו, נבין כי ההליכה בדרכו יתברך מחייבת אותנו לכך. אם זוהי מעיקרי הנהגת הקב"ה את עולמו, הרי זאת צריכה להיות גם עיקר הנהגתינו. ורבים הם מאמרי חז"ל ופסוקים מפורשים המגלים לנו מדתו של הקב"ה, כגון הפסוק "ושב ה' אלוך את שבותך וריחמך", שהיה לו לכתוב והשיב את שבותך, ולמדו חז"ל מכאן שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו, "עמו אנכי בצרה" עכ"ל.

במלחמת תשכ"א, כשרבתה השמחה בארץ על הניצחון המהיר, אשר בששה ימים הגיעו לתעלת סואץ במערב, וכבשו את הגדה המערבית במזרח, ואת רמת הגולן בצפון, הרעים הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל בקולו וזעק בשיחתו: "נדמה לי ששכחו שאלפי יהודים [שבשדה הקרב] הם עכשיו בעת צרה, ומתהלכים בפחד ואימה, ואנו רגועים ועוד שמחים.

"על מה השמחה, על שהורגים גוים?! והלא יהודי אחד שקול כנגד כולם! איך לא מצטערים בצער ההרוגים והפצועים! ומבואר ברמב"ן (דברים כ-ד) שאין לבקש רק ניצחון, אלא שלא יהיו קורבנות. כמה הצטער יהושע על מות שלושים וששה יהודים במלחמת העי"

"איך אפשר לישון על מיטה"...

סיפר הרב ווסטהיים זצ"ל, כי בזמן מלחמת העולם השנייה, כאשר היה תלמיד בגייטסהד ולמד אצל הגרא"א דסלר זצ"ל, ראה שאינו ישן על מיטתו, אלא היה נוסע כל הזמן מעיר לעיר באנגליה לחזק ידיים רפות וברכים כושלות, והיה מוסר שיחות חיזוק והתעוררות. הוא תיכנן את נסיעותיו בלילות ברכבות, ושם היה ישן על ספסל קשה.

כאשר שאלוהו על כך, השיב: כיצד אני יכול לישון במיטה, כאשר כל כך הרבה יהודים נהרגים וסובלים צרות בכל אירופה מהנאצים ימ"ש...
ממגד שמים

"אולי אני גרמתי את הצרות"...

בזמן מלחמת המפרץ, שאל הצדיק ממנצ'סטר רבי יהודה זאב סגל זצ"ל שוב ושוב בחרדה עמוקה "מה יהיה על יהודי ארץ הקודש"? היה נראה כאילו קרוביו נמצאים בסכנה עד שמאן-דהו שאלו: "האם יש לראש הישיבה משפחה בארץ ישראל?" ותשובתו היתה: "משפחה יש לי? כלל ישראל יש לי בארץ הקודש!"

פעם תוך כדי לימוד עם החברותא התקשרו אליו וביקשו את ברכתו על צרה גדולה. ישב רבי יהודה זאב ובכה עם בני המשפחה בטלפון במשך חצי שעה!

באסיפה שהתקיימה לטובת פליטי איראן אמר הרב סגל: מה דורשת התורה מאיתנו? התורה דורשת להרגיש בצער הזולת! עלינו לתאר את היהודים הנמצאים שם עם הצורך ימ"ש. כל יום זו אימת מות! עלינו לחוש את צערם! להתפלל להקב"ה שירחם על יהודי איראן ולפני התפלה לחשוב: אולי אני אשם? אולי אני גרמתי את הצרות?
הלמות עמלים

שמירת הלשון

לשמור פיו ולשונו מכל דיבורים אסורים כמו לשון הרע ורכילות!

נלמד, בדרך רמו, מהפסוקים: "ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת" וזיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו"... (פרק כח-לא, לב)

וכתב החפץ חיים (בספרו שמירת הלשון ח"ב פ"ז וכן בפ"י עה"ת) שפסוקים אלו מרמזים על שמירת הלשון, לפי מה שאמרו חז"ל, שהיה המעיל מכפר על עוון לשון הרע, אמר הקב"ה יבוא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול (ערכין טז.). הוא שנאמר "כליל תכלת" שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, ובה יזכור שעתידי הוא להתייצב לדין לפני כסא הכבוד.

אמרו חז"ל במדרש (תנחומא קדושים-ג): אוי לאדם שמוציא דבר מתוך פיו, ואינו יודע היאך להוציאו. אברהם על שאמר "במה אידע", השיבו "ידוע תדע".

ביאר רבינו הגרא"מ שך זצ"ל פשרם של דברים, שהואיל וצלם האלוקים המיוחד לאדם הוא בהיותו לנפש חיה רוח ממללא בדעה ובדיבור. וכשם שבמאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם, כך נתן דברו בפניו לנטוע שמים ולייסד ארץ (ישעיה נא-טז). אין לנו מושג בכח הדיבור שבאדם. לכן צריך שיהיה דיבורו זך ונקי שלא ימצא בו פגם.

המדבר דיבורים אסורים, מטמא את פיו ופוגע בדברי התפלה והקדושה שמוציא אח"כ מפיו. כמו שכתב בזוהר הק' (פרשת פקודי ח"ב יב) וכן מחליש בזה את כח התורה שלומד כפי שרואים מדברי חז"ל (שבת קיט): אין העולם מתקיים אלא מהבל פיהם של תינוקות של בית רבן, והטעם משום שהוא הבל פה שאין בו חטא.

וכן דרשו חז"ל (במדד"ר דברים פ"ו) בפסוק (קהלת ה'-ה) "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא"... כיון שהפה אומר לשון הרע חוטא על הגוף שגורם לו ללקות, ואל תאמר הריני מדבר לשון הרע ואין בריה יודעת כי אומר לו הקב"ה: הנני שולח מלאך והוא עומד אצלך וכותב את דיבורך על חברך.

קשה למחול על חטא הלשון...

שח הגה"צ רבי ירוחם לייבוביץ זצ"ל: מה שאנשים מוחלים בנקל לעבריינים, זאת משום שגם הם עצמם לוקים בחטאים אלו ולכן אינם רואים בזה עוול כה גדול שקשה למחול עליו.

ואילו אצל החפץ חיים ראינו שלא מחל בנקל לשום אדם אם דיבר לשון הרע! כי על חטא שאדם נזהר בו בעצמו, אינו מוחל לזולתו כשיעבור עליו. ומי שלא שונא את הרע, אות הוא שגם הוא כאחד מעושי הרע...
דעת תורה

"מדוע אתה מכשיל אותי

באיסור"?

פעם נכנס תלמיד חכם אל הצדיק רבי יעקב מוצפי זצ"ל, והחל לדבר עמו בדברי תורה, אך המשיך לדבר לשון הרע על אדם פלוני.

מיד גער בו רבי יעקב: "התחלת לדבר בדברי תורה. שמעתי. וכשהתחלת לדבר לשון הרע עדיין לא חשדתי בך, ואמרתי אל לבי כי בוודאי כוונתך שנוכח אותי, והנך חושב לשם שמים. והנה עכשיו נוכח אני לדעת שזה לשון הרע לשמה! אם אתה רוצה לחטוא, מה פשעי ומה חטאתי שאתה מכשיל אותי באיסור.
ארי עלה מבבל

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

אהבת-אמת

כבר נגיע ל"סיפור עם הקוזקית", אך תחילה נקדים את הרקע לסיפור:

אחד היסודות של 'בין אדם לחבירו' זה שאם יש לך משהו טוב - אל תשמור אותו לעצמך. תחלוק עם הזולת. אם נכון הדבר בגשמיות, בוודאי שהוא נכון ברוחניות. אך בנקודה זו רבים שוכחים יסוד-מוסד: מפתח ההשפעה על הזולת נעוץ ב"אהבת אמת".

נמחיש זאת באמצעות סיפור שהתרחש עם הרה"ג רבי שלום סרבניק אשר מזה עשרות שנים מחזק ומדריך יהודים, רחוקים וקרובים, במסגרת ארגון 'ערכים' ועוד.

* * *

הסיפור עם הקוזקית, כפי שנשמע מפיו:

"אז כך: בנעוריי גדלתי בבית דתי, משם הגעתי לשיבה תיכונית. בהמשך עבר עלי מה שעבר, ובסופו של תהליך אני מוצא את עצמי מנסה לחזור להקב"ה. ואז אני מגלה דבר מדהים: כל ההרגלים הרעים שלי מילדות חוזרים. אני מבקש לברך את הקב"ה על כוס השתייה שנתן לי, ומוצא את עצמי במקום אחר לחלוטין: ממלמל לכוס בחטף מילים לא ברורות, תוך כדי שחוטמי תקוע בו, כמעט נוגע במשקה..."

"בקיצור, מדבר לכוס-קולה תוסס ולא לריבונו של עולם!

"האמת? הרגשתי תחושת דחייה עצומה מעצמי... אני רוצה לחזור להקב"ה, לברך כמו שצריך ולהתחבר אליו, והנה אני חוזר לכל הקלקולים של ימי הילדות! אבל איך אני משנה את זה?"

* * *

"נזכרתי בגמרא במסכת ברכות (דף כ"כ ע"ב) כשחלה רבי יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקרו וכו' ואז הם פנו וביקשו: "רבינו, ברכנו!" נענה ואמר להם: "יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשם ודם" תמהו התלמידים: "עד כאן?" וכי לא צריך לירא מהקב"ה יותר מאשר מבשר ודם? אמר להם "ולואי! תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם..."

"התחלתי לחשוב מיהו האדם, בסביבתי הקרובה, שהכי מתאים לתפקיד הזה - לגרום לי שאתבייש ממנו?

"אימצתי את הילדה שלי - שהייתה אז בת שבע - אל ליבי ואמרתי לה: בתי היקרה! אני רוצה ללמד אותך עכשיו שתי הלכות:

א) יש אנשים שבשעת הברכה, מדברים לכוס במקום לדבר

לקדוש ברוך הוא. זה לא טוב וצריך להזכיר להם איך מברכים. בואי ואראה לך איך מברכים, אני נוטל את הכוס ביד ימין, מתרכז ואומר את המילים "כמונה מעות". יודעת מה זה "כמונה מעות"? כמו אדם שסופר כסף ומפחד לספור מהר שמא יתבלבל ויפסיד כמה אלפים... "ברוך אתה... שֶהֶפֶל נְהִיָה בְדָבְרוֹ!"

ב) הגמרא אומרת (קידושין דף ל"ב ע"א) שאם ראה אדם את אביו עובר על דברי-תורה, אל יאמר לו "אבא עברת על דברי תורה" אלא ירמוז לו בעדינות שבתורה כתוב כך וכך...

"וכעת נחבר את שתי ההלכות יחדיו: אני רוצה לבקש ממך שמהיום תסתכלי עלי כשאני מברך, ואם את רואה שאני מדבר אל הכוס במקום לדבר להקדוש ברוך הוא אז אל תגידי לי "אבא, אסור!" אלא תגידי "אבא, בקשר למה שלימדת אותי בנושא ברכות..."

"אל תדאגי לא תצטרכי לסיים את המשפט - אני כבר אקלוט לפני כן את כוונתך..."

* * *

"מאז, בכל פעם שעמדתי לפני ברכה הייתי בודק אינסטינקטיבית אם "הקוזקית" עוקבת אחרי..."

"אני למדתי להתבייש ממנה. אבל מה היא למדה?"

"היא לא רק למדה לברך אלא למדה דבר שהוא עוד הרבה יותר גדול מזה: היא למדה שישנה אמת עליונה, ואותה אמת יותר גדולה מאבא! היא יכולה לבחון את אבא לאור האמת. היא למדה שהזהות שלה, שהכוחות שלה, לא באים מאבא - אלא באים מהאמת העליונה! אבא הוא לא האמת, אבא***שואף לאמת.***"

"הדבר הזה יסודי בחינוך, מעניק לילד כוחות רוחניים מאוד גדולים:

"אגב; שנים אחר-כך, כשהיא נכנסה לשידוכים ושאלה אותי מה לבדוק? אמרתי לה: את זוכרת מה לימדתי אותך בגיל שבע? תבדקי איך הבחור מברך להקדוש ברוך הוא!"

* * *

עד כאן הסיפור כפי שסיפר אותו הרב סרבניק, אך לדעתנו הוא השמיט - בכוונת מכוון - את העיקר:

בעיקר למדה הילדה שאבא שלה אדם אמיתי. אדם אמיתי לא מסתיר את התמודדותיו בעבודת השם ולא מתבייש לבקש עזרה אפילו מילדה קטנה בת-שבע..."

מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת תצוה תשפ"ד | גליון מספר: 640 | לסדר: "להעלות נר תמיד"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

קראת? נהנית?

רוצה להיות חלק מאיתנו?

שאלת את עצמך איך

תורמים?

באופציות שלהלן:

בבנק: פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת להחזיר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי:

052-7683095

054-8446691

תודה מראש!!!

בשורות טובות

ישועות ונחמות!

ההכל פוליטיקות... שלא תגיד שלא אמרתי...

היות ובימים אלו אנו שוב חוזרים לדשדש בנוף של הפוליטיקה... וכידוע... ההכל פוליטיקה!!! הכל אינטרסים... לאף אחד אין כוונות טהורות... כל אחד חושב רק על עצמו... רק על הכסא שלו... מצידו שכולם יסבלו העיקר שהוא יקבל את הקידום האישי שלו... כן... ככה זה... ההכל פוליטיקה... מה... אתה לא יודע?? אי אפשר לסמוך היום על אף אחד... כל נציג שקצת עוזר לך ובא לקראתך... אל תתלהב... הכל פוליטיקה... הוא פשוט צריך את הקול שלך... אין שום הסבר אחר למה הוא עוזר!!! **אז הנה!!!** בשורות קצרות אלו גוללתי בפניך את תמצית מגילת היסוד והנוסחה של המושג שנקרא פוליטיקה!!! ועל היסוד הזה עמלים כל הפרשנים והנייאסנים השכם והערב... ככה קבלנו מירבותינו מעתיקי הפוליטיקה מכל הדורות...

אז זהו!!! שממש לאחרונה גיליתי שמתחת לפני השטח... מסתתרו לו עולם שוקק חיים של פוליטיקה עסיסית שלא ידעתי על קיומו... תנחש איך קוראים לזה??? **קוראים לזה המטבח!!!!!! המטבח של הבית שלנו!!!**

הנורה הראשונה שהתעוררה לי... זה שבערב אחד שגרתי... באמצע ארוחת ערב... פתאום שמתי לב שאשתי התחילה לשים בסלט כל מיני 'לכלוכים' כאלו שאני אוהב (גרעיני חמניות קלויים... קצת חמוציות וכיוצא ב' שאלתי בספונטניות: למה את שמה את זה? היא ענתה לי בשאלה: למה אתה שואל... ואז בחצי פליטת פה היא הפטירה... תסתכל בצלחת שלך ותבין למה!!!

בקיצור: מה מתברר?? אשתי תמיד רוצה שאני אוכל סלט ירקות בריא... ולא שטויות... ומה לעשות שאני לא בקטע... היא ראתה שבשיח ישיר זה לא עובד... היא החליטה לעשות עלי סיבוב!!! היא שמה בסלט כל מיני פיתיונות ו... ומאז הבן אדם גומר את כל הסלט כמו ילד טוב שיהיה לו לבריאות... הייתי בהלם: שאלתי את אשתי: מה... ככה זה במטבח?? הכל פוליטיקות?? ענתה לו אשתי: סטופ!! עד כאן סודות מהמטבח!!! ומאז התחלתי לעקוב בחשדנות וגיליתי שככה זה!!! תדעו לכם ששם במטבח יש כל מיני מהלכים פוליטיים מבריקים... עושים עלינו ועל הילדים שלנו כאלו סיבובים כדי שנאכל מה שחשוב לאכול ולגרום לנו לגמור מהצלחת... מצטער... אני מנוע מלפרט יותר!!! זה מידע סודי מידי... אסור לי לגלות...

בקיצור: מה אני בא לומר??? **שצריך לדעת שיש פוליטיקה ויש פוליטיקה!!!** כמו שמקודם דיברנו על הפוליטיקה האפלה והצרה שמושגת על יסוד שאדם לאדם זאב, וכל אחד חושב רק רק על האגו הצר שלו!!!! אז זהו שאני רוצה לגלות לך בסוד שיש עוד סוג של פוליטיקה שחובה לדעת שהיא קיימת! ישנם אנשים טובים טובים שחושבים רק רק עלך. אותה אמה שרוצה רק דבר אחד: שתאכל טוב ושתהיה חזק ובריא... וגם היא נאלצת להשתמש במהלכים פוליטיים מבריקים כדי לקדם את האג'נדה לעשות לך רק רק טוב והכי טוב שיכול להיות...

כן... יש את המטבחון החרדי!!! ויש את המטבח היהודי!!!

וכל אחד יבחר את מי הוא רוצה להכיר מקרוב!!! עם מי יותר נעים להיחשף... אבל למען ה'... לפחות שנדע שזה קיים!!! שתדע שיש אלטרנטיבה!!! לא כולם חיות אדם! יש גם מלאכים!!!

לא לחינם אשתו של און בן פלת גנבה את ההצגה ברגע האחרון... קורח ועדתו שכנעו את און בן פלת שעזוב... אצל משה ואהרן הכל פוליטיקות... הם רצו לקחת את כל התיקים והועדות והמפתחות ולנו השאירו רק פיירורים. עזוב... באמת נראה לך שמשה ואהרן דואגים לך... כל אחד דואג רק לעצמו. און בן פלת מגיע הביתה ומתחיל לספר לאשתו... תשמעי... הכל פוליטיקות... כל אחד חושב רק על עצמו... אמרה לו אשתו: אין בעיה... בא תאכל ארוחת צהרים... ואז היא ניגשה כמו פוליטיקאית אמיתית שחושבת רק רק על טובתו האמיתית של בעלה וביצעה שם כמה ביצועים פוליטיים מבריקים כדי להציל את בעלה בשניה האחרונה

אני פונה אליך ידידי שמחובר בכל נשמתך במשך כל השנה לשפראך הפוליטי העוקצני והחייטי... אני מבקש ממך בקשה מעומק לב: **תאמין לי!!!** תאמין לי שהעולם שלנו לא כזה רע ומושחת ואפל ויצרי כמו שאתה בטוח!!! האם אתה מוכן להאמין לי שקיימים אנשים נקיים וטובים שאין להם שום כוונה לעשות עליך קופה?? האם הם קיימים בתוך **המטבחון** החרדי... אני לא מבטיח... אבל לפחות **במטבח היהודי!!!** יש עולם זך ונקי של נשות ישראל שהן גם יודעות פרק בפוליטיקה... הן נחושות לעשות טוב גם אם זה כרוך במהלכים פוליטיים... אתה מאמין?? אם אתה מאמין... אז למה לך לבחוש ברוע... תן לאשה שלך את המושכות... היא כבר הרבה זמן לוחשת לך באוזן... עזוב... מה אתה צריך את זה... זה לא לוקח אותך לשום מקום... תן לה!!! תן לה לעשות עליך פוליטיקות!!! החכמה הגדולה לתת לפוליטיקאי הנכון את המושכות!!! אשתי תמשיך לעשות עלי פוליטיקות ולהכניס לי כמויות של קישואים ואני אלקק את האצבעות למרות שסיכמנו שאין קישואים וגם לא בצל מטוגן... אני נותן לה להעלים לי את זה בפנים ולטשטש עקבות... שתמשיך לעשות עלי פוליטיקות... כי סו"ס דואגים לי!!! תן לרב שלך להמשיך להלך עליך אימים בכל מה שנוגע לטובה הנצחית שלך כדי להוציא ממך את המירב והמיטב... אה... אולי הוא מגזים? תזרום איתו!!! הוא דואג לרוחניות שלך... תזרום עם הפוליטיקה הנכונה... אל תשכח שכל אבא שבאמת דואג לילדים שלו מכניס להם איומים איפה שצריך 'מי שנוגע באש לא קם יבש' כולם יודעים שזו פוליטיקה כדי שלא יקרה ליענקלה משהו קצת יותר מסוכן... כלשון חז"ל (איכא רבא) קראתי למאהבי המה רימוני, מי זה מאהבי?? חכמים שהם מאהבים אותי לאבי שבשמים... הם כביכול 'רימוני' אותי ותיקנו לי כל מיני תקנות וגזרות כדי לגרום להיות עוד יותר אהוב ומתוקן ומרוצה לפני ה'... תזרום עם כזו פוליטיקה.

למה הלל הזקן לא יצא מבית המרחץ גם בפעם הרביעית??

יש את הסיפור המפורסם באותם שני אנשים שעשו הימור ביניהם שמי שילך ויקניט את הלל יטול 400 זוז... אותו אחד חיפש את השעה לחוצה והגיע ביום ששי אחת"צ כשהלל היה בדיוק בבית המרחץ... והוא התחיל לנדנד להלל... מי כאן הלל... והלל מתעטף ויוצא לקראתו מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלות... טרוטוט וכז... וככה הוא הטריד את הלל בשאלות גמלוניות פעם!!! פעמיים!! שלוש!! וזהו!!! בפעם השלישית הוא נכנע... הוא אמר להלל... בגללך הפסדתי 400 זוז... עד כאן הסיפור המפורסם שכולנו גדלנו עליו...

ואני עומד ושואל: דבר ראשון: אני במקומו!!! לא הייתי מתייחס כ"כ מהר... זהו? שלוש פעמים?? רק שלוש שאלות ולא יותר?? אני הייתי מכין להלל לכה"פ שבע עשרה שאלות לא פחות... הייתי מוציא את הלל שבע עשרה פעמים פעם אחר פעם מבית המרחץ.. (אגב: יש כל מיני שאלות דומות במסכת שבת... מפני מה עופות שבבבל שמיים? למה תגים שבבבל שמחים? למה החוצניקים מתלבשים יפה יותר מהישראלים? עין שבת קמה:) בקיצור: למה אחרי שלוש פעמים זהו... הוא כבר הרים ידיים?? אתה יודע מה... בא נשאל ככה... באמת מה היה קורה אם אותו נודניק לא היה מסיים!!! הוא היה ממשיך לנדנד ולהוציא את הלל שוב ושוב ושוב... איפה זה היה נגמר?? אולי... אולי... אולי עד היום זה היה ממשיך ? ? ? ! ?

התשובה כמעט מפורשת בפתגם של הלל הזקן במקום אחר!!!

יש מדרש ידוע על הלל הזקן שכשהוא היה נפטר מתלמידיו שאלו אותו לאן אתה הולך?? ענה להם: לבית המרחץ!!! לגמול חסד עם אכסניה עלובה זז... כן... הלל ידע שהגוף שלו זה משהו כזה שצריך לדאוג לו... והלל הפנים שאם אני לא אדאג לגוף אף אחד לא ידאג לו... (מילא כל אחד אחר, אם הוא לא ידאג לעצמו, מקסימום יש את הלל הזקן שהוא אוהב את הבריות והוא כבר יבא וידאג לו, אבל הגוף של הלל עצמו הוא באמת עלוב?? אם הלל הזקן לא ידאג לו, אף אחד אחר לא ידאג לו) ואי לכך ובהתאם לזאת!!! אם אותו 'פרצוף' היה ממשיך להטריד את הלל בע"ש... ושוב מנסה להוציא אותו באמצע המרחץ... בשלב מסוים הלל היה מפסיק לצאת אליו!!! הלל היה ממשיך לרוחץ והוא היה נותן לו להמשיך לצעוק שם מבחוץ... ולא בגללו!!! וזהו!!! עברת את הגבול והלל כבר מקפיד עליך... לא חלילה!!! אלא למה?? כי מה לעשות שהלל צריך להתרחץ... והלל היה מסיים בנחת את הרחיצה ואז הוא יוצא מבית המרחץ, ומסביר לאותו יהודי בשלוות נצח... צר לי... אני מצדי מאוד הייתי שמח להמשיך לצאת שוב ושוב כדי לשמוע את השאלות המחוכמות שלך... אבל מה אעשה שהיום יום ששי, והשעה מאוחרת... והרי באתי כאן בשביל משהו... נכון?? באתי פה הרי בשביל להתרחץ... ואם אני אמשיך כל פעם לצאת ולענות לך... בסוף לא יהיה לי זמן לרוחץ את גופי... ואם אני לא ארחץ את גופי, אז מיי... מי ירחץ את הגוף שלי המסכן?? ולכן!! לכן לא עניתי לך... ולא חלילה בגלל שאני מקפיד!!! בקיצור: **גם אותו יהודי הבין** שיש לו חלון צאניס רק של שלוש פעמים שהוא יכול להעמיד את הלל במבחן **מדן** קפדנות!!! כי מכאן ואילך גם אם הלל לא יענה לו... זה **לא מדן** קפדנות... אלא בגלל שיש פה מישהו שצריך לדאוג לו... קוראים לו עלובה דא!!! בקיצור: בניגוד למה שאנחנו מדמיינים הלל ידע לדאוג לגוף שלו!!!

דא עקא שבדורנו, כל אלו שדבקים במידתו של הלל הזקן... הם קצת... קצת שוכחים שגם הגוף שלהם קיים... את הסיפור עם הסבלנות של הלל כולנו יודעים לספר... ללמדך שלכל טרדן מותר להגיע ולהוציא לך את המיץ ולהישאר רגוע ושאנן... את זה הצלחנו ללמוד מהלל... אבל את זה שבשלב מסוים הלל גם ידע להציב גבולות **כי גם אני קיים וגם לי יש נוכחות!!!** את זה הלל פחות הצליח ללמד אותנו... זה כבר סיפור פחות עסיסי...

ובדורנו יש לנו לקות כללית בכל מה שנוגע לטרמוסטט והגבולות... איך לתחם כל מידע צריך לדעת שבפנשו הדבר!! הסיבה ש-לי אין אלפית מהסבלנות של הלל... כי בפעם היחידה שניסיתי לדבוק במידת הסבלנות של הלל... הגיע איזה נודניק והוא לא ידע את הגבולות... הבעיה היא שגם אני לא ידעתי את הגבולות והוא עשה ממני כזה יו... הוא ניצל אותי והותיר אותי סחוט מעצבים עד שהתפוצצתי לגמרי... כי הוא עשק ממני את עצמי!! אותה עלובה דא קמה על שתי רגליה האחוריות, ותבעה את שלה... ואז נכנס לי לראש מין התניה כזו ש-או אני!! או הוא!! אם אני דואג לשני... אני מוחק את עצמי... ואם אני דואג לעצמי, אני מוכרח להתעלם ממנו... זו הסיבה שאני גם לא ממחר לענות לטלפונים!! כי אני לא יודע לסיים שיחה!! היות ואני לא יודע לסיים שיחה, אז אני גם לא עונה בכלל לטלפון... אה... מדהים!!! אז הנה... זה בדיוק מה שילא קרה: אצל הלל... הלל יכל להמשיך לתת מענה לכל הטרדנים והנצלנים ולהיות מקבל כל אדם בסבר פנים יפות כי הוא תמיד ידע שברגע שזה יבא על חשבון עלובה דא, אני פשוט אסיים את השיחה, ולא ממקום של עיונות, אלא ממקום של הכרה בעצמי!! גם אני קיים!!

לא לחינם יש שני משפטים מאוד לא שגרתיים שאומר; אותם לא פחות ולא יותר הלל גדול הענוותנים: הפתגם הראשון: **אם אין אני לי, מי לי, וכשאני לעצמי מה אני וכו'...**

הפתגם השני, זה המשפט שהלל הזקן היה אומר בשמחת בית השואבה בבית המקדש: **'אם אני כאן הכל כאן, אם איני כאן מי כאן,** לכאורה יש פה דבר והיפוכו!!! יוצא שלא היה מישהו שדיבר על עצמו ורומם את האני שלו, כמו הלל שהיה גדול הענוותנים...

אלא מאי?? כנראה שזה קשור אחד לשני: דווקא הלל הזקן שהיה כ"כ ענוותן וכ"כ הפקיד את עצמו לטובת כולם, דווקא הוא הבין יותר טוב, כמה חשובה הנוכחות שלי!! כמה אני מחויב לדאוג לעצמי, כי אם אני חלילה וחס אקרוס... מה יהיה עם כולם?

מה יעשו כל הנודניקים ברגע שגדול הסבלנים יאבד את סבלנותו? דווקא בגלל שאני רכוש הציבור, אסור לי להקל ראש ולזלזל ברכוש הזה!! צריך לתת לנפש שלי את מה שהיא דורשת!!! הלל הזקן היה עירני לקצה גבול היכולת וידע לעצור את זה בזמן, ולו בשביל לתחוק את האני אסבול ואמלט' שבוו!! זו אומנות שצריך לרכוש אותה... והיא הרבה יותר מסוככת מלהתחזק בחדס... כמוהו שהאמר מיועד רק עבור מי שזה נוגע אליו... (מי שעד עכשיו דאג רק לעצמו הוא פטור מהמסר הזה...) לדעת לרכוש את השליטה על ההגה, מצד אחד לתת את כל הלב לזולת... אבל תוך כדי לשמור על המרחב האישי!! לזכור שיש פה מישהו שאם אני לא אדאג לו, לא רק שאף אחד לא ידאג לו, אלא הרבה הרבה אנשים אחרים הולכים להפסיד מזה!!! אם אתה אחד שמתמסר לאחרים... תדע לך: שהשעות שאתה מתמסר לעצמך זה שעות יקרות!!! זה אינטרנס אישי של כל מי שמקבל ממך... וזה המוקש היחיד שכמעט אין בעל חסד שלא נופל בזה... אז אם לא תיפול בזה אתה עושה הסטוריה.

כשהייתי ילד קטן... באחד הימים החורפיים חזרתי הבייתה כממתיק סוד!!! הייתי כולי מלוכלך בבוץ ורטוב עד לשד עצמותי אבל החזקתי בידיים שלי קופסת נעליים סגורה... וניגשתי לאמי ע"ה ואמרתי לה בדרמטיות... אמא... עשיתי לך הפתעה מיוחדת... **הבאתי לך מתנה יחודית!!** שתדעי: עבדתי על זה קשה מאוד!!! עבדתי על זה פה בחצר בקור ובכפור במשך כמה ימים... וחשבתי עליך וכעת!!!! כעת הגיע הרגע של פתיחת המתנה... אמא שלי ראתה איך שאני מרוגש... כמעט ולא עמדתי בהתרגשות... אז היא השתדלה לשתף פעולה... ולהגיד אוה... יפה מצידך... ותכל'ס... קדימה... בא נפתח את המתנה... **אמי ע"ה פותחת את המתנה וכמעט התעלפחה!!!**

ש ל ו ש י ם ח ל ז ו נ ו ת ! ! ! ! ! לא פחות ולא יותר...

אוה... אל תשאל... זה... זז... זו הייתה תאונת דרכים!!!!

היא... היא... היא לא עמדה בזה... היא... היא לא הצליחה לשחק אותה... אמרה תודה ותוך כדי ידקה... ושוב תודה ות... תלך לטוּף את הידיים... אוה... עשית לי הפתעה ו... וקח את זה מכאן הרגע... בקיצור: היום מבטב לאחור... אני לא הייתי מצליח להיות יותר ממלכתי ממנה... עם כל הכבוד לילד שכ"כ רצה לעשות הפתעה לאמא... צריך מינימום של 'התאמה'!!!

עד כאן הסיפור המשעשע... אצלכם בשמחות...

וכעת נעבור לסיפור המאוד מאוד רציני ואמיתי להחריד!!!

נמצאים אנו בשבוע האחרון של שובבי"ם ת"ת... שבוע שמיני ומסכם... ולכל אחד יש את ה'קופה של שרצים' שלו... (חלזון זה השרץ המיתולוגי, הוא אחד מח' שרצים) ותתפלא לשמוע... שבניגוד לאמי ע"ה ולכל אמא... אבא שבשמים כן מקבל חלזונות!!!! והוא מקבל אותם כאישים וניחוחים... כל אחד יוצא בחדרי לבו ומפשפש מעשיו ומתחיל לאסוף את החלזונות... מפסיק לטייח ולהתעלם מכל מיני שטחים מוזנחים ופינות אפלות... לא נבהל להכיר בחלזונות גם אם הם הרבה ואוסף אותם אחד לאחד ומגיש אותם לאבא שבשמים בראש מורכן של שובו בנים שובבי"ם ארפא משובותים אקב"ה מבטיח להנו בהטרה של שובה, ארפא משובותם **יוהבם נדבה!!!** אתה תביא את החלזון הלא סימפטי שלך... ואני??? אני אוהב את זה... אני לא אראה פה חלזון... אני אראה כאן את הנדיבות לך שלך!! כן!!! הקב"ה לא נגעל מחלזונות... אם צריך לעשות בדיק בית ולאסוף אותם ולהגיש לקב"ה חלזונות... הוא יקבל אותם ואוהבם נדבה כי שב אפי ממנו! כמוהו ש-להבא! צריך להתרחק מחלזונות... זה שהקב"ה מוכן לקבל חלזונות זה לא הופך את השמונה **שרצים** לשמונה **בגדים**... (וכאן זה הקונפליקט שהתרחש עם גיחזי שאלישע דחאו בשני ידיים ואמר לו הגיע הזמן לטיול "שכר שמונה שרצים" ועל זה נאמר: לעולם תהיה שמאל דוחה ומיין מקרבת!!! חלזונות זה לא דבר סימפטי... אבל כשהם כבר קיימים יש לקב"ה תקציב מיוחד בשמים שנקרא שכר שמונה שרצים) נזדרז... ננצל את סיום התקופה המרוממת הזו של שובבי"ם ת"ת... נקבל החלטות ברורות בכל מה שנוגע לטיהור וניקוי הגינה והחצר מכל מיני חלזונות ושרצים... ונא לא לשכוח: אין ממנים פרנס על הציבור אא"כ קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו... אל תפול בדעתך... יש לך רגעים שאתה חושב לעצמך... למה גלגלה ההשגחה שהייתי צריך לבלוע את כל הצפרדעים האלו? אז הנה התשובה. כנראה שמעותדת לך שליחות של פרנס שעתיד לתת כח להרבה צעירים אחרים... ובשביל זה צריך בין הייתר לבלוע צפרדעים, הנה... אני כבר יודע למה בלעתי צפרדעים... בשביל שביום מן הימים אני אוכל להחכים אותך... כל אחד והקופה של שרצים שלו... שאי אפשר לדלג על השלב הזה, ולא נותר לנו אלא לאסוף אותם ולהגיש אותם לה', והוא מבטיח לך שהוא יקבל אותם כאישים וניחוחים... נאסוף ונחיות מחודשים להמשך חורף בריא מתוך קרבת אלוקים ומשאלת לב מעומק לב: וטהר לבנו לעבדך באמת!!!!

שרואה אדם מתבוסס בדמו והמשיך הלאה זה נחשב פלילי??? אה? ההגדרה היא ברורה מאוד:

הסיטואציה הנדירה והקוטבית בין **מינימום מאמץ!** ל**מקסימום תוצאה!** זה הסיפור!! יש פה בן אדם שהוא בסכנת חיים ממשית... ואתה יכול בככלולם מאמץ להרים צלצול למוקד חירום ו... ולהציל חיי אדם באופן ממשית!!! מדובר במאמץ מאוד מאוד קטן... ואילו התוצאה??? היא תוצאה בסדר גודל של חייים!!!! כשמדובר בכזו סיטואציה קוטבית הזו של מאמץ כזה קטן ותועלת כזו עצומה!!! כזה רגע מכונן מציב אותך במצב ממולכד **שהמוסרית האנושית קובעת** שאין פה מקום להתלבטות בין שני צדדים!! לא שייך פה שיקול... האם בא לי להציל חיים או לא... כי זה גם רציני מידי בשביל השיקולים האלו... ובעיקר: זה קל מידי בשביל התחמקויות וממילא ברגע המשכת הלאה ולא הזעקת מד"א **במילים אחרות אתה עומד מאחורי מה שקרה פה!! היית מעוניין שזה יקרה!**

הבנת את התשובה? אף אחד לא מבקש ממך להיות מתנדב הצלה... כולנו יודעים שכל כולך אגואיסט. אבל כשמול הפרצוף שלך שוכב אדם שעומד לנפוח את נשמתו אתה לא יכול להישאר שאנן ולהמשיך הלאה ואם המשכת הלאה זה אומר שמבחינה מוסרית היית שותף בהריגה שלו

לא כ"כ נכנסתי להוכחות ע"פ השקפת התורה... יותר המתמקדת בהיגיון החובה האנושית והמוסרית שבזה... אבל רואים את זה לגבי כל המוזכרים לגנאי ביומא שכיון שהיה בידם לגלות ולהרבות כבוד שמים ולא גילו, נזכרו לדראון!! עד שר"ע אמר מה שאמר

אז זהו!!! שזה בדיוק הסיפור! אתה ביום יום חרדי שחי ראש קטן... אף פעם לא עסקת בזיכוי הרבים... לא טפלת בעירוב ולא בדקת את המקוה אף פעם לא הוצאת ראש מהבועה שלך ואף פעם לא התעניינת מה מצב היידישקייט של המסורתניים בקצה העיר... **אלא!!! שפתאום מגיע יום פקודה** שקוראים לו יום הבחירות וביום הזה קורה משהו מאוד מעצבן אבל זו העובדה!! ביום הזה נופל על כל אזרח תיק כבד... כל אזרח פתאום מקבל את כל המושכות בבת אחת בידיים... (זה נתון עובדתי שאי אפשר להתווכח איתו!!!) ובבת אחת, אתה, שמעולם לא יצאת מהקונכיה שלך... מקבל את האפשרות **בקלי קלות** לשים פתק ובזה להיות שותף בהכרעה ישירה בהמון המון דברים שגופי תורה תלויים בהם!! ובאותה מידה אתה יכול להתעלם ולא לתת לידישקייט את הכח הזה... והיות ויש פה את הקונפליקט שהזכרתי שמצד אחד מדובר במאמץ מאוד קטן, ומאידך: יש לו השלכות רחניות בהיקף בלתי נתפס **השילוב הקטלני הזה!** מצמיד אותך לקיר ומעמיד אותך בסיטואציה ממלכת שאתה לא יכול לברוח מזה!!! אין פה מקום להתלבט האם בא לי או לא בא לי... **זו חובתך המוסרית התורנית!** שאם אתה לא עושה את החובה הזו אתה במילים אחרות מכריז: לא איכפת לי כבוד שמים... זה לא שווה אצלי אפילו דקה מאמץ!! זו הכרזה שתזעק מע"ג כל תוצאה עגומה שהייתה יכולה להיראות אחרת, ובגללך זה נראה כך

אתן לך דוגמא מהעיר שלי חיפה.. להוי ידוע לך שבחמש שנים האחרונות הושקה הרכלבית!!! והיא ב"ה לא עובדת בשבת!! ומישהו נלחם על זה!!! ואם

הצינונות בכלי ראשון.. (ובכ"ז היא הייתה הולכת להצביע כי בסוף רבני המקום הורו לה שהיא חייבת...) כך ששנאת הצינונים לא חסרה לי... ואם אתה מאוד רוצה הילד שלי לומד בחידר שכבר 50 שנה לא לוקח בקנאות כסף מהמדינה (גם אחרי שסטמאר הפסיקו משום מה לשלם) ובכל זאת סו"ס חונקנו איפה שחונקנו... ובשורה תחתונה קבלנו הוראה שחייבים להצביע!!!! ואם חייבים אז אין התחמקות... זה לא שאנחנו בקטע אלא אין לנו את ההיתר הזה ש-**אסור** להצביע!!! ולכן מהיום תוציא מהראש את המילים לא בא לי להצביע... אם אתה רוצה לך לחנות ספרים ולקנות ספר על הגאולה ועל התמורה ולהשתכנע שאסור בשום פנים ואופן להצביע ושזו עבירה הכי חמורה!! ואני לגמרי בעד!!! וזהו מהיום אתה מחליף מגבעת ומהיום גם אם תרצה... גם אם תתחנן... אסור לך להצביע! ברור או לא ברור??? לגמרי לגמרי ברור???

רק חצי ברור!!!! החצי שסובר שאסור להצביע הבין מצוין מה אמרתי...

אבל החצי שסובר ש... ש... שמותר!! הוא עדיין לא הבין למה חייבים!!!

כן... זה פה הסיפור העיקרי! למה חייבים להצביע?? איפה כתוב שחייבים להצביע?? איפה זה כתוב ב"ד החזקה???

העניין הוא ככה: אני אסביר לך בקצרה:

אתן לך דוגמא מהזווית הפלילית... אם הלכת ברחוב בשאון ליל ולפתע ראית בן אדם שרוע על הריצפה במצב קשה... וחייבים להזמין לו טיפול נמרץ אס או אס... ו... ו... וראית את המצב... והסתכלת עליו באדישות והחלטת להמשיך הלאה... כי לא בא לך להתקשר למוקד חירום... תעשו משהו... אני חייב למישהו משהו?? המשכת הלאה... שימות מצדי...

ואכן עד מחר הוא הספיק למות... ומעתה: אם למחרת תפסו אותך במצלמות איך שאתה רואה אותו וממשיך הלאה... זה פלילי!!! האי התייחסות שלך נחשבת כחלק מגרימה של מוות ברשלנות

ואני מקווה שאתה מבין לבד למה... כי סליחה... ראית בן אדם שעומד לנפוח את נשמתו... איך אתה ממשיך הלאה? איך? זה לא שווה לפחות הרמת טלפון למוקד חירום?? ותכל'ס הנאשם עומד בבית משפט ולא מבין... **מה אתם רוצים מהחיים שלי???** תמיד אמרו לי שאיחוד הצלה זו **התנדבות!** תמיד הסבירו שכל האופנועים האלו שמגיעים במהירות ואיכפת להם לעזור בחולים זה אנשים **שמתנדבים...** וכעת!!! לראשונה בחיי שזה לא התנדבות **אלא חובה!** הנה.. הלכתי לתומי ברחוב... ראיתי אדם במצב קשה ובסה"כ החלטתי **לא להתנדב** להציל אותו... ואתם מתנפלים עלי כאילו עזרתי לו למות? תעזבו אותי... אני בסה"כ לא מתנדב הצלה... **אה... מה אתה אומר על הטענה שלו?**

למה מצד אחד אף אחד לא יבא אלי בטענות למה אני לא מתנדב באיחוד הצלה... ואילו עובר אורח

מה זה לא!!! לא בחירות בציבור

החרדי...

ברשותך קורא יקר: אני רוצה פעם אחת ולתמיד לדבר על הסוגיה **התורנית** שנקראת בחירות!!! ואני מדגיש מההיבט **התורני** שלה ולא מההיבט הפוליטי... כלומר: מהיבט של עבודת ה'... בגיחה של רגע מתוך בית המדרש!! **ובכן:** דבר ראשון אני רוצה להגיד לך משפט מאוד קליט... קל לעיכול, משפט קצר וקולע, משפט שכמדומני שכולם אמורים להסכים איתו!! בא נגיד ככה: יתכן שזו הנוסחה היחידה בענייני בחירות שגם אלו שבעד בחירות וגם אלו שנגד יסכימו איתה. המשפט אומר ככה:

יש רק היתר אחד ויחיד שלא להצביע בבחירות!!!

תנחש מה ההיתר??? **שאסור!!! אסור להצביע לבחירות הטמאות!!!**

אם אסור אז אסור... אבל אם לא אסור...

אז חייבים!!

אין פה משהו באמצע... אין פה מתחשק לי... לא מתחשק לי... יש לי בטן מלאה על הנציגים. יש לי את המגרש שלא היקצו לי... המשפט הנבוב הזה שאתה שומע מאנשים שיש להם תלונות על הנציגים שלא שיפצו להם את הרחוב... לא תקנו תשתיות ולא היה פעילות חג וכו'... **זה משפט לא נכון!!! זה נקרא לדבר לא לעניין!** כי אין פה שאלה האם אני רוצה להצביע אלא האם אני חייב או לא... הטענה היחידה שאתה יכול לטעון זה שלאחרונה עברתי שינוי בהשקפת עולם שלי והחלטתי ללכת בדרכי גדולי עולם אחרים שסברו שאסור להצביע לבחירות הטמאות!!! אם זו המסקנה שלך אף אחד לא ינסה להוציא אותך מזה... אבל כל זמן שלא אסור להצביע בבחירות אתה חייב!!! זו הסיבה שמאז ומעולם הנושא של הבחירות היה אחד מהכאיבי ראש הכי מביכים ומטרידים אצל גדולי עולם קדושי עליון שאחזו במדרגות נקיות שהנפש הזכה שלהם מאסה בעצם ההשתתפות בבחירות... ומצד שני לא היה להם את הפריבילגיה שיש לצד השני שהיה לו ברור שאסור!!! וחלקם היו פשוט מחפשים מתחת הריצפה איזה 'דרך רחוקה', ולפני הבחירות, הם תמיד מצאו איזה יהודי באוקראינה שצריך למול אותם... או עוד איזה זן חדש של תרנגול בפרגוואי שבדיק עכשיו חייבים לבדוק אותו... בקיצור: הם שברו את הראש איך להתפטר מהבוץ הזה... ולמה??? **כי זה לא צחוק ילדים!!! זה או אסור או חייבים!!!**

ואת הנקודה הזו אנחנו צריכים לקלוט!!!

כי ברחוב החרדי אתה שומע כל הזמן את הנימה... מה אני ארויח מזה... בא לי... לא בא לי... תשכנע אותי... רגע... ואם אני לא רוצה...

עכשיו: תאמין לי אין לי שום בעיה!! אני האחרון שישכנע אותך להצביע בבחירות... אין לי שום אינטרס... אף עיריה לא מממנת לי את העלון... בפרט שסבתא שלי הייתה קרובת משפחה עם ר' מיכאל דוב וייסמאנדל צוק"ל והיא כניצולת שואה קיבלה ממנו את כל המידע המחריד על פשעי

**יריד המקלדת השנתי... והבנרת
שמהייבת...**

תזכורת כמידי שנה ובפרט בימים אלו... בפרשת תצוה כמידי שנה נערך היריד השנתי של המקלדת היהודית!!! לאהרן הכהן יש את חושן המשפט על לבו ועליה יש שתיים עשרה אבנים ששנים עשר שבטי י-ה רשומים עליו... וזה למעשה המקלדת!!! המקלדת שממנה אהרן הכהן מקבל את התשובות באורים ותומים... אהרן הכהן שואל שאלה באורים ותומים... ואז הוא מסתכל בחושן... והאותיות מתחילות להאיר!!!

והיה: אם אחד משבטי י-ה לאחרונה התחיל לעצבן אותי... אני לא אוהב ממנו... יש לי טענות קשות עליו... ויצאתי נגדו במלחמת קודש... ומחקתי אותו... מה לעשות... חייבים להעמיד את הדת על תילה... אדוני היקר!! ירית לעצמך ברגלים!!

מחקת אותיות מהמקלדת... ניסית פעם להקליד על מקלדת שאות אחת 'לא עובדת שם'?? רק אות אחת!!!

זה אויס מקלדת!!! אין מה לעשות איתה... ולא תגיד לי איזה אות ה' ש' א' מ', האותיות הדומיננטיות!! גם האותיות הפחות שימושיות... אתה לא יכול לזוז בלי כל הכ"ב אותיות!!! ולא לחינם!!! לא לחינם הקב"ה פיזר את השמות בין כל אבני החושן... כדי ללמד כל שבט בעם ישראל!! גם אם יש לך את האבן שלך!!! ואתה משוקע בתוך הבית שלך... אתה לא יכול להתעלם ולמחוק את האבן השנייה...

כי רק אם בקיומם של ה"ב שבטים יש לך את חושן המשפט!! ובשביל זה צריך לדבק בלבן של אהרן אוהב שלום ורוחף שלום!! לא יעזור כלום... יש לנו אבא משותף בשמים... והוא לא מוכן שאתה תתבצר מתוך המגירה שלך ותתחיל לירות לכל הכיוונים... אין כזה דבר!!! חובתו של כל יהודי לנשום נשימה עמוקה ולדעת שיש יהודים אחרים!!! שהם שונים ממני!!! סגנון אחר!! מנטליות אחרת!! אבן אחרת... לא מומלץ לנו לחיות ביחד כי אנחנו באמת שונים... עדיף שנאהב אחד את השני מרחוק או יותר נכון אבן אחת לצידו האבן השנייה...

אבל לדעת שחלק מהמקלדת נמצא בידים של היהודי מהמגור השני!! לא לחיות במערה כמו הבנות של לוט שהגיעו למסקנה שזהו!! איש אין בארץ חוץ מאבא ואנחנו... יש עוד כמה יהודים שמותר להם לחיות לפי החינוך שלהם... והם לא פחות מוכן בכהוא זה!! יש כאלו שהמידע הזה לא לגמרי ידוע להם!!! סליחה שגורמתי להם להצטופף מחדש ביהדות...

כעת כמה מילים קצרות על החיוך הנפלא משמים בגשמי רצון ברכה ונדבה... צריך לדעת שריבוי הגשמים והבנרת שממריאה ומזכירה את החיוך של שנת הקורונה שהיה כאויר לנשימה...

בגדול אנחנו נמצאים בעידן ריתתה!!! לפי החרב וההרג והחוסר יציבות בטחונות אזורית... זה לא נקרא תקופת של עת רצון... אבל מה לעשות שגשמים!!! זה אחד מהחיוכים הסמליים והרשמיים ביותר שהתורה מודיעה לנו בצורה הכי מפורשת שכש"והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנוכי מצוה... ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם ונתתי מטר ארצכם בעיתו!! זה אפילו לא מגיע בתור פרס אלא מדין עדות!! כמו שמפורש בתחילת האזינו... אז נא לקבל את המחמאה... כמובן שהיא גבתה מאיתנו חורף לא קל בכלל... חורף נקי מבילויים... חורף נקי מיציאות מיותרות... ועל זה אומר המדרש: אני הצבלת השרון שושנת העמקים, אני היא וחביבה אני! שנתונה בעמקי הצרות, ובשעה שאנחנו מעמיק בי אני מרטבת לפנך מעשים טובים כשושנה והקב"ה ידלני מהצרות ואני אומרת שירה... כן... הקב"ה טלטל אותנו והבנו את המסר... הרטבנו מעשים טובים לפני והנה החביבות שבה וחוזרת... ואכמ"ל

ואתה יוקל ושמך יוקל וכל אשר לך יוקל... ה' עוז לעמו יתן ה' יברך וכו'...

השעה צצת לילה... ר' יאשיה קם לעסוק בתורה... יוצא מביתו ומהלך במבואות המוארים בשמן של תרומה ברשות כהן (פן... אחד מהלומדים זה ר' ישעיה הכהן, ובזכותו יש לנו תאורה) ר' יאשיה נכנס לבית המדרש והתחיל לגרוס כאוויית נפשו!!! לא איברי ליליא אלא לגירסא... אלו הם השעות המתוקות שלו במשך היום... בשעות הבוקר הוא ראש בית דין של סנהדרין קטנה כאן בעיר... מהנץ החמה עד שעה ששית הוא יושב במושב בית דין וכל הזמן יש תורות... אין לו דקה אחת לשבת ולעסוק בתורה... לכן כעת זה השעות שלנו!!!

ולפתע מישהו מתקרב בשקט בשקט לר' יאשיה... אך כמה דקות עד שר' יאשיה שם לב שמישהו פה מחכה לו... ר' יאשיה רק הרים את הראש ומיד נאנח אנחה כבידה!!! אוי... יוקל... מה קרה??? רק יוקל חסר לי עכשיו!! לא מספיק לי כאבי ראש איתו בבית הדין... אז גם לשעות האלו של הלילה הוא בא להטריד אותי...

אבל יוקל היה נשמע די רציני והקול שלו היה נשמע די שונה מתמיל... הרב!!! ככוונה הגעתי בשעה הזו... אני רוצה להתייעץ עם הרב אבל בלי המגבעת של דיין!!! אפשר?? האם אני יכול לדבר עם הרב כמו תלמיד חכם שיכול לעזור לי בחיים... זה לא יתקדם בי מחר בבית הדין??? ר' יאשיה נענע בראש... בא נשמע...

אז ככה: כבוד הרב שיועד שאני מוכב בבית הדין!! יש יותר מידי הרבה תיקים חשודים של גניבות ואבידות... כל מיני חפצים יקרי ערך שנעלמו באופן מסתורי או רחלים ועגלים שהתאדו מכל מיני חצרות בתים לאחרונה... והשם שלי יותר מידי נקשר סביב התקריות האלו... ובבית הדין יש כבר קלסרים שלימים שכתוב שם שיענקל השביע אותי על הפרה שלו שלא גבתי אותה... ויפייש השביע אותי על הרחל שלו... בקיצור: אני כעת נמצא בפרשת דרכים!! העניין הוא שאכן אני הוא הגנב!!!! אני ואין בלתי!! יש לי מחסן גדול באזור מסווה בקצה העיר... שם הכל נמצא... והיות והציבור מחומם עלי... אז הם בעקבותי... ואני מרגיש שהכל פה עניין של זמן... כעת יש לי שתי אפשרויות!! לא לחכות שיתפסו אותי ואז יחייבו אותי תשלומי כפול!! או שאני מגיע כמו גבר לבית דין ופשוט מודה ביום בהיר בכל האשמות שמיחוסות עלי!!

דא עקא: שרוב הדברים שגבתי... השביעו אותי עליהם!! (אנשים לא פראיירים... הם קלטו שזה אני, אבל לא יכלו להביא הוכחות) כך שאם אני מחכה שיתפסו אותי... זה יסתכם בתשלומי כפול!!! אבל אם מבצע עקיפה ומודה... אני אמנם נפטר מכפול אבל!! אני מתחייב בקרן!! חומש!! ואשם!!!

ואני שואל את הרב בכנות ועם ראש מורכן: שהרב יתן לי עצה הגונה: מה יותר כדאי לי?? האם כדאי לי להודות ואז ירד לי הכפול!!! אבל כעת מתחיל כאב ראש רציני מאוד שנקרא קרן וחומש... שזה אומר שאני צריך ללכת לכל אחד עד הבית!!! לתת לו כמעט בתוך הידיים... כי זירת הכתוב היא: "לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו..." זה בשבילי כאב ראש... זה פשוט עבדת נמלים... ובפרט!!! שעוד אני צריך להקריב אשם על כל שבועה!!! ו... זה לא פשוט... אשם זה לא צחוק... זה כסף...

ר' יאשיה התרגש!!! באמת התרגש!!! בשביל להבין את ההתרגשות צריך לקלוט מה זה יוקל!! שמו של יוקל מוזכר בבית הדין לפחות כמה פעמים ביום... יש עליו ערמות של תיקים... וכעת סו"ס משהו פה זז...

ר' יאשיה פנה ליוקל בסערת רגשות: תקשיב יוקל!! ברור שהדבר הנכון והרצוי בעיני אלוקים ואלים זה שתקום באופן דרמטי ותכריז על הודאה רשמית!!! זו חובתך המוסרית!!! (ואני לא הולך לוותר לך על זה) אה... אתה טוען שזה כאב ראש גדול?? איך מתחילים עכשיו לחפש את כל הנגזלים?? ומה עם הכמויות של אשם?? עזוב!! אנחנו נעשה את זה ביחד... נפתח חפ"ק מיוחד של צוות שלם שיטפל בכל העבודות נמלים הזו... נשיג מיסון לכמויות של האשם... ואני רוצה שכבר מחר תופיע בבית דין ותכריז את זה בצורה דרמטית!!! ומכך יראו וכן יעשו!!!

למחרת בבוקר... לאחר הנץ החמה... ר' יאשיה כינס את כל הכ"ג סנהדרין... ובשעה היעודה הופיע יוקל, והפעם בהצהרה דרמטית!!! אני מודה!!! מודה בכל האשמות שיוחסו אלי בשנתיים האחרונות... גם באותו יום לפני שלוש וחצי חודשים שהגיעו פה כל שבעת המשפחות של בני החצר שנתבעו אותי על שניציפתי משוטט בחצר שלהם ולאחמ"כ נעלמו משם כל מיני בהמות וריחיים ובגדים... והם השביעו אותי בזה אחת זה ונשבעתי... הרי כעת אני מודה שנשבעתי לשקר והרי הכל נמצא אצלי במקום שמור!!! כ"ל הפרשיה שלפני שמונה חודשים שהיה עליה להגל ואני מהיחידים שנשארתי בעיר, והיו כמה שמחוסר ברירה נתנו לי לשמור על הבהמות שלהם!! וכשהם חזרו הכל נעלם וטענתי שהגיעו שודדים והייתי אנוס... והיה פה בלגן שלם... הקטני אמנה שבציבור התחילו להרהר איך יכול להיות שקרה כזה דבר... הרי 'ולא יחסוד איש ארצך בעלותך' אז זהו!! שזה היה אני!!! הכל שמור ונמצא באחד מהמקומות המסוים באגם הסמוך לעיירה (מתברר שאכן נתקיימה ההבטחה 'ולא יחסוד איש את ארצך' אלא היא הניבה איתה גם תוספת חומש)

העיר כמורקחה!!! חיבוקים ברחובות... אנשים שחשבו שמטה לחמם נשבר... הפרה היחידה של פייביש... והשמונה כבשות של געציל שגיזי הצמר שלהם פירנסו את כל המשפחה... ולפתע הכל נמצא!!! יוקל יצא בעיניים מושפלות... ר' יאשיה מיסון והצמיד לו לשבועיים הקרובים שני שליחי ב"ד שישמרו עליו מפעולות נקם וכדו'... הוא הזהיר בבית הכנסת באסיפת קצרות חשאיות בזה אחר זה... שרבותי: אנחנו מחויבים לתקנת השבים!!! אם אנחנו רוצים שהגזלנים והגנבים יצאו מפרי מנהרותיהם... אנחנו צריכים לתת להם לרדת מהעץ בצורה יפה!! ר' יאשיה הזהיר: רבותי!!! ישנם כעת גזלנים בעיר שלנו שעוקבים בדריכות ובעניין רב אחרי ההתפחיות... הם בודקים בשבע עיניים איך הציבור מגיב ומכיל ומקבל נוכל שהחליט להרים את הכפפה ולחזור!!! ומעשינו יקרבו ומעשינו יחוקו!!! אם אנחנו ניתן ליוקל לצאת יפה מהסיפור... (והוא ילך ברחוב ולא ישמע מקהלה של ילדים מכל כיוון גוי גוי מח שמו כי לעולם חסדו...) אז תתכוננו לאפקט הדומינו שעוד ועוד גזלנים פתאום יקבלו את האומץ לעשות סוף לעולות של שנים... אבל אם יוקל יקבל חותמת של הגנב והנוכל... תשכחו מזה!!! אנחנו ננציח את כל העולות וכל בונה ביתו בלא צדק ועליותיו בלא משפט... בקיצור: צוות שלם התלווה ליוקל בדרך למחסן האדיר!!! שם חיכתה להם עבודת מיון מפורטת... איזה גניבה חוזרת בעין, ומה הוא מתחייב בדמיה... חלק שם היה טלה ונעשה איל, וחלק זה היה בהמה והוקינה או והוכחשה... חלק היה במהמה מעוברת וילדה וחלק נתעברה אצלו... בקיצור: כל מקרה לגופו!!! במקביל אחד משליחי בית דין התיישב על הניירות בבית דין והתחיל לסווג את התביעות השונות שהיו בבית הדין כלפי יוקל... חלקם הסתיימו בשבועה וחלקם לא... זאת אומרת: יש פה תיקים ששייכים לקלסר של תשלומי כפול!! ויש תיקים ששייכים לקלסר של קרן חומש ואשם!! וכאן צריך להתחיל לאתר את התובעים (בתביעות שעליהם יש קרן וחומש כי שם יש גזה"כ: 'לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו', ובעזה"ש כשנגמור את כל המלאכה... אז נצא בקמפיין סודי למיסון עדר אילים מן הצאן... ולא סתם אלא שכל אחד שווה לא פחות משתי סלעים!!! (תבין): לא כ"כ קשה להשיג אילים בחצי מחיר, איל זה כבש זקן, יש רועים שאחרי פסח מוכנים למכור את זה במחיר הפסד, אבל זה לא טוב בשביל קרבן אשם שיש בו מחירון מינימלי!!! לא נותר לנו אלא לסיים: ואתה שלום וביתך שלום... ואתה יוקל וביתך יוקל וכל אשר לך יוקל, ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום... מזל טוב בבא קמא...

אתה מקנא בילד שנולד על ההר?? אני לא!!

אני די נמנע מלצטט סיפורים מרגשים מהחיילים בעזה... (כי יש לנו כבר מספיק שעושים לנו את זה) אבל באופן חד פעמי! שמעתי סיפור אחד שמאוד תפס אותי... שמעתי על חייל שכעת חזר לאחר כמה חודשים של לחימה בעומק עזה והכיני לו כמובן קבלת פנים מאוד חמה ומרגשת... שאלו אותו בכנות: מה אתה מזמין?? הוא ענה: אני רוצה להגיע הביתה ולראות בסלון תמונה ענקית של בית המקדש!!! בני המשפחה הופתעו... מדובר היה בחייל חילוני לגמרי... מה קרה עכשיו בית המקדש??

אז הוא הסביר את עצמו: אני כבר כמה חודשים מסתובב מהבוקר עד הלילה בתמרון בעזה... נכנס לתוך בתים... מסתובב בחדרים... פותח ארונות... מסתובב בסמטאות... ואיפה שאתה לא הולך... מה אתה רואה?? תמונה של מסגד אל אקצא!!! כל עזה מפוצצת בתמונות של הר הבית... זה הנושא שם!!! זו התמונה המרכזית בכל סלון בית... וזו גם התמונה שמופיעה ע"ג מחברות של ילדים... אין משהו אחר!!!

אמר אותו חייל: אני בתור יהודי... עד היום לא ידעתי מה יש שם בהר הבית... מה זה אומר לי... אני יותר מכיר את המסעדה בתל אביב מאשר סדר קדשים טהרות... אבל מה לעשות... הייתי בעזה ונלחמתי!!!!!! ושם!! שם הבנתי שלכה"פ החמאסניקים יודעים על מה הם נלחמים... ואילו אני?? אני לא לגמרי יודע על מה אני נלחם... עד כה לא היה לי משהו מיוחד עם בית המקדש... לכן אני מבקש שכשאתה חוזר לסלון הבית שלי... הייתי רוצה שלפחות גם לי יהיה בסלון את התמונה של הבית הנכון שאנו מחכים שיבנה שם ולא שיקוף משומם שנכרים מקרקרים בהיכלו

הסיפור הזה הוא בודאי נכון!!! גם אם הסיפור עם החייל לא היה ולא נברא... כשהתחילה המלחמה בעזה... מיד כמו כולם צפו לי מחשבות... נו... האם יש פה תסמינים של גוג ומגוג... ובהתחלה אמרתי לעצמי: לא!! זה עדיין לא זה!!! שהרי נבניא זכריה כתוב בפירוש שבגוג ומגוג כל הגוים יכריזו מלחמה על ירושלים!! וכעת המלחמה היא לא באזור חיוג ירושלים... אלא שפתאום אני קולט ש... שהמלחמה היא ממש ממש על ירושלים!!!! נטו על ירושלים!!! ומי שמנסה להתחמק ולהתעלם ולהסיט את הנושא מהנימה הדתית שיש פה... זה דווקא אנחנו!! העם הישראלי החילוני מנסה בכל דרך להסיט את המלחמה הזו לכיפופי כוחות בין האספסוף הפלסטינאי למדינת ישראל... ובינינו... גם אני ואתה מתקשים מאוד לעכל שמדובר פה באויבים דתיים שנלחמים מלחמת דת!!!

ולמה אנחנו כ"כ מתחמקים מזה? למה אנחנו כ"כ מפחדים יהדות בזה?? כי... כי זה מלחין אותנו!! זה מצמיד אותנו לקיר!!!

כשחמאסניק עומד ומכריז באופן חד משמעי: אני מוכן למות על אל אקצא!! הוא במילים אחרות נוזף בי... ההההלו... אתה לא קולט מה זה בית המקדש!!! אני מבין את זה יותר טוב ממך... השבוע קבלתי הפטרה ואמרתי: רחם על ציון כי היא בית חיינו!!! חשבתי לעצמי: האם אני מרגיש וחי את זה שביית המקדש זה בית חיינו?? אני לא!!! ואילו מי כן?? החמאסניק!!! הוא מבין את זה... וכנראה שהוא מבין את זה יותר טוב ממני... הסיבה שזה כ"כ עולה לו בחיים כ"כ... כי כנראה שהוא כן מבין את מה שאני לא מבין!!!

הוא מבין ששם הר הבית הוא שלנו!!! המשמעות היא שה' אוהב אותי ולא אותנו!!! המשמעות היא שה' מכניס אותי לחדר יחוד ונועל ומשאיר אותו מאחור (בדיק כפי שהיה בעקידת יצחק... שבו לכם פה עם החמור) וזה מפוצץ אותו מקנאה... והוא ממממת מקנאה... והוא באמת מוכן למות על זה והוא באמת-מת!!!! בקיצור: אנחנו צריכים ששירות בתי הסוהר יוציא לנו איזה מחבל שסיביר לי אחת ולתמיד מה הוא מצא בנו... סיביר לי עד כמה אני חשוב!!! זה מידע רגיש וסודי שנמצא אצלנו!!! זו הסיבה שכל"ק קשה לנו לעכל את המלחמה הדתית שיש פה!!

כי אתה רואה פה המון המון אימביציות... אינסוף אנרגיות... אנשים שמוכנים להקריב את כל הקדוש והיקר שלהם... על מה??

על מה שאני בעצמי לא יודע להעריך??

תחשוב מה שזה חייל שכבר מיצה את עצמו פה בארץ... אין לו מה לעשות פה... והוא כבר עם שתי רגלים בחוץ... הוא כבר מתכנן את המסע הממושך במזרח הרחוק... ופתאום התחילה המלחמה... והוא מגלה ששתי מיליון עזתיים מתרפקים ומיחלים ומוכנים להקריב את כל החיים שלהם בשביל לזכות להגיע... לאיפה?? למקום הכי משעמם מבחינתו... זה מטלטל!!! זה מלחין!! זה גורם לך לחשוב... הההלו... יש לי מעטפה שמעולם לא פתחתי אותה... יש לי יהדות שמעולם לא התעניינתי בה... והיהדות הזו מוציאה 150.000 ערבים מהכלים... ---

אצל החסידים יש סיפור מיתולוגי על אדם שהשתוקק מאוד להגיע לפסגה של הר... עלה וטיפס ונכשל... ושוב טיפס וטיפס... ובמשך שנים רבות עלה וטיפס עד שסו"ס הוא הגיע לפסגה!! **ושם חיתתה לו הפתעה מדהימה!** הוא מגלה שם ילד קטן שיושב לו בפסגה ומשחק בגולות... הוא שאל את הילד: ילדי הקטן... איך הגעת לכאן בכזה גיל צעיר?? הרי אני מטפס כבר שנים עד שהגעתי לפה?? ענה לו הילד: **אני נולדתי פה!!!**

עד כאן הסיפור המוכר... (שמכאן הואים שיש נשמות קדושות של צדיקים שהם נולדו על ההר... קושט דברי אמת) אבל משום מה!!! אני מכיר את אותו סיפור בדיק אבל יש לזה המשך!!! ואת המשך משום מה אף אחד לא מכיר... המשך הוא: שאותו איש מבוגר כ"כ התרגש מהילד שזכה להיוולד בפסגת ההר... והוא אמר לו: ילד ילד... האם אתה יודע להעריך איפה נולדת?? האם אתה מעלה על דעתך כמה אנשים נמצאים שם למטה למטה בתחתית ההר ומיחלים וחולמים להגיע אי פעם לאן שאתה נולדת?? הילד עשה פרצוף אדיש ומיובש וענה לאותו אדם: תעזוב אותי... הפסיק לשגע אותי... אל תספר לי סיפורים... אני יודע דבר אחד: משעמם לי פה!!! אין לי מה לעשות פה!! אני תקוע פה!!! אני לא מוצא פה עניין!! האם אתה מוכן בבקשה לעזור לי לרדת למטה?? אני רוצה לשחק עם כולם במחבואים... לא מחפש פסגות ולא כלום... ---

אה... מישו מכיר את ההמשך הזה של הסיפור??

את זה משום מה אף אחד לא טורח לספר... ולי משום מה יש פרנציפ לספר את זה!! כי למען האמת זה הסיפור האמיתי... (ואם הרבי הקדוש והטהור ממלא מקום אבי צוק"ל זכה למה שזכה... זה לא בגלל שהוא נולד על ההר... אלא בגלל שהוא הסכים להישאר שם ולא התגלש למטה!!!! כי להיוולד על ההר ולהישאר שם זה קשה לא פחות מלטפס עד אליה) אז זהו!!! שזה בדיק הסיפור שלנו... אנחנו נולדנו על ההר!!!! במשך אלפי שנים אבותינו התרפקו והשתוקקו... רצו לעלות לארץ ישראל... רצו להתקרב... רצו לזכות לשבת וללמוד

תורה ללא הפרעה... לזכות לקיים מצוות התלויות בארץ... והם ניסו וניסו והפכו את העולם ולא נותר להם אלא לשבת בתיקון חצות ולבכות שהדרך עדיין רחוק... והנה הנכד שלהם נולד על ההר!! אתה כבר נולדת בארץ ישראל... וכידוע: החיים בארץ ישראל הם בגדוד: אוכלי המון!!! כל מי שרק רוצה יכול להיכנס לבית המדרש וללמוד ואפילו ישלמו לך על זה... שטפון של שפע חומרי ורוחני... (וגם! שטפון של תלונות והתמסכנות והתמרמרות למי שרוצה... גם את זה יש פה בשפע... שלא יהיו טעויות גם כעת בעיצומה של מלחמה אנוהו מתהלכים פה בגן עדן ומלאכים צולים לך בשר... מה הראיה הכי גדולה?? שאם רח"ל פתאום יהיו חסרים ביצים... אהו... איהו 'טרגדיה' תהיה פה... סימן שבשלב זה גם זה לא חסר למרות מלחמה כ"כ ממושכת...) אבל תכל'ס משעמם לך פה... אתה מרגיש כלאו בתוך ארץ ישראל... ואתה מחפש לברוח... וכן... זה בדיק הסטירית לחי שהחייל החילוני מקבל מהחמאסניק בעזה... החייל שמרגיש חוסר חיבור ושייכות לכל הערכים שלו... והנה נכפתה עליו מלחמה... הוא מגיע לעזה ומה הוא מגלה?? הוא פתאום קולט שהוא נולד על ההר!!! אני עם הנבחר... כולם רבים עלי... אהלי אדום ושמעאלים מואב והגרים פלשת (-עזה) עם יושבי צור (-לבנון) כולם אמרו 'גירשה לנו את נאות אלוקים...' כולם רוצים את אותו אל אקצא שהקב"ה הבטיח לי... ואילו למרבה האבסורד אני? !? אני לא חונן את הערכים האלו במבט ואילו כל מי שעומד מעבר לגדר מייחל כוסף ומשתוקק לזכות במעטפה שכוחה שאני מחזיק בידיים שלי ואני אפילו לא טורח לפתוח אותה ועוד רגע היא בפח...אותו חייל קולט שהוא נולד בהר המוריה והוא פשוט התחיל לרדת למטה למטה וכשהוא הגיע לתחתית ההר הוא מצא שם את ישמעאל ואליעזר והחמור רוצים ומשתוקקים להגיע לאותו מקום שממנו הוא איבד עניין... ---

אז זהו! שאנחנו נמצאים בדיק באותו מקום!!!

תכל'ס: מה זה בא לומר לנו??

הגיע הזמן שנפתח את המעטפות!!! אנחנו מחזיקים בידיים שלנו מעטפות סגורות!! מעטפות שהדורות הקודמים ירקו על זה דם וחירפו את נפשם על זה... ואילו אנחנו קיבלנו את זה על מגש של כסף ולכן אנחנו השארנו את זה בויטרניה בחוסר עניין... מעדיפים לא לעורר דוברים ולא לפתוח נושאים מהותיים כדי שזה לא יזעזע לי את הסדר יום ואת הקיבוע ואת הסיפור הירוק והשתי רמזורים בדרך לבית כנסת...

הגיע הזמן לפתוח דבר ראשון את הנושא שקוראים לו יהודי!!! מה זה מהותו של יהודי... לא חרדי אלא יהודי... מה זה אומר יהודי!!! סו"ס הרי חמאס לא מחפש חרדים... הוא מחפש יהודים!!! הוא רוצה להרוג גם את היהודי הכי הכי חוטא והכי רחוק מהרשב"צ... אז מה זה?? מה זה האוצר הזה שנקרא יהודי?? מה זה הת'א' הבודד הזה שהגוי מכושף עליו ומוכן למות בשבילו בלי סוף?? זו מעטפה שחייבים לפתוח אותה!! הלאה... מה זה בית המקדש?? מילא אני חרדי... אז בית המקדש זה סדר קדשים וטהרות... ואם אתה דתי אז ביהמ"ק זה הר הבית ומנהרות הכותל... אבל חמאסניק?? למה הוא מכושף על בית המקדש שלי?? למה הוא ממממת מקנאה שרק אותי הקב"ה קירב בין שני בדי ארון?? לפתוח את המעטפה הזו!!! להבין שאצל החמאס אל אקצא זה לא חובבני כמונו!! זה לא אירועי חג ומועד וטקסי כותל... אצל החמאס זו איסטרטגיה שהיקף העלויות שלה זה מאות מיליארדים!

האם אתה פורגנת פרומיל של יחס לפנימיות של הבית הגדול והקדוש שזה הבית שלי!!!!!! שלי עם ה'!! לא של החמאסניק!! את התוכחה המביכה כבר חטפנו... החמאסניק נאלץ למשוך לנו באוזן ולהזכיר לנו שהההלו... יש לכם פה משהו יקר!!! יקר מידי שאתם לא חוננים אותו במבט... אבל ההההלו... לפחות עכשיו נבין עניין... וכמובן! מיותר לציין שכשמדברים על בית המקדש... לא מדברים על החלק הטכני!! כי החלק הטכני הוא הכי פחות מעניין פה... (בית המקדש זה זוג שהיו חיים באהבה ואחוה וריעות, ובשלב מסוים לא הסתדרו ולכן הבית התפרק... לא מבקשים מהרעה שתתחיל לבנות את הבלוקים של הבית... בסה"כ מבקשים ממנה שתביע עניין לשוב להתעניין בעבלה ולתת לי למלאת את המידע שלו ולא תשאב את ההנאות שלה מגורמים זרים המוכרים בדור זה) הנה לך עוד מעטפה שכוחה שהחמאסניק נשלח להזכיר לנו בקיומו... והמעטפה השלישית זה ארץ ישראל!!! הערבים מדברים ברור... כשאנחנו שומעים אותם שוב ושוב דורשים את זה... אנו מתעצבנים... אבל לא לני יזיק לנו להקשיב להם!!! הם רוצים את ארץ ישראל שלנו... הם יודעים להעריך כל רגב אדמה בארץ ישראל... (הרי מדובר במזרח תיכון שיש בו שטחים ומגרים אינסופיים מתים) ואילו אנחנו?? לנו קצת מחניק פה!!! אתה יודע למה חנוק לנו פה?? כי פה זה הבית של ה'!! פה ה' רוצה שתהיה!!! ושתהיה!!! תתמקם!! תפישל שרולים ותדאג שיהיה נחמד כי פה זה הסלון והחדר ילדים והחדר שינה שלנו עם ה'... וכידוע: אף אחד לא אוהב לסדר את הבית... אף אחד לא אוהב להדיח כלים... זה נדוש!!! הרבה יותר כיף לצאת למסעדה- כמובן עם ה'... לצאת איתו לאיזה מסע ישועות ברומניה... אה... איזה קירבת אלוקים... ויחזו את האלוקים ויאכלו וישתו... אז זהו!!! שהקב"ה רוצה אותך בארבע כתלים שלו!!! בארץ שהוא!!! הוא יתברך החליט ששם הוא רוצה אותך!! ואם אתה לא מרגיש מספיק מייחין... אז עובדים על זה... לא בורחים למסעדות ולמלונות באירופה... כן כן... הרעיון של ישיבת ארץ ישראל הוא מאוד מאוד פשוט!!! יותר מידי פשוט... בארץ ישראל ה' שם אותך בסיטואציה מסוימת ואומר: אני רוצה אותך פה איתי!!! מסכים לחיות איתי?? או שאתה מוכן רק לצאת איתי לבילויים ולמסעות קודש??

אז הנה לך המעטפה השלישית שהרבי צוק"ל הנחיל את זה... אהו... עובדה שהוא לא נשאר באירופה... אבל אנחנו כבר נולדנו למעטפה הזו... ולא הייתה ברירה אלא לשלוח את הכושי- החמאסניק שהוא יבא ויזכיר לנו לפתוח את המעטפה!!! האם החייל המדובר שאיתו פתחת... האם הוא כשיר להבין את תכולת המעטפות שעליהם אני מדבר? קשה לי להאמין... אבל לפחות אנחנו... כי אם לא... אז אוי ואוביו... אם לא... אז החמאסניק מיישך להיות היחיד שמחזיק אצלו את המידע הזה... היית נותן לו את התענוג הזה??

גיליון מס' 552 פרשת תצוה
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

גליון זה יוצא
לזכות סבי היקר
ר' יוסף יעקב בן בלומה
לרפו"ש בתושח"י

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - עניני פורים קטן

ובגנזי פורים קטן אות ח' כ' רבינו זצ"ל דלענין סעודה לא שמענו שירבו מוקפין גם ביום א' כמו בפורים שחל בשבת.

סעודת פורים קטן ושתיית יין דוקא ביום

השיב רבינו זצ"ל, דסעודת פורים קטן שעשאה בלילה לא יצא כמו בראשון, (ישמח ישראל פ"א הערה י), ואמר רבינו זצ"ל, שאביו הקה"י היה שותה קצת יין בפורים קטן בבוקר ולא יותר, (ארחות רבינו ח"ג עמוד קצ"ה וע"ש שאמר דיש להוסיף גם מאכל בסעודה לכבוד היום, וכ"כ בלקט יושר עמוד קנ"ט ענין ה' שהתרוה"ד עשה בו תבשיל יתירה וגם אכל תאנים) וכתב רבינו זצ"ל, דאף בפורים עצמו כ' הרמ"א (סי' תרצ"ה ס"א) להרבות בסעודה גם בלילה מ"מ בפורים קטן אין להחמיר כולי האי, (גנזי פורים קטן ס"ו בהערה, וע"ש שכתב רבינו במכתב דהיינו אף להדעות שנס פורים היה באדר א' כמש"כ מהר"ל מפראג דרוש אדר, מ"מ אין חילוק בזה, דקבעו בשני והראשון רק חומרא, ואף לדברי החת"ס בשו"ת או"ח סי' ר"ח ומגילה ו' ב' דחיוב הודאה מה"ת מקיים אף בראשון, וא"כ אינו חיוב סעודה רק הודאה וזה שייך גם בלילה, מ"מ לא עדיף מפורים עצמו שחיובו רק ביום).

מה כוונת הרמ"א להרבות קצת בסעודה בפורים קטן

נשאל רבינו זצ"ל, במש"כ הרמ"א (סי' תרצ"ז ס"א) להרבות קצת בסעודה בפורים קטן, מה הגדר ירבה קצת, והשיב במכתב יקח קצת יין, וכתב דסגי במשהו, והוסיף, אאמור"ר זצ"ל היה טועם קצת יין, ומש"כ הרמ"א מרבים בסעודה קצת ל"ד סעודה, רק כוונתו להוסיף על הרגיל בימות החול, (גנזי פורים קטן בגליון שיח אמונה אדר א' תשפ"ב אות ג').

פורים על נס שנעשה לרבים או ליחיד

כתב רבינו זצ"ל, יכולין בני עיר לתקן בהסכמה ובחרם עליהם ועל הבאים אחריהם לעשות פורים ביום שנעשה להם נס, ומי שנעשה לו נס באדר וקבל על"ע לעשות תמיד יום משתה ושמחה, אם אירע בשנה פשוטה עושה בראשון ואם אירע במעוברת בשני יעשה בשני. ואותה סעודה שעושים בשביל הנס היא סעודת מצוה דכל סעודה שעושים לזכר נפלאות ד' הוא סעודת מצוה, (שונה הלכות תרצ"ז ה' והעיר שם שהמשנ"ב סתר משנתו בס' תרפ"ו סק"ח ששם כ' לעשות לעולם באדר שני אם לא שנעשה לו הנס בשנה מעוברת באדר הראשון והניח בצ"ע, ועי' בגנזי שערי ציון ח"א עמוד רס"ה דשכ' רבינו זצ"ל דאין לחלק בין קובע יום משתה וזה אף בראשון לבין קובע יום פורים, ועי' גנזי פורים קטן אות ה).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

דיני פורים קטן

כתב רבינו זצ"ל, ביום י"ד וט"ו באדר א' אין קורין בו את המגילה, ואם קראו צריך לחזור ולקרוא באדר השני, ואין אומרים בהם תחנון, וכן אין אומרים בהם למנצח יענק, ואין אומרים קל אך אפים, ואסורין בהספד ובתענית, ואם נדר בפירוש להתענות בפורים קטן י"ל דחל הנדר דהוי רק מנהג בעלמא אבל אם נדר בסתם ב' וה' של כל השנה י"ל דדעתו היה לבד פורים קטן, וכן אם א' מימי פורים קטן חל בשבת אין אומרים אב הרחמים ולא צדקתך צדק, וכן אין אומרים תחנון או צדקתך צדק במנחה שלפניו שהוא י"ג אדר א', ואין אומרים בהם על הנסים כיון שאין קוראין המגילה, ואם אמר אין מחזירין אותי, (שונה הלכות סי' תרצ"ז א' ג'). ונשאל רבינו זצ"ל מאי קמ"ל הרי כבר כתב המשנ"ב (סי' ק"ח סק"ח) דבכל השנה אם אמר על הניסים אינו חוזר, והשיב, דכוונתו אפי' להמחמירים שם, (גנזי פורים קטן אות ט ועי' ט"ז סי' תרצ"ג סק"ח ודה"ח דהאומר על הניסים כל השנה ה"ז שקר גמור כיון שאומר בימים ההם בזמן הזה).

להרבות בסעודה בי"ד וט"ו

כתב רבינו זצ"ל, י"א שחייב להרבות קצת בסעודה ביום י"ד שבאדר הראשון, ובהגהת תשב"ץ כתב שרבינו יחיאל מפריש היה רגיל להרבות ולהזמין בני אדם, ואין נוהגין כן, ומ"מ ירבה קצת בסעודה כדי לצאת דעת המחמירים, לכבוד הנס שנעשה בעתים הללו, (שונה הלכות שם ס"ד). ואי"צ להרבות רק בי"ד אבל לא בט"ו אף לכרכין המוקפין חומה (שם ס"ד מהמשנ"ב בשם הפמ"ג). ושאלו לרבינו זצ"ל, למה בזה אין להם חיוב כמו לבן י"ד, ואמר רבינו זצ"ל, דיתכן שכוונת המשנ"ב לספק מוקף חומה, אבל בודאי מוקף חומה מסתבר שחייב ביום ט"ו, (קובץ מים חיים עניני פורים עמוד ס"ד, והעיר דבפמ"ג משמע שמירי אפילו בודאי מוקפים חומה וכן סתם רבינו זצ"ל בשונה הלכות, ובגנזי פורים קטן אות ו' השיב רבינו זצ"ל דאין מוקפין צריכים להרבות גם בט"ו לפי שריבוי הסעודה בפורים קטן הוא חומרא בעלמא וכ' דהפמ"ג בא"א סק"א הביא ראיה לזה מדברי הב"י דאין בין אדר ראשון לשני קאי רק על י"ד אבל בט"ו אין נוהג).

תחנון וריבוי סעודה בט"ז אד"א כשט"ו חל בשבת

בפורים קטן שט"ו באדר חל בשבת, אמר רבינו זצ"ל, דגם ביום א' אין אומרים תחנון משום דבאדר ב' בכגון דא הוי פורים המשולש ולא אומרים תחנון גם ביום א', וגם בב"ב הדין כן שלא יאמרו מדין סמוך ונראה, וגם למנצח לא יאמרו, (שיח חיים שנה מעוברת אות ז, ועי' בשאלת רב ח"ב פל"ט כ"ג דבאין מוקפין חומה ואינם סמוכין יתכן דאומרים תחנון ביום א',

לקראת יום היארצייט השני לרבנו זצוק"ל סיימנו בימים אלו את עימוד הספר
"דברי שי"ח" חלק ב' ובו 700 עמודים על עניני המועדים על פי מועדי השנה
הזדמנות מיוחדת להקדיש ולהנציח בספר חשוב זה לפרטים: 053-3145900

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזוז שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעזה"י:

פרשת כי תשא - הג'ד מתתהו זאב שטיגל זצ"ל מייסד ישיבת בית יוסף בבני ברק (י"א אדר) | פרשת וקהל - הגאון רבי יחזקאל ברטל זצ"ל (י"ח אדר א' תשע"ט) | פרשת פקודי - שלושים לפטירת הרד"ק הגאון רבי יעקב ישראל פון (גלב"ע ג' אדר א' תשפ"ד) | פרשת וקרא - הגאון רבי נפתלי מפלי מו"ח זכר נפתלי (ג' אדר) | פרשת צו - ניסן ובין האמנים - ההרב הראשון הגאון רבי אלעזר צדוק טורציץ (י"ב ניסן תשנ"ח)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

האדמו"ר רמ"י הגר מויז'ניץ בעל 'ישועות משה' זצ"ל (כ' אדר תשע"ב)

טוב לצדיק וטוב לשכינו

זכתה חסידות ויז'ניץ בבני ברק ובראשה האדמו"ר הרה"צ רח"מ הגר ואחריו בנו הרה"צ רמ"י הגר זצ"ל שקבעו את משכנם בסמיכות לשיכון 'חזון איש' ולרחוב רשב"ם, סמוך ונראה למעונו של מרן הסטייפלער ובנו מרן רבינו זצוק"ל.

אודות לקירבה זו קיבלו קהל החסידים השפעה רבה מהודו והדרו של רבינו, ומושגים בידיעת ועמל בכל חלקי התורה, כאשר לעיתים רבות 'ניצלו' הנהלת המוסדות שעל ידי החסידות, את הקירבה והגיעו להיבחר על תלמודם או לשאל דבר ה' זו הלכה. גם במכתבי-תורה שהיה רבינו מקבל מאלפי השואלים היו רבים מחסידי ויז'ניץ הסמוכה שמבקשים להיבדק בתורתו הטהורה.

האדמו"ר בעל 'אמרי חיים' מויז'ניץ

החזון איש 'מרא דאתרא'

כאשר עבר האדמו"ר ה'אמרי חיים' מתל אביב להתגורר בבני ברק וייסד את 'שיכון ויז'ניץ' הנהיג שבביתו וכן בבית מדרשו לא תהיה תאורה הפועלת על חשמל רגיל של מחללי - שבת אלא רק על ידי תאורת לוקס, או חשמל כשר 'גנרטור'. הרבי סבר שאמנם ניתן לסמוך על המקילים, אבל היות ובבני ברק היא אתריה דמרון החזון איש, והוא הרי פסק כי הדבר אסור באיסור גמור משום חילול השם, יש לנהוג כמותו. וכן נהג אחריו בבני ברק בנו בעל 'ישועות משה'. באותם ימים היה הדבר כרוך בעלויות גבוהות במיוחד, אך למען כבודו של מרן החזון איש נהג הרבי כהוראתו של מרן החזון איש.

על פי המסופר, פעם יצא החזון איש מביתו לבילי שבת, ולפתע נשמע קול רעש גדול של הגנרטור של ויז'ניץ, מלווה של החזון איש העיר לפניו, שלדעתו יש בזה משום חילול כבוד השבת ברעשים מחרישי אוזניים כאלו. נענה לעומתו החזון איש: אדרבה, הגנרטור צועק ואומר "שבת קודש! שבת קודש!" שידעו הכל כי אסור להשתמש בחשמל הרגיל היום (ראה באורך בגליון קשר איתן, ויז'ניץ, גליון ע"ו).

בשנים שאחרי פטירת החזון איש השתדלו אכן להמשיך את הפעלת החשמל הכשר בבית המדרש ויז'ניץ אך כאשר בשנים המאוחרות אירעה תקלה גדולה במערכת החשמל הכשר, וכדי לסדר את התקלה היה צורך לשלם הון רב, נמנעו ולא עשו דבר. והדבר נודע לרבינו וכאב על כך מאוד.

קבוצת תלמידים מתלמוד תורה ויז'ניץ ורבותיהם

נבחנים אצל רבינו על תלמודם

בזיון שבת קדשנו

בחג הסוכות של שנת תשע"א, אירע אסון נורא בבית המדרש הגדול של חסידי ויז'ניץ בבני ברק. דליקה שפרצה בבית המדרש גרמה לשריפת ארון הקודש, בו היו מונחים שמונה ספרי תורה, אשר נשחתו כליל ולא נותר מהם כי אם שיירי גויל שאינם ראויים לשימוש. השמועה הנוראה פשטה בקרב הציבור והכל הבינו כי מאת ה' היתה זאת. ראשי והנהלת בית המדרש קבעו כי לערוך הלווייה המונית לכבודם של ספרי התורה, כיאות וכיאה לכבודה של תורה, וטרם ההלווייה השמייעו גדולי הרבנים דברי חיזוק על מה עשה ה' עשה ומה חרי האף הגדול הזה.

כאשר נודע הדבר לרבינו, נענה ואמר בפשטות: הלא הדבר קרה להם משום שהפסיקו להשתמש בחשמל כשר בשבת קודש, כרצונו של אותו צדיק מרן החזון איש, ומדה כנגד מדה בערה בהם אש החשמל ושרפה את התורה!! כאשר נשאל אם למסור את הדברים לידי גבאי בית המדרש השיב בחיוב. ואמר שמוטל עליהם לתקן את הדבר במהירות.

דבריו עושים פירות

כאשר התפרסמו דבריו של רבינו, נחרדו קהל החסידים מאוד, ושלחו (עם הגר"א מן שליט"א) מכתב שאלות ארוך לרבינו, נעתיק חלקים עיקרים ממנו:

שאלה: מה ההקשר בין שריפת ספרי תורה לעובדא שלא היה אצלנו 'גנרטור', וכי מה אשמים ספרי התורה?

תשובה: מצוה ראשונה שנצטוונו עליה זה שבת (סנהדרין נ"ו ב') וממילא אם פוגעים בשבת, משמים שורפים לנו התורה.

שאלה: אולי בזה שנשרפו כבר הס"ת, שפך הקב"ה חמתו על עצים ואבנים, ויותר אין חרון אף.

תשובה: ודאי שעוד יש.

שאלה: הרבה מתקשים, הלא הרבה מקהילת החסידים דשם לא מקפידים על השימוש ב'גנרטור' בשבת, ומדוע היה חרון אף על בית המדרש?

תשובה: כי שם כבר היה חשמל כשר הרבה שנים, ועתה שהפסיקו, זה חמור יותר.

שאלה: האם לרבי מייסד המקום האדמו"ר ה'אמרי חיים' איכפת לו בגן עדן אם יש בוויז'ניץ גנרטור או שאין?

תשובה: בודאי. בכך יעשו לו נחת רוח הכי גדול!

דבריו של רבינו עשו פירות, גבאי בית המדרש נחלצו לסדר את הענין, ואמנם לא עלה בידם לסדר שכל בית המדרש כולו יופעל רק ידי חשמל כשר, אבל השתדלו לסדר מעט לכבודו של רבינו.

האדמו"ר ה'ישועות משה' נותן שלום לרבינו כשנפגשו בשמחה

מחזיר עטרה ליושנה

והנה יד ההשגחה העליונה זיכתה את רבינו להעמיד את כבוד רבותיו על תילו. ובימיו הוא חזרה הדבר ליושנו.

היה זה כעבור שנים אחדות, בשנת תשע"ח בעקבות הגידול הרב של ציבור החסידים בלי עיה"ר, החליטו ראשי הנהלת בית המדרש ויז'ניץ בראשות רבם האדמו"ר, להרוס את מבנה בית המדרש הוותיק, ולבנות תחתיו בית המדרש גדול יותר ומרווח מאוד, שיוכל להכיל את המוני המתפללים.

לאחר הכנת רבות של תוכניות בניה שונות וחישובי העלויות השונות, התברר כי עלות המבנה כולו הוא עשרות מליונים של שקלים. כמובן שקהל החסידים התכנסו למגביות ואסיפות צדקה בכדי שיהיה באפשרותם להתחיל לשלם את עלויות העתק של המבנה המפואר, ולמרות ההתחייבויות הרבות מצידם של קהל החסידים, אך עדיין רוב רובו של הכסף היה חסר בכדי להתחיל את המלאכה.

גבאי בנין בית המדרש פנו איפה לרבינו יחד עם האדמו"ר ר"י הגר שליט"א, וביקשו כי יתן ברכה שיוכלו להתחיל ולגמור את הבנייה, ואף יורה לכלל ישראל מכל החוגים על חשיבות התרומה לבית מדרשם. ובכדי לשמח את רבינו, הם מיוזמתם הבטיחו כי בבנין החדש א"ה יהיה מערכת תאורה המופעלת אך ורק על ידי חשמל כשר.

רבינו שמח מאוד ובירכם בלבביות, וחרג מגדרו כאשר התבטא אז כי 'כל המסייע לבנין בית המדרש יזכה לראות בבנין בית המקדש' ובנוסף אף חתם על כרוז ציבורי בו הוא ממליץ ומבכר את התורמים. (עין גליון קשר איתן גליון ס"ט).

והנה דבריו של רבינו עשה רושם יותר מכל - כעבור ימים ספורים נאסף הון עתק מכל שכבות הציבור, כאשר המון עם מן הציבור הליטאי תרם סך נכבד לטובת בית המדרש.

גבאי בית המדרש הגיעו לדווח על כך לרבינו בהשתאות כי לא העלו בדעתם כמה גדולה כוח השפעתו של רבינו על כלל הציבור.

נוסח המודעה שמופיע היום בכניסה לבנין בית המדרש בוויז'ניץ

ברכת יישר כוח לידידינו הרה"ח רבי שלמה קליין שליט"א המסור בכל לב לכל קדשי בית ויז'ניץ על סיועו בהכנת המאמר

מנוחה ושמחה אור ליהודים
 מיכ"ה י"ח חשוון תשפ"ד
 בבית המדרש הגדול של ויז'ניץ

רובל ליום של
 משפחת פלדמאן הנכבדה שיחיו

לחיי ילדיהם
 יעקב ורחל
 נפטרו ביום שבת
 ט"ו חשוון תשפ"ד

היה זה יום משה - אפרים פישל
 ייב"ב בבית אלקים לעי

הקדוה והנדיבות הולדתו כבוד וחסות כבוד שנת י"ד
 והלוי מנוחתו הארית של הרה"ח הישיר שנת י"ד אלו
 שנתם כבוד שלום כאור עיני הבודדים